

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-42-14

Druk nr 2393 cz. 1

Warszawa, 15 maja 2014 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz
niektórych innych ustaw z projektami
aktów wykonawczych.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Donald Tusk

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli według nowej ustawy za czyn objęty wyrokiem nie można orzec kary w wysokości kary orzeczonej, wymierzoną karę obniża się do wysokości najsurowszej kary możliwej do orzeczenia na podstawie nowej ustawy.”;

2) w art. 7 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych albo powyżej 5 000 złotych, karą ograniczenia wolności przekraczającą miesiąc albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.”;

3) w art. 25 uchyla się § 4 i 5;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, ustawę z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, ustawę z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym, ustawę z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawę z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, ustawę z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw oraz ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 625 i 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021, Nr 182, poz. 1228, Nr 225, poz. 1474 i Nr 240, poz. 1602, z 2011 r. Nr 17, poz. 78, Nr 24, poz. 130, Nr 39, poz. 202, Nr 48, poz. 245, Nr 72, poz. 381, Nr 94, poz. 549, Nr 117, poz. 678, Nr 129, poz. 734, Nr 133, poz. 767, Nr 160, poz. 964, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 233, poz. 1381 i Nr 240, poz. 1431, z 2012 r. poz. 611, z 2013 r. poz. 849, 905, 1036 i 1247 oraz z 2014 r. poz. 538.

4) w art. 33 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W razie skazania na grzywnę orzeczoną jako kara samoistna sąd może nałożyć na skazanego jeden lub więcej obowiązków określonych w art. 72 § 1 pkt 2, 5–6b i 7a, na okres roku od uprawomocnienia się orzeczenia. Przepis art. 74 § 1 stosuje się odpowiednio.”;

5) w art. 34:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, kara ograniczenia wolności trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 2 lata; wymierza się ją w miesiącach i latach.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

„§ 1a. Kara ograniczenia wolności polega na:

- 1) obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne,
- 2) obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego,
- 3) obowiązku, o którym mowa w art. 72 § 1 pkt 4–7a,
- 4) potrąceniu od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd.

§ 1b. Obowiązki i potrącenie, o których mowa w § 1a, orzeka się łącznie lub osobno.”,

c) w § 2 uchyla się pkt 1 i 2,

d) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub obowiązki, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 2 i 3.”;

6) art. 35 otrzymuje brzmienie:

„Art. 35. § 1. Nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne jest wykonywana w wymiarze od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym.

§ 2. Potrącenie wynagrodzenia za pracę może być orzeczone wobec osoby zatrudnionej; w okresie, na jaki zostało orzeczone potrącenie, skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy.

§ 3. Sąd określa czas wykonywania obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 1a pkt 2, uwzględniając warunki pracy skazanego oraz wymiar innych nałożonych

obowiązków, przy czym nie może być on dłuższy niż 12 miesięcy oraz dłuższy niż 12 godzin w stosunku dziennym.

§ 4. Do orzekania świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 oraz obowiązków, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 2-5, przepis art. 74 stosuje się odpowiednio.”;

7) w art. 36 uchyla się § 2 i 3;

8) art. 37 otrzymuje brzmienie:

„Art. 37. Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 20 lat. Wymierza się ją w miesiącach i latach.”;

9) po art. 37 dodaje się art. 37a i art. 37b w brzmieniu:

„Art. 37a. Jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, można zamiast tej kary orzec grzywnę albo karę ograniczenia wolności.

Art. 37b. W sprawie o występki zagrożony karą pozbawienia wolności, niezależnie od dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w ustawie za dany czyn, sąd może orzec jednocześnie karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy, a jeżeli górna granica ustawowego zagrożenia wynosi przynajmniej 10 lat – 6 miesięcy, oraz karę ograniczenia wolności do lat 2. W pierwszej kolejności wykonuje się wówczas karę pozbawienia wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

10) art. 38 otrzymuje brzmienie:

„Art. 38. § 1. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie albo nadzwyczajne obostrzenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, a ustawowe zagrożenie obejmuje więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1-3, obniżenie albo obostrzenie odnosi się do każdej z tych kar.

§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny lub 18 lat pozbawienia wolności. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą 20 lat pozbawienia wolności, jako karę nadzwyczajnie obostrzoną sąd może wymierzyć karę 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Nadzwyczajnego obostrzenia górnej granicy ustawowego zagrożenia nie stosuje się do kary ograniczenia wolności.

§ 4. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności

nie może przekroczyć 25 lat pozbawienia wolności, a za przestępstwo zagrożone karą 25 lat pozbawienia wolności, nie może przekroczyć 20 lat pozbawienia wolności.”;

11) w art. 39:

a) pkt 2b otrzymuje brzmienie:

„2b) zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczenia określonego miejsca pobytu bez zgody sądu,”

b) pkt 2e otrzymuje brzmienie:

„2e) nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,”

c) uchyla się pkt 4–6;

12) w art. 41 § 1a i 1b otrzymują brzmienie:

„§ 1a. Sąd może orzec zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, na czas określony albo dożywotnio, w razie skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego oraz w razie skazania na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu na szkodę małoletniego.

§ 1b. Sąd orzeka dożywotnio zakaz, o którym mowa w § 1a, w razie ponownego skazania sprawcy w warunkach określonych w tym przepisie.”;

13) w art. 41a:

a) § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Sąd może orzec zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy przeciwko osobie najbliższej; zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu

w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego; zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

§ 3. Sąd może orzec zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu dożywotnio w razie ponownego skazania sprawcy w warunkach określonych w § 1.”,

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. W razie orzeczenia nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym za przestępstwa określone w rozdziałach XXV i XXVI, sąd orzeka na ten sam okres zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego.”,

c) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Orzekając nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, sąd określa termin jego wykonania.”;

14) w art. 41b § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Orzekając zakaz wstępu na imprezę masową za czyn popełniony w związku z masową imprezą sportową, sąd może orzec obowiązek przebywania skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego.”;

15) w art. 42 § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo

w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

§ 4. Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, w razie ponownego skazania osoby prowadzącej pojazd mechaniczny w warunkach określonych w § 3.”;

16) w art. 43:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozbawienie praw publicznych oraz zakazy i nakaz wymienione w art. 39 pkt 2d, 2e i 3 orzeka się w latach, od roku do lat 10, zakazy wymienione w art. 39 pkt 2–2b orzeka się w latach, od roku do lat 15, a zakaz wymieniony w art. 39 pkt 2c orzeka się w latach, od lat 2 do 6.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Obowiązek, o którym mowa w art. 41a § 1, orzeka się w miesiącach, najkrócej na 3 miesiące, najdłużej na 12 miesięcy.”,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Pozbawienie praw publicznych, zakazy i nakaz obowiązują od uprawomocnienia się orzeczenia.”,

d) po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Okres, na który orzeczono zakazy, nie biegnie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, chociażby orzeczonej za inne przestępstwo.

§ 2b. Okres, na który orzeczono pozbawienie praw publicznych za dane przestępstwo, nie biegnie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności za to przestępstwo.”;

17) po art. 43 dodaje się art. 43a–art. 43c w brzmieniu:

„Art. 43a. § 1. Odstępując od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej; świadczenie to nie może przekroczyć 60 000 złotych.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a, art. 179 lub art. 180, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Art. 43b. Sąd może orzec podanie wyroku do publicznej wiadomości w określony sposób, jeżeli uzna to za celowe, w szczególności ze względu na społeczne oddziaływanie skazania, o ile nie narusza to interesu pokrzywdzonego.

Art. 43c. Sąd, uznając za celowe orzeczenie pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich lub opiekuńczych, w razie popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego lub we współdziałaniu z nim, zawiadamia o tym właściwy sąd rodzinny.”;

18) po art. 43c dodaje się tytuł rozdziału w brzmieniu:

„Rozdział Va. Przepadek i środki kompensacyjne”;

19) w art. 44 uchyla się § 8;

20) w art. 45:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli mienie stanowiące korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa, o którym mowa w § 2, zostało przeniesione na osobę fizyczną, prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, faktycznie lub pod jakimkolwiek tytułem prawnym, uważa się, że rzeczy będące w samoistnym posiadaniu tej osoby lub jednostki oraz przysługujące jej prawa majątkowe należą do sprawcy, chyba że na podstawie okoliczności towarzyszących nabyciu nie można było przypuszczać, że mienie to, chociażby pośrednio, pochodziło z czynu zabronionego.”,

b) uchyla się § 4,

c) uchyla się § 6;

21) po art. 45 dodaje się art. 45a w brzmieniu:

„Art. 45a. Sąd może orzec przepadek, jeżeli społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania lub stwierdzenia, że sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności, o której mowa w art. 31 § 1, albo zachodzi okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy czynu zabronionego.”;

22) art. 46 otrzymuje brzmienie:

„Art. 46. § 1. W razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, stosując przepisy prawa cywilnego, obowiązek naprawienia, w całości lub w części, wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; przepisów prawa cywilnego o możliwości zasądzenia renty nie stosuje się.

§ 2. Zamiast obowiązku określonego w § 1 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, a w razie jego śmierci w wyniku popełnionego przez skazanego przestępstwa, nawiązkę na rzecz osoby najbliższej, której sytuacja życiowa wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa znacznemu pogorszeniu. W razie gdy ustalono więcej niż jedną taką osobę, nawiązki orzeka się na rzecz każdej z nich.

§ 3. Orzeczenie odszkodowania lub zadośćuczynienia na podstawie § 1 albo nawiązki na podstawie § 2 nie stoi na przeszkodzie dochodzeniu niezaspokojonej części roszczenia na drodze postępowania cywilnego.”;

23) art. 48 otrzymuje brzmienie:

„Art. 48. Nawiązkę orzeka się w wysokości do 500 000 złotych, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

24) uchyla się art. 49;

25) uchyla się art. 50–art. 52;

26) art. 56 otrzymuje brzmienie:

„Art. 56. Przepisy art. 53, art. 54 § 1 oraz art. 55 stosuje się odpowiednio do orzekania innych środków przewidzianych w tym kodeksie, z wyjątkiem obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.”;

27) w art. 58:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, a przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd orzeka karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.”,

b) uchyla się § 2,

c) § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Kary ograniczenia wolności w postaci obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 1a pkt 1, nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku.”,

d) uchyla się § 3 i 4;

28) art. 59 otrzymuje brzmienie:

„Art. 59. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka jednocześnie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, a cele kary zostaną w ten sposób spełnione.”;

29) w art. 60:

a) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. W wypadkach określonych w § 3 i 4, sąd, wymierzając karę pozbawienia wolności do lat 5, może warunkowo zawiesić jej wykonanie na okres próby wynoszący do 10 lat, jeżeli uzna, że pomimo niewykonania kary sprawca nie popełni ponownie przestępstwa; przepisu art. 69 § 1 nie stosuje się, a przepisy art. 71–art. 76 stosuje się odpowiednio.”,

b) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Jeżeli czyn zagrożony jest więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1–3, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2–3 i 7–8, środka kompensacyjnego lub przepadku; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.”;

30) po art. 60 dodaje się art. 60a w brzmieniu:

„Art. 60a. Uwzględniając wniosek, o którym mowa w art. 335, art. 338a lub art. 387 Kodeksu postępowania karnego, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary także w innych wypadkach niż przewidziane w art. 60 § 1–4; sąd może także odstąpić od wymierzenia kary i orzec wyłącznie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, jeżeli przypisany oskarżonemu występki jest zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności.”;

31) w art. 61 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Odstępując od wymierzenia kary, sąd może również odstąpić od wymierzenia środka karnego, środka kompensacyjnego oraz przepadku, chociażby jego orzeczenie było obowiązkowe.”;

32) art. 63 otrzymuje brzmienie:

„Art. 63. § 1. Na poczet orzeczonej kary zalicza się okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, zaokrąglając w górę do pełnego dnia, przy czym jeden

dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się jednemu dniowi kary pozbawienia wolności, dwóm dniom kary ograniczenia wolności lub dwóm dziennym stawkom grzywny.

§ 2. Zaliczając okres rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet orzeczonej grzywny określonej kwotowo, przyjmuje się, że jeden dzień pozbawienia wolności odpowiada kwocie równej dwukrotności stawki dziennej ustalonej zgodnie z art. 33 § 3.

§ 3. Na poczet orzeczonych środków karnych, o których mowa w art. 39 pkt 2–3, zalicza się okres rzeczywistego stosowania odpowiadających im rodzajowo środków zapobiegawczych.

§ 4. Na poczet orzeczonego środka karnego, o którym mowa w art. 39 pkt 3, zalicza się okres zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu.”;

33) w art. 67:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Warunkowe umorzenie następuje na okres próby, który wynosi od roku do 3 lat i biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę; sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1–3, 5–6b, 7a lub 7b, a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2. Nakładając na sprawcę przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej obowiązek wymieniony w art. 72 § 1 pkt 7b, sąd określa sposób kontaktu sprawcy z pokrzywdzonym.”;

34) w art. 68 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd może podjąć postępowanie karne, jeżeli sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne niż określone w § 1 przestępstwo, jeżeli uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody.”;

35) w art. 69:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.”,

b) uchyla się § 3,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim oraz sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4 sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach.”;

36) art. 70 otrzymuje brzmienie:

„Art. 70. § 1. Zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który wynosi od roku do 3 lat i biegnie od uprawomocnienia się wyroku.

§ 2. W wypadku zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wobec sprawcy młodocianego, okres próby wynosi od 2 do 5 lat.”;

37) art. 71 otrzymuje brzmienie:

„Art. 71. § 1. Zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może orzec grzywnę, jeżeli jej wymierzenie obok kary pozbawienia wolności na innej podstawie nie jest możliwe.

§ 2. W razie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności grzywna orzeczona na podstawie § 1 nie podlega wykonaniu; kara pozbawienia wolności ulega skróceniu o okres odpowiadający połowie liczby uiszczonych stawek dziennych grzywny z zaokrągleniem do pełnego dnia.”;

38) w art. 72:

a) w § 1:

– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Zawieszając wykonanie kary, sąd zobowiązuje, a jeżeli orzeka środek karny, może zobowiązać skazanego do:”,

– pkt 6 i 6a otrzymują brzmienie:

„6) poddania się leczeniu odwykowemu,

- 6a) poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji,”
 - po pkt 6a dodaje się pkt 6b w brzmieniu:
„6b) uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,”
 - pkt 8 otrzymuje brzmienie:
„8) innego stosownego postępowania w okresie próby, które może zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa”,
 - po pkt 8 dodaje się część wspólną w brzmieniu:
„– przy czym orzeka się przynajmniej jeden z obowiązków.”
 - b) § 1a otrzymuje brzmienie:
„§ 1a. Nakładając obowiązek wymieniony w § 1 pkt 7a, sąd wskazuje odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować.”
 - c) po § 1a dodaje się § 1b w brzmieniu:
„§ 1b. Nakładając na sprawcę przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej obowiązek wymieniony w § 1 pkt 7b, sąd określa sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym.”
 - d) § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7, albo zobowiązać skazanego do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody, w całości lub w części, chyba że orzekł środek kompensacyjny.”;
- 39) w art. 75:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.”
 - b) § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Sąd może zarządzić wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w § 1, albo jeżeli uchyła się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku.”
 - c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:
„§ 3a. Zarządzając wykonanie kary w wypadkach, o których mowa w § 2 i 3, sąd może, uwzględniając dotychczasowy przebieg próby, a w szczególności

wykonanie nałożonych obowiązków, skrócić orzeczoną karę, nie więcej jednak niż o połowę.”,

d) uchyla się § 5;

40) po art. 75 dodaje się art. 75a w brzmieniu:

„Art. 75a. § 1. Wobec skazanego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, który w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w art. 75 § 1, albo jeżeli uchyla się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku, sąd może, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione, mając na względzie wagę i rodzaj czynu zabronionego przypisanego skazanemu, zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, zamienić ją na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności, albo na grzywnę, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm stawkom dziennym grzywny. Kara ograniczenia wolności nie może trwać dłużej niż 2 lata, a grzywna nie może przekroczyć 810 stawek dziennych.

§ 2. Sąd, zamieniając karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę ograniczenia wolności albo na grzywnę, w miarę możliwości wysłuchuje skazanego.

§ 3. Zamiana kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę ograniczenia wolności albo na grzywnę nie zwalnia skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych, chociażby następnie orzeczono karę łączną.

§ 4. Jeżeli skazany uchyla się od wykonywania kary ograniczenia wolności, od uiszczenia grzywny, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych, sąd uchyla zamianę i zarządza wykonanie kary pozbawienia wolności.

§ 5. W wypadku uchylenia zamiany i zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, na poczet zarządzonej kary pozbawienia wolności zalicza się dotychczas wykonaną karę grzywny albo karę ograniczenia wolności, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm stawkom dziennym grzywny albo dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

§ 6. Przepisów § 1–5 nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona na podstawie art. 60 § 5 lub art. 60a.”;

41) w art. 76 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania.”;

42) art. 77 otrzymuje brzmienie:

„Art. 77. § 1. Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości i warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub zabezpieczającego, przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa.

§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd, wymierzając karę wymienioną w art. 32 pkt 3–5, może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78.”;

43) art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej roku kary pozbawienia wolności, a w wypadku kary 25 lat pozbawienia wolności lub kary dożywotniego pozbawienia wolności przed odbyciem przynajmniej 5 lat kary.”;

44) art. 83 otrzymuje brzmienie:

„Art. 83. Skazanego na karę ograniczenia wolności, który odbył przynajmniej połowę orzeczonej kary, przy czym przestrzegał porządku prawnego, jak również wykonał nałożone na niego obowiązki, orzeczone środki karne, środki kompensacyjne lub przepadek, sąd może zwolnić od reszty kary, uznając ją za wykonaną.”;

45) w art. 84:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli środek karny wymieniony w art. 39 pkt 3 orzeczono na podstawie art. 42 § 2 lub 3.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Jeżeli środek karny orzeczony został dożywotnio, sąd może uznać go za wykonany, jeżeli skazany przestrzegał porządku prawnego i nie zachodzi obawa ponownego popełnienia przestępstwa podobnego do tego, za które orzeczono środek karny, a środek karny był w stosunku do skazanego wykonywany przynajmniej przez 15 lat.”;

46) uchyla się art. 84a;

47) art. 85 otrzymuje brzmienie:

„Art. 85. § 1. Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną.

§ 2. Podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89, w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w § 1.

§ 3. Podstawą orzeczenia jednej kary łącznej nie może być kara wymierzona za przestępstwo popełnione przed zakończeniem wykonywania innej kary podlegającej łączeniu oraz ta kara lub kara łączna, w skład której wchodzi.

§ 4. Karą łączną nie obejmuje się kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a, chyba że zostały one przejęte do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

48) po art. 85 dodaje się art. 85a w brzmieniu:

„Art. 85a. Orzekając karę łączną, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.”;

49) w art. 86:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 20 lat pozbawienia wolności.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wymierzając karę łączną ograniczenia wolności, sąd określa na nowo obowiązki lub wymiar potrącenia, o których mowa w art. 34 § 1a, a także może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 2 i 3, jak również orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7.”,

c) dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:

„§ 4. Jeżeli za zbiegające się przestępstwa orzeczono grzywnę jako karę samoistną, sąd, wymierzając karę łączną grzywny, może nałożyć na skazanego jeden lub więcej obowiązków określonych w art. 72 § 1 pkt 2, 5–6b i 7a na okres roku od uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 5. Zasady wymiaru kary łącznej, określone w § 1–4, stosuje się odpowiednio, jeżeli przynajmniej jedną z kar podlegających łączeniu jest już orzeczona kara łączna.”;

50) art. 87 otrzymuje brzmienie:

„Art. 87. § 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności sąd wymierza karę łączną pozbawienia wolności, przyjmując, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

§ 2. Jeżeli za zbiegające się przestępstwa wymierzono kary pozbawienia wolności oraz ograniczenia wolności i kara łączna pozbawienia wolności nie przekroczyłaby 6 miesięcy, a kara łączna ograniczenia wolności – 2 lat, sąd może orzec te kary łączne jednocześnie, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione.”;

51) w art. 89:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia każdego z tych przestępstw nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające do osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.”,

b) po § 1a dodaje się § 1b w brzmieniu:

„§ 1b. Sąd orzeka karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, przyjmując, że miesiąc kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania równa się 15 dniom kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.”,

c) uchyla się § 2 i 3;

52) po art. 89 dodaje się art. 89a w brzmieniu:

„Art. 89a. § 1. Jeżeli chociażby jedną karą podlegającą łączeniu jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, orzeczona na podstawie art. 60 § 5, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, nieprzekraczającej wymiaru kary pozbawienia wolności, orzeczonej na podstawie tego przepisu.

§ 2. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, sąd może orzec grzywnę określoną w art. 71 § 1, chociażby jej nie orzeczono za pozostające w zbiegu przestępstwa.

§ 3. W razie zbiegu orzeczeń o okresach próby sąd orzeka ten okres oraz związane z nim obowiązki na nowo. W razie zbiegu orzeczeń, o którym mowa w § 1, okres próby może wynosić do 10 lat.”;

53) w art. 90 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Środki karne, przepadek, środki kompensacyjne, środki zabezpieczające oraz dozór stosuje się, chociażby orzeczono je tylko co do jednego ze zbiegających się przestępstw.”;

54) art. 91 otrzymuje brzmienie:

„Art. 91. § 1. Jeżeli sprawca popełnia w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw, sąd orzeka jedną karę określoną w przepisie stanowiącym podstawę jej wymiaru dla każdego z tych przestępstw, w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. Jeżeli sprawca popełnia dwa lub więcej ciągów przestępstw określonych w § 1 lub ciąg przestępstw oraz inne przestępstwo, sąd orzeka karę łączną, stosując odpowiednio przepisy tego rozdziału.

§ 3. Jeżeli sprawca został skazany dwoma lub więcej wyrokami za przestępstwa należące do ciągu przestępstw określonego w § 1, orzeczona kara łączna nie może przekroczyć górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, przewidzianego w przepisie stanowiącym podstawę wymiaru kary dla każdego z tych przestępstw.”;

55) uchyla się art. 92–art. 93;

56) po art. 93 dodaje się art. 93a–art. 93g w brzmieniu:

„Art. 93a. § 1. Środkami zabezpieczającymi są:

- 1) dozór kuratora,
- 2) elektroniczna kontrola miejsca pobytu,
- 3) terapia,
- 4) terapia uzależnień,
- 5) pobyt w zakładzie psychiatrycznym.

§ 2. Jeżeli ustawa tak stanowi, tytułem środka zabezpieczającego można orzec nakaz i zakazy określone w art. 39 pkt 2–3.

Art. 93b. § 1. Sąd może orzec środek zabezpieczający, gdy jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego, a inne środki prawne określone w tym kodeksie lub orzeczone na podstawie innych ustaw nie są wystarczające. Środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 2 lub 5, można orzec jedynie, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości.

§ 2. Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy dalsze jego stosowanie nie jest już konieczne.

§ 3. Środek zabezpieczający i sposób jego wykonania powinien być odpowiedni do stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego, który sprawca może popełnić, oraz ryzyka jego popełnienia, a także uwzględniać potrzeby i postępy w terapii lub terapii uzależnień. Sąd może zmienić orzeczony wobec sprawcy środek zabezpieczający lub sposób jego wykonywania, jeżeli poprzednio orzeczony środek stał się nieodpowiedni.

§ 4. Wobec tego samego sprawcy można orzec więcej niż jeden środek zabezpieczający; przepisy § 1 i 3 stosuje się, biorąc pod uwagę wszystkie orzekane środki zabezpieczające.

§ 5. Sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi.

Art. 93c. Środki zabezpieczające można orzec wobec sprawcy:

- 1) co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1,
- 2) w razie skazania za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2,

- 3) w razie skazania za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 § 2 lub art. 200 § 1, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych,
- 4) w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego jej zawieszenia za przestępstwo określone w rozdziale XIX, XXIII, XXV lub XXVI popełnione w związku z zaburzeniem osobowości o takim charakterze lub nasileniu, że sprzyja ono popełnianiu czynów łączących się z przemocą lub groźbą jej użycia, lub
- 5) w razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnego środka.

Art. 93d. § 1. Czasu stosowania środka zabezpieczającego nie określa się z góry.

§ 2. Uchylając środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, sąd może orzec jeden lub więcej środków zabezpieczających, o których mowa w art. 93a § 1 pkt 1–4.

§ 3. Sąd ustala potrzebę i możliwości wykonania orzeczonego środka zabezpieczającego nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub odbyciem kary pozbawienia wolności.

§ 4. Jeżeli wobec sprawcy wykonywana jest kara pozbawienia wolności, środki zabezpieczające, o których mowa w art. 93a § 1 pkt 1–4, można orzec również do czasu wykonania tej kary, jednak nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub odbyciem kary pozbawienia wolności.

§ 5. Jeżeli sprawca został skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, orzeczony środek zabezpieczający stosuje się po odbyciu kary lub warunkowym zwolnieniu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 6. Jeżeli zachowanie sprawcy po uchyleniu środka zabezpieczającego wskazuje, że zachodzi konieczność stosowania środków zabezpieczających, sąd, nie później niż w ciągu 3 lat od uchylenia środka, może ponownie orzec ten sam lub inny środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 1–4.

Art. 93e. § 1. Sprawca, wobec którego orzeczono dozór kuratora, ma obowiązek umożliwić kuratorowi wstęp do swojego miejsca pobytu, okazać mu na żądanie dokument stwierdzający tożsamość oraz udzielać mu żądanych wyjaśnień i informacji. Dozór jest sprawowany przez sądowego kuratora zawodowego.

§ 2. Sprawca, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, ma obowiązek poddania się nieprzerwanej kontroli miejsca swojego pobytu sprawowanej za pomocą urządzeń technicznych, w tym noszonego nadajnika.

Art. 93f. § 1. Sprawca, wobec którego orzeczono terapię, ma obowiązek stawiennictwa we wskazanej przez sąd placówce w terminach wyznaczonych przez lekarza psychiatrę, seksuologa lub terapeutę i poddania się terapii farmakologicznej, zmierzającej do osłabienia popędu seksualnego, psychoterapii lub psychoedukacji, w celu poprawy funkcjonowania w społeczeństwie.

§ 2. Sprawca, wobec którego orzeczono terapię uzależnień, ma obowiązek stawiennictwa we wskazanej przez sąd placówce leczenia odwykowego w terminach wyznaczonych przez lekarza i poddania się leczeniu uzależnienia od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnego środka.

Art. 93g. § 1. Sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 1, jeżeli istnieje wysokie ryzyko, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 2. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 2 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie ryzyko, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 3. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 3 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie ryzyko, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.

§ 4. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 5 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd może orzec pobyt w zakładzie psychiatrycznym.”;

57) uchyla się art. 94–art. 98;

58) art. 99 otrzymuje brzmienie:

„Art. 99. § 1. Jeżeli sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1, sąd może orzec tytułem środka zabezpieczającego nakaz lub zakazy wymienione w art. 39 pkt 2–3.

§ 2. Zakazy wymienione w art. 39 pkt 2–3 orzeka się bez określenia czasu ich obowiązywania; sąd uchyla je, gdy ustały przyczyny ich orzeczenia.”;

59) uchyla się art. 100;

60) w art. 101 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W przypadku:

- 1) występków przeciwko życiu i zdrowiu, popełnionych na szkodę małoletniego, zagrożonych karą, której górna granica przekracza 5 lat pozbawienia wolności,
 - 2) przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego albo gdy treści pornograficzne obejmują udział małoletniego
- przedawnienie karalności przestępstwa nie może nastąpić przed ukończeniem przez niego 30. roku życia.”;

61) art. 102 otrzymuje brzmienie:

„Art. 102. Jeżeli w okresie, o którym mowa w art. 101, wszczęto postępowanie przeciwko osobie, karalność popełnionego przez nią przestępstwa przedawnia się z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.”;

62) w art. 103 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 pkt 3 stosuje się odpowiednio do środków karnych, środków kompensacyjnych oraz przepadku.”;

63) w art. 104 uchyla się § 2;

64) w art. 107:

a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W razie skazania na grzywnę albo karę ograniczenia wolności zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.”;

b) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Jeżeli orzeczono środek karny, przepadek, środek kompensacyjny lub obowiązek, zatarcie skazania nie może nastąpić przed jego wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem jego wykonania. Zatarcie skazania nie może nastąpić również przed wykonaniem środka zabezpieczającego.”;

65) uchyla się art. 107a;

66) art. 114a otrzymuje brzmienie:

„Art. 114a. § 1. Wyrokiem skazującym jest również prawomocne orzeczenie skazujące za popełnienie przestępstwa wydane przez sąd właściwy w sprawach karnych w państwie członkowskim Unii Europejskiej, chyba że według ustawy karnej polskiej czyn nie stanowi przestępstwa, sprawca nie podlega karze albo orzeczono karę nieznaną ustawie.

§ 2. W sprawach, o których mowa w art. 4 i art. 107, stosuje się ustawę obowiązującą w miejscu skazania. Przepisu art. 108 nie stosuje się.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli informacje uzyskane z rejestru karnego lub od sądu państwa członkowskiego Unii Europejskiej nie są wystarczające do ustalenia skazania albo orzeczona kara podlega darowaniu w państwie, w którym nastąpiło skazanie.”;

67) po art. 231a dodaje się art. 231b w brzmieniu:

„Art. 231b. § 1. Osoba, która w obronie koniecznej odpiera zamach na jakiegokolwiek cudze dobro chronione prawem, chroniąc bezpieczeństwo lub porządek publiczny, korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli czyn sprawcy zamachu skierowany przeciwko osobie odpierającej zamach godzi wyłącznie w cześć lub godność tej osoby.”;

68) w art. 242 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kto, korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego bez dozoru albo zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia, bez usprawiedliwionej przyczyny nie powróci najpóźniej w ciągu 3 dni po upływie wyznaczonego terminu,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”;

69) art. 244 otrzymuje brzmienie:

„Art. 244. Kto nie stosuje się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, prowadzenia pojazdów, wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, wstępu na imprezę masową, przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zakazu zbliżania się do określonych osób lub zakazu

opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu albo nie wykonuje zarządzenia sądu o ogłoszeniu orzeczenia w sposób w nim przewidziany,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

70) uchyla się art. 244a;

71) po art. 244a dodaje się art. 244b w brzmieniu:

„Art. 244b. § 1. Kto nie stosuje się do określonych w ustawie obowiązków związanych z orzecznym wobec niego środkiem zabezpieczającym,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bezprawnie udaremnia wykonywanie orzeczonego wobec innej osoby środka zabezpieczającego w postaci elektronicznej kontroli miejsca pobytu.”;

72) w art. 323 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do żołnierzy nie stosuje się przepisów art. 34 § 1a pkt 1, 2 i 4. Kara ograniczenia wolności może polegać na obowiązku, o którym mowa w art. 72 § 1 pkt 5–7a.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 482, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 2 dodaje się art. 2a w brzmieniu:

„Art. 2a. § 1. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na karę pozbawienia wolności stanowi wykroczenie, orzeczona kara podlegająca wykonaniu ulega zamianie na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary aresztu, na karę ograniczenia wolności, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary ograniczenia wolności – na karę grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 złotych i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn.

§ 2. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na grzywnę lub karę ograniczenia wolności stanowi wykroczenie, orzeczona kara ulega zamianie tylko wówczas, gdy kara grzywny lub ograniczenia wolności podlegająca wykonaniu przekroczyłaby górną granicę ustawowego zagrożenia

³⁾ Zmiany tekstu wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 829, 1247, 1446 i 1567 oraz z 2014 r. poz. 498.

przewidzianą za ten czyn. Wówczas orzeczoną karę grzywny lub ograniczenia wolności zamienia się na karę w wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianej za dany czyn. Jeżeli za dany czyn nie jest przewidziana kara ograniczenia wolności, orzeczoną karę ograniczenia wolności zamienia się na karę grzywny, przy czym miesiąc ograniczenia wolności przyjmuje się za równoważny grzywnie od 100 do 2 500 złotych nieprzekraczającej górnej granicy ustawowego zagrożenia za ten czyn.

§ 3. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo stanowi wykroczenie, orzeczone środki karne, środki kompensacyjne, środki związane z poddaniem sprawcy próbie, środki zabezpieczające, o których mowa w art. 93a Kodeksu karnego, oraz przepadek podlegają wykonaniu na podstawie przepisów dotychczasowych.

§ 4. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym na karę pozbawienia wolności za przestępstwo stanowi wykroczenie i kara ta była podstawą orzeczenia kary łącznej, kara łączna traci moc. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym na karę ograniczenia wolności albo grzywny stanowi wykroczenie i kary te były podstawą orzeczenia kary łącznej, kara łączna traci moc tylko w razie wydania postanowienia, w wypadku, o którym mowa w § 2. W razie potrzeby sąd wydaje wyrok łączny.

§ 5. Przepisów § 1–4 nie stosuje się, jeżeli ich zastosowanie powoduje skutki prawne mniej korzystne dla sprawcy niż stosowanie ustawy obowiązującej poprzednio.”;

2) po art. 66 dodaje się art. 66a i 66b w brzmieniu:

„Art. 66a. Kto nie stosuje się do obowiązków, określonych w art. 72 § 1 pkt 2, 5–6b i 7a, orzeczonych wobec niego przez sąd w wyroku skazującym na samoistną karę grzywny,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Art. 66b. Osoba, wobec której wykonuje się karę, środek karny, lub środek zabezpieczający, wykonywany w systemie dozoru elektronicznego albo osoba chroniona, która umyślnie dopuszcza do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, stanowiących środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) sądowy kurator zawodowy oraz kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej,”;

2) w art. 4 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki zabezpieczające i środki zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego.”;

3) w art. 8 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli.”;

4) w art. 8a § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przepis § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio do korespondencji skazanego pozbawionego wolności prowadzonej z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem.”;

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1318, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, Nr 111, poz. 1194 i Nr 151, poz. 1686, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 121, poz. 1033 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 22, poz. 119, Nr 62, poz. 504, Nr 98, poz. 817, Nr 108, poz. 911, Nr 115, poz. 963, Nr 190, poz. 1475, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 34, poz. 191, Nr 40, poz. 227, Nr 125, poz. 842 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 39, poz. 201 i 202, Nr 112, poz. 654, Nr 129, poz. 734, Nr 185, poz. 1092, Nr 217, poz. 1280 i Nr 240, poz. 1431, z 2012 r. poz. 908, z 2013 r. poz. 628 i 1247 oraz z 2014 r. poz. 287.

5) w art. 11 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd, kierując orzeczenie do wykonania, przesyła jego odpis lub wyciąg, ze wzmianką o wykonalności, a w wypadku orzeczenia prawomocnego – z datą jego uprawomocnienia się, odpowiedniemu organowi powołanemu do wykonywania orzeczenia. Kierując do wykonania orzeczenie dotyczące grzywny, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej oraz należności sądowych, sąd przesyła także ostatnio uzyskaną informację, o której mowa w art. 213 § 1a Kodeksu postępowania karnego. Sąd przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego orzeczenie wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne.”;

6) po art. 12 dodaje się art. 12a i art. 12b w brzmieniu:

„Art. 12a. Organ wykonujący orzeczenie, w razie stwierdzenia, że zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd.

Art. 12b. Jeżeli kara lub inny środek, podlegający wykonaniu według przepisów niniejszego kodeksu, jest określony w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się w postępowaniu wykonawczym, że tydzień liczy się za dni siedem, miesiąc za dni trzydzieści, a rok za dni trzysta sześćdziesiąt pięć.”;

7) w art. 15 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Wykonywanie kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności w tej samej lub innej sprawie wstrzymuje bieg przedawnienia.”;

8) po art. 17 dodaje się art. 17a w brzmieniu:

„Art. 17a. § 1. W razie orzeczenia wobec skazanego kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności na podstawie art. 37b lub art. 87 § 2 Kodeksu karnego, karę ograniczenia wolności kieruje się do wykonania w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności.

§ 2. W wypadku ustania przeszkód, o których mowa w § 1, sąd – niezależnie od tego, czy kara ograniczenia wolności została już w całości wykonana – niezwłocznie kieruje do wykonania karę pozbawienia wolności.”;

9) w art. 22 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Udział sądowego kuratora zawodowego w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi lub sąd uzna to za konieczne.”;

10) w art. 25 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Egzekucję zasądzonych roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, świadczenia pieniężnego, należności sądowych prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.”;

11) art. 27 otrzymuje brzmienie:

„Art. 27. Egzekucję przepadku oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa prowadzi urząd skarbowy według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.”;

12) art. 29 otrzymuje brzmienie:

„Art. 29. § 1. Z chwilą prawomocnego orzeczenia przepadku wobec jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej, przedmioty majątkowe, których dotyczy przepadek lub które podlegają egzekucji przepadku równowartości przedmiotów lub korzyści, tracą z mocy prawa charakter składników majątku wspólnego. Od tej chwili stosuje się do nich odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, przy czym udział Skarbu Państwa stanowi część orzeczona przepadkiem. Małżonek skazanego może wystąpić odpowiednio z żądaniem określonym w art. 28 § 3.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku orzeczenia przepadku przedmiotów objętych innym rodzajem współwłasności łącznej.”;

13) w art. 29a § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Przy egzekucji przepadku korzyści majątkowej uzyskanej z popełnienia przestępstwa lub jej równowartości domniemywa się, że rzeczy oraz prawa majątkowe, które są we władaniu skazanego po orzeczeniu przepadku, należały do niego już w chwili wydania orzeczenia.

§ 2. Osoba fizyczna, w stosunku do której działa domniemanie ustanowione w art. 45 § 3 Kodeksu karnego lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, może wnosić o wyłączenie z jego zakresu przedmiotów majątkowych, których łączna wartość według oszacowania organu egzekucyjnego nie przekracza przeciętnego sześciomiesięcznego dochodu tej osoby; wniosek o wyłączenie zgłasza się do tego organu.”;

14) w art. 38:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, w szczególności związanych z pozbawieniem wolności, oraz przypadku mogą współdziałać stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja zadań określonych w niniejszym rozdziale, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W zakresie zapobiegania przestępczości i readaptacji społecznej podmioty i osoby godne zaufania podejmują działania w celu zwiększenia efektywności działania organów państwowych oraz wzmacniania praworządnego działania tych organów.”;

15) art. 39 otrzymuje brzmienie:

„Art. 39. § 1. Przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, kościołów i innych związków wyznaniowych oraz osoby godne zaufania mogą uczestniczyć w radach oraz innych organach kolegialnych – powoływanych przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Sprawiedliwości lub podległe mu organy albo wojewodów – których zadaniem jest świadczenie pomocy skazanym i ich rodzinom albo koordynowanie współdziałania społeczeństwa z zakładami karnymi i aresztami śledczymi. Przedstawiciele ci oraz osoby godne zaufania mogą też uczestniczyć w społecznej kontroli nad wykonywaniem kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych oraz przypadku.

§ 2. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, formy i tryb współdziałania oraz wymogi, jakie muszą spełniać przedstawiciele podmiotów wymienionych w art. 38 § 1 w wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, zapobiegawczych oraz przypadku, a także społecznej kontroli, o której mowa w § 1, uwzględniając cele, jakim powinno służyć współdziałanie tych podmiotów w readaptacji społecznej i zapobieganiu przestępczości.”;

16) po rozdziale VII dodaje się rozdział VIIa w brzmieniu:

„Rozdział VIIa

System dozoru elektronicznego

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 43a. § 1. Kary, środki karne i środki zabezpieczające, których wykonanie łączy się z zastosowaniem dozoru elektronicznego, wykonuje się według przepisów niniejszego rozdziału.

§ 2. Ilekroć w przepisach niniejszego rozdziału mowa jest o:

- 1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających,
 - 2) skazanym – przepisy te stosuje się również do sprawcy, wobec którego orzeczono środek zabezpieczający połączony z dozorem elektronicznym
- z wyłączeniem przepisów dotyczących zmiany sposobu wykonania kary oraz przepisów dotyczących wyłącznie dozoru stacjonarnego.

Art. 43b. § 1. Dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych.

§ 2. System dozoru elektronicznego jest to ogół metod postępowania i środków technicznych służących do wykonywania dozoru elektronicznego.

§ 3. W systemie dozoru elektronicznego można kontrolować:

- 1) przebywanie przez skazanego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd miejscu (dozór stacjonarny),
- 2) bieżące miejsce pobytu skazanego, niezależnie od tego, gdzie skazany przebywa (dozór mobilny),
- 3) zachowywanie przez skazanego określonej odległości od osoby wskazanej przez sąd (dozór zbliżeniowy).

Art. 43c. § 1. Karę ograniczenia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze

konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne lub środki zabezpieczające.

Art. 43d. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tych kar należą do sądu, o którym mowa w art. 43e.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

- 1) legalności i prawidłowości wykonywania orzeczonej kary,
- 2) prawidłowości obliczania okresów wykonywania w systemie dozoru elektronicznego orzeczonej kary,
- 3) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej sądowego kuratora zawodowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanych,
- 4) działalności upoważnionego podmiotu dozoru w zakresie wykonania obowiązków przez skazanego,
- 5) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadamiania o wystąpieniu warunków technicznych pozwalających na niezwłoczne rozpoczęcie wykonania orzeczonej kary lub o dacie, od której będzie to możliwe.

§ 3. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz nałożonych w związku z nimi obowiązków wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorcze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 43e. W sprawach wykonywania dozoru stacjonarnego właściwy jest sąd, w okręgu którego kara jest lub ma być wykonywana, a w sprawach wykonywania dozoru zbliżeniowego i mobilnego – sąd, w okręgu którego skazany ma miejsce stałego pobytu, a jeżeli skazany nie posiada takiego miejsca – sąd, w okręgu którego orzeczono środek karny lub zabezpieczający wykonywany w systemie dozoru elektronicznego.

Art. 43f. § 1. Środkami technicznymi służącymi do wykonywania dozoru elektronicznego są:

- 1) centrala monitorowania,
- 2) system teleinformatyczny, za pomocą którego podmiot prowadzący centralę monitorowania, podmiot dozoru, sądy, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem

i kontrolowaniem wykonywania kar w systemie dozoru elektronicznego (system komunikacyjno-monitorujący),

- 3) nadajniki,
- 4) rejestratory stacjonarne i przenośne.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki techniczne i wymagania funkcjonalne, jakie powinny spełniać środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego, a także sposób funkcjonowania systemu komunikacyjno-monitorującego, w tym sposób przekazywania danych wewnątrz tego systemu, mając na względzie konieczność zapewnienia prawidłowego działania systemu dozoru elektronicznego oraz zabezpieczenia danych osobowych i informacji związanych z działaniem tego systemu przed ich nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 43g. § 1. Dozór elektroniczny wykonywany jest przez:

- 1) podmiot prowadzący centralę monitorowania – w zakresie czynności związanych z obsługą tej centrali,
- 2) podmiot dozoru – w zakresie pozostałych czynności.

§ 2. Podmiotem prowadzącym centralę monitorowania jest podmiot dozoru lub jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Podmiotem dozoru może być przedsiębiorca, instytucja państwowa lub podmiot zagraniczny będący przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełniający warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej.

§ 4. Minister Sprawiedliwości dokonuje wyboru podmiotu dozoru, o którym mowa w § 3, w trybie określonym w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.⁵⁾), i powierza mu wykonywanie czynności, o których mowa w § 1 pkt 2.

Oddział 2

Rozpoczęcie dozoru elektronicznego

Art. 43h. § 1. Kara może być wykonywana w systemie dozoru elektronicznego jedynie wówczas, gdy pozwalają na to warunki techniczne, obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 984, 1047 i 1473 oraz z 2014 r. poz. 423.

§ 2. W razie gdy warunki techniczne nie są wystarczające do jednoczesnego objęcia dozorem mobilnym wszystkich skazanych, wobec których dozór taki został orzeczony, w pierwszej kolejności kieruje się do wykonania dozory mobilne orzeczone jako środek zabezpieczający.

§ 3. Jeżeli skazany zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, warunkiem rozpoczęcia dozoru stacjonarnego jest uprzednia zgoda tych osób udzielona na piśmie, obejmująca także umożliwienie podmiotowi dozorującemu przeprowadzanie czynności kontrolnych.

§ 4. W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd może odstąpić od wymogu uzyskania zgody, o której mowa w § 3.

Art. 43i. § 1. Sąd, który wykonuje karę z zastosowaniem dozoru elektronicznego, żąda od podmiotu dozoruującego nadesłania informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania tej kary, a jeśli nie – od jakiej daty będzie to możliwe.

§ 2. Jeżeli z informacji uzyskanych od podmiotu dozoruującego wynika, że nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, sąd orzeka o odroczeniu wykonania tej kary na czas określony, nie dłużej jednak niż do roku.

§ 3. Na postanowienie o odroczeniu wykonania kary przysługuje zażalenie.

Art. 43j. § 1. Po uzyskaniu od podmiotu dozoruującego informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, oraz, w przypadku dozoru stacjonarnego, po uzyskaniu zgody, o której mowa w art. 43h § 3, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:

- 1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego gotowości do instalacji środków technicznych,
- 2) jeżeli wobec skazanego orzeczono dozór stacjonarny, określa miejsce wykonywania dozoru, przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, kiedy skazany ma obowiązek przebywania w tym miejscu,
- 3) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 2. Termin, o którym mowa w § 1 pkt 1, nie może być dłuższy niż 24 godziny od zwolnienia skazanego z zakładu karnego, a jeśli skazany przebywa na wolności, nie dłuższy niż 24 godziny od ogłoszenia lub doręczenia skazanemu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego. Jeżeli wobec skazanego przebywającego w zakładzie karnym orzeczono

dozór mobilny lub zbliżeniowy, można wyznaczyć termin założenia nadajnika w okresie do 7 dni przed zakończeniem odbywania kary lub warunkowym przedterminowym zwolnieniem; w takim wypadku o terminie powiadamia się podmiot dozoru i dyrektora zakładu karnego, a przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się.

§ 3. Przedziały czasu, o których mowa w § 1 pkt 2, nie mogą rozpoczynać się ani kończyć w godzinach między 23.00 a 5.00, chyba że jest to uzasadnione wyjątkowymi, szczególnie uzasadnionymi okolicznościami związanymi z pracą zawodową skazanego.

§ 4. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego należy doręczyć skazanemu pisemne pouczenie o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach związanych z dozorem elektronicznym, jak również o konsekwencjach naruszenia tych obowiązków. Odpis postanowienia przesyła się niezwłocznie sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozoru.

§ 5. Na postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego przysługuje zażalenie jedynie w zakresie określenia przedziałów czasu, o których mowa w § 1 pkt 2.

§ 6. Rozpoczęcie wykonywania dozoru elektronicznego następuje z dniem, w którym wobec skazanego uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonywania kary w tym systemie.

§ 7. Jeżeli czas trwania dozoru elektronicznego jest określony, po rozpoczęciu wykonywania dozoru sąd zawiadamia skazanego i podmiot dozoru o dacie jego zakończenia.

Art. 43k. § 1. Jeżeli wobec skazanego orzeczono zakaz zbliżania się do określonej osoby kontrolowanej w systemie dozoru elektronicznego, sąd poucza tę osobę o prawie do wystąpienia z wnioskiem o wyposażenie jej w rejestrator przenośny albo stacjonarny oraz o treści art. 43s i art. 43w.

§ 2. Jeżeli osoba chroniona nie wystąpi z wnioskiem, o którym mowa w § 1, w terminie miesiąca od otrzymania pouczenia, albo oświadczy, że nie będzie korzystać z rejestratora, sąd orzeka o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny. Przepisy art. 43i § 1 i art. 43j § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na postanowienie o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny przysługuje zażalenie stronom i osobie chronionej.

Oddział 3

Obowiązki i prawa skazanego

Art. 43l. § 1. Skazany ma obowiązek zgłosić podmiotowi dozoru, w terminie i w sposób określony przez sąd, gotowość do instalacji środków technicznych.

§ 2. Podmiot dozoru dokonuje niezwłocznej rejestracji zgłoszenia, o którym mowa w § 1.

§ 3. Podmiot dozoru niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz sąd o niezgłoszeniu przez skazanego gotowości, o której mowa w § 1, albo o uchylaniu się skazanego od instalacji środka technicznego.

Art. 43m. § 1. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór elektroniczny, ma obowiązek:

- 1) nieprzerwanie nosić nadajnik,
- 2) dbać o powierzone mu środki techniczne, w tym zwłaszcza chronić je przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnymi do użytku oraz zapewnić ich stałe zasilanie energią elektryczną,
- 3) udostępniać podmiotowi dozoru powierzone środki techniczne do kontroli, naprawy lub wymiany na każde żądanie tego podmiotu, w tym również umożliwiając pracownikom tego podmiotu wejście do pomieszczeń, w których skazany przebywa, lub na nieruchomości stanowiącą jego własność lub będącą w jego zarządzie,
- 4) udzielać prezesowi sądu lub upoważnionemu sędziemu, sądowemu kuratorowi zawodowemu, podmiotowi dozoru i podmiotowi prowadzącemu centralę monitorowania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary i wykonywania nałożonych obowiązków oraz stawiać się na wezwania sędziego i kuratora.

§ 2. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, ma ponadto obowiązek:

- 1) pozostawać we wskazanym przez sąd miejscu w wyznaczonym czasie,
- 2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora stacjonarnego,
- 3) umożliwiać sądowemu kuratorowi zawodowemu wejście do mieszkania lub na nieruchomość, gdzie zainstalowano rejestrator,
- 4) na żądanie osób upoważnionych, udzielać im wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora stacjonarnego.

Art. 43n. § 1. W wyjątkowym wypadku, uzasadnionym szczególnymi okolicznościami, sąd może zmienić miejsce wykonywania dozoru stacjonarnego.

§ 2. Do postanowienia o zmianie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego stosuje się odpowiednio art. 43i § 1, art. 43j § 1 i 5 oraz art. 43l.

§ 3. W uzasadnionych wypadkach sąd może zmieniać przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, o których mowa w art. 43j § 1 pkt 2.

§ 4. W uzasadnionych wypadkach, gdy niezbędne jest szybkie dokonanie zmiany, przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia na wniosek skazanego mogą zostać zmienione również przez sądowego kuratora zawodowego, który niezwłocznie informuje o tym prezesa sądu lub upoważnionego sędziego i wprowadza informacje do systemu komunikacyjno-monitorującego. Sąd może uchylić zmiany wprowadzone przez sądowego kuratora zawodowego albo dokonać w nich własnej zmiany.

Art. 43o. § 1. W przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych względami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sądowy kurator zawodowy może zezwolić skazanemu na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania, niezwłocznie informując o tym prezesa sądu lub upoważnionego sędziego i wprowadzając tę informację do systemu komunikacyjno-monitorującego.

§ 2. Zezwolenie, o którym mowa w § 1, może być cofnięte, jeżeli po jego udzieleniu pojawiły się informacje lub okoliczności uzasadniające obawę, że skazany w okresie zezwolenia może naruszyć porządek prawny.

§ 3. Jeżeli zezwolenie zostało cofnięte, skazanemu nie udziela się ponownego zezwolenia na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego.

Art. 43p. § 1. Jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste, sąd może zarządzić przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Przerwą w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego jest okres między usunięciem przez podmiot dozorujący choćby jednego ze środków technicznych niezbędnych do wykonywania dozoru a ponownym założeniem lub zainstalowaniem wszystkich stosowanych środków technicznych. Przepisy art. 43j § 1 i 5 oraz art. 43l stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 43r. § 1. W przypadku niecierpiącym zwłoki, z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, sądowy kurator zawodowy może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora stacjonarnego lub usunięcie nadajnika.

§ 2. Prezes sądu lub upoważniony sędzia w terminie 7 dni od wyrażenia zgody, o której mowa w § 1, zarządza ponowne założenie nadajnika lub zainstalowanie rejestratora albo występuje do sądu o zarządzenie przerwy w wykonaniu kary.

§ 3. Po ustaniu przyczyny usunięcia urządzenia lub nadajnika prezes sądu lub upoważniony sędzia, na wniosek sądowego kuratora zawodowego, zarządza jego ponowne zainstalowanie lub założenie. Przepisy art. 43j § 1 i 5 oraz art. 43l stosuje się odpowiednio.

Art. 43s. § 1. W razie umyślnego dopuszczenia do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, sąd może nałożyć na skazanego lub osobę chronioną opłatę wyrównawczą, która stanowi dochód budżetu państwa. W sprawach egzekucji opłaty wyrównawczej stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2012 r. poz. 1015, z późn. zm.⁶⁾).

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie nałożenia opłaty wyrównawczej przysługuje zażalenie.

§ 3. Opłaty nie można orzec po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym miał miejsce czyn określony w § 1.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty wyrównawczej odrębnie dla nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, mając na względzie, aby nie przekraczała ona wartości nadajnika lub rejestratora oraz kosztów jego ponownego zainstalowania.

Oddział 4

Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny

Art. 43t. § 1. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot dozorujący:

- 1) niezwłocznie po zaistnieniu warunków technicznych informuje sąd o możliwości rozpoczęcia wykonywania dozoru elektronicznego,
- 2) zakłada skazanemu nadajnik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43l,

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1166, 1342 i 1529, z 2013 r. poz. 1289 oraz z 2014 r. poz. 379 i 567.

- 3) w razie orzeczenia dozoru stacjonarnego, instaluje rejestrator stacjonarny w terminie wskazanym w pkt 2,
- 4) w razie orzeczenia dozoru zbliżeniowego, przekazuje rejestrator przenośny osobie chronionej zakazem zbliżania oraz instruuje tę osobę co do sposobu używania rejestratora,
- 5) kontroluje prawidłowość działania środków technicznych i niezwłocznie usuwa uchybienia w ich działaniu,
- 6) po zakończeniu dozoru, a także na polecenie sądu lub sądowego kuratora zawodowego, usuwa nadajnik, rejestrator stacjonarny i rejestrator przenośny używany przez osobę chronioną.

§ 2. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot prowadzący centralę monitorowania:

- 1) w razie orzeczenia dozoru mobilnego nieprzerwanie kontroluje miejsce pobytu skazanego,
- 2) kontroluje przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych ze stosowaniem dozoru,
- 3) rejestruje każde zdarzenie polegające na przerwaniu lub nawiązaniu łączności między środkami technicznymi oraz każde nieuprawnione oddziaływanie na te środki, a także wyczerpanie się wewnętrznego źródła zasilania,
- 4) niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz prezesa sądu lub upoważnionego sędziego o nieprzestrzeganiu obowiązków, o których mowa w pkt 2 oraz o każdym zdarzeniu określonym w pkt 3,
- 5) wykonuje polecenia sądu i sądowego kuratora zawodowego związane z przebiegiem dozoru.

Art. 43u. § 1. Osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, na których ma zostać albo został zainstalowany rejestrator stacjonarny, obowiązana jest umożliwić podmiotowi dozoru:

- 1) zainstalowanie rejestratora w warunkach zapewniających jego prawidłowe działanie,
- 2) wykonywanie czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości działania rejestratora.

§ 2. W razie potrzeby podmiot dozoru może żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności przeprowadzanych na podstawie przepisów niniejszego oddziału, w szczególności przy wejściu do miejsca, gdzie zainstalowany jest rejestrator lub gdzie przebywa skazany.

§ 3. Kosztami czynności wykonanych przez Policję obciąża się skazanego, o czym należy go pouczyć.

Art. 43w. § 1. W celu sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania i użytkowania rejestratora lub nadajnika podmiot dozorujący może dokonać, w każdym czasie, kontroli tych środków technicznych. Podmiot dozorujący dokonuje kontroli w razie stwierdzenia nieuprawnionego oddziaływania na rejestrator lub nadajnik.

§ 2. Osobą, której dotyczy kontrola, może być skazany, osoba chroniona zakazem zbliżania, osoba zamieszkująca wspólnie ze skazanym oraz właściciel lub zarządca, o którym mowa w art. 43u § 1.

§ 3. Przed przystąpieniem do kontroli pracownik podmiotu dozorującego okazuje osobom, których dotyczy kontrola, dokument identyfikujący go jako osobę uprawnioną do przeprowadzenia kontroli, wystawiony przez podmiot dozorujący.

§ 4. Kontrolę przeprowadza się zgodnie z jej celem, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności ludzkiej oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 5. Kontrolę techniczną należy przeprowadzać po godzinie 6.00, a przed godziną 22.00, chyba że zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki.

§ 6. Na sposób przeprowadzenia kontroli przysługuje skarga do prezesa sądu lub upoważnionego sędziego osobom, których dotyczy kontrola.

Art. 43x. § 1. Podmiot dozorujący może bez zgody prezesa sądu lub upoważnionego sędziego usunąć, wymienić, zainstalować lub założyć rejestrator lub nadajnik, jeżeli:

- 1) rejestrator lub nadajnik uległ uszkodzeniu, zniszczeniu, zużyciu albo z innych powodów nie działa prawidłowo,
- 2) jest to konieczne z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego,
- 3) Minister Sprawiedliwości dokonał wyboru innego podmiotu jako podmiotu dozorującego.

§ 2. O dokonany usunięciu, wymianie, instalacji lub założeniu rejestratora lub nadajnika podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego, wskazując podjęte działanie oraz jego powód.

Art. 43y. § 1. Podmiot dozorujący przechowuje i archiwizuje dane osobowe w postaci imienia, nazwiska i numeru PESEL skazanego oraz informacje zarejestrowane w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego. Jeżeli skazany nie posiada obywatelstwa polskiego

oraz nadanego numeru PESEL, zamiast tego numeru przechowuje się i archiwizuje numer paszportu lub innego dokumentu tożsamości identyfikującego skazanego.

§ 2. Dane osobowe i informacje, o których w § 1, przechowuje się, w sposób zapewniający ich bezpieczeństwo, przez okres dwóch lat od dnia ich uzyskania.

§ 3. Dane przechowywane przez podmiot dozoru mogą być ujawnione Policji i przez nią przetwarzane wyłącznie w celu zapobiegania lub wykrywania przestępstw lub przestępstw skarbowych.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób archiwizowania oraz sposób i tryb usuwania danych osobowych i informacji zarejestrowanych w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego, mając na względzie potrzebę zapewnienia zabezpieczenia tych danych i informacji przed nieuprawnionym dostępem.

Art. 43z. § 1. W razie stwierdzenia istotnych uchybień w wykonywaniu dozoru elektronicznego przez podmiot dozoru przez właściwego sądu lub upoważniony sędzia wzywa podmiot dozoru do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie dłuższym jednak niż 3 miesiące.

§ 2. W przypadku nieusunięcia uchybień w wyznaczonym terminie przez właściwego sądu zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb sprawowania nadzoru nad wykonywaniem dozoru elektronicznego, w tym sposób dokumentowania tego nadzoru, mając na względzie potrzebę zapewnienia prawidłowości wykonywania dozoru elektronicznego oraz konieczność skutecznego eliminowania stwierdzonych uchybień.

Art. 43za. § 1. Jeżeli umowa z podmiotem dozoru została unieważniona, rozwiązana, upłynął okres, na który została zawarta, lub z innych przyczyn przestała wiązać strony, a nie jest możliwe niezwłoczne powierzenie czynności innemu podmiotowi dozoru, wykonywanie kar w systemie dozoru elektronicznego ulega przerwie. Przepis art. 43p § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd zawiadamia skazanego o dacie rozpoczęcia przerwy. Przepisy art. 43i, art. 43j i art. 43l stosuje się odpowiednio.

Oddział 5

Zakończenie dozoru elektronicznego

Art. 43zb. § 1. Karę w systemie dozoru elektronicznego uznaje się za wykonaną z dniem zakończenia wykonywania tego dozoru, chyba że orzeczono o zmianie sposobu wykonania kary.

§ 2. Jeżeli kara w systemie dozoru elektronicznego została objęta karą łączną, sąd, który orzekł karę łączną, niezwłocznie informuje o tym sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego. Sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego wydaje wówczas polecenie, o którym mowa w art. 43t § 1 pkt 6, chyba że nie jest to celowe ze względu na rodzaj i wymiar orzeczonej kary łącznej.

Art. 43zc. § 1. Sąd orzeka o zmianie sposobu wykonania kary, jeżeli:

- 1) skazany uchyla się od założenia nadajnika lub zainstalowania rejestratora,
- 2) skazany, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
- 3) skazany uchyla się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym lub
- 4) skazany, któremu zezwolono na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego, w okresie objętym zezwoleniem nadużył zaufania, w szczególności nie powrócił do miejsca wykonywania dozoru elektronicznego w wyznaczonym czasie,
- 5) po upływie okresu, na który odroczone wykonanie kary w systemie dozoru elektronicznego, wykonanie kary w tym systemie w dalszym ciągu nie jest możliwe,
- 6) w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się wyroku skazującego nie uzyskano zgody, o której mowa w art. 43h § 3, chyba że sąd odstąpił od tego wymogu,
- 7) skazany w czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego lub przerwy w jej wykonywaniu został osadzony w zakładzie karnym w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie.

§ 2. W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd może odstąpić od orzeczenia o zmianie sposobu wykonania kary z przyczyny określonej:

- 1) w § 1 pkt 1 – jeżeli do instalacji środków technicznych doszło w późniejszym terminie niż wskazany w postanowieniu o rozpoczęciu dozoru elektronicznego,

- 2) w § 1 pkt 4 – jeżeli skazany nie powrócił do miejsca wykonywania dozoru elektronicznego z przyczyn od niego niezależnych, których wystąpienia nie mógł przewidzieć.

Art. 43zd. § 1. Jeżeli zmiana sposobu wykonania kary następuje z przyczyn określonych w art. 43zc § 1 pkt 1–4, zmiana ta polega na orzeczeniu obowiązku określonego w art. 34 § 1a pkt 1 Kodeksu karnego lub potrącenia określonego w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego lub grzywny.

§ 2. Jeżeli zmiana sposobu wykonania kary następuje z przyczyn określonych w art. 43zc § 1 pkt 5–8, zmiana ta polega na orzeczeniu obowiązku określonego w art. 34 § 1a pkt 1–3 Kodeksu karnego albo potrącenia określonego w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego lub grzywny.

Art. 43ze. § 1. Przed orzeczeniem o zmianie sposobu wykonania kary sąd, o ile uzna to za konieczne, wysłuchuje skazanego, jego obrońcę, sądowego kuratora zawodowego lub przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42.

§ 2. Na postanowienie o zmianie sposobu wykonania kary przysługuje zażalenie skazanemu, jego obrońcy, prokuratorowi oraz sądowemu kuratorowi zawodowemu.

Art. 43zf. § 1. Orzekając o zmianie sposobu wykonania kary, sąd:

- 1) określa wymiar kary pozostałej do wykonania,
- 2) określa nowy sposób wykonania kary w tym wymiarze, przyjmując, że:
 - a) miesiąc wykonywania kary ograniczenia wolności w systemie dozoru elektronicznego równa się miesiącowi wykonywania obowiązku określonego w art. 34 § 1a pkt 1 Kodeksu karnego lub miesiącowi potrącenia określonego w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego,
 - b) jeden dzień wykonywania kary ograniczenia wolności w systemie dozoru elektronicznego równa się jednej dziennej stawce grzywny, a miesiąc wykonywania tej kary – 30 dziennym stawkom grzywny.

§ 2. W wypadku zmiany sposobu wykonywania kary ograniczenia wolności poprzez orzeczenie dwóch lub więcej sposobów określonych w art. 43zd § 1 lub § 2, nie mogą one, po przeliczeniu na zasadach określonych w § 1 pkt 2, łącznie przekroczyć wymiaru kary pozostałej do wykonania.”;

17) w art. 44 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W wezwaniu, o którym mowa w § 1, należy też pouczyć skazanego o tym, że w razie nieuiszczenia grzywny w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd przekaze do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. Nr 81, poz. 530, z późn. zm.⁷⁾), informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.”;

18) po art. 44 dodaje się art. 44a i art. 44b w brzmieniu:

„Art. 44a. W razie nieuiszczenia przez skazanego grzywny w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd niezwłocznie przekazuje informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, obejmującą posiadane przez sąd dane, wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 2 i 4 tej ustawy.

Art. 44b. Sąd wykonuje obowiązki wierzyciela, o których mowa w art. 29 i art. 30 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.”;

19) po art. 48 dodaje się art. 48a w brzmieniu:

„Art. 48a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności zarządzonej w wypadku, o którym mowa w art. 46 § 1 pkt 1, jeżeli skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym. Wstrzymanie następuje do czasu wykonania pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. Nr 182, poz. 1228 i Nr 217, poz. 1427, z 2011 r. Nr 126, poz. 715, Nr 149, poz. 887 i Nr 171, poz. 1016 oraz z 2013 r. poz. 1567.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 45 § 1 i 3 oraz art. 46 § 2–4.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.”;

20) w art. 53 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Skazany ma obowiązek sumiennie wykonywać ciężące na nim obowiązki, a w miejscu pracy lub pobytu przestrzegać ustalonych zasad zachowania, porządku i dyscypliny.”;

21) w art. 55 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nadzór nad wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tej kary należą do sądu rejonowego, w którego okręgu kara jest lub ma być wykonywana.”;

22) w art. 56 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W celu wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 1a pkt 1 lub 3 Kodeksu karnego, sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu sądowemu kuratorowi zawodowemu.”;

23) w art. 57 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Przepisy § 1–4 stosuje się odpowiednio do obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 1a pkt 3 Kodeksu karnego.”;

24) w art. 57a:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 1 Kodeksu karnego następuje w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy.

§ 2. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego następuje w pierwszym dniu okresu, w którym dokonuje się potrącenia skazanemu z wynagrodzenia za pracę.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Rozpoczęcie odbywania kary orzeczonej na podstawie art. 34 § 1a pkt 3 Kodeksu karnego następuje w dniu uprawomocnienia się wyroku.”;

25) w art. 61 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd może w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki, o których mowa w art. 34 § 1a pkt 3 Kodeksu karnego, albo od wykonania tych obowiązków zwolnić, chyba że orzeczono tylko jeden obowiązek.

§ 2. Z tych samych względów sąd może zmniejszyć orzeczoną liczbę godzin wykonywanej pracy w stosunku miesięcznym lub wysokość miesięcznych potrąceń z wynagrodzenia za pracę, jednak nie więcej niż do granicy ustawowego minimum określonego w art. 34 § 1a pkt 4 i art. 35 § 1 Kodeksu karnego.”;

26) art. 64 otrzymuje brzmienie:

„Art. 64. W razie niewykonania pełnego wymiaru pracy albo niedokonania całości potrąceń z wynagrodzenia za pracę lub niewykonania innych obowiązków sąd orzeka o tym, czy i w jakim zakresie karę tę uznać za wykonaną ze względu na osiągnięte cele kary.”;

27) art. 65 otrzymuje brzmienie:

„Art. 65. § 1. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza, a jeżeli uchyla się on od świadczenia pieniężnego lub obowiązków orzeczonych na podstawie art. 34 § 3 Kodeksu karnego, sąd może zarządzić wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności. W razie gdy skazany wykonał część kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wymiarze odpowiadającym karze ograniczenia wolności pozostałej do wykonania, przyjmując, że jeden dzień zastępczej kary pozbawienia wolności jest równoważny dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie kary zastępczej przysługuje zażalenie.”;

28) po art. 65 dodaje się art. 65a w brzmieniu:

„Art. 65a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wypadku, gdy skazany oświadczy na piśmie, że podejmie odbywanie kary ograniczenia wolności i podda się rygorom z nią związanym; wstrzymanie następuje do czasu wykonania orzeczonej kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do odbycia kary ograniczenia wolności lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 65 § 1 i 2.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do odbycia kary przysługuje zażalenie.”;

29) w art. 66 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Orzekanie w przedmiocie zmian formy wykonywania kary ograniczenia wolności oraz w przedmiocie wykonania kary zastępczej, a także zwolnienia od reszty kary może nastąpić również na wniosek sądowego kuratora zawodowego.”;

30) w rozdziale IX po art. 66 dodaje się art. 66a w brzmieniu:

„Art.66a. Do wykonywania kary ograniczenia wolności polegającej na obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego nie stosuje się przepisów niniejszego rozdziału, z wyjątkiem art. 53, art. 62 i art. 64a.”;

31) w art. 75 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. W zależności od potrzeb zakładu karnego dyrektor może zarządzić udział poszczególnych członków komisji penitencjarnej w jej posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.”;

32) w art. 76 w § 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) kwalifikowanie skazanych do nauczania w szkołach i na kursach oraz podejmowanie decyzji o pozbawieniu możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym,”;

33) w art. 80 § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Dzień, w którym wykonywanie kary zostało rozpoczęte, z jakiegokolwiek przyczyny przerwane, ponownie podjęte lub zakończone zaokrągla się w górę do pełnego dnia.

§ 5. Jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej kary jest dzień następujący po dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary. W dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary skazanego nie zwalnia się z zakładu karnego lub aresztu śledczego.”;

34) po art. 80 dodaje się art. 80a w brzmieniu:

„Art. 80a. § 1. Organ powołany do wykonywania orzeczenia dokonuje obliczenia okresu wykonywania kary na zasadach określonych w niniejszym kodeksie.

§ 2. Karę jednego dnia wykonuje się w dniu jej rozpoczęcia.

§ 3. Kara kończy się w dniu upływu tylu dni, ile wynosi jej wymiar obliczony zgodnie z art. 12b.

§ 4. Okres wykonywania kary, tymczasowego aresztowania lub innego środka podlegającego zaliczeniu na poczet orzeczonej kary oblicza się na podstawie liczby dni, w których następowało faktyczne pozbawienie wolności w tym okresie.

§ 5. Ten sam okres czasu nie może być zaliczony na poczet różnych kar.”;

35) w art. 86 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych odbywają karę dorośli skazani za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę pozbawienia wolności oraz ukarani za wykroczenia umyślne karą aresztu lub zastępczą karą aresztu, którzy uprzednio już odbywali takie kary lub karą aresztu wojskowego za umyślne przestępstwa lub wykroczenia, chyba że szczególne względy resocjalizacyjne przemawiają za skierowaniem ich do zakładu karnego dla odbywających karę po raz pierwszy.”;

36) w art. 96 uchyla się § 2;

37) w art. 105 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi przez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki, o których mowa w art. 113a § 4, i przekazy pieniężne, a w uzasadnionych wypadkach, za zgodą dyrektora zakładu karnego, również przez inne

środki łączności, oraz ułatwiać utrzymywanie kontaktów z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.”;

38) w art. 105a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W widzeniu mogą uczestniczyć nie więcej niż dwie osoby pełnoletnie, chyba że dyrektor zakładu karnego, w uzasadnionych wypadkach, wyrazi zgodę na udział większej liczby osób. Liczba osób niepełnoletnich nie podlega ograniczeniu. Osoby niepełnoletnie mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.”;

39) w art. 105b § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazany ma prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy, za uprzednią zgodą rozmówcy.”;

40) art. 109 otrzymuje brzmienie:

„Art. 109. § 1. Skazany przebywający w zakładzie karnym lub areszcie śledczym otrzymuje trzy razy dziennie napój i posiłki o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem rodzaju wykonywanej pracy i wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza.

§ 2. Skazany przebywający poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, który bierze udział w szczególności w czynnościach procesowych i innych czynnościach wymagających konwojowania, a któremu ze względów technicznych lub organizacyjnych nie można wydać gorącego posiłku, a zwłaszcza w przypadku braku możliwości wydania posiłku w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu o odpowiedniej wartości odżywczej i napój, z uwzględnieniem wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu według wskazań lekarza.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje posiłków i napojów wydawanych osadzonemu w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz ich wartość odżywczą i energetyczną, uwzględniając wiek, stan zdrowia osadzonego i rodzaj wykonywanej przez niego pracy, konieczność zapewnienia posiłków i napojów osadzonemu przyjmowanemu do zakładu karnego lub aresztu śledczego i je opuszczającym, a także przebywającym poza zakładem karnym lub aresztem śledczym,

konieczność zapewnienia warzyw i owoców w ciągu dnia, a także mając na uwadze wysokość dziennej pieniężnej wartości posiłków i napojów oraz dopuszczalne jej zwiększenie lub zmniejszenie.”;

41) w art. 112 dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Skazanemu nie przysługuje prawo do spaceru:

- 1) w trakcie konwojowania,
- 2) w dniu, w którym jest konwojowany, jeżeli konwojowanie rozpoczęto nie później niż o godzinie 8.00 i zakończono nie wcześniej niż o godzinie 16.00.

§ 4. Jeżeli w danym dniu skazany nie korzysta ze spaceru z przyczyny, o której mowa w § 3 pkt 2, należy mu udzielić dodatkowego spaceru w ciągu kolejnych 7 dni.”;

42) w art. 113 w § 6 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) środki pieniężne otrzymane przez skazanego w danym miesiącu, w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, o ile dalsze przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.”;

43) w art. 113a:

- a) uchyla się § 3,
- b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Paczki podlegają kontroli w obecności skazanego. W paczkach nie mogą być dostarczane przedmioty, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich substancji, jak też przedmioty w opakowaniach utrudniających kontrolę ich zawartości, a także przedmioty, o których mowa w art. 110a § 4.”,

- c) uchyla się § 6,
- d) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Dyrektor zakładu karnego może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, zezwolić skazanemu, ze względu na stan jego zdrowia, na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i otrzymywanie dodatkowych paczek.”;

44) w art. 123a § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W celu przyuczenia do wykonywania pracy skazanemu, za jego pisemną zgodą, można zezwolić na wykonywanie nieodpłatnej pracy w przywieziennych zakładach pracy, przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.”;

45) art. 126 otrzymuje brzmienie:

„Art. 126. § 1. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 113 § 6 pkt 1–3, gromadzi się środki przekazywane skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego, przeznaczone na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie, do wysokości określonej w przepisach wydanych na podstawie § 9; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji.

§ 2. Gromadzeniu podlega:

- 1) 50% kwoty zdeponowanej przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego, jednak nie więcej niż kwota odpowiadająca wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników,
- 2) 50% z przypadającego skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, jednak nie więcej niż kwota 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników,
- 3) 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego niewymienionych w pkt 1 i 2, jednak nie więcej niż kwota 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

§ 3. Gromadzenia kwot, określonych w § 2 pkt 2 i 3, dokonuje się po potrąceniu należności dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym.

§ 4. Środki pieniężne, zgromadzone w sposób wskazany w § 1–3, zakład karny przekazuje na oprocentowany centralny rachunek bankowy i wypłaca skazanemu w gotówce w kwocie nominalnej, powiększonej o należne odsetki.

§ 5. Centralny rachunek bankowy, o którym mowa w § 4, prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego na podstawie umowy zawartej z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 6. Uzupełnienia dokonuje się z wpływów pieniężnych skazanego uzyskanych od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu ogłoszenia wzrostu.

§ 7. Środki pieniężne, o których mowa w § 1, na wniosek skazanego przekazuje się na spłatę grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb przekazywania środków pieniężnych przez zakłady karne na centralny rachunek bankowy oraz wypłacania tych środków skazanemu, mając na uwadze zasady rachunkowości bankowej, bezpieczeństwo ich gromadzenia, zapewnienie niezwłocznego przekazywania tych środków na centralny rachunek bankowy oraz

wypłaty tych środków w taki sposób, aby skazany mógł otrzymać je w gotówce przed opuszczeniem zakładu karnego.

§ 9. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, maksymalną wysokość środków pieniężnych przekazywanych skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego, o których mowa w § 1, mając na względzie zakres potrzeb niezbędnych do egzystencji oraz średni poziom wydatków gospodarstw domowych.”;

46) po art. 131 dodaje się art. 131a w brzmieniu:

„Art. 131a. Komisja penitencjarna pozbawia możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym w przypadkach:

- 1) zachowań zagrażających bezpieczeństwu zakładu;
- 2) odmowy uczęszczania do szkoły;
- 3) stwierdzonych w opinii psychologicznej przeciwwskazań uniemożliwiających spełnienie przez osadzonego wymagań edukacyjnych;
- 4) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z przewozu na polecenie sądu, prokuratury i innych uprawnionych organów;
- 5) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z niepowrotu z czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu;
- 6) pogorszenia stanu zdrowia osadzonego wykluczającego możliwość uczestniczenia w nauczaniu;
- 7) niezyskania promocji na wyższy semestr i braku możliwości powtarzania semestru.”;

47) art. 134 otrzymuje brzmienie:

„Art. 134. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb prowadzenia nauczania w zakładach karnych i aresztach śledczych, warunki i tryb realizacji obowiązku nauczania i zwalniania skazanych z tego obowiązku, a także warunki i tryb ponoszenia opłat za kształcenie poza obrębem zakładu karnego, uwzględniając potrzebę dostosowania rodzajów i form uzyskiwania przez skazanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych do warunków zakładu karnego i aresztu

śledczego, specyfikę nauczania prowadzonego w warunkach izolacji więziennej, a także konieczność zapewnienia dyscypliny i porządku podczas nauczania.”;

48) w art. 138 w § 1 uchyla się pkt 13;

49) w art. 139 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego, po odbyciu przez niego co najmniej połowy tej części kary, po której mógłby być warunkowo przedterminowo zwolniony.”;

50) w art. 143 w:

a) § 1 uchyla się :

– pkt 4,

– pkt 7,

b) § 3 uchyla się pkt 6;

51) w art. 145 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej, określonej w art. 143 § 1 pkt 5, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub otrzymywanie dodatkowych paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza co do skutków dla stanu zdrowia skazanego wymierzenia tej kary.”;

52) w art. 160 w § 1:

a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania,”,

b) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych,”;

53) w art. 166 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Skazanemu zwalnianemu z zakładu karnego, który nie dysponuje wystarczającymi środkami własnymi i nie ma zapewnionych na wolności dostatecznych środków utrzymania, dyrektor zakładu karnego może udzielić pomocy pieniężnej w chwili zwolnienia w wysokości do 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia

pracowników lub jej odpowiedni ekwiwalent; środki własne skazanego stanowią środki będące w depozycie oraz przekazane w trybie art. 126 § 1.”;

54) w art. 167a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego oraz zaświadczenie o zatrudnieniu. Skazany jest informowany o potrzebie dalszego leczenia oraz otrzymuje wyniki wykonanych badań diagnostycznych niezbędnych do dalszego postępowania leczniczego lub diagnostycznego.”;

55) uchyla się art. 168;

56) w art. 169 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Skazany, na którego nałożono obowiązki określone w art. 33 § 4 i art. 34 § 3 Kodeksu karnego, jest obowiązany przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd.”;

57) po art. 169 dodaje się art. 169a i art. 169b w brzmieniu:

„Art. 169a. Nadzór nad wykonywaniem dozoru należy do sądu rejonowego, w którego okręgu środek ten jest lub ma być wykonywany.

Art. 169b. § 1. W celu zapewnienia optymalnego oddziaływania na osoby, wobec których sprawowany jest dozór, oraz zastosowania właściwej metody kontroli tych osób ustala się trzy grupy ryzyka powrotu do przestępstwa:

- 1) grupa obniżonego ryzyka (A),
- 2) grupa podstawowa (B),
- 3) grupa podwyższonego ryzyka (C).

§ 2. Do grupy obniżonego ryzyka (A) kwalifikuje się osoby, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, a także osoby dotychczas niekarane, których właściwości oraz warunki osobiste i środowiskowe, dotychczasowy sposób życia oraz których zachowanie po popełnieniu przestępstwa uzasadniają przekonanie, że będą one w okresie próby przestrzegać porządku prawnego, a w szczególności nie popełnią ponownie przestępstwa. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może zakwalifikować do grupy obniżonego ryzyka (A) osoby spełniające przesłanki grupy podstawowej (B).

§ 3. Do grupy podwyższonego ryzyka (C) kwalifikuje się:

- 1) skazanych określonych w art. 64 § 1 i 2 Kodeksu karnego,
- 2) skazanych, którzy po wydaniu wyroku lub w okresie próby popełnili przestępstwo podobne,

- 3) osoby uzależnione skazane za przestępstwo pozostające w związku z używaniem alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej,
- 4) skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej popełnione w związku z zakłóceniem czynności psychicznych o podłożu seksualnym innym niż choroba psychiczna,
- 5) skazanych z zaburzeniami psychicznymi, jeżeli zaburzenia te miały związek z popełnieniem przestępstwa,
- 6) skazanych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którzy pozostają z osobą pokrzywdzoną we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie próby, z wyłączeniem osób, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania,
- 7) skazanych związanych z subkulturami przestępczymi lub grupami mającymi związek ze środowiskiem przestępczym,
- 8) skazanych, którzy wymagają intensywnych działań w okresie próby ze względu na dotychczasową karalność, sposób życia, właściwości osobiste i zachowanie w okresie próby, w tym stopień wykonania orzeczonych obowiązków, albo ze względu na inne okoliczności.

§ 4. Do grupy podstawowej (B) kwalifikuje się osoby, które nie spełniają przesłanek grupy obniżonego ryzyka (A) ani grupy podwyższonego ryzyka (C).

§ 5. Dozór w stosunku do osób zakwalifikowanych do grupy podwyższonego ryzyka (C) wykonują kuratorzy zawodowi. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może wyrazić zgodę na wykonywanie dozoru przez kuratora społecznego z uwagi na właściwości i warunki osobiste skazanego oraz predyspozycje, wykształcenie, umiejętności i przeszkolenie kuratora społecznego.

§ 6. Do danej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, o której mowa w § 1, kwalifikują osobę, wobec której sprawowany jest dozór, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej i upoważniony sędzia; w przypadku rozbieżności rozstrzygające jest stanowisko sędziego. W razie zmiany okoliczności można dokonać ponownej kwalifikacji.”;

58) w art. 173:

a) w § 2 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2) kontrolowanie wykonania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków określonych w art. 33 § 4 Kodeksu karnego,”

b) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„6. W razie gdy skazany nie stosuje się do obowiązków określonych w art. 33 § 4 Kodeksu karnego, sądowy kurator zawodowy zawiadamia właściwą jednostkę Policji o popełnieniu wykroczenia określonego w art. 66a Kodeksu wykroczeń. Sądowy kurator zawodowy może odstąpić od zawiadomienia, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia uzasadniające przekonanie, że pomimo odstąpienia od zawiadomienia, cele stosowania tych obowiązków zostaną osiągnięte; przepisy § 4 i 5 stosuje się odpowiednio.”;

59) po art. 173a dodaje się art. 173b i art. 173c w brzmieniu:

„Art. 173b. § 1. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego powierza się sądowemu kuratorowi zawodowemu tego sądu, w okręgu którego kara lub środek są lub mają być wykonywane.

§ 2. Zadaniem sądowego kuratora zawodowego jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

§ 3. Sądowy kurator zawodowy, któremu powierzono czynności określone w § 1, nawiązuje niezwłocznie kontakt ze skazanym, informując go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

Art. 173c. § 1. W czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz co najmniej raz w miesiącu zawiadamia sąd o zachowaniu skazanego, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego.

§ 2. Sądowy kurator zawodowy niezwłocznie zawiadamia sąd o każdym przypadku naruszenia przez skazanego porządku prawnego lub nałożonego na skazanego obowiązku, w szczególności o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.”;

60) w art. 174 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) podejmowanie innych czynności niezbędnych do prawidłowego wykonywania kar, środków karnych, środków zabezpieczających i kompensacyjnych oraz przepadku, jak też kontrola wykonywania środków kompensacyjnych.”;

61) art. 176 otrzymuje brzmienie:

„Art. 176. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania czynności przez kuratorów sądowych, stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposób i tryb wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz tryb wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, uwzględniając zakwalifikowanie osób, wobec których stosuje się dozór do określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, potrzebę sprawnego wykonywania orzeczeń sądu, zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa i wsparcia jego społecznej readaptacji.”;

62) w art. 178:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, również sądowy kurator zawodowy, a także osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o której mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego, którym powierzono wykonywanie dozoru.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie skrócenia kary, o którym mowa w art. 75 § 3a Kodeksu karnego, sąd wysłuchuje, o ile jest to możliwe, skazanego i sądowego kuratora zawodowego. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział także prokurator.”;

63) art. 178a otrzymuje brzmienie:

„Art. 178a. Na postanowienia wydane na podstawie art. 74 § 2 oraz art. 75a § 1 i 4 Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.”;

64) tytuł rozdziału XII otrzymuje brzmienie:

„Rozdział XII. Środki karne, środki kompensacyjne i przepadek”;

65) w art. 181a § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W razie orzeczenia zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, sąd przesyła odpis wyroku jednostce Policji, a także odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwemu dla miejsca pobytu skazanego.

§ 2. Nadzór nad wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, powierza się zawodowemu kuratorowi sądowemu.

§ 3. W sprawach związanych z wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu ustalono miejsce pobytu skazanego.”;

66) po art. 183 dodaje się art. 183a w brzmieniu:

„Art. 183a. § 1. Jeżeli nie orzeczono o tym w wyroku, sąd określa odstępy czasu, w jakich skazany ma zgłaszać się do Policji lub innego wyznaczonego organu, wskazuje odległość od osób chronionych zakazem zbliżania się do nich, określa termin wykonania nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub sposób podania wyroku do publicznej wiadomości.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.”;

67) art. 186a otrzymuje brzmienie:

„Art. 186a. Na postanowienia, wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania za wykonany nakazu lub zakazu, przysługuje zażalenie.”;

68) art. 187 otrzymuje brzmienie:

„Art. 187. § 1. Sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg urzędowi skarbowemu, właściwemu ze względu na siedzibę sądu

pierwszej instancji, w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. Objęty przepadkiem przedmiot, korzyść majątkowa lub jej równowartość przechodzi na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku, a w wypadku wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego – z chwilą uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.”;

69) w art. 188 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Wykonując przepadek, urząd skarbowy przejmuje w posiadanie składniki mienia wymienione w wyroku.

§ 2. Wykonując przepadek przedmiotów, równowartości takich przedmiotów, korzyści osiągniętych z przestępstwa albo równowartości takich korzyści, urząd skarbowy, w razie potrzeby, ustala składniki mienia objętego przepadkiem, przed ich przejęciem.”;

70) w art. 190 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Orzeczonego przepadek nie narusza praw rzeczowych ograniczonych obciążających objęte przepadkiem składniki mienia, z wyjątkiem hipoteki i zastawu, które wygasają, a wierzytelności zabezpieczone tymi prawami podlegają zaspokojeniu do wysokości sumy uzyskanej ze spieniężenia składników mienia lub ich wartości, gdy nie zostaną spieniężone i nie podlegają zniszczeniu.”;

71) art. 191 otrzymuje brzmienie:

„Art. 191. § 1. Podstawę ujawnienia Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości w księdze wieczystej oraz podstawę wykreślenia obciążających ją hipotek stanowi orzeczenie o zastosowaniu przepadku, które nieruchomości tej dotyczy.

§ 2. W razie wytoczenia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie nieruchomości od wykonania przepadku, wpis własności Skarbu Państwa do księgi wieczystej może nastąpić po prawomocnym oddaleniu powództwa.”;

72) w art. 192 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie uchylecia orzeczenia o przepadku, jego darowania lub zwolnienia rzeczy w wyniku wniesionego powództwa, składniki mienia przejęte w trakcie wykonania przepadku zwraca się uprawnionemu. W razie niemożności zwrotu Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniósł uprawniony.”;

73) w art. 195a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli jednym postanowieniem zabezpieczono grożący przepadek oraz grzywnę, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenie pieniężne, nawiązkę lub wykonanie orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym, sąd lub prokurator, który wydał to postanowienie, może zlecić jego wykonanie w całości organowi określonemu w art. 187.”;

74) art. 199a otrzymuje brzmienie:

„Art. 199a. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających na zasadach określonych w rozdziale X Kodeksu karnego.

§ 2. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy w postępowaniu dotyczącym wykonania środków zabezpieczających, z wyjątkiem elektronicznej kontroli miejsca pobytu.

§ 3. Na postanowienie co do środka zabezpieczającego przysługuje zażalenie.”;

75) po art. 199a dodaje się art. 199b w brzmieniu:

„Art. 199b. § 1. Wniosek o orzeczenie, zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego może złożyć również dyrektor zakładu karnego, kierownik zakładu psychiatrycznego lub kierownik podmiotu leczniczego, w którym sprawca odbywa terapię lub terapię uzależnień.

§ 2. Przed orzeczeniem, zmianą i uchyleniem środka zabezpieczającego sąd wysłuchuje:

- 1) psychologa,
- 2) w sprawach osób niepoczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto lekarza psychiatrę,
- 3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz lekarza seksuologa lub psychologa seksuologa.

W sprawach osób uzależnionych można również wysłuchać biegłego w przedmiocie uzależnienia.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca lub jego obrońca oraz wnioskodawca określony w § 1.

§ 4. Można pozostawić bez rozpoznania wnioski o zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego, jeżeli od wydania poprzedniego orzeczenia w tym przedmiocie

upłynęło mniej niż 6 miesięcy, a wnioskodawca nie wskazał nowych okoliczności, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia.”;

76) w art. 200:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przez zakład psychiatryczny, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 5 Kodeksu karnego, rozumie się podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej.”;

b) uchyla się § 3,

c) § 3a i 3b otrzymują brzmienie:

„§ 3a. Zakłady psychiatryczne wykonujące środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 3 i 5 Kodeksu karnego, organizowane są jako zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

§ 3b. Środek zabezpieczający w postaci terapii orzeczonej wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego wykonuje się w podmiotach leczniczych.”;

77) art. 200b i art. 200c otrzymują brzmienie:

„Art. 200b. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami wzmocnionego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

- 1) jego zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym, dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia,
- 2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego, dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Art. 200c. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, który nie kwalifikuje się do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200a oraz w art. 200b.”;

78) w art. 201:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Do zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających należy:

- 1) wydawanie opinii dla właściwych sądów lub innych uprawnionych instytucji w sprawie przyjmowania, wypisywania lub przenoszenia sprawców, wobec których orzeczono wykonywanie środka zabezpieczającego w zakładach psychiatrycznych,
 - 2) analiza dostępnej dokumentacji, w tym dokumentacji medycznej, w zakresie określonym w pkt 1,
 - 3) analiza informacji o liczbie dostępnych miejsc w zakładach psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających,
 - 4) wizytacja i ocena zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego, wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, w których realizowany jest środek zabezpieczający.”,
- b) § 2–2b otrzymują brzmienie:

„§ 2. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 1, sąd, po zasięgnięciu opinii komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, określa rodzaj tego zakładu i przesyła odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy właściwej ze względu na miejsce pobytu sprawcy jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia oraz polecenie doprowadzenia wraz z poleceniem przyjęcia – kierownikowi wskazanego zakładu. Jeżeli właściwa jednostka Policji powiadomi kierownika wskazanego zakładu psychiatrycznego o miejscu, dniu oraz godzinie planowanego transportu, kierownik tego zakładu zabezpiecza transport sanitarny odpowiadający wymaganiom dla zespołu ratownictwa medycznego.

§ 2a. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego sąd wskazuje zakład, o którym mowa w art. 200 § 3a, i przesyła odpis orzeczenia, wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy, właściwej jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia i polecenie przyjęcia – kierownikowi właściwego zakładu psychiatrycznego.

§ 2b. W wypadku skierowania sprawcy na terapię lub terapię uzależnień sąd przesyła odpis orzeczenia właściwej jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu i kierownikowi podmiotu leczniczego.”,

c) uchyla się § 2c i 2d,

d) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Za sporządzenie opinii określonej w § 2 członkom komisji przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych przez nich niezbędnych wydatków na zasadach określonych w art. 618f Kodeksu postępowania karnego. Członkowie komisji mają prawo do zwrotu kosztów przejazdu na posiedzenia komisji na zasadach określonych w przepisach dotyczących podróży służbowych na terenie kraju.”,

e) § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb powoływania i odwoływania członków komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, jej skład i sposób działania, a także sposób postępowania z prowadzoną przez komisję dokumentacją,
- 2) regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania środków zabezpieczających,
- 3) warunki zabezpieczenia zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego, o których mowa w art. 200 § 2 – mając na uwadze prawidłową realizację zadań komisji, poddanie sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym właściwemu leczeniu lub właściwym metodom terapeutycznym, przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu własnemu i innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się sprawcy z zakładu.

§ 5. Minister właściwy do spraw zdrowia ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wykazy:

- 1) zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 1 i 2 Kodeksu karnego, w tym zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, orzeczonego wobec skazanych za przestępstwa skierowane przeciwko wolności seksualnej, z uwzględnieniem warunków, o których mowa w art. 200 § 2, wraz z podaniem liczby łóżek,

2) podmiotów leczniczych przeznaczonych do wykonywania terapii wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 3–5 Kodeksu karnego w zakresie działalności stacjonarnej, wraz z podaniem liczby łóżek.”,

f) uchyla się § 6;

79) art. 202 otrzymuje brzmienie:

„Art. 202. Sprawcę, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający, obejmuje się odpowiednim postępowaniem leczniczym, psychoterapeutycznym, rehabilitacyjnym lub resocjalizacyjnym, którego celem jest poprawa stanu jego zdrowia i zachowania w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem.”;

80) po art. 202 dodaje się art. 202a–art. 202c w brzmieniu:

„Art. 202a. § 1. Pobyt w zakładzie psychiatrycznym orzeczony wobec sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 2 Kodeksu karnego, następuje przed wykonaniem kary pozbawienia wolności, podczas przerwy w wykonywaniu tej kary lub po jej wykonaniu. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia.

§ 2. Sąd zalicza na poczet kary okres pobytu skazanego w zakładzie. Skazanego można warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary, jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w art. 77–art. 79 Kodeksu karnego, a wyniki leczenia za tym przemawiają; dozór jest obowiązkowy.

Art. 202b. § 1. Pobyt w zakładzie psychiatrycznym orzeczony wobec sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 5 Kodeksu karnego, nie może trwać krócej niż 3 miesiące i dłużej niż 2 lata i następuje przed wykonaniem kary pozbawienia wolności, podczas przerwy w wykonywaniu tej kary lub po jej wykonaniu. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia.

§ 2. Jeżeli skazany, wobec którego nie wykonano jeszcze kary pozbawienia wolności, nie poddaje się leczeniu albo dopuszcza się rażącego naruszenia regulaminu zakładu, sąd, na wniosek kierownika zakładu, może uchylić środek zabezpieczający i zarządzić umieszczenie sprawcy w zakładzie karnym.

§ 3. Sąd zalicza na poczet kary okres pobytu skazanego w zakładzie. Skazanego można warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary, jeżeli zostały spełnione warunki,

o których mowa w art. 77–art. 79 Kodeksu karnego, a wyniki leczenia za tym przemawiają; dozór jest obowiązkowy.

Art. 202c. § 1. Orzekając terapię lub terapię uzależnień wobec skazanego określonego w art. 93c pkt 5 Kodeksu karnego, który zostaje zwolniony z zakładu psychiatrycznego lub zakładu karnego, sąd ustala okres próby na czas od 6 miesięcy do lat 2 i oddaje skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2. Sąd może zarządzić ponowne umieszczenie skazanego w zakładzie psychiatrycznym albo w zakładzie karnym, jeżeli skazany w okresie próby uchyła się od poddania się terapii lub terapii uzależnień, popełnia przestępstwo lub rażąco narusza porządek prawny albo regulamin organizacyjny podmiotu leczniczego.

§ 3. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie zarządził ponownego umieszczenia skazanego w zakładzie psychiatrycznym albo w zakładzie karnym, karę uważa się za odbytą z upływem okresu próby.”;

81) art. 204 otrzymuje brzmienie:

„Art. 204 § 1. Jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka, a w wypadku uzyskania opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne – bezzwłocznie. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 2. W posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym obowiązkowy jest udział:

- 1) prokuratora,
- 2) obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 3. Orzekając o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego, sąd, w razie stwierdzenia, że zachodzą przesłanki do przyjęcia sprawcy do domu pomocy społecznej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375), zawiadamia o tym właściwy organ do spraw pomocy społecznej.

§ 4. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli wobec sprawcy orzeczono inny środek zabezpieczający, z tym że sąd orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka nie rzadziej niż co 12 miesięcy.”;

82) art. 204a otrzymuje brzmienie:

„Art. 204a. Wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym można stosować środki przymusu bezpośredniego na zasadach, w trybie i w sposób określony w przepisach o ochronie zdrowia psychicznego.”;

83) art. 204b i art. 204c otrzymują brzmienie:

„Art. 204b. W zakładach psychiatrycznych, o których mowa w art. 200 § 2 pkt 2 i 3, dopuszcza się kontrolowanie przedmiotów posiadanych przez sprawców oraz pomieszczeń, w których oni przebywają. Przepisy art. 116 § 4–6 stosuje się odpowiednio.

Art. 204c. Osobiste kontakty sprawcy przebywającego w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 2 pkt 2 lub 3, z osobami odwiedzającymi mogą odbywać się tylko za zgodą kierowników tych zakładów. Można odmówić udzielenia takiej zgody, w szczególności gdy kontakty te powodują wzrost ryzyka zachowań niebezpiecznych.”;

84) po art. 204c dodaje się art. 204d w brzmieniu:

„Art. 204d. § 1. Sprawcy przebywającemu co najmniej 6 miesięcy w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, można udzielić zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem pod opieką członka rodziny lub osoby godnej zaufania, jeżeli jest to uzasadnione względami terapeutycznymi lub ważnymi względami rodzinnymi, zaś niebezpieczeństwo, że sprawca przebywający poza zakładem dopuści się czynu zabronionego lub zagrazi własnemu życiu lub zdrowiu, jest nieznaczące.

§ 2. Zezwolenia udziela się na okres nieprzekraczający 3 dni. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach można udzielić zezwolenia na okres nieprzekraczający 7 dni.

§ 3. Zezwolenia udziela kierownik zakładu po uzyskaniu opinii lekarza prowadzącego; o udzieleniu zezwolenia kierownik zakładu niezwłocznie informuje sąd.

§ 4. Jeżeli sprawca nie powróci do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, sąd niezwłocznie zarządza jego poszukiwanie i zatrzymanie przez Policję oraz doprowadzenie do zakładu; sprawcę doprowadza Policja w asyście lekarza.

§ 5. Sprawcy, który nie powrócił do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, można udzielić ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem nie wcześniej niż po upływie roku od powrotu sprawcy do zakładu.

§ 6. Sprawcy, który przebywając poza zakładem psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, dopuścił się czynu zabronionego lub zagroził własnemu życiu lub zdrowiu, nie udziela się ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem.”;

85) art. 205 otrzymuje brzmienie:

„Art. 205. § 1. Do wykonania środka zabezpieczającego polegającego na dozorze kuratora stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału XI.

§ 2. Do wykonania orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego zakazu lub nakazu, o którym mowa w art. 39 pkt 2–3 Kodeksu karnego, stosuje się odpowiednio art. 180–art. 186.”;

86) w art. 206:

a) po § 2 dodaje się § 2a–2c w brzmieniu:

„§ 2a. W wezwaniu, o którym mowa w § 1, należy też pouczyć o tym, że w razie nieuiszczenia kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu, sąd przekaze do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

§ 2b. W razie nieuiszczenia kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd niezwłocznie przekazuje informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, obejmującą posiadane przez sąd dane, wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 2 i 4 tej ustawy.

§ 2c. Przepis art. 44b stosuje się.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przepisy § 1 i 2 mają odpowiednie zastosowanie do wykonania orzeczenia o:

- 1) nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz o przypadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna,
- 2) świadczeniu pieniężnym na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

– z tym, że okres rozłożenia na raty tych należności nie może przekroczyć 1 roku.”,

c) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Przepisy § 2a–2c mają odpowiednie zastosowanie do wykonania orzeczenia o nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz o przypadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna.”;

87) w art. 212 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.”;

88) w art. 212ba w § 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) warunków wykonywania tymczasowego aresztowania określonych w art. 212b,”;

89) w art. 215:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej – widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest obywatel państwa obcego ma on prawo do porozumiewania się z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest osoba nieposiadająca żadnego obywatelstwa –

z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania, na zasadach, o których mowa w § 1.”;

90) w art. 217 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Tymczasowo aresztowany, z zastrzeżeniem § 1b, ma prawo do co najmniej jednego widzenia w miesiącu z osobą najbliższą.”;

91) w art. 217b:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym przesyła się bezpośrednio do adresata, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zarządzi inaczej.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Korespondencję, o której mowa w § 1a–3, administracja aresztu śledczego doręcza tymczasowo aresztowanemu, który podpisem i datą potwierdza jej odbiór. W przypadku odmowy potwierdzenia czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub potwierdzeniu odbioru.”;

92) art. 217c otrzymuje brzmienie:

„Art. 217c. § 1. Tymczasowo aresztowany:

- 1) może korzystać z aparatu telefonicznego, z zastrzeżeniem § 2 i 3, na zasadach określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje,
- 2) nie może korzystać z innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej.

§ 2. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydaje zarządzenie o zgodzie na korzystanie z aparatu telefonicznego, chyba że:

- 1) zachodzi uzasadniona obawa, że zostanie ona wykorzystana:
 - a) w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego,
 - b) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa,
- 2) podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania było uznanie, że zachodzi uzasadniona obawa, iż tymczasowo aresztowany będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne lub gdy obawa taka ujawniła się po wydaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania z innej przyczyny.

§ 3. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.

§ 4. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego tymczasowo aresztowanemu przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.”;

93) w art. 221 w § 2 uchyla się pkt 3;

94) w art. 222 w § 2 uchyla się pkt 3;

95) w art. 222a § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przed wymierzeniem kar dyscyplinarnych określonych w art. 222 § 2 pkt 2 tymczasowo aresztowanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub otrzymywanie dodatkowych paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.”;

96) w art. 223 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec obywatela polskiego lub osoby mającej miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnie skazanego przez sąd państwa obcego na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu albo obywatela polskiego lub osoby mającej miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wobec której prawomocnie orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności, do czasu określenia przez właściwy sąd kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary lub środka podlegającego wykonaniu.”;

97) w art. 242:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli w części ogólnej niniejszego kodeksu używa się określenia „skazany”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do tymczasowo aresztowanego oraz sprawcy, wobec którego zastosowano środek zabezpieczający.”;

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „kara pozbawienia wolności”, należy przez to rozumieć również zastępczą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego, karę aresztu lub zastępczą karę

aresztu, karę porządkową oraz środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

98) art. 245 otrzymuje brzmienie:

„Art. 245. Do czasu przekazania obcemu państwu cudzoziemca lub obywatela polskiego, wobec którego zapadło orzeczenie, wykonywane jest ono w trybie niniejszego kodeksu. Wykonanie tego orzeczenia w tym trybie ustaje w dniu przekazania.”;

99) w art. 249:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary pozbawienia wolności i regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania tymczasowego aresztowania, określające w szczególności:

- 1) organizację przyjęć do zakładów karnych i aresztów śledczych,
- 2) sposób rozmieszczania osadzonych w celach mieszkalnych,
- 3) porządek wewnętrzny zakładów karnych i aresztów śledczych,
- 4) organizację przyjmowania korespondencji i organizację widzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych,
- 5) sposoby korzystania przez tymczasowo aresztowanych i skazanych z aparatu telefonicznego,
- 6) warunki opieki zdrowotnej i bytowej w zakładach karnych i aresztach śledczych,
- 7) sposób przygotowania skazanych i tymczasowo aresztowanych do ich zwolnienia z zakładu karnego i aresztu śledczego

– uwzględniając potrzebę zapewnienia porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych.”,

b) w § 3:

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na uwadze potrzebę zapewnienia osadzonym odzieży, bielizny, obuwia, sprzętu stołowego, środków higieny i czystości, a także wyposażenia pomieszczeń w podstawowy sprzęt kwaterunkowy,”

- pkt 4 otrzymuje brzmienie:
 - „4) sposoby ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w tym:
 - a) formy organizacyjne ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej,
 - b) zadania funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz przywieziennych zakładów pracy,
 - c) sposób postępowania z osobami osadzonymi w zakładach karnych i aresztach śledczych, w tym podczas ich konwojowania,
 - d) warunki wstępu na teren jednostek organizacyjnych Służby Więziennej osób niebędących funkcjonariuszami lub pracownikami Służby Więziennej albo pracownikami przywieziennych zakładów pracy
 - mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego wykonywania zadań przez Służbę Więzienną, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz bezpieczeństwa osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych,”
- pkt 7 otrzymuje brzmienie:
 - „7) czynności administracyjne związane z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności oraz dokumentowanie tych czynności, uwzględniając potrzebę zapewnienia sprawności dokonywania czynności administracyjnych oraz porządku wewnętrznego w zakładach karnych i aresztach śledczych,”;

100) w art. 249a dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

- „5) dopuszczalną ilość i wymiary rzeczy, w tym żywności, znajdujących się w posiadaniu skazanego w trakcie pobytu w zakładzie karnym oraz sposób postępowania z przedmiotami i żywnością, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek lub utrudniają konwojowanie.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) uchyla się rozdział 7;

2) art. 110 otrzymuje brzmienie:

„Art. 110. Narada i głosowanie nad wyrokiem odbywają się osobno co do winy i kwalifikacji prawnej czynu, co do kary, co do środków karnych, co do przypadku, co do środków kompensacyjnych oraz co do pozostałych kwestii.”;

3) w art. 213:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W postępowaniu należy także uzyskać informacje z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych, dotyczące stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, w tym prowadzonych i zakończonych postępowań podatkowych, na podstawie aktualnych danych znajdujących się w tym systemie. Informację uzyskuje się drogą elektroniczną.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wzór i szczegółowy zakres informacji, o której mowa w § 1a, oraz sposób postępowania w celu ich uzyskania, mając na względzie potrzebę uzyskania przez organ postępowania danych niezbędnych do realizacji celów procesu, zachowanie wymogów tajemnicy ustawowo chronionej oraz okresy rozliczeniowe poszczególnych zobowiązań podatkowych.”;

⁸⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842, Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307, z 2011 r. Nr 48, poz. 245 i 246, Nr 53, poz. 273, Nr 112, poz. 654, Nr 117, poz. 678, Nr 142, poz. 829, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 240, poz. 1430, 1431 i 1438 i Nr 279, poz. 1645, z 2012 r. poz. 886, 1091, 1101, 1327, 1426, 1447 i 1529, z 2013 r. poz. 480, 765, 849, 1247, 1262, 1282 i 1650 oraz z 2014 r. poz. 85 i 384.

4) w art. 217 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie lub podlegające zajęciu w celu zabezpieczenia kar majątkowych, środków karnych o charakterze majątkowym, przepadku, środków kompensacyjnych albo roszczeń o naprawienie szkody należy wydać na żądanie sądu lub prokuratora, a w wypadkach niecierpiących zwłoki – także na żądanie Policji lub innego uprawnionego organu.”;

5) w art. 275 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Oddany pod dozór ma obowiązek stosowania się do wymagań zawartych w postanowieniu sądu lub prokuratora. Obowiązek ten może polegać na zakazie opuszczania określonego miejsca pobytu, zgłaszaniu się do organu dozoru w określonych odstępach czasu, zawiadamianiu go o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami, zakazie zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, zakazie przebywania w określonych miejscach, a także na innych ograniczeniach swobody oskarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru.”;

6) w art. 275a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Tytułem środka zapobiegawczego można nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.”,

b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Wydając postanowienie o nakazie okresowego opuszczenia przez oskarżonego lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, można, na wniosek oskarżonego, wskazać mu miejsce pobytu w placówkach zapewniających miejsca noclegowe. Placówkami wskazanymi do umieszczenia oskarżonego nie mogą być placówki pobytu ofiar przemocy w rodzinie.”;

7) w art. 292 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Przepis art. 232 stosuje się odpowiednio.”;

8) w art. 294 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zabezpieczenie upada, gdy nie zostaną prawomocnie orzeczone: grzywna, przepadek, nawiązka, świadczenie pieniężne lub nie zostanie nałożony obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a powództwo o te roszczenia nie zostanie wytoczone przed upływem 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia.”;

9) w art. 297 uchyla się § 2;

10) w art. 323 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu śledztwa prokurator, w razie istnienia podstaw określonych w art. 45a Kodeksu karnego lub w art. 43 § 1 i 2 oraz art. 47 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, występuje do sądu z wnioskiem o orzeczenie przepadku. Z takim wnioskiem prokurator może wystąpić również w wypadku umorzenia postępowania wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, o ile przepis przewiduje orzeczenie przepadku.”;

11) po art. 324 dodaje się art. 324a w brzmieniu:

„Art. 324a. § 1. Przed orzeczeniem środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 2–5, albo nakazu lub zakazu, o którym mowa w art. 93a § 2, sąd wysłuchuje:

- 1) psychologa,
- 2) w sprawach osób niepczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto lekarzy psychiatrów,
- 3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz lekarza seksuologa lub psychologa seksuologa.

W sprawach osób uzależnionych można również wysłuchać biegłego w przedmiocie uzależnienia.

§ 2. Jeżeli sprawca, wobec którego istnieją podstawy do orzeczenia terapii lub terapii uzależnień, wyraża zgodę na taką terapię lub leczenie, przepisu § 1 nie stosuje się; sąd może jednak, jeżeli uzna to za wskazane, wysłuchać jednego lub więcej biegłych wskazanych w tym przepisie.”;

12) w art. 339 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 1 oraz w § 3 pkt 1, 2 i 6, z tym że udział prokuratora i obrońcy w posiedzeniu w przedmiocie orzeczenia środka zabezpieczającego określonego w art. 93a § 1 pkt 5 jest obowiązkowy.”;

13) w art. 340 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Osoba roszcząca sobie prawo do korzyści lub przedmiotów, których przepadek orzeczono na podstawie art. 44–45a Kodeksu karnego lub w art. 43 § 1 i 2 oraz art. 47 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, może dochodzić swych roszczeń tylko w postępowaniu cywilnym.”;

14) w art. 354 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) nie stosuje się przepisów o oskarżycielu posiłkowym,”;

15) uchyla się art. 383;

16) w art. 394 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Sąd z urzędu zwraca się o informację wskazaną w art. 213 § 1a, jeżeli od otrzymania poprzedniej informacji upłynęło przynajmniej 12 miesięcy.”;

17) po art. 404 dodaje się art. 404a w brzmieniu:

„Art. 404a. Oskarżyciel publiczny w celu zebrania dowodów może przeprowadzić, w czasie przerwy albo odroczenia rozprawy, osobiście, a prokurator także zlecić Policji, dokonanie niezbędnych czynności dowodowych.”;

18) w art. 413 w § 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przypadku, a w razie potrzeby, co do zaliczenia na ich poczet tymczasowego aresztowania i zatrzymania oraz środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276.”;

19) w art. 414 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd orzeka przepadek przedmiotów wskazany w art. 45a Kodeksu karnego lub art. 43 § 2 Kodeksu karnego skarbowego, jeżeli wyniki przewodu sądowego to uzasadniają, a umorzenie następuje z powodu niepoczytalności sprawcy w chwili popełnienia czynu.”;

20) art. 415 otrzymuje brzmienie:

„Art. 415. § 1. W razie skazania oskarżonego lub warunkowego umorzenia postępowania w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka nawiązkę na rzecz

pokrzywdzonego, obowiązek naprawienia, w całości lub w części, szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono.

§ 2. Jeżeli orzeczony obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę albo nawiązka orzeczona na rzecz pokrzywdzonego nie pokrywają całej szkody lub nie stanowią pełnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, pokrzywdzony może dochodzić dodatkowych roszczeń w postępowaniu cywilnym.”;

21) w art. 439 w § 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) orzeczono karę, środek karny, środek kompensacyjny lub środek zabezpieczający nieznane ustawie,”;

22) po art. 455 dodaje się art. 455a w brzmieniu:

„Art. 455a. Nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424.”;

23) uchyla się art. 503;

24) w art. 506 uchyla się § 4;

25) uchyla się art. 543;

26) rozdział 60 otrzymuje tytuł:

„Rozdział 60. Orzekanie kary łącznej”

27) po art. 568 dodaje się art. 568a w brzmieniu:

„Art. 568a. § 1. Sąd orzeka karę łączną:

1) w wyroku skazującym – w odniesieniu do kar wymierzonych za przypisane oskarżonemu tym wyrokiem przestępstwa,

2) w wyroku łącznym – w pozostałych wypadkach.

§ 2. Do kary łącznej orzeczonej w wyroku skazującym stosuje się odpowiednio art. 575–577. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia nowej kary łącznej wyłącznie w odniesieniu do kar wymierzonych w tym samym wyroku skazującym, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ten wyrok skazujący.”;

28) w art. 569 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby, którą prawomocnie skazano lub orzeczono karę łączną wyrokami różnych sądów,

właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ostatni wyrok skazujący lub łączny w pierwszej instancji, orzekający kary podlegające łączeniu.”;

29) w art. 571 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd w razie potrzeby zwraca się do zakładów karnych, w których skazany przebywał, o nadesłanie opinii o zachowaniu się skazanego w okresie odbywania kary, jak również informacji o warunkach rodzinnych, majątkowych i co do stanu zdrowia skazanego oraz danych o wykonaniu kar orzeczonych w poszczególnych wyrokach.”;

30) art. 574 otrzymuje brzmienie:

„Art. 574. W kwestiach nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału do postępowania o wydanie wyroku łącznego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym przed sądem pierwszej instancji. Dowody dopuszcza się i przeprowadza na wniosek stron lub z urzędu.”;

31) w art. 575:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli po wydaniu wyroku łącznego zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą jego uprawomocnienia się poprzedni wyrok łączny traci moc.”;

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio, jeżeli choćby jeden wyrok łączny stanowiący podstawę wyroku, o którym mowa w tym przepisie, utracił moc.”;

32) art. 577 otrzymuje brzmienie:

„Art. 577. W wyroku łącznym należy w miarę potrzeby wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej.”;

33) rozdział 66a otrzymuje tytuł:

„Rozdział 66a. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub też orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu”;

34) w art. 611fa:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub też orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu, sąd może wystąpić o jego wykonanie bezpośrednio do właściwego sądu lub innego organu państwa

członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym sprawca posiada mienie lub osiąga dochody, albo ma stałe lub czasowe miejsce pobytu.”,

b) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 3, obejmujący szczegółowe informacje dotyczące przekazanego do wykonania orzeczenia, w tym informacje o każdej wpłacie dokonanej na poczet orzeczonej kary, środka karnego, środka kompensacyjnego lub kosztów procesu oraz o ewentualnej zgodzie na zamianę grzywny na pracę społecznie użyteczną, wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności lub inny środek, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.”;

35) w art. 611fb § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W wypadku zawarcia porozumienia, o którym mowa w § 2, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia do przekazania całości albo części wyegzekwowanej kwoty na rachunek bankowy tego sądu lub rachunek bankowy innego wskazanego podmiotu. Przekazana na rachunek sądu kwota uzyskana z egzekucji środka karnego lub środka kompensacyjnego orzeczonego na rzecz pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej albo wskazanej w orzeczeniu instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej zostaje następnie przekazana tej osobie lub podmiotowi.”;

36) w art. 611fd § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd zawiadamia niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia o każdej wpłacie dokonanej na poczet orzeczonej kary, środków karnych, środków kompensacyjnych lub kosztów procesu, o których mowa w art. 611fa § 1, a także o orzeczonym przepadku.”;

37) rozdział 66h otrzymuje tytuł:

„Rozdział 66h. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, orzeczonego przypadku lub środka, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego”;

38) w art. 611u:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, kary ograniczenia wolności, orzeczonego przypadku lub środka, a także w razie warunkowego zwolnienia lub warunkowego umorzenia postępowania karnego, jeżeli orzeczenie nakłada na sprawcę obowiązki określone w art. 34 § 2, art. 39 pkt 2–2d, art. 46 § 1 w związku z art. 46 § 2, art. 72 § 1 pkt 1, 3–7a i 8 lub art. 72 § 2 Kodeksu karnego, lub oddaje skazanego pod dozór kuratora lub instytucji publicznej, sąd może wystąpić o wykonanie orzeczenia do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym sprawca posiada legalne stałe miejsce pobytu, o ile sprawca przebywa w tym państwie lub oświadczy, że zamierza tam powrócić.”,

b) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 4, zawierając w nim szczegółowe informacje dotyczące przekazanego do wykonania orzeczenia, osoby skazanego, rodzaju i wymiaru kary, przypadku lub środka oraz czasu i sposobu wykonania nałożonych obowiązków, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.”;

39) uchyla się rozdział 71.

Art. 5. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2013 r. poz. 186, z późn. zm.⁹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 20 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisy art. 18 § 2 i 3, art. 19, art. 20, art. 21 § 2 i 3, art. 22–24, art. 27 § 1, art. 40 § 1, art. 41, art. 43 § 2, art. 43c, art. 57, art. 58 § 1 i 2a, art. 60 § 1 i 2, art. 62, art. 63, art. 66 § 1, art. 67, art. 68, art. 69 § 1 i 2, art. 70, art. 72–77, art. 78 § 1 i 3, art. 80 § 1 i 3, art. 81–83, art. 85, art. 86 § 1a, 2 i 3, art. 87, art. 88, art. 89, art. 89a § 3 zdanie pierwsze, art. 90, art. 93a–93g, art. 103 § 1, art. 106, art. 107, art. 108, art. 114 oraz art. 114a, a także wskazane w innych przepisach niniejszego rozdziału przepisy części ogólnej Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio do przestępstw skarbowych; do żołnierzy, którzy dopuścili się czynu zabronionego jako przestępstwo skarbowe, stosuje się odpowiednio także przepisy art. 318, art. 321, art. 322 § 1 i 3, art. 323, art. 324 § 1, art. 326–333, art. 335 oraz art. 336 Kodeksu karnego.”;

2) w art. 22 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Środkami zabezpieczającymi są:

- 1) dozór kuratora,
- 2) elektroniczna kontrola miejsca pobytu,
- 3) terapia,
- 4) terapia uzależnień,
- 5) pobyt w zakładzie psychiatrycznym,
- 6) przepadek przedmiotów,
- 7) zakazy wymienione w § 2 pkt 5.”;

3) w art. 26 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Do wymiaru kary ograniczenia wolności stosuje się odpowiednio także art. 34 i art. 35 Kodeksu karnego.”;

4) w art. 30 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. W wypadkach określonych w art. 107 § 1–3 orzeka się przepadek dokumentu lub urządzenia do gry losowej, gry na automacie lub zakładu wzajemnego, a także znajdujących się w nich środków pieniężnych oraz wygranych, które na podstawie tego dokumentu przypadają grającemu, a także środków uzyskanych ze sprzedaży udziału w

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1036, 1149, 1247 i 1304 oraz z 2014 r. poz. 312.

grze lub wpłaconych stawek. Przepis stosuje się odpowiednio także w wypadkach określonych w art. 107a § 1, art. 108 § 1, art. 109 i art. 110.”;

5) w art. 31 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Wykonanie orzeczenia sądu o przepadku wyrobów tytoniowych następuje poprzez ich zniszczenie.”;

6) w art. 179a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb niezwłocznego zniszczenia przedmiotów, o których mowa w § 1 oraz w art. 31 § 6, mając na uwadze w szczególności rodzaj przedmiotów i podmioty wyspecjalizowane w ich niszczeniu, a także zapewnienie sprawności postępowania wykonawczego i jego koszty, jak również konieczność właściwego zabezpieczenia wykonywanych czynności likwidacyjnych.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2012 r. poz. 1015, z późn. zm.¹⁰⁾) po art. 55a dodaje się art. 55b w brzmieniu:

„Art. 55b. W wypadku postępowania egzekucyjnego dotyczącego nawiązki na rzecz Skarbu Państwa lub przepadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna, naczelnik urzędu skarbowego jest obowiązany, w przypadku częściowego lub całkowitego wykonania zobowiązania lub jego wygaśnięcia, niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia tych informacji, wystąpić do biur informacji gospodarczych, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. Nr 81, poz. 530, z późn. zm.¹¹⁾), z żądaniem aktualizacji informacji gospodarczych, przekazując do biura aktualne dane. O wystąpieniu naczelnik urzędu skarbowego informuje wierzyciela.”.

¹⁰⁾ Jak w treści odnośnika 6.

¹¹⁾ Jak w treści odnośnika 7.

Art. 7. W ustawie z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2012 r. poz. 654 i 1514 oraz z 2013 r. poz. 1621) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Rejestr prowadzi Minister Sprawiedliwości. W zakresie określonym w niniejszej ustawie realizację zadań związanych z prowadzeniem Rejestru zapewnia wchodzące w skład Ministerstwa Sprawiedliwości Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego, zwane dalej „biurem informacyjnym”.”;

2) uchyla się art. 3;

3) w art. 4 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister Sprawiedliwości jest administratorem danych osobowych zgromadzonych w Rejestrze, w rozumieniu art. 7 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.¹²⁾), zwanej dalej „ustawą o ochronie danych osobowych”.”;

4) w art. 12 w:

a) ust. 1 pkt 5a i 6 otrzymują brzmienie:

„5a) informację, że pokrzywdzonym był małoletni – w przypadku skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej oraz obyczajności – lub że przestępstwo dotyczyło treści pornograficznych obejmujących udział małoletniego;

6) informację o orzeczonych karach, warunkowym umorzeniu postępowania, środkach karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, wychowawczych, poprawczych, wychowawczo-leczniczych, przepadku, okresie próby, dozorcze kuratora i nałożonych obowiązkach oraz podstawę prawną ich orzeczenia;”;

b) ust. 2:

– pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności oraz o skróceniu orzeczonej kary na podstawie art. 75 § 3a Kodeksu karnego;”;

¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. Nr 153, poz. 1271, z 2004 r. Nr 25, poz. 219 i Nr 33, poz. 285, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2007 r. Nr 165, poz. 1170 i Nr 176, poz. 1238, z 2010 r. Nr 41, poz. 233, Nr 182, poz. 1228 i Nr 229, poz. 1497 oraz z 2011 r. Nr 230, poz. 1371.

- po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:

„6a) zamiany kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na grzywnę oraz o uchyleniu tej zamiany;”
 - uchyla się pkt 7,
 - pkt 15 i 16 otrzymują brzmienie:

„15) wykonaniu środków karnych, z wyjątkiem środków określonych w art. 22 § 2 pkt 1 Kodeksu karnego skarbowego oraz w art. 28 § 1 pkt 4 Kodeksu wykroczeń, środków kompensacyjnych i przepadku;

16) rozpoczęciu, zakończeniu i miejscu wykonywania środków zabezpieczających, o których mowa w art. 93a § 1 Kodeksu karnego, oraz o uchyleniu lub wykonaniu pozostałych środków zabezpieczających;”
 - po pkt 26 dodaje się pkt 26a w brzmieniu:

„26a) zamianie orzeczonej kary na inną karę podlegającą gromadzeniu w Rejestrze, w przypadku gdy według nowej ustawy za czyn objęty wyrokiem nie można orzec kary w wysokości kary orzeczonej albo gdy czyn zabroniony objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo stanowi wykroczenie;”
 - uchyla się pkt 34 i 35;
- 5) w art. 12a ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. Przy przekazywaniu za pośrednictwem systemu ECRIS informacji dotyczących kwalifikacji prawnej czynu zabronionego przyjętej w orzeczeniu oraz orzeczonych kar i środków karnych, jak również środków zabezpieczających, kompensacyjnych i przepadku, środków wychowawczych, poprawczych i wychowawczo-leczniczych stosuje się kod odpowiadający tym kwalifikacjom i karom oraz środkom karnym, kompensacyjnym i przepadkowi, jak również środkom zabezpieczającym, wychowawczym, poprawczym i wychowawczo-leczniczym.”;
- 6) w art. 14:
- a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) zarządzeniu zatarcia skazania przez sąd, na podstawie art. 107 § 2 oraz art. 337 Kodeksu karnego;”

- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
- „3. Dane osób, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 5, usuwa się z Rejestru:
- 1) z upływem 3 lat od uchylenia środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 1–4, art. 99 Kodeksu karnego lub art. 43 § 1 pkt 1 i § 2 Kodeksu karnego skarbowego;
 - 2) z upływem 3 lat od wykonania przepadku lub środka zabezpieczającego orzeczonego na podstawie art. 45a Kodeksu karnego lub art. 43 § 1 pkt 2–5 Kodeksu karnego skarbowego.”
- c) ust. 8 otrzymuje brzmienie:
- „8. Dane osób, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 4 i 4a, usuwa się z Rejestru po otrzymaniu zawiadomienia o zatarciu skazania przesłanego przez właściwy organ państwa obcego, które wydało wyrok.”;
- 7) art. 14a otrzymuje brzmienie:
- „Art. 14a. Informacja o osobie sporządzona na podstawie danych zgromadzonych w Rejestrze dla celów innych niż postępowanie karne nie zawiera danych o skazaniach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 4, jeżeli od daty uprawomocnienia się orzeczenia upłynął okres wskazany w art. 76 § 1, art. 106a albo art. 107 Kodeksu karnego w stosunku do określonych w nich przestępstw.”;
- 8) art. 16 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 16. Do wprowadzania danych do bazy danych systemu teleinformatycznego oraz do dokonywania zmian w bazie danych tego systemu uprawnione są wyłącznie osoby upoważnione przez Ministra Sprawiedliwości.”;
- 9) w art. 18 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. W przypadku stwierdzenia okoliczności wskazujących na prawdopodobieństwo wprowadzenia do Rejestru danych osobowych lub danych o podmiotach zbiorowych sprzecznych z treścią orzeczenia lub nieodpowiadających zapisom w odpowiednich aktach, przeprowadza się postępowanie w celu ustalenia prawidłowych danych. Adnotację o wszczęciu takiego postępowania umieszcza się na odpowiedniej karcie rejestracyjnej lub zawiadomieniu.”;
- 10) w art. 20a w:
- a) ust. 4 pkt 2 i 3 otrzymują brzmienie:
- „2) informacje o orzeczonych karach, środkach karnych, kompensacyjnych lub przepadku i podstawie prawnej ich orzeczenia;

- 3) informacje o okresie próby, zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności, skróceniu orzeczonej kary na podstawie art. 75 § 3a Kodeksu karnego oraz wykonaniu kar.”;
 - b) ust. 5 pkt 5 i 6 otrzymują brzmienie:
 - „5) informacje o orzeczonych karach, środkach karnych, kompensacyjnych lub przepadku i podstawie prawnej ich orzeczenia;
 - 6) informacje o okresie próby, zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności, skróceniu orzeczonej kary na podstawie art. 75 § 3a Kodeksu karnego oraz wykonaniu kar.”;
- 11) w art. 22:
- a) uchyla się ust. 3,
 - b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Informacje, o których mowa w ust. 1 i 2, są przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2012 r. poz. 768, z późn. zm.¹³⁾) w art. 11 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Orzekając przepadek korzyści majątkowej lub jej równowartości, sąd uwzględnia prawomocne orzeczenie wydane na podstawie art. 24 § 5 Kodeksu karnego skarbowego, nakładające na podmiot zbiorowy obowiązek zwrotu korzyści majątkowej osiągniętej w wyniku przestępstwa osoby fizycznej, o której mowa w art. 3.”.

Art. 9. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 154, z późn. zm.¹⁴⁾) po art. 41 dodaje się art. 41a w brzmieniu:

„Art. 41a. Zabezpieczenie transportu sanitarnego, o którym mowa w art. 201 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego przysługuje bezpłatnie, w związku z realizacją świadczenia gwarantowanego we wskazanym zakładzie psychiatrycznym.”.

¹³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 769 i 1193 oraz z 2013 r. poz. 1245 i 1247.

¹⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 154, 879, 983, 1290, 1623, 1646 i 1650 oraz z 2014 r. poz. 24 i 295.

Art. 10. W ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. Nr 81, poz. 530, z późn. zm.¹⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 w ust. 2 pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3) dłużniku będącym konsumentem – rozumie się przez to osobę fizyczną, o której mowa w art. 22¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121), osobę zobowiązaną do świadczeń alimentacyjnych, o której mowa w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 i 1548 oraz z 2013 r. poz. 1650), rodzica zobowiązanego do ponoszenia opłaty za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, 154, 866 i 1650), a także zobowiązanego do uiszczenia grzywny, również orzeczonej jako kara zastępcza, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, kwoty pieniężnej stanowiącej przedmiot przepadku, kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie;

4) wierzycielu – rozumie się przez to osobę fizyczną, której wierzytelność została stwierdzona tytułem wykonawczym, osobę fizyczną wykonującą działalność gospodarczą, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której w związku z wykonywaną działalnością gospodarczą lub stosunkiem prawnym przysługuje wierzytelność, organ właściwy wierzyciela w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, właściwą jednostkę organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz właściwy według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁶⁾), zwanej dalej „Kodeks karny wykonawczy”, sąd w postępowaniu dotyczącym wykonania prawomocnego wyroku skazującego za

¹⁵⁾ Jak w odnośniku 7.

¹⁶⁾ Jak w odnośniku 4.

przestępstwo lub wykroczenie, wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, postanowienia o kosztach sądowych albo postanowienia o nałożeniu pieniężnej kary porządkowej;”;

- 2) po art. 11 dodaje się art. 11a w brzmieniu:

„Art. 11a. 1. Biuro jest zobowiązane do zawiadomienia ministra właściwego do spraw gospodarki o podjęciu oraz o zaprzestaniu wykonywania działalności gospodarczej, a także o adresie, na który należy przekazywać informacje gospodarcze, i o jego zmianach, w terminie 7 dni od dnia zaistnienia tych zdarzeń.

2. Minister właściwy do spraw gospodarki udostępnia oraz aktualizuje w Biuletynie Informacji Publicznej wykaz biur wykonujących działalność gospodarczą oraz ich adresów, na które należy przekazywać informacje gospodarcze.”;

- 3) po art. 12 dodaje się art. 12a w brzmieniu:

„Art. 12a. W wypadku gdy ustawa przewiduje przekazywanie informacji gospodarczych do biura przez wierzyciela, będącego organem właściwym wierzyciela w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, właściwą jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz właściwym według przepisów Kodeksu karnego wykonawczego sądem w postępowaniu dotyczącym wykonania prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo lub wykroczenie, wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, postanowienia o kosztach sądowych albo postanowienia o nałożeniu pieniężnej kary porządkowej, wierzyciel ten jest zobowiązany do przekazania tych informacji wszystkim biurom znajdującym się w wykazie, o którym mowa w art. 11a ust. 2, oraz nie ma obowiązku zawierania z tymi biurami umów o udostępnianie informacji gospodarczych.”;

- 4) w art. 16 dodaje się ust. 7 w brzmieniu:

„7. Wierzyciel będący sądem przekazuje do biura informacje gospodarcze dotyczące zobowiązanego do uiszczenia grzywny, również orzeczonej jako kara zastępcza, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, kwoty pieniężnej stanowiącej przedmiot przepadku, kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie, który nie uiszczył ich w terminach określonych w art. 44 § 1 lub art. 206 § 1

Kodeksu karnego wykonawczego, na zasadach i w zakresie określonym w Kodeksie karnym wykonawczym.”;

- 5) w art. 29 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W przypadku postępowania egzekucyjnego dotyczącego nawiązki na rzecz Skarbu Państwa lub przepadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna, obowiązek, o którym mowa w ust. 1, w sytuacji częściowego lub całkowitego wykonania zobowiązania albo jego wygaśnięcia ciąży również na naczelniku urzędu skarbowego prowadzącego postępowanie egzekucyjne. Wystąpienie naczelnika do biur informacji gospodarczych jest równoznaczne z wystąpieniem wierzyciela.”;

- 6) po art. 51 dodaje się art. 51a w brzmieniu:

„Art. 51a. 1. Kto, będąc członkiem zarządu biura, nie zawiadamia ministra właściwego do spraw gospodarki o podjęciu oraz o zaprzestaniu wykonywania działalności gospodarczej, a także o adresie, na który należy przekazywać informacje gospodarcze, i o jego zmianach, w terminie 7 dni od dnia zaistnienia tych zdarzeń, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

2. Orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w ust. 1, następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, 765 i 1247).”.

Art. 11. W ustawie z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1:

- a) pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) art. 49a otrzymuje brzmienie:

„Art. 49a. Pokrzywdzony, a także prokurator, może aż do zamknięcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć wniosek, o którym mowa w art. 46 § 1 Kodeksu karnego.”.

- b) uchyla się pkt 17,

- c) uchyla się pkt 26,

d) pkt 32 otrzymuje brzmienie:

„32) po art. 95 dodaje się art. 95a i art. 95b w brzmieniu:

„Art. 95a. § 1. W sprawach wskazanych w art. 2a § 1 i 2 Kodeksu wykroczeń orzeka na posiedzeniu sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

§ 2. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Art. 95b. § 1. Posiedzenie odbywa się z wyłączeniem jawności, chyba że ustawa stanowi inaczej albo prezes sądu lub sąd zarządzi inaczej.

§ 2. Jawne są posiedzenia, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1, 2 i 5, art. 340, art. 341, art. 343 § 5, art. 343a, art. 603, art. 607l § 1, art. 607s § 3, art. 611c § 4 i art. 611ti § 1.

§ 3. Do posiedzeń, które odbywają się jawnie, przepisy rozdziału 42 stosuje się odpowiednio.”;

e) pkt 34 otrzymuje brzmienie:

„34) art. 100 otrzymuje brzmienie:

„Art. 100. § 1. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie lub posiedzeniu, o którym mowa w art. 95b § 2, ogłasza się ustnie.

§ 2. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na innym posiedzeniu ogłasza się ustnie, jeżeli bierze w nim udział strona.

§ 3. Wyrok wydany na rozprawie doręcza się stronom, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydanego na posiedzeniu także pokrzywdzonemu, chyba że byli obecni przy jego ogłoszeniu.

§ 4. Postanowienie albo zarządzenie, od którego przysługuje środek odwoławczy, doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia tego środka, a postanowienie kończące postępowanie jego stronom, chyba że byli obecni przy ogłoszeniu postanowienia albo zarządzenia.

§ 5. O treści innych postanowień i zarządzeń należy strony powiadomić.

§ 6. Jeżeli ustawa nie zwalnia od równoczesnego sporządzenia uzasadnienia, orzeczenie doręcza się lub ogłasza wraz z uzasadnieniem. W wypadku określonym w art. 98 § 2 po ogłoszeniu postanowienia

podaje się stronie najważniejsze powody rozstrzygnięcia, zaś doręczenie postanowienia następuje wraz z uzasadnieniem.

§ 7. Jeżeli sprawę rozpoznano z wyłączeniem jawności ze względu na ważny interes państwa, zamiast uzasadnienia doręcza się zawiadomienie, że uzasadnienie zostało sporządzone.

§ 8. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu orzeczenia należy pouczyć uczestników postępowania o przysługującym im prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia lub o tym, że orzeczenie nie podlega zaskarżeniu.”;”

f) pkt 35 otrzymuje brzmienie:

„35) art. 107 otrzymuje brzmienie:

„Art. 107. § 1. Sąd lub referendarz sądowy nadaje na żądanie osoby uprawnionej klauzulę wykonalności orzeczeniu podlegającemu wykonaniu w drodze egzekucji.

§ 2. Orzeczenia nakładające obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz nawiązkę orzeczoną na rzecz pokrzywdzonego uważa się za orzeczenia co do roszczeń majątkowych, jeżeli nadają się do egzekucji w myśl przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do obowiązku wynikającego z ugody zawartej przed sądem lub referendarzem sądowym, a także ugody zawartej w postępowaniu mediacyjnym.

§ 4. Sąd lub referendarz sądowy odmawia nadania klauzuli wykonalności ugodzie zawartej przed mediatorem, w całości lub w części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.”;”

g) pkt 39 otrzymuje brzmienie:

„39) po art. 127 dodaje się art. 127a i art. 127b w brzmieniu:

„Art. 127a. § 1. Jeżeli warunkiem skuteczności czynności procesowej jest jej dokonanie przez obrońcę lub pełnomocnika, termin do jej dokonania ulega zawieszeniu dla strony postępowania na czas rozpoznania wniosku o przyznanie pomocy prawnej w tym zakresie.

§ 2. W wypadku wyznaczenia obrońcy lub pełnomocnika z urzędu termin do dokonania czynności przez wyznaczonego przedstawiciela procesowego rozpoczyna bieg od daty doręczenia mu postanowienia lub zarządzenia o tym wyznaczeniu.

Art. 127b. Jeżeli czas trwania środków przymusu jest określony w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się, że tydzień liczy się za dni siedem, miesiąc za dni trzydzieści, a rok za dni trzysta sześćdziesiąt pięć.”;

h) pkt 51 otrzymuje brzmienie:

„51) art. 167 otrzymuje brzmienie:

„Art. 167. § 1. W postępowaniu przed sądem, które zostało wszczęte z inicjatywy strony, dowody przeprowadzane są przez strony po ich dopuszczeniu przez prezesa sądu, przewodniczącego lub sąd. W razie niestawiennictwa strony, na której wniosek dowód został dopuszczony, a także w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, dowód przeprowadza sąd w granicach tezy dowodowej.

§ 2. Sąd, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, może z urzędu dopuścić jako dowód opinię na okoliczność stanu zdrowia psychicznego oskarżonego albo inny dowód z opinii biegłego; w razie potrzeby sąd zasięga informację o poprzednich skazaniach oskarżonego.

§ 3. W innym postępowaniu przed sądem niż wymienione w § 1 oraz w postępowaniu przygotowawczym dowody przeprowadzane są przez organ procesowy prowadzący postępowanie. Nie wyłącza to prawa do zgłoszenia wniosku dowodowego przez stronę.”;

i) pkt 52 otrzymuje brzmienie:

„52) po art. 168 dodaje się art. 168a i art. 168b w brzmieniu:

„Art. 168a. Oskarżony lub jego obrońca mogą wystąpić z wnioskiem do sądu o zarządzenie przez sąd dostarczenia przez odpowiedni organ dokumentów, których strona sama uzyskać nie może, albo o zwolnienie lub wystąpienie o zwolnienie określonej osoby od zachowania tajemnicy dla potrzeb złożenia wniosku dowodowego. Przepis art. 170 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art.168b. Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.”;”;

j) pkt 57 otrzymuje brzmienie:

„57) w art. 202 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Opinia biegłych powinna zawierać stwierdzenia dotyczące zarówno poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu, jak i jego aktualnego stanu zdrowia psychicznego, a zwłaszcza wskazanie, czy stan ten pozwala oskarżonemu na udział w postępowaniu i na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, a w razie potrzeby także stwierdzenia co do okoliczności wymienionych w art. 93b Kodeksu karnego.”;”;

k) pkt 69 otrzymuje brzmienie:

„69) po art. 249 dodaje się art. 249a w brzmieniu:

„Art. 249a. Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić jedynie ustalenia poczynione na podstawie dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy. Sąd, uprzedzając o tym prokuratora, uwzględnia z urzędu także okoliczności, których prokurator nie ujawnił, po ich ujawnieniu na posiedzeniu, jeżeli są one korzystne dla oskarżonego.”;”;

l) pkt 84 otrzymuje brzmienie:

„84) art. 291 otrzymuje brzmienie:

„Art. 291. § 1. W razie zarzucenia oskarżonemu popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę lub świadczenie pieniężne, albo w związku z którym można orzec przepadek lub środek kompensacyjny, może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania orzeczenia na mieniu oskarżonego lub mieniu, o którym mowa w art. 45 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia w zakresie wskazanej kary, świadczenia pieniężnego, przepadku lub środka kompensacyjnego będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione.

§ 2. Zabezpieczenie wykonania orzeczenia przepadku może nastąpić również na mieniu osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej

niemającej osobowości prawnej, o której mowa w art. 45 § 3 Kodeksu karnego.

§ 3. Z urzędu może także nastąpić na mieniu oskarżonego zabezpieczenie wykonania orzeczenia o kosztach sądowych, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia w tym zakresie będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione.

§ 4. Zabezpieczenie majątkowe należy niezwłocznie uchylić w całości lub w części, jeżeli ustaną przyczyny, wskutek których zostało ono zastosowane w określonym rozmiarze, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie choćby w części.”;”;

m) pkt 86 otrzymuje brzmienie:

„86) art. 293 otrzymuje brzmienie:

„Art. 293. § 1. Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym wydaje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator.

§ 2. W postanowieniu określa się kwotowo zakres i sposób zabezpieczenia, uwzględniając rozmiar możliwej do orzeczenia w okolicznościach danej sprawy grzywny, środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych. Rozmiar zabezpieczenia powinien odpowiadać jedynie potrzebom tego, co ma zabezpieczać. Wymóg kwotowego określenia zabezpieczenia nie dotyczy zabezpieczenia na zajętych przedmiocie podlegającym przepadkowi, jako pochodzącym bezpośrednio z przestępstwa lub służącym albo przeznaczonym do jego popełnienia.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie.

§ 4. Jeżeli postanowienie wydał prokurator, a postępowanie przygotowawcze prowadzone jest w okręgu innego sądu niż sąd miejscowo i rzeczowo właściwy, zażalenie przysługuje do sądu właściwego do rozpoznania tej sprawy w pierwszej instancji.

§ 5. Klauzulę wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu nadaje referendarz sądowy lub sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, w której wydano to postanowienie, a gdy wydano je w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym w okręgu innego sądu

niż sąd rzeczowo i miejscowo właściwy, sąd, który jest właściwy na zasadach ogólnych, lub referendarz tego sądu. Nadanie klauzuli postanowieniu, o którym mowa w art. 291 § 1, jest nieodpłatne.

§ 6. Jeżeli zabezpieczenie nastąpiło na rzeczach, które uprzednio oskarżony wydał organowi procesowemu lub które zatrzymano w wyniku czynności, o których mowa w rozdziale 25, nie podejmuje się czynności egzekucyjnych dla uzyskania klauzuli wykonalności i wykonania postanowienia o zabezpieczeniu.

§ 7. Osoba lub jednostka, o której mowa w art. 45 § 3 Kodeksu karnego, może wystąpić z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o ustalenie, że mienie lub jego część nie podlega przepadkowi; do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu.”;”

n) pkt 93 otrzymuje brzmienie:

„93) art. 321 otrzymuje brzmienie:

„Art. 321. § 1. Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego, pokrzywdzonego, obrońcy lub pełnomocnika o umożliwienie końcowego zapoznania się z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia wnioskującego o możliwości przejrzenia akt i wyznacza mu termin do zapoznania się z nimi, zapewniając udostępnienie mu akt sprawy wraz z informacją, jakie materiały z tych akt, stosownie do wymogów określonych w art. 334 § 1, będą przekazane sądowi wraz z aktem oskarżenia, i pouczeniem go o uprawnieniu wskazanym w § 5, co odnotowuje się w protokole końcowego zapoznania się strony, obrońcy lub pełnomocnika z materiałami postępowania.

§ 2. Prokurator może ograniczyć liczbę pokrzywdzonych, którym umożliwi końcowe zapoznanie się z materiałami postępowania, o którym mowa w § 1, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, przy czym nie sporządza się protokołu.

§ 3. Termin zapoznania się strony, obrońcy i pełnomocnika z materiałami śledztwa powinien być tak wyznaczony, aby od dnia

doręczenia zawiadomienia o możliwości takiego zapoznania się upłynęło co najmniej 7 dni.

§ 4. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo podejrzanego, pokrzywdzonego, obrońcy i pełnomocnika w wyznaczonym terminie mimo prawidłowego doręczenia im zawiadomienia nie tamuje dalszego postępowania.

§ 5. W terminie 3 dni od dnia zapoznania się z materiałami postępowania strony, obrońcy lub pełnomocnicy mogą składać wnioski dowodowe, a także wnioski o uzupełnienie materiału dowodowego, który ma być przekazany sądowi wraz z aktem oskarżenia, o określone dokumenty zawarte w aktach sprawy.

§ 6. Wnioski dowodowe, o których mowa w § 5, mogą być przez prokuratora nieuwzględnione, jeżeli cele postępowania przygotowawczego, o których mowa w art. 297 § 1, zostały osiągnięte, a wnioski te nie mają wpływu na zakres ustaleń wskazanych w art. 297 § 1 pkt 5, chyba że chodzi o wniosek dotyczący dowodu, którego nieprzeprowadzenie grozi jego utratą lub zniekształceniem. Prokurator, w razie nieuwzględnienia wniosku dowodowego strony, przekazuje ten wniosek wraz z aktem oskarżenia sądowi. Prezes sądu lub sąd rozstrzyga w przedmiocie wniosku przed rozprawą.

§ 7. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje się postanowienie o jego zamknięciu.”;”;

o) w pkt 99 lit. d otrzymuje brzmienie:

„d) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu postępowania w sprawie oraz o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw wnosi się do prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru nad dochodzeniem. Jeżeli prokurator nie przychylił się do zażalenia, kieruje je do sądu.”;”;

p) pkt 103 i 104 otrzymują brzmienie:

„103) w art. 333:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Akt oskarżenia powinien także zawierać wykaz dowodów, o których przeprowadzenie podczas rozprawy głównej oskarżyciel wnosi, wraz z określeniem dla każdego dowodu, jakie okoliczności mają być udowodnione, a w razie potrzeby także wraz ze wskazaniem sposobu i kolejności przeprowadzenia dowodów. Wykaz powinien być usystematyzowany według rodzajów czynności dowodowych, w szczególności zawierać odrębne listy:

- 1) osób, których wezwania na rozprawę oskarżyciel żąda,
- 2) dokumentów, których odczytania, odtworzenia bądź ujawnienia domaga się oskarżyciel,
- 3) dowodów rzeczowych, podlegających oględzinom.”,

b) uchyla się § 4;

104) art. 334 i art. 335 otrzymują brzmienie:

„Art. 334. § 1. Z aktem oskarżenia przekazuje się sądowi jedynie materiały postępowania przygotowawczego związane z kwestią odpowiedzialności osób wskazanych w tym akcie za czyny w nim zarzucane, obejmujące:

- 1) postanowienia i zarządzenia dotyczące tych osób wydane w toku postępowania,
- 2) protokoły z czynności dowodowych i załączniki do nich przewidziane przez ustawę,
- 3) opinie i dokumenty urzędowe i prywatne uzyskane lub złożone do akt sprawy.

§ 2. Na żądanie strony, zgłoszone w trybie wskazanym w art. 321 § 5, oskarżyciel publiczny dołącza do aktu oskarżenia również inne, wskazane w tym żądaniu, materiały postępowania przygotowawczego.

§ 3. Protokoły przesłuchania świadków, których wezwania na rozprawę żąda oskarżyciel, przekazuje się sądowi w wyodrębnionym zbiorze dokumentów.

§ 4. Do aktu oskarżenia dołącza się także informację, o której mowa w art. 213 § 1a, uzyskaną nie wcześniej niż 30 dni przed wniesieniem aktu oskarżenia oraz po jednym odpisie tego aktu dla każdego oskarżonego.

§ 5. O przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisów art. 335, art. 338a i art. 387 oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego, a także osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Pokrzywdzonego należy pouczyć o treści przepisu art. 49a, a także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

Art. 335. § 1. Jeżeli podejrzany przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa oraz wina oskarżonego nie budzą wątpliwości i postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, można zaniechać przeprowadzenia dalszych czynności dowodowych. Jeżeli zachodzi potrzeba oceny prawdziwości złożonych wyjaśnień, czynności dowodowych dokonuje się jedynie w niezbędnym do tego zakresie. W każdym jednak wypadku należy dokonać czynności określonych w art. 308, jeżeli zachodzą okoliczności przewidziane w tym przepisie, i w art. 316. Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za przypisany mu występki, uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także poniesienie przez oskarżonego kosztów postępowania.

§ 2. Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za przypisany mu występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy pokrzywdzonego, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, a oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonаныmi ustaleniami. Do

wniosku stosuje się odpowiednio § 1 zdanie trzecie i § 3 zdanie drugie. Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. 333 § 1 i 2.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, powinien zawierać dane wskazane w art. 332 § 1 pkt 1–5. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz świadczących o tym, że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Z wnioskiem przekazuje się do sądu materiały z postępowania przygotowawczego.

§ 4. Jeżeli sąd, nie uwzględniając wniosku, o którym mowa w § 1, zwrócił sprawę prokuratorowi, ponowne wystąpienie z takim wnioskiem jest możliwe, jeżeli zwrot nastąpił z przyczyn wskazanych w art. 343 § 1, 2 lub 3. Zwrot sprawy nie stoi też na przeszkodzie wystąpieniu następnie z wnioskiem, o którym mowa w § 2. Sędzia, który zwrócił sprawę z przyczyn wskazanych w art. 343 § 1 lub 3, jest wyłączony z mocy prawa od dalszego w niej udziału.”;”

r) pkt 108 otrzymuje brzmienie:

„108) po art. 338 dodaje się art. 338a w brzmieniu:

„Art. 338a. Oskarżony może przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.”;”

s) pkt 110 otrzymuje brzmienie:

„110) w art. 340 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie istnienia podstaw określonych w art. 45a lub art. 99 § 1 Kodeksu karnego albo w art. 43 § 1, 2 lub w art. 47 § 4 Kodeksu karnego skarbowego sąd, umarżając postępowanie lub rozpoznając wniosek prokuratora wymieniony w art. 323 § 3, orzeka przepadek.”;”

t) pkt 112 otrzymuje brzmienie:

„112) art. 343 otrzymuje brzmienie:

„Art. 343. § 1. Jeżeli nie ma zastosowania art. 46 Kodeksu karnego, sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku, o którym mowa w art. 335,

od naprawienia szkody w całości albo w części lub od zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Przepis art. 341 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Uwzględnienie wniosku jest możliwe tylko wówczas, jeżeli nie sprzeciwi się temu pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie posiedzenia.

§ 3. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany zaakceptowanej przez prokuratora i oskarżonego.

§ 4. Postępowania dowodowego nie prowadzi się. Przepis art. 394 stosuje się jednak odpowiednio.

§ 5. Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Pokrzywdzony może najpóźniej na tym posiedzeniu złożyć oświadczenie, o którym mowa w art. 54 § 1. Udział podmiotów wskazanych w zdaniu pierwszym w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi.

§ 6. Sąd, uwzględniając wniosek, skazuje oskarżonego wyrokiem.

§ 7. Jeżeli sąd uzna, że nie zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1, zwraca sprawę prokuratorowi. W razie nieuwzględnienia wniosku wskazanego w art. 335 § 2, sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych, a prokurator w terminie 7 dni od dnia posiedzenia dokonuje czynności określonych w art. 333 § 1 i 2.”;

u) pkt 119 otrzymuje brzmienie:

„119) art. 370 otrzymuje brzmienie:

„Art. 370. § 1. Na wezwanie przewodniczącego, po swobodnym wypowiedzeniu się osoby przesłuchiwanej, stosownie do art. 171 § 1, zadają jej pytania w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciel prywatny, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, biegły, obrońca, oskarżony, członkowie składu orzekającego.

§ 2. Strona przeprowadzająca dowód zadaje jako pierwsza pytania osobie przesłuchiwanej.

§ 3. W przypadku dowodu przeprowadzanego przez sąd pytania osobie przesłuchiwanej jako pierwsi zadają członkowie składu orzekającego.

§ 4. Przewodniczący uchyla pytania, o których mowa w art. 171 § 6, lub gdy z innych powodów uznaje je za niestosowne.”;”

w) uchyla się pkt 124,

x) pkt 127 otrzymuje brzmienie:

„127) art. 387 otrzymuje brzmienie:

„Art. 387. § 1. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony może złożyć wnioski o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.

§ 2. Sąd może uwzględnić wnioski o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczony o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku.

§ 3. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku oskarżonego od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany. Przepis art. 341 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Uwzględniając wniosek, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary niezależnie od podstaw przewidzianych w art. 60 § 1–4 Kodeksu karnego. W sprawach o zbrodnie nadzwyczajne złagodzenie kary może nastąpić tylko wówczas, gdy wniosek został złożony przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy.

§ 5. Przychyłając się do wniosku, sąd może uznać za ujawnione dowody wymienione w akcie oskarżenia lub dokumenty przedłożone przez stronę.”;”

y) w pkt 129 lit. b otrzymuje brzmienie:

„b) po § 1 dodaje się § 1a–1d w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli świadek przebywa za granicą, nie można mu było doręczyć wezwania, nie stawił się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub prezes sądu zaniechał wezwania świadka na podstawie art. 333 § 2, a także wtedy, gdy świadek zmarł, strona może, jedynie w niezbędnym zakresie, odczytywać treść protokołów złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

§ 1b. W wyjątkowym wypadku, uzasadnionym szczególnymi okolicznościami, o którym mowa w art. 171 § 2, jeżeli okoliczność będąca przedmiotem przesłuchania nie może być ustalona w inny sposób, sąd, zadając pytanie, może odczytać protokół w zakresie, o którym mowa w § 1.

§ 1c. W przypadku określonym w art. 167 § 1 zdanie drugie, w § 2 lub 3 treść protokołów może być ujawniona, w zakresie i w sposób wskazany w § 1 i 1a, także z urzędu.

§ 1d. W przypadku ujawnienia protokołu na rozprawie sąd włącza go do akt sprawy sądowej, zaznaczając zakres, w którym protokół odczytano.”;

z) pkt 136 otrzymuje brzmienie:

„136) art. 406 otrzymuje brzmienie:

„Art. 406. § 1. Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udziela głosu stronom, ich przedstawicielom oraz w miarę potrzeby przedstawicielowi społecznemu, który przemawia przed obrońcą i oskarżonym. Głos zabierają w następującej kolejności: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, obrońca oskarżonego i oskarżony. Przedstawiciele procesowi stron zabierają głos przed stronami.

§ 2. Jeżeli oskarżyciel ponownie zabiera głos, należy również udzielić głosu obrońcy i oskarżonemu.”;

za) pkt 138 otrzymuje brzmienie:

„138) uchyla się art. 416.”;

zb) pkt 142 otrzymuje brzmienie:

„142) art. 422 otrzymuje brzmienie:

„Art. 422. § 1. W terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia, a w odniesieniu do wyroku wydanego na rozprawie, gdy ustawa przewiduje doręczenie wyroku, od daty jego doręczenia, strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu, także pokrzywdzony, mogą złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu nie zwalnia strony oraz pokrzywdzonego od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie.

§ 2. We wniosku należy wskazać, czy dotyczy całości wyroku, czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i innych konsekwencjach prawnych czynu. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien również wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

§ 3. Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną, po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2. Na zarządzenie przysługuje zażalenie.”;

zc) pkt 144 otrzymuje brzmienie:

„144) art. 424 otrzymuje brzmienie:

„Art. 424 § 1. Uzasadnienie powinno zawierać zwięźle:

- 1) wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych,
- 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.

§ 2. W uzasadnieniu wyroku należy ponadto przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku.

§ 3. W wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343, art. 343a lub art. 387 sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do wyjaśnienia podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.”;

zd) pkt 146 otrzymuje brzmienie:

„146) art. 427 otrzymuje brzmienie:

„Art. 427. § 1. Odwołujący się powinien wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, sformułować zarzuty stawiane rozstrzygnięciu, a także podać, czego się domaga.

§ 2. Jeżeli środek odwoławczy pochodzi od oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika, powinien ponadto zawierać uzasadnienie.

§ 3. Odwołujący się może również wskazać nowe fakty lub dowody, jeżeli nie mógł powołać ich w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

§ 4. W środku odwoławczym nie można podnosić zarzutu nieprzeprowadzenia przez sąd określonego dowodu, jeżeli strona nie składała w tym zakresie wniosku dowodowego, ani też zarzutu przeprowadzenia dowodu poza zakresem wniosku lub pomimo braku wniosku strony, w warunkach wskazanych w art. 167 § 2.”;

ze) pkt 151 otrzymuje brzmienie:

„151) art. 443 otrzymuje brzmienie:

„Art. 443. W razie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wolno w dalszym postępowaniu wydać orzeczenie surowsze niż uchylone tylko wtedy, gdy orzeczenie to było zaskarżone na niekorzyść oskarżonego albo na korzyść oskarżonego w warunkach określonych w art. 434 § 4. Nie dotyczy to orzekania o środkach zabezpieczających wymienionych w art. 93a § 1 Kodeksu karnego.”;

zf) pkt 152 otrzymuje brzmienie:

„152) art. 444 otrzymuje brzmienie:

„Art. 444. § 1. Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie

wydanego na posiedzeniu przysługuje apelacja, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. O uprawnieniu do złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy w celu sporządzenia apelacji oraz o możliwości obciążenia wnioskującego kosztami wyznaczenia takiego obrońcy należy oskarżonego nieposiadającego obrońcy ponownie pouczyć przy ogłoszeniu lub doręczeniu wyroku, niezależnie od pouczenia udzielonego na podstawie art. 338 § 1a.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w stosunku do pokrzywdzonego w wypadku wydania na posiedzeniu wyroku warunkowo umarzającego postępowanie.”;”;

zg) pkt 154 otrzymuje brzmienie:

„154) art. 447 otrzymuje brzmienie:

„Art. 447. § 1. Apelację co do winy uważa się za zwróconą przeciwko całości wyroku.

§ 2. Apelację co do kary uważa się za zwróconą przeciwko całości rozstrzygnięcia o karze, środkach karnych, środkach kompensacyjnych i przypadku.

§ 3. Apelację co do środka karnego uważa się za zwróconą przeciwko całości rozstrzygnięcia o środkach karnych. Zaskarżyć można również brak rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego.

§ 4. W apelacji można podnosić zarzuty, które nie stanowiły lub nie mogły stanowić przedmiotu zażalenia.

§ 5. W postępowaniu wszczętym z inicjatywy strony w apelacji nie można podnosić zarzutu niedopuszczenia dowodu z urzędu lub niedostatecznej aktywności sądu w przeprowadzaniu dowodu, ani też zarzutu przeprowadzenia dowodu pomimo braku wniosku strony w tym przedmiocie.

§ 6. Przepisu § 5 nie stosuje się, jeżeli przeprowadzenie dowodu jest obowiązkowe.

§ 7. Podstawą apelacji nie mogą być zarzuty określone w art. 438 pkt 3 i 4, związane z treścią zawartego porozumienia, o którym mowa w art. 343, art. 343a i art. 387.”;”;

zh) pkt 156 otrzymuje brzmienie:

„156) art. 449a otrzymuje brzmienie:

„Art. 449a. § 1. W wypadku określonym w art. 423 § 1a przed wydaniem orzeczenia sąd odwoławczy może zwrócić sprawę sądowi pierwszej instancji w celu sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego wyroku w niezbędnym zakresie odnoszącym się do innego oskarżonego, jeżeli ma to zapewnić prawidłowe wyrokowanie w sprawie.

§ 2. Sąd odwoławczy może również przed wydaniem orzeczenia zwrócić sprawę sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku w niezbędnym zakresie, jeżeli ma to zapewnić prawidłowe wyrokowanie w sprawie. Zwracając sprawę, sąd odwoławczy szczegółowo wskazuje zakres uzupełnienia i kwestie, o które należy uzupełnić uzasadnienie. Do uzupełnienia uzasadnienia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące uzasadnienia wyroku.”;

zi) pkt 161 otrzymuje brzmienie:

„161) w art. 457 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sąd zmienia lub utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, uzasadnienie sporządza się na wniosek strony, chyba że zostało złożone zdanie odrębne. Przepisy art. 422 i art. 423 stosuje się odpowiednio.”;

zj) pkt 177 otrzymuje brzmienie:

„177) art. 517e otrzymuje brzmienie:

„Art. 517e. § 1. Odpis wniosku o rozpoznanie sprawy prezes sądu lub sąd doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, oznaczając czas na przygotowanie do obrony. Oskarżonemu należy umożliwić kontakt z obrońcą bez obecności osób trzecich.

§ 2. W wypadku określonym w art. 517b § 2a prezes sądu lub sąd, w sposób wskazany w art. 137, zawiadamia oskarżonego oraz jego obrońcę, jeżeli został ustanowiony, o doręczeniu wniosku o rozpoznanie sprawy i oznacza czas na przygotowanie się do obrony. Oskarżonemu oraz jego obrońcy doręcza się za pokwitowaniem przez funkcjonariusza Policji odpisy wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępnia się kopie dokumentów, o których mowa w art. 517d § 1a. Zatrzymanemu

oskarżonemu należy umożliwić, w miejscu jego przebywania, kontakt z obrońcą bez obecności osób trzecich.

§ 3. Sąd przystępuje niezwłocznie do rozpoznania sprawy. Przepisów art. 339 § 1 pkt 1 i 2, art. 351 § 1 oraz art. 353 nie stosuje się.”;

zk) pkt 182 otrzymuje brzmienie:

„182) art. 519 otrzymuje brzmienie:

„Art. 519. Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego może być wniesiona kasacja. Przepisu art. 425 § 2 zdanie drugie nie stosuje się.”;

2) w art. 12 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) po art. 59 dodaje się art. 59a w brzmieniu:

„Art. 59a. § 1. Jeżeli przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji sprawca, który nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy, pojednał się, w szczególności w wyniku mediacji, z pokrzywdzonym i naprawił szkodę lub zadośćuczynił wyrządzonej krzywdzie, umarza się, na wniosek pokrzywdzonego, postępowanie karne o występki zagrożony karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, a także o występki przeciwko mieniu zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, jak również o występki określony w art. 157 § 1.

§ 2. Jeżeli czyn został popełniony na szkodę więcej niż jednego pokrzywdzonego, warunkiem zastosowania § 1 jest pojednanie się, naprawienie przez sprawcę szkody oraz zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli zachodzi szczególna okoliczność uzasadniająca, że umorzenie postępowania byłoby sprzeczne z potrzebą realizacji celów kary.”;

3) art. 31 otrzymuje brzmienie:

„Art. 31. Niezwłocznie po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy właściwy organ procesowy przekazuje stronom i innym osobom uprawnionym informacje o zmianie zakresu ich obowiązków i uprawnień wynikającej z treści art. 75 § 1, art. 80a, art. 87a, art. 300, art. 321, art. 338, art. 349, art. 386 oraz art. 444 § 2 ustawy, o której mowa

w art. 1 niniejszej ustawy, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, a także wynikającej z treści art. 36 pkt 4 i 5 niniejszej ustawy.”.

Art. 12. W ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) po art. 3 dodaje się art. 3a w brzmieniu:

„Art. 3a. Ustawa ma zastosowanie do osób skazanych za czyn popełniony przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.”.

Art. 13. 1. W sprawach, w których w dniu wejścia w życie ustawy odbywana jest przez skazanego kara pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz. U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960, z późn. zm.¹⁷⁾), sąd, na wniosek skazanego, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione, może zamienić pozostałą do odbycia karę pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

2. W razie zamiany kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od wykonania, darowania albo przedawnienia wykonania kary ograniczenia wolności.

3. Zamiana kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności nie zwalnia skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków, orzeczonych środków karnych lub środków zabezpieczających. W takim wypadku zatarcie skazania nie może nastąpić przed wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem wykonania nałożonego na niego obowiązku, orzeczonego środka karnego lub środka zabezpieczającego.

4. Jeżeli skazany uchyla się od wykonywania kary ograniczenia wolności, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych sąd uchyla orzeczenie o zamianie kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności; w takim wypadku kara pozbawienia wolności podlega wykonaniu.

¹⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 217, poz. 1218, z 2012 r. poz. 692 oraz z 2013 r. poz. 509 i 915.

5. W wypadku uchylenia orzeczenia o zamianie kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności na poczet kary pozbawienia wolności zalicza się dotychczas wykonaną karę ograniczenia wolności; przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

6. W postępowaniu w sprawach, o których mowa w ust. 1, 4 i 5, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą; na postanowienie wydane na podstawie ust. 1, 4 i 5 przysługuje zażalenie.

7. Informacja o zamianie pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności podlega zgłoszeniu do Krajowego Rejestru Karnego i umieszcza się ją w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy określonej w art. 7 niniejszej ustawy.

Art. 14. 1. W sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem przed dniem wejścia w życie ustawy, w których orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i nie zarządzono wykonania kary, sąd, na wniosek skazanego, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione, może:

- 1) jeżeli dochody skazanego, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że skazany może uiścić grzywnę, zamienić karę pozbawienia wolności na grzywnę, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm stawkom dziennym grzywny; grzywna nie może przekroczyć 810 stawek dziennych;
- 2) jeżeli dochody skazanego, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że skazany grzywny nie uiści, zamienić karę pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności; kara ograniczenia wolności nie może trwać dłużej niż 4 lata.

2. W razie zamiany kary pozbawienia wolności na grzywnę albo karę ograniczenia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od uiszczenia grzywny albo wykonania kary ograniczenia wolności, darowania albo przedawnienia wykonania tych kar.

3. Zamiana kary pozbawienia wolności na grzywnę albo karę ograniczenia wolności nie zwalnia skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków, orzeczonych środków karnych lub środków zabezpieczających. W takim wypadku zatarcie skazania nie może nastąpić przed wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem wykonania nałożonego na niego obowiązku, orzeczonego środka karnego lub środka zabezpieczającego.

4. Jeżeli skazany uchyła się od uiszczenia grzywny, wykonywania kary ograniczenia wolności, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, sąd uchyła zamianę, o której mowa w ust. 1, i zarządza wykonanie kary pozbawienia wolności.

5. W wypadku uchylenia zamiany, o której mowa w ust. 1, i zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, na poczet zarządzonej kary pozbawienia wolności zalicza się dotychczas wykonaną karę grzywny oraz ograniczenia wolności; przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio.

6. Przepisów ust. 1–5 nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona na podstawie art. 60 § 5 ustawy, o której mowa w art. 1 niniejszej ustawy.

7. W postępowaniu w sprawach, o których mowa w ust. 1, 4 i 5, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą; na postanowienie wydane na podstawie ust. 1, 4 i 5 przysługuje zażalenie.

Art. 15. 1. W sprawach, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sąd wydał na podstawie art. 75 § 2 ustawy, o której mowa w art. 1 niniejszej ustawy, prawomocne orzeczenie o zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym roku, sąd ten, na wniosek skazanego, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione, mając na względzie wagę i rodzaj czynu zabronionego przypisanego skazanemu, może zamienić karę pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne, przyjmując, że jeden dzień pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

2. W razie zamiany kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od wykonania kary ograniczenia wolności, darowania albo przedawnienia wykonania kary ograniczenia wolności.

3. Zamiana kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności nie zwalnia skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków, orzeczonych środków karnych, lub środków zabezpieczających. W takim wypadku zatarcie skazania nie może nastąpić przed wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem wykonania nałożonego na niego obowiązku, orzeczonego środka karnego lub środka zabezpieczającego.

4. Jeżeli skazany uchyła się od wykonywania kary ograniczenia wolności, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, sąd uchyła orzeczenie o

zamianie kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności; w takim wypadku kara pozbawienia wolności podlega wykonaniu.

5. W wypadku uchylenia orzeczenia o zamianie kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności na poczet kary pozbawienia wolności zalicza się dotychczas wykonaną karę ograniczenia wolności; przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

6. W postępowaniu w sprawach, o których mowa w ust. 1, 4 i 5, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą; na postanowienie wydane na podstawie ust. 1, 4 i 5 przysługuje zażalenie.

Art. 16. 1. W sprawach, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 65 § 1 ustawy, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy, sąd ten, na wniosek skazanego, jeżeli cele kary ograniczenia wolności zostaną w ten sposób spełnione, mając na względzie wagę i rodzaj czynu zabronionego przypisanego skazanemu, może wstrzymać wykonanie kary zastępczej i zmienić formę wykonywania kary ograniczenia wolności na określoną w art. 34 § 1a pkt 2 lub 3 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Przepis art. 34 § 3 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się.

2. W wypadku, o którym mowa w ust. 1, sąd określa na nowo wymiar kary ograniczenia wolności, uwzględniając okres wykonywania kary zastępczej stosownie do art. 65 § 1 ustawy, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy, w brzmieniu dotychczasowym.

3. W postępowaniu w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą; na postanowienie wydane na podstawie ust. 1 i 2 przysługuje zażalenie.

Art. 17. Przepisów rozdziału IX ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 18. Do wykonywania środków zabezpieczających orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 19. W sprawach niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w których prokurator złożył wniosek w trybie art. 52 ustawy, o której mowa w art. 1

niniejszej ustawy, a przepis art. 52 znajduje zastosowanie na podstawie art. 4 ustawy, o której mowa w art. 1 niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 4 niniejszej ustawy, w zakresie odnoszącym się do podmiotu określonego w art. 52 ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 20. 1. W sprawach, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy złożono wnioski o udzielenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Postępowanie w sprawie wyboru upoważnionego podmiotu dozoru, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, prowadzone na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, prowadzi się na zasadach dotychczasowych.

Art. 21. 1. Środki pieniężne zgromadzone na podstawie art. 126 ustawy, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy, zakład karny przekazuje na centralny rachunek bankowy, wskazany w art. 126 § 5 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Środki zgromadzone na wybranym rachunku bankowym lub księżecze oszczędnościowej zakład karny przekazuje na centralny rachunek bankowy, wskazany w art. 126 § 5 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, na wniosek skazanego, w terminie 30 dni od ich udostępnienia.

2. Do przekazywania skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego środków pieniężnych zgromadzonych na podstawie art. 126 ustawy, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe, a od chwili ich przekazania na centralny rachunek bankowy – przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

3. Przepis art. 126 § 7 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się również do środków pieniężnych zgromadzonych na podstawie art. 126 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym.

4. Minister Sprawiedliwości zawrze umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego o prowadzenie centralnego rachunku bankowego, wskazaną w art. 126 § 5 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 22. Kwalifikacja osób, wobec których sprawowany jest dozór, do określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, dokonana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 176 ustawy, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy, zachowuje moc przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 23. W stosunku do osób, wobec których w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy toczy się postępowanie wykonawcze lub stosuje się środek przymusu, mają zastosowanie przepisy art. 12b ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, lub art. 127b ustawy, o której mowa w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że przepisy dotychczasowe są dla nich względniejsze.

Art. 24. 1. Umowy zawarte na podstawie art. 12 ustawy, o której mowa w art. 10 niniejszej ustawy, przez organy właściwe wierzyciela w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 i 1548 oraz z 2013 r. poz. 1650) oraz właściwe jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, 154, 866 i 1650) wygasają po upływie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Jeżeli obowiązek przekazania informacji gospodarczych do biura informacji gospodarczej powstał przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i nie zachodzą przesłanki określone w ustawie, o której mowa w art. 10 niniejszej ustawy, do usunięcia tych informacji przez biuro, organy właściwe wierzyciela w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz właściwe jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prześlą informacje gospodarcze do pozostałych biur informacji gospodarczych ujętych w wykazie, o którym mowa w art. 11a ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 10, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Biura informacji gospodarczej wykonujące działalność gospodarczą w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy zawiadomią ministra właściwego do spraw gospodarki o adresie, na który należy przekazywać informacje gospodarcze, w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

4. Minister właściwy do spraw gospodarki udostępni w Biuletynie Informacji Publicznej wykaz biur wykonujących działalność gospodarczą oraz ich adresów, na które należy

przekazywać informacje gospodarcze, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 25. Akty wykonawcze wydane na podstawie:

- 1) art. 39 § 2, art. 109 § 3, art. 134 i art. 249 § 1 i § 3 pkt 2, 4 i 7 ustawy, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 39 § 2, art. 109 § 3, art. 134, art. 176 i art. 249 § 3 pkt 2, 4 i 7 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 18 miesięcy;
- 2) art. 611fa § 7 ustawy, o której mowa w art. 4 niniejszej ustawy, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 611fa § 7 ustawy, o której mowa w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 18 miesięcy;
- 3) art. 179a § 2 ustawy, o której mowa w art. 5 niniejszej ustawy, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 179a § 2 ustawy, o której mowa w art. 5, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy.

Art. 26. Uchyła się ustawę z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Art. 27. Ustawa wchodzi w życie 1 lipca 2015 r., z tym że:

- 1) art. 1 pkt 64, art. 2 pkt 1, art. 3 pkt 45 w zakresie art. 126 § 5 i 8 Kodeksu karnego wykonawczego, art. 7 pkt 4 lit. b tiret piąte, art. 11 pkt 1 lit. d w zakresie art. 95a Kodeksu postępowania karnego oraz art. 21 ust. 4 wchodzi w życie w dniu następującym po dniu ogłoszenia;
- 2) art. 11 pkt 1 lit. a–c, lit. d w zakresie art. 95b Kodeksu postępowania karnego, lit. e–zk oraz pkt 2 i 3 wchodzi w życie w dniu 30 czerwca 2015 r.

UZASADNIENIE

I. Wprowadzenie

Prezentowany rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw jest największą od czasów uchwalenia ich w 1997 roku nowelizacją przepisów materialnych prawa karnego. W tej części podstawy nowych regulacji przygotowała Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego w związku z zapotrzebowaniem Ministra Sprawiedliwości, związanym z bardzo trudną sytuacją systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Projekt rządowy nie jest jednak w pełni zbieżny z zamierzeniami Komisji Kodyfikacyjnej, gdyż w ocenie rządu konieczne jest przyjęcie odmiennych lub zmodyfikowanych rozwiązań w zakresie zarządzania wymiarem sprawiedliwości w sprawach karnych, niż zaproponowała to Ministrowi Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna.

Potrzeba reformy przepisów Kodeksu karnego i związanych z nimi powiązań systemowych w innych aktach prawnych, istotnych dla wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, wynika z kilku przyczyn. Zostaną one przedstawione poniżej.

1. Wadliwa struktura orzekanych kar przez sądy w relacji do poziomu i charakterystyki przestępczości

Z przeprowadzonej analizy aktualnego stanu w zakresie zwalczania przestępczości wynika utrzymujący się w dalszym ciągu wysoki poziom populacji osób osadzonych w zakładach karnych oraz całkowita niewydolność systemu probacji. Według statystyk policyjnych szczyt poziomu przestępczości w Polsce przypadł na lata 2003–2004 i wynosił ponad 1 460 000 przestępstw popełnianych rocznie. W latach 2008–2012 Policja notowała od ok. 1 080 000 do ok. 1 160 000 przestępstw (w roku 2012 stwierdzono ok. 1 120 000 przestępstw). Spadek jest widoczny także w liczbach osób osadzonych przez sądy I instancji. W roku 2005 odnotowano 516 000 skazań, a w roku 2011 – 425 000. Jednocześnie liczba popełnianych przestępstw na 100 000 mieszkańców plasuje Polskę „w średnich stanach” państw UE, na poziomie około 2800 przestępstw na 100 000 mieszkańców. Charakterystyczne jest przy tym, że blisko 75% skazań odnosi się do 12 typów przestępstw z Kodeksu karnego oraz przestępstw przewidzianych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii

(Dz. U. z 2012 r. poz. 124). Przepisy z Kodeksu karnego wskazane są zaś w artykułach: 158 § 1, 177 § 1, 178a § 1, 178a § 2, 178a § 4, 207 § 1, 209 § 1, 244, 278 § 1, 279 § 1, 280 § 1 i 286.

W tym kontekście w orzecznictwie sądów karnych nadużywana jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania – stanowi ona bowiem ponad 60% konkluzji procesowych. Najczęściej jest ona orzekana w postaci czystej probacji, czyli wyłącznie zagrożenia, że w przypadku kolejnego naruszenia porządku prawnego (oczywiście w zależności od stopnia tego naruszenia) nastąpi zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności. Co więcej, przepisy zezwalają na wielokrotne orzekanie tego rodzaju kary, a do nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z września 2013 roku dobrowolne poddanie się karze premiowało takie orzeczenie nawet w przypadku osób, wobec których można było podejrzewać, że ponownie popełnią kolejne przestępstwa. W konsekwencji tego stanu wobec ok. 400 000 osób orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania dwu- i trzykrotnie. Statystyka wskazuje, że są osoby mające na koncie ponad 20 wyroków skazujących z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności. Osób, które były skazane 8 i więcej razy na taką karę, było w sierpniu 2012 r. 667.

W liczbie orzeczonych kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (ok. 240 000) 24% stanowią przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (przy czym art. 178a § 1 k.k. to 12%, art. 178a § 2 k.k. to 10% całości skazań na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania), a 36% to przestępstwa przeciwko mieniu (przy czym z art. 278 § 1 k.k. to 9%, art. 279 § 1 k.k. to 4%, art. 286 § 1 k.k. to 10% ogółu skazań na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania).

Niemal połowa osadzonych w zakładach karnych (na 85 000 osób) przebywa tam ze względu na zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności wcześniej zawieszanej, a na odbycie kary pozbawienia wolności – z różnych powodów – oczekuje ok. 70 000 osób. Na tę liczbę składają się: 69 376 skazanych wykazanych w statystykach sądów rejonowych oraz 2112 skazanych wykazanych w statystykach sądów okręgowych. Według danych z Centralnego Zarządu Służby Więziennej jest to 56 000 wyroków dotyczących 46 000 osób. Dane wykazywane przez sądy są z przyczyn naturalnych

zawsze istotnie wyższe, aniżeli dane Służby Więziennej. Służba Więzienna nie posiada bowiem informacji o tych skazanych, których dokumentacja nie dotarła z sądu do zakładu karnego, a to z powodu m.in. odroczenia wykonania kary (9987 w sądach rejonowych), ukrywania się skazanych (4076 w sądach rejonowych), poszukiwania listami gończymi (21 624 w sądach rejonowych) oraz „innych powodów”, np. na skutek uchybienia terminów instrukcyjnych przez sądy. Powyższe dane nie obejmują kar zastępczych pozbawienia wolności, dotyczących od kilku do kilkunastu tysięcy osób. W praktyce jednak duża część tych skazanych poddaje się rygorom kary podstawowej – w szczególności dotyczy to kary samoistnej grzywny.

Struktura orzekanych kar prezentuje się następująco. W 2011 r. bezwzględna kara pozbawienia wolności orzeczona została wobec 40 084 osób, co stanowiło 9,6% skazanych. Karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczono wobec 237 234 osób, tj. 56,9% skazanych. Na karę ograniczenia wolności sądy skazały 50 330 osób, tj. 12,1%. Samoistną grzywnę orzeczono wobec 88 907 osób, tj. 21,3% ogółu skazań. Wobec 28 127 osób zastosowano warunkowe umorzenie postępowania karnego, tj. 6% ogółu osób osądzonych.

Mimo to Polska znajduje się w czołówce krajów z najwyższym współczynnikiem osób osadzonych na 100 000 mieszkańców – wynosi on 221 osób. Jedyny kraj, który do tej pory wyprzedzał Polskę w tym rankingu, Czechy, przeprowadził na początku 2013 r. amnestię. W Polsce sposobem rozwiązywania problemu przeludnienia więzień – zamiast amnestii – jest niewykonywanie kary pozbawienia wolności. Obłożenie zakładów karnych (z wykorzystaniem wszystkich cel, w tym na oddziałach specjalistycznych) na początku 2013 r. osiągnęło poziom 101%, przy normie 3 m² (86 000 osób). Gdyby zastosować oczekiwaną przez standardy europejskie normę 4 m², miejsc starczyłoby dla ok. 60 000 więźniów.

W większości krajów Unii Europejskiej proporcje orzekanych kar przedstawiają się zupełnie inaczej – o ile w Polsce wskaźnik grzywien samoistnych od kilkunastu lat utrzymuje się na poziomie ok. 20%, to np. w Wielkiej Brytanii wynosi on powyżej 70%, a w Niemczech powyżej 80%. Z kolei wskaźnik kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania w Polsce utrzymuje się w granicach 60%, a w krajach takich jak Niemcy, Wielka Brytania, Holandia – znacznie poniżej 20%. Dodać należy, że w krajach skandynawskich w kategorii kar bezwzględnego

pozbawienia wolności dominujący charakter mają kary krótkoterminowe. Zwraca uwagę nie tylko relatywnie niski poziom obecności samoistnych grzywien w stosunku do innych państw europejskich w strukturze orzekanych kar (Polska 21%, a np. Belgia 91%), lecz także bardzo nieduża wysokość orzekanych kar tego rodzaju, nawet przy uwzględnieniu ograniczonej zamożności polskiego społeczeństwa. Jedynie 4% orzekanych grzywien przekracza średni dochód miesięczny, a tylko 1% skazań na grzywnę za przestępstwa przekracza górną granicę grzywny przewidzianej za wykroczenia, czyli 5000 zł.

Powodów takiego stanu rzeczy w polskim systemie wymiaru kary w sprawach karnych należy szukać zarówno w przepisach Kodeksu karnego, jak i praktyce orzeczniczej sądów. Jak bowiem wskazują statystyki, struktura orzekanych kar kształtuje się różnie w zależności od okręgu. Dla przykładu, w okręgu bielskim orzeka się ich w około 3% wszystkich skazań, a w okręgu śląskim – w ponad 33%. Także w odniesieniu do orzeczeń dotyczących samoistnych grzywien różnice w poszczególnych rejonach Polski są kilkukrotne (od 6,4% do 39,3%). W 2011 r. zapadło około 305 000 orzeczeń związanych z szeroko pojętą probacją. Aktualnie ponad 1000 osób na 100 tys. mieszkańców poddanych jest systemowi probacji. Nie może więc dziwić, że w sytuacji ograniczonej wydolności służb probacyjnych system ten nie może być skuteczny. Prowadzi to, w wyniku negatywnego przebiegu probacji, do masowego zarządzania wykonania warunkowo zawieszonych kar. Warto tu podać, że następny po Polsce kraj w liczbie skazanych objętych nadzorem służb probacyjnych, Hiszpania, ma około 500 osób na 100 000 mieszkańców, a więc dokładnie dwa razy mniej niż ma to miejsce w Polsce.

Jednocześnie, mimo dość czytelnej aksjologii Kodeksu karnego, sądy nie sięgają dostatecznie często po tzw. kary wolnościowe (grzywnę i karę ograniczenia wolności). Orzekając karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, sąd, kierując się zresztą określoną linią orzeczniczą Sądu Najwyższego, ustala rozmiar pozbawienia wolności znacznie wyżej, niż gdyby orzekał tę karę bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Jest to praktyka całkowicie niespójna z wynikającym z art. 32 k.k. stanowiskiem, że kara pozbawienia wolności jest karą tego samego rodzaju, bez względu na to, czy stosowano warunkowe zawieszenie jej wykonania, czy też nie. Taka praktyka jest jednym z istotnych źródeł tak znacznego przepełnienia więzień. Wynika

z niej bowiem, że zarządza się wykonanie kar pozbawienia wolności w rozmiarze nieadekwatnym do ciężaru popełnionego przestępstwa i do stopnia zawinienia. W odbiorze społecznym, w tym również u skazanych, kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania jest przy tym postrzegana jako fikcyjna dolegliwość, stąd cel probacyjny nie jest przez nią realnie realizowany. Tymczasem w reakcji prawnokarnej, konieczne jest szybkie orzekanie kar realnie dotkliwych, co skłania do tego, by karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zamienić niemal w całości na orzekanie grzywny i szerzej ujętej kary ograniczenia wolności.

W konsekwencji w proponowanym projekcie priorytety polityki karnej prowadzą do następujących strategii polityczno-kryminalnych:

Rodzaj przestępstw	Dominująca obecnie reakcja prawnokarne	Oczekiwana reakcja prawnokarne
Przestępstwa zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności do lat 2	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania [np. w przypadku nietrzeźwych kierowców – art. 178a § 1, karę tę orzeczono w 45% spraw (art. 335 kpk wykorzystany w 61% spraw)]	Grzywna, kara ograniczenia wolności do roku lub wyjątkowo kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania
Przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania [np. w przypadku wypadku komunikacyjnego w typie podstawowym, art. 177 § 1, karę tę orzeczono w 72% spraw (art. 335 k.p.k. wykorzystany w 48% spraw)]	Grzywna, kara ograniczenia wolności do roku lub wyjątkowo kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania

Przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania [np. w wypadku ponownego skazania za wypadek komunikacyjny, o którym mowa w art. 178a § 4, karę tę orzeczono w 67% (art. 335 k.p.k. wykorzystany w 31% spraw)]	Grzywna lub kara ograniczenia wolności do lat 2 lub wyjątkowo kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo bezwzględna kara pozbawienia wolności
Przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 do 8 lat	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania [np. w przypadku oszustwa, art. 286 § 1 karę tę orzeczono w 81% spraw (art. 335 k.p.k. wykorzystany w 44,5% spraw)]	Grzywna lub kara ograniczenia wolności do lat 2, kara mieszana (przy czym kara pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania lub bezwzględna), lub kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo bezwzględna kara pozbawienia wolności
Przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności od 1 roku do lat 10	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania [np. w przypadku kradzieży z włamaniem, art. 279, karę tę orzeczono w 72% spraw (art. 335 k.p.k. wykorzystany w 35% spraw)]	Grzywna lub kara ograniczenia wolności do lat 2, kara mieszana (przy czym kara pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania lub bezwzględna), lub bezwzględna kara pozbawienia wolności, w przypadku nadzwyczajnego obostrzenia do lat 15
Przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności od 2 do 12 lat	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania [np. w przypadku rozboju, art. 280 § 1, karę tę orzeczono w 50% spraw (art. 335 k.p.k.	Bezwzględna kara pozbawienia wolności, kara mieszana (przy czym kara pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania lub bezwzględna), w przypadku nadzwyczajnego obostrzenia do lat 18, lub kara ograniczenia

	wykorzystany w 44,5% spraw)]	wolności lub grzywna
Zbrodnie	Bezwzględna kara pozbawienia wolności, w przypadku nadzwyczajnego obostrzenia do lat 15, 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotnie pozbawienie wolności	Bezwzględna kara pozbawienia wolności, w przypadku nadzwyczajnego obostrzenia do lat 20, 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotnie pozbawienie wolności

Należy przy tym dodać, że w projekcie proponowana jest zasadnicza rozbudowa i zwiększenie stopnia dolegliwości kary ograniczenia wolności, poszerzenie środków kompensacyjnych i przepadku, jak również zwiększenie możliwości stosowania zakazów i środków zabezpieczających do pewnych grup sprawców. Trzeba zatem podkreślić, że jedynie pozornie przejście na kary wolnościowe może być oceniane jako liberalizacja odpowiedzialności karnej. W perspektywie zarządzania wymiarem sprawiedliwości w sprawach karnych, także wobec przebudowy wolnościowej reakcji prawnokarnej i możliwości zamiany na kary izolacyjne w wyniku uchylania się od wykonywania kar wolnościowych, system ten w porównaniu do obecnego stanu orzeczniczego i jego możliwości funkcjonalnych zwiększa realną dolegliwość represji karnej. Podobną rolę odgrywa podwyższenie możliwej do orzeczenia kary pozbawienia wolności w stosunku do czynów zasługujących na najbardziej surową reakcję karną lub w przypadku kumulacji tych czynów.

2. Niedostatki przepisów Kodeksu karnego, utrudniające prawidłowe funkcjonowanie systemu odpowiedzialności karnej

Obowiązujący Kodeks karny był poddawany wielokrotnym nowelizacjom (ponad 60 razy). Niektóre z wprowadzonych zmian były konieczne z uwagi na potrzebę dostosowania polskiego ustawodawstwa karnego do wymogów stawianych przez Unię Europejską albo międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej. Inne korygowały niejednoznaczności w przyjętej regulacji lub usuwały błędy legislacyjne. Wiele jednak wprowadzanych zmian było wyrazem populizmu karnego – stanowiło odpowiedź na występujące, często jednostkowo, zdarzenia. Szczególnie te zmiany

przyczyniały się do niestabilności ustawodawstwa karnego i tym samym braku konsekwentnej polityki karnej prowadzonej przez prokuraturę i sądy.

Mimo zaleceń Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, przedstawiany rządowy projekt nowelizacji zawiera tylko niektóre ze zmian zasad odpowiedzialności stanowiących strukturę Kodeksu karnego – uwzględniono tylko te uznane za konieczne lub pożądane na tym etapie legislacyjnym oraz możliwe do sprawnej internalizacji przez praktykę. Wśród nich zawarte zostały te, które zwiększają zakres kontroli kasacyjnej rozstrzygnięć sądów karnych, porządkują relacje między przepisami Kodeksu karnego a pozakodeksowym prawem karnym, w pełniejszy sposób realizują założenia aksjologiczne Konstytucji RP w sprawach środków zabezpieczających oraz eliminują najbardziej dotkliwe, stwierdzone w praktyce stosowania prawa błędy legislacyjne. Ograniczenie zakresu proponowanych w tym przedmiocie zmian jest spowodowane tym, że rząd priorytetowo traktuje potrzebę pilnego rozwiązania zapaści egzekucji kar w praktyce funkcjonowania systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i dąży do umożliwienia przeprowadzenia sprawnego procesu legislacyjnego, zorientowanego wokół wiodącej problematyki.

II. Zmiany w zakresie struktury orzekania i wykonania kar

1. Kara pozbawienia wolności

Projekt zmierza do wypracowania różnych strategii skutecznego i dolegliwego systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, zależnych od charakteru i rodzaju przestępczości. Jak już powiedziano, projektodawca negatywnie ocenia praktykę dewaluacji ceny, jaką należy zapłacić za popełnione przestępstwo, związaną z orzekaniem kar w okolicach dolnego progu sankcji karnej, i to najczęściej kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Tym samym projektodawca zmierza ku temu, by Kodeks karny przewidywał wolnościową, ale równocześnie dolegliwą reakcję na drobną przestępczość; wobec średniej przestępczości, w zależności od konkretnego przypadku, uzyskiwał możliwości orzekania kar wolnościowych, izolacyjnych lub mieszanych, a w końcu tam, gdzie napotykana jest przestępczość zawodowa, repetytywna i rażąco naganna – uzyskał możliwości surowszej niż dotychczas represji prawnokarnej. Z tego też tytułu projektodawca zamierza zmienić granice rodzajowej kary pozbawienia wolności, która

miałaby trwać najkrócej miesiąc, a najdłużej 18 lat (zob. zmiany w art. 37 Kodeksu karnego). Wyznaczenie górnej granicy kary pozbawienia wolności nadzwyczajnie obostrzonej jest wynikiem tego, że maksymalnym górnym zagrożeniem, które może być poddane tej procedurze, jest kara 12 lat pozbawienia wolności. Podwyższenie górnej granicy z 15 lat ma znaczenie w przypadku: odpowiedzialności karnej za zbrodnie, obecnego nadzwyczajnego obostrzenia kary, kary łącznej (proponowany art. 86 § 1 k.k.) czy ciągu przestępstw. Z tego też powodu, jeżeli przestępstwo miałoby być zagrożone karą 20 lat pozbawienia wolności, jako karę nadzwyczajnie obostrzoną sąd będzie mógł wymierzyć karę 25 lat pozbawienia wolności (zob. art. 38 § 2 zd. 2). Innego rodzaju zmianą dotyczącą kary pozbawienia wolności jest modyfikacja art. 63 k.k., zgodnie z którą doprecyzowano sposób zaokrąglenia do pełnego dnia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności. Projekt przewiduje zaokrąglenie w górę, co oznacza zaliczenie na poczet kary pozbawienia wolności każdego rozpoczętego dnia rzeczywistego pozbawienia wolności.

2. Kara ograniczenia wolności

Projektowane zmiany w art. 34 i 35 k.k. mają na celu zintensyfikowanie dolegliwości związanych z karą ograniczenia wolności oraz redukcję atrakcyjności reżimu probacyjnego związanego z orzekaniem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Kara ograniczenia wolności, obok grzywny, powinna stać się podstawową karą orzekaną za występki, których społeczna szkodliwość nie jest szczególnie wysoka. Projektuje się wydłużenie okresu, na który kara ta może być orzekana, do lat 2. Zasadniczej przebudowie podlega treść kary ograniczenia wolności, która staje się najbardziej elastyczną i możliwą do konkretyzowania *a casu ad casum*. Do jej zakresu przesuwa się pozbawienie wolności w trybie dozoru elektronicznego oraz inne obowiązki ograniczające konkretne wolności człowieka.

Podobnie jak ma to miejsce obecnie, kara ograniczenia wolności powinna być łączona z obowiązkiem nieodpłatnej pracy na cele społecznie użyteczne. Proponuje się zmianę sposobu wykonywania tego obowiązku. Zgodnie z projektem, może być on nakładany, z punktu widzenia czasu wykonywania pracy, elastycznie w zależności od zapotrzebowania na pracę, którą ma świadczyć skazany. Jednakże w stosunku miesięcznym sąd ma określić granice wykonywania obowiązkowej pracy w wymiarze od 20 do 40 godzin.

W stosunku do osoby zatrudnionej kara ograniczenia wolności może się wiązać z potrąceniem wynagrodzenia od 10% do 25% miesięcznie na cel społecznie użyteczny wskazany przez sąd. W okresie określonym przez sąd, w którym ma miejsce potrącenie z wynagrodzenia, skazany nie będzie mógł rozwiązać stosunku pracy.

Okres, na który sąd nałożył obowiązek pracy na cele społeczne lub obowiązek potrącenia z wynagrodzenia, nie musi się pokrywać z okresem, na który została orzeczona kara ograniczenia wolności. Ta zaś bowiem może być komponowana eklektycznie i uzyskać złożony charakter. Innymi słowy, według propozycji, możliwe będzie orzeczenie kary ograniczenia wolności na określony okres oraz skomponowanie jej treści przez orzeczenie jednego lub więcej obowiązków lub potrącenia, określonych w projektowanym art. 34 § 1a. Dodatkowo sąd będzie mógł określić czas wykonywania obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem dozoru elektronicznego, zarówno w wymiarze dziennym, jak i miesięcznym. Pozwoli to również, w przypadku zastosowania wspomnianego obowiązku, na uzyskanie przez sąd możliwości skomponowania treści kary ograniczenia wolności o charakterze zmiennym w czasie.

Niezależnie od obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne lub potrącenia z wynagrodzenia, sąd miałby możliwość orzeczenia obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu w warunkach dozoru elektronicznego. Okres, na który mógłby być orzeczony dozór, nie może przekraczać 12 miesięcy oraz 12 godzin dziennie.

Określona w projekcie kara ograniczenia wolności może obejmować elementy probacyjne praktycznie tożsame z tymi, którymi dysponuje sąd w wypadku orzekania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Skazany ma być zobowiązany przez okres trwania kary ograniczenia wolności do składania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary, a także nie będzie mógł bez zgody sądu zmienić miejsca stałego pobytu.

Treść art. 36 § 2 i 3 została po odpowiedniej korekcie przeniesiona do projektowanych przepisów art. 34 § 1a pkt 3 i § 3 oraz art. 35 § 4. Pominięcie w art. 38 ustalania okresów, na które orzekana ma być kara ograniczenia wolności, jest konsekwencją uregulowania tej kwestii w proponowanym art. 34 § 1.

Konsekwencją modyfikacji materialnoprawnej postaci kary ograniczenia wolności jest również konieczność wprowadzenia zmian do unormowań regulujących wykonanie tej

kary. Chodzi tu zwłaszcza o adekwatne do nowych form tej kary określenie obowiązków skazanego podczas jej wykonywania (projektowany art. 53 § 2 k.k.w.) oraz roli kuratora sądowego w wykonaniu niektórych form kary ograniczenia wolności (projektowane art. 56 § 1 i art. 57 § 5 k.k.w.). Zaistniała również – wskutek umożliwienia orzekania kary ograniczenia wolności w formie obowiązku, o którym mowa w art. 72 § 1 pkt 4–5, 6a–7a k.k. – potrzeba wyłączenia możliwości zwolnienia w postępowaniu wykonawczym skazanego od wykonywania obowiązku, jeżeli orzeczono tylko jeden taki obowiązek. Byłoby to bowiem jednoznaczne ze zwolnieniem go od wykonywania kary w ogóle. Proponowane brzmienie art. 61 k.k.w., przewidując w § 1 możliwość zaistnienia takiej właśnie sytuacji, równocześnie dostosowuje odwołania w treści normatywnej tego przepisu do zmian w zakresie form kary ograniczenia wolności, wprowadzonych w Kodeksie karnym. Rezultatem zmian w katalogu form kary ograniczenia wolności, określonych w Kodeksie karnym, są także modyfikacje terminologiczne zawarte w projektowanym art. 64 i art. 66 § 1 k.k.w.

Jednocześnie regulacja proponowanego art. 65 k.k.w. przewiduje substytut ryzyka zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności przy klasycznej probacji. Pozwala ona bowiem, w przypadku gdy skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, zarządzenie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności. W zależności od treści kary ograniczenia wolności i zakresu uchylania, może być to kompetencja albo obowiązek sądu.

Na końcu należy podkreślić, że projektodawca nie przewiduje możliwości nadzwyczajnego obostrzenia kary ograniczenia wolności (zob. art. 38 § 2a). Wobec ogólnego wydłużenia czasu kary ograniczenia wolności, ze względu na charakter konstytuujących ją obowiązków, projektodawca uważa, że dłuższa perspektywa, przy zmieniających się warunkach na rynku pracy oraz potrzebach na prace społecznie użyteczne, jest niefunkcjonalna.

3. Kary mieszane

Istotnym *novum* przewidzianym w projekcie jest instytucja kary mieszanej, jako kombinowanej formy represji prawnokarnej, która powinna być szczególnie atrakcyjna w przypadku poważniejszych występów. Obecna praktyka orzecznicza, która zdewaluowała ocenę abstrakcyjnego stopnia niebezpieczeństwa również w przypadku typów czynów zabronionych o takim właśnie stopniu bezprawia (np. rozboju), tworzy

z kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania wiodący instrument wymiaru kary, co jednocześnie wymusza poruszanie się w ramach dolnego zagrożenia sankcją karną lub poniżej. Radykalne ograniczenie możliwości orzekania tej formy probacji powoduje, że w miejsce tej formy kary orzekanej za tego rodzaju czyny zabronione jedynym substytutem stałaby się bezwzględna kara pozbawienia wolności. Dlatego projektodawca przewidział dodanie nowego przepisu w postaci art. 37b k.k., w którym – niezależnie od minimalnego zagrożenia ustawowego za konkretny typ – będzie możliwe orzeczenie krótkoterminowej kary pozbawienia wolności (z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub jako kary bezwzględnej), połączonej z karą ograniczenia wolności do lat 2. Jest to sposób inkorporacji kar wolnościowych do typów czynów zabronionych zagrożonych karą pozbawienia wolności od roku do 10 lub od dwóch do 12 lat. W zależności od wysokości górnego ustawowego zagrożenia sąd będzie mógł orzec karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy lub 6 miesięcy (przy występkach zagrożonych karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi przynajmniej 10 lat). Tym samym omawiany przepis zawiera ustawową dyrektywę wymiaru kary, modyfikującą system sankcji pod typami czynów zabronionych. Należy dodać, że ten sposób ustawowego wprowadzenia tego rodzaju sankcji powoduje, że nie stosuje się do niej nadzwyczajnego obostrzenia lub złagodzenia, a także nie znajduje zastosowania art. 38 § 1 k.k. Projekt wprowadza bowiem ustawową dyrektywę wymiaru kary istotną jedynie ze względu na dolny próg sankcji (*verba legis* „niezależnie od dolnej granicy ustawowego zagrożenia”).

W wielu sytuacjach wymierzenie krótkoterminowej kary izolacyjnej jest wystarczające dla osiągnięcia odpowiedniego oddziaływania w zakresie prewencji specjalnej, związanego z tą sankcją. Uzupełnieniem oddziaływania penalnego w takim wypadku mogłaby być kara ograniczenia wolności, która skierowana byłaby ku ugruntowaniu społecznie pożądanых zachowań skazanego, a jednocześnie pozbawiona byłaby tak silnego stygmatyzującego skutku. Ze względu na konieczność zachowania niezbędnej gradacji oddziaływania sankcji penalnych zastrzeżono, że w pierwszej kolejności wykonuje się wówczas karę pozbawienia wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Uzupełnieniem tego unormowania na gruncie wykonawczym jest projektowany art. 17a k.k.w., przewidujący skierowanie do wykonania kary ograniczenia wolności w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności. W konsekwencji przyjęcia tego

założenia, w wypadku ustania tych przeszkód, sąd – niezależnie od tego, czy kara ograniczenia wolności została już w całości wykonana – niezwłocznie kieruje do wykonania karę pozbawienia wolności.

Podobny charakter kombinowanej kary ma projektowany art. 33 § 4 k.k., zgodnie z którym możliwe będzie połączenie grzywny orzekanej jako kara samoistna z wybranymi obowiązkami probacyjnymi z art. 72 k.k.

4. Priorytet kar wolnościowych

Projektowany art. 37a k.k. jest przepisem, który ma odegrać dwie role. Pierwsza związana jest z pozakodeksowym prawem karnym, w którym istnieją bardzo duże rozbieżności w sposobie ukształtowania sankcji karnej; pomija się systematykę sankcji karnych i powiązanych z nimi instytucji części ogólnej. Z tego powodu przepis ten przekształca pojawiające się w regulacjach pozakodeksowych sankcje jednorodne w sankcje alternatywne, przewidując możliwość orzeczenia grzywny lub kary ograniczenia wolności, jeżeli nie przewiduje tego przepis pozakodeksowego prawa karnego. Z drugiej strony przepis ten stanowi dyrektywę sądowego wymiaru kary, która skłania sądy do orzekania zamiast kary pozbawienia wolności kar wolnościowych. Wspomniana regulacja dotyczy typów czynów zabronionych zagrożonych karą pozbawienia wolności do lat 8, jednakże priorytet orzekania kar wolnościowych dotyczy tylko tych typów czynów zabronionych, które są zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 5 (zob. niżej).

Istotne w tym zakresie zmiany zachodzą w art. 58 k.k. Propozycja zmiany art. 58 § 1 k.k. ma na celu podkreślenie priorytetu przy alternatywnym zagrożeniu w przepisie części szczególnej, grzywny lub kary ograniczenia wolności w stosunku do kary pozbawienia wolności, w tym także z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. W ten sposób powinno się osiągnąć zamierzoną redukcję orzekania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Uchylenie § 2 zdejmuje z kolei z sądu obowiązek badania stanu majątkowego sprawcy w celu ustalenia zasadności orzeczenia grzywny. W ten sposób orzekanie karnoprawnej grzywny zostaje zrównane z zasadami określania dolegliwości kar pieniężnych w innych częściach systemu prawnego. Dane z wykonywania kary zastępczej, w przypadku braku egzekucji grzywny, wskazują na efektywną ściągalność należności z tego tytułu.

Uchylenie art. 58 § 3 k.k. uzasadnione jest innym ujęciem relacji pomiędzy zagrożeniem karą pozbawienia wolności do lat 5 a karami nieizolacyjnymi grzywny lub ograniczenia wolności. Uchylenie § 4 tego artykułu wynika z uchylenia poprzedzającego go paragrafu.

Dodatkową zmianą, podkreślającą priorytet kar wolnościowych i promującą ich orzekanie, jest modyfikacja i uporządkowanie zasad wymiaru kary w przypadku dobrowolnego poddania się karze. Bez wątplenia to właśnie w ramach tej procedury orzekanych jest większość kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Dzieje się tak ze względu na atrakcyjność tego wymiaru kary dla skazanego (ze względu na brak odczuwalnej dolegliwości oraz możliwość wielokrotnego warunkowego zawieszania kary pozbawienia wolności w kolejnych wyrokach) oraz organów ścigania (ze względu na to, że następuje orzeczenie kary pozbawienia wolności, do osiągnięcia której prokuratorów stymulują wytyczne Prokuratora Generalnego). Z tego też powodu projektodawca zakłada wprowadzenie do Kodeksu karnego nowego art. 60a k.k., który będzie zawierał materialnoprawne przesłanki orzeczenia kary w wyroku zapadającym w wyniku zastosowania trybu konsensualnego, czego konsekwencją jest uchylenie § 1 i 2 w art. 343 Kodeksu postępowania karnego. Wzmiankowany przepis tworzy autonomiczną podstawę do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary (w oderwaniu od przesłanek z art. 60 § 1–4 k.k.), jak również umożliwi sądowi, w przypadku skazania za przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 5, orzeczenia zamiast kary wyłącznie środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego. Podkreślenia wymaga, że dobrowolne poddanie się karze nie będzie promowane orzeczeniem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w sytuacji, gdy nie są spełnione przesłanki z art. 69 k.k., oraz w rozmiarze i długości okresów próby określanych według zasad ogólnych.

Z omawianym priorytetem kar wolnościowych wiąże się również zmiana art. 107 § 4 k.k., w którym przewidziano krótki, sześciomiesięczny – od momentu wykonania, darowania albo przedawnienia wykonania kary – okres zatarcia skazania z mocy prawa. Powoduje to dużą atrakcyjność tej konkluzji orzeczniczej przede wszystkim w trybach konsensualnych.

5. Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności

Instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary leży w centrum proponowanych zmian w Kodeksie karnym, mających na celu poprawę skuteczności polityki karnej. Stąd też propozycje związane ze zmianą art. 69 k.k. mają szczególne znaczenie. Należy przypomnieć, że jednym z celów reformy jest przejęcie przez grzywnę i karę ograniczenia wolności rzeczywistego priorytetu w stosunku do kary pozbawienia wolności, w tym także kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Chcąc osiągnąć ten cel, proponuje się zasadniczo ograniczyć możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności do kar orzekanych za przestępstwo do roku pozbawienia wolności i tylko wówczas, jeżeli sprawca w czasie popełnienia czynu nie był skazany na karę pozbawienia wolności, a więc nie można było mówić o oddziaływaniu probacyjnym.

Modyfikacji i istotnemu skróceniu ulegają okresy próby (w całości lub tylko w odniesieniu do dolnej granicy, jak ma to miejsce w przypadku sprawców młodocianych). W art. 69 § 4 k.k. zmodyfikowano zasady warunkowego zawieszenia kary wobec sprawców występku chuligańskiego i w przypadku zastosowania art. 178a § 4 k.k. Należy też zwrócić uwagę na przewidziany w proponowanym nowym art. 60 § 5 k.k. zakaz orzekania warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w przypadku nadzwyczajnego złagodzenia kary (zob. art. 60 § 3 i 4 k.k.), czy w przypadku multirecydywistów (art. 64 § 2 k.k.). Konsekwencją tej zmiany jest również uchylenie § 3 w art. 64 k.k. oraz odpowiednia zmiana w art. 70 § 2 k.k.

Projekt przewiduje jeszcze jeden wyjątek od wspomnianej konstrukcji zasad warunkowego zawieszania wykonania kary pozbawienia wolności. Dotyczy on instytucji tzw. małego świadka koronnego, gdzie interes wymiaru sprawiedliwości związany z korzyścią wynikającą z wkładu sprawcy współpracującego z organami ścigania w wykrywanie i ściganie przestępstw uzasadnia liberalizację zasad zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Konieczna stała się wobec tego zmiana wynikowa w § 5 art. 60 k.k.

Proponuje się zrezygnowanie z warunkowego zawieszenia wykonania grzywny i kary ograniczenia wolności. Już w stanie obecnym kara ta nasycona jest elementami probacyjnymi. Ponieważ przedmiotowy projekt wzmacnia jeszcze te elementy, orzekanie tej kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania nie znajduje więc uzasadnienia. Nie bez znaczenia jest też argument, że kara ograniczenia wolności w tej

formie orzekana jest w praktyce w ilościach śladowych. Podobnie warunkowe zawieszenie grzywny jest niemal całkowicie niespotykane w orzecznictwie, będąc powszechnie uznawane za instytucję zbędną. Propozycja rezygnacji z możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności wymusza odpowiednią zmianę art. 70 § 1 k.k.

Projektowana treść art. 71 k.k. jest konsekwencją zmiany w art. 69 k.k., polegającej na rezygnacji z warunkowego zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności i grzywny. Proponuje się zniesienie granicy 270 stawek dziennych dla grzywny orzekanej na podstawie art. 71 § 1 k.k. Grzywna na tej podstawie mogłaby być orzekana na zasadach ogólnych. Zawarty w § 2 *in fine* sposób zaliczania zapłaconej grzywny na poczet kary pozbawienia wolności usuwa występujące obecnie wątpliwości.

Szerszej zmianie poddano katalog środków probacyjnych. Przede wszystkim poprzez zmianę zasad orzekania obowiązków, według nowego brzmienia art. 72 k.k. sąd, zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, będzie musiał nałożyć co najmniej jeden obowiązek na sprawcę, chyba że sąd obok kary pozbawienia wolności orzeka środek karny. Tym samym probacja „czysta” zostanie zastąpiona konstrukcją, w której zawsze pojawi się jakaś konkretna, odczuwalna od momentu uprawomocnienia się wyroku, dolegliwość dla sprawcy. Ponadto w art. 72 k.k. § 1 pkt 6 i 6a uporządkowano terminologię w zakresie środków korekcyjnych, przewidując możliwość poddania się leczeniu odwykowemu lub poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji. W przypadku orzekania zakazu zbliżania zobowiązano sąd do wskazania odległości od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować. Z kolei w przypadku orzekania obowiązku opuszczenia lokalu wobec sprawcy przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej, projekt przewiduje (proponowany art. 72 § 1a k.k.), że sąd będzie określał sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym. Zaś w proponowanym § 1b przewidziano względnie obligatoryjne orzekanie środków korekcyjnych w przypadku zawieszenia wykonania kary za przestępstwo określone w art. 178a, art. 190a, art. 197 § 1, art. 198, art. 199 § 1 lub art. 207 k.k.

Dodatkowym elementem, który może wystąpić w orzeczeniu, obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jest obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości lub w części, chyba że sąd orzekł środek kompensacyjny, o którym mowa w art. 46 k.k., albo uiszczenia świadczenia

pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7. Obecnie obowiązujący art. 72 § 2 bezpodstawnie utożsamia obowiązek naprawienia szkody jako środek probacyjny z obowiązkiem naprawienia szkody jako środkiem kompensacyjnym. Obowiązek naprawienia szkody, o którym mowa w art. 72 § 2 k.k., ma na celu przede wszystkim zweryfikowanie diagnozy dotyczącej postawy sprawcy wobec jego obowiązków wynikających z popełnionego przestępstwa. Nie ma więc przeszkód, aby zasądzić odszkodowanie na podstawie art. 46 i nałożyć obowiązek przewidziany w art. 72 § 2. Oczywiście naprawienie wyrządzonej szkody czyni zadość zarówno obowiązkowi kompensacyjnemu, jak i probacyjnemu.

Proponowana zmiana treści art. 75 § 1 k.k. ma służyć wykonaniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2013 r., SK 9/10. Przyznanie sądowi podejmującemu poza sytuacją opisaną w art. 75 § 1 k.k. decyzję o zarządzeniu wykonania kary pozbawienia wolności, której wykonanie było w wyroku zawieszony (art. 75 § 3a k.k.), możliwości redukcji kary, w stosunku do kary orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, którą skazany ma odbyć, wydaje się uzasadnione z kilku względów. Skazany przed nastąpieniem powodu zarządzenia wykonania kary mógł wykonać obowiązki, do wykonania których nie byłby zobowiązany, gdyby kara nie była orzeczona z warunkowym zawieszeniem. Pod uwagę trzeba wziąć również to, że sąd, orzekając karę, traktuje decyzję o warunkowym zawieszeniu jako integralny element kary, co skutkuje określeniem jej rozmiaru w wyższej wysokości, niż gdyby orzekał karę bezwzględną. Propozycja uchylecia § 5 w art. 75 k.k. uzasadniona jest wyłącznie procesowym charakterem tego przepisu.

Nowo dodawany art. 75a przewiduje możliwość zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo kary zastępczej w postaci kary ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo grzywny. Ma to na celu zwiększenie elastyczności decyzji sądu w konkretnej sprawie i preferowanie kary wolnościowej – zwłaszcza w odniesieniu do sprawców skazanych na podstawie obecnych przepisów, gdzie nadużywana jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Projektodawca przewiduje również możliwość uchylecia zamiany i zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, która skutkuje koniecznością przeliczenia wykonanej kary ograniczenia wolności albo wykonanej grzywny na karę izolacyjną. Przesłanką takiej decyzji sądu jest uchylanie się skazanego

od wykonywania kary ograniczenia wolności, od uiszczenia grzywny, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych. Regulację materialnoprawną uzupełnia zmiana art. 178a k.k.w., przewidująca zaskarżalność postanowień sądu w tym przedmiocie.

Zmiana proponowana w art. 81 k.k. ma doprecyzować, że konieczną przesłanką ponownego przedterminowego zwolnienia jest odbycie określonego okresu kary pozbawienia wolności po odwołaniu poprzedniego warunkowego zwolnienia. Zgodnie z dzisiejszym brzmieniem wystarczy upływ okresu (roku albo 5 lat) od osadzenia w zakładzie karnym, bez względu na to, czy po osadzeniu skazany rzeczywiście w zakładzie karnym przebywał.

Propozycja zmiany art. 84 § 2 k.k. zmierza do objęcia możliwością uznania za wykonany każdego środka karnego orzeczonego dożywotnio. Otwiera to w każdym wypadku możliwość zatarcia skazania. Stan obecnie obowiązujący budzi poważne wątpliwości co do zgodności z Konstytucją. Na zmianę tę należy też patrzeć w kontekście proponowanego ujęcia środków zabezpieczających, które mogą być stosowane, jak orzeknie tak sąd w wyroku, po wykonaniu kary i niezależnie od zatarcia skazania.

Materia uregulowana obecnie w art. 84a § 1 k.k. została objęta proponowanym art. 84 § 2 k.k. Natomiast treść normatywna objęta § 2 i 3 ma charakter wyłącznie procesowy i nie powinna być umieszczona w Kodeksie karnym.

6. Kara łączna

Analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego, a w szczególności pytań kierowanych w trybie art. 441 k.p.k., wskazuje na poważne trudności, jakie mają orzekające sądy z określeniem podstaw do wymiaru kary łącznej, zwłaszcza w trybie wyroku łącznego. Zamiarem projektodawcy jest zasadnicze uproszczenie przesłanek materialnoprawnych i ograniczenie obowiązków procesowych sądu przy wymierzaniu kary łącznej.

Proponowana zmiana art. 85 k.k. ma kluczowe znaczenie dla nowego zdefiniowania podstaw kary łącznej. Odchodzi się w niej od uzależnienia zbiegu przestępstw prowadzącego do wymiaru kary łącznej od ich popełnienia przed pierwszym, chociażby nieprawomocnym wyrokiem co do któregośkolwiek ze zbiegających się przestępstw. Podstawą wymiaru kary łącznej ma być po prostu wymierzenie za dwa lub więcej przestępstw kary tego samego rodzaju lub inne podlegające łączeniu i podlegające

wykonaniu, w całości lub w części, kary za poszczególne przestępstwo. Kara łączna może również powstać na bazie poprzednio orzeczonej kary łącznej, po tym, jak pojawia się przestępstwo nieuwzględnione w orzekaniu poprzedniej kary łącznej (niewykryte, nieosądzone lub popełnione później). Łączeniu podlegają kary orzeczone za przestępstwa wymierzone w jednym postępowaniu lub kary (kara łączna) orzeczone w poprzednich prawomocnych wyrokach i kara (kara łączna) orzeczone w kolejnym procesie. Konsekwencją takiego sposobu ukształtowania zasad orzekania kary łącznej jest również to, iż orzekanie kolejnej kary łącznej nie powoduje rozwiązania węzła poprzednio orzeczonej kary o tym samym charakterze, wymierzonej w poprzednim postępowaniu. Dodatkowo przesądza o tym nowy § 4 art. 86. Jedynym instrumentem wyłączającym w pewnym zakresie łączenie kar jednorodzących lub innych podlegających łączeniu jest proponowany art. 85 § 3 k.k., wedle którego podstawą orzeczenia jednej kary łącznej nie może być kara wymierzona za przestępstwo popełnione przed zakończeniem wykonywania innej kary podlegającej łączeniu oraz ta kara lub kara łączna, w skład której wchodzi. Ma on zapobiegać sytuacjom, w których skazany na surową karę pozbawienia wolności (jednostkową lub łączną), zbliżającą się do górnej granicy zagrożenia, przed zakończeniem odbywania aktualnej kary mógłby popełnić nawet przestępstwa o znacznej szkodliwości społecznej, a kary za nie wymierzone w ogóle lub jedynie w minimalnym stopniu wpływałyby (z uwagi na niemożność przekroczenia górnej granicy rodzajowej kary) na rozmiar kary pozostającej mu jeszcze do odbycia. Innym refleksem tej swoistej bezkarności byłby niewątpliwie fakt, że skazanym zależałoby w opisanej sytuacji na prawnym, bądź nawet bezprawnym odwlekaniu w czasie zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności. Po jej zakończeniu musieliby bowiem odbyć nową karę w całości. Zgodnie z propozycją art. 85 § 3 k.k. karą łączną nie będzie można objąć kary wymierzonej za przestępstwo popełnione przed zakończeniem wykonywania innej kary (łącznej), która podlegałaby według zasad ogólnych łączeniu. W tym wypadku projektodawca przewiduje zasadę wykonywania po sobie orzeczonych kar (kar łącznych).

Zmiany, które proponuje się w art. 86 k.k., mają różny charakter i uzasadnienie. Propozycja dotycząca nowej treści § 1 wynika ze zmiany art. 71 k.k. i rezygnacji z warunkowego zawieszenia kary ograniczenia wolności, a także propozycji zniesienia bariery 270 stawek dziennych dla orzeczenia grzywny na podstawie art. 71 § 1 k.k.

Z kolei zmiana § 3 jest związana przede wszystkim z nowym sposobem kształtowania treści kary ograniczenia wolności.

W art. 87 k.k. projektodawca zaproponował rozwiązanie problemu związanego ze zbiegiem kary ograniczenia wolności i kary pozbawienia wolności, które ze względu na ich wysokość w sytuacji połączenia bez zamiany jednej kar w drugą odpowiadałyby możliwości wymiaru kary za pojedyncze przestępstwo, przewidzianej w art. 37b k.k. Nie ma bowiem przeszkód, by podobny do pojedynczego występkę ciężar zbiegających się czynów nie mógłby spotkać się z analogicznie skonstruowaną reakcją prawnokarną. Zmiana proponowana w art. 89 § 1 uwzględnia propozycję rezygnacji z warunkowego zawieszenia kary ograniczenia wolności i grzywny (wyrażoną w art. 69 § 1 k.k.), jak również nowe zasady orzekania warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności. Dotyczy ona konkretnego układu procesowego, w którym w trakcie popełnienia każdego z czynów sprawca nie był skazany na karę pozbawienia wolności, zaś w momencie orzekania kary łącznej zbiegają się orzeczone kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania i bez niego. Sens tej propozycji jest związany z tym, by w sytuacji, gdyby suma kar orzeczonych nie przekracza roku, zaś jest to wystarczające do osiągnięcia wobec skazanego celów kary, zaś sprawca nie skorzystał przed popełnieniem czynu zabronionego z próby probacyjnej. Propozycja dodania nowego § 1b oparta jest na analogicznym założeniu jak zmiana proponowana w art. 75 § 3a k.k. Warunkowe zawieszenie jest integralnym aspektem kary pozbawienia wolności rzutującym na jej wysokość. Przedstawiona propozycja przelicznika uwzględnia również i ten aspekt, że dochodzi do zmiany prawomocnego wyroku bez wystąpienia podstawy do zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszonyj. Proponowane uchylenie § 2 i 3 jest uzasadnione przeniesieniem ich treści, w zmodyfikowanej formie do planowanego nowego art. 89a k.k.

Dodany w projekcie przepis art. 89a ma spełnić kilka funkcji k.k. Proponowany § 1 ma wypełnić lukę występującą w obowiązujących przepisach. Nie da się bowiem obecnie zastosować kary łącznej, gdy sąd na podstawie art. 60 § 5 k.k. orzekł, na przykład, karę 4 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a nadto sprawca został skazany za pozostające w zbiegu z tym przestępstwem inne przestępstwo na karę, np. roku pozbawienia wolności albo roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary. Na gruncie obowiązującego stanu prawnego ten problem występuje oczywiście także przy stosowaniu trybu

konsensualnego (art. 343 k.p.k.). Warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej pozbawienia wolności będzie możliwe, jeżeli sąd zdecyduje, że może zostać zastosowana zasada absorpcji. W podanym przykładzie warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności wchodzi zatem w grę, gdy sąd orzeknie karę łączną nieprzekraczającą 4 lat pozbawienia wolności.

W art. 89a § 2 k.k. oddana została treść obowiązującego dzisiaj art. 89 § 2 ze zmianami wynikającymi z rezygnacji ze stosowania warunkowego zawieszenia wykonania grzywny i kary ograniczenia wolności oraz z pominięcia w art. 71 § 1 szczególnej górnej granicy dla ilości stawek dziennych grzywny.

W art. 89a § 3 k.k., którego zdanie pierwsze jest przeniesieniem treści § 3 art. 89 k.k., uwzględniono zmianę proponowaną w § 1, czyli umożliwienie stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności przy wyrokach wydanych na podstawie art. 60 § 5 k.k.

Kontynuacją metody przyjętej w omówionych dotychczas przepisach jest nowa treść nadawana przez projektodawcę w art. 90 § 1, która umożliwi orzeczenie środków karnych, środków kompensacyjnych, przepadku, środków zabezpieczających lub dozoru przy wymierzeniu kary łącznej, chociażby orzeczono je tylko co do jednego ze zbiegających się przestępstw. Sens tej regulacji wiąże się z zapewnieniem sądowi szerokiej możliwości ukształtowania kompleksowej reakcji prawnokarnej.

Proponowana treść art. 91 § 1 k.k. zawiera dwie zmiany: warunek przyjęcia ciągu przestępstw, jakim jest obecnie „podobny sposób” popełnienia przestępstw składających się na ciąg, proponuje się zastąpić „wykorzystaniem takiej samej sposobności”. Zmiana ta powinna prowadzić do poszerzenia zakresu stosowania tej instytucji. Należy zauważyć, że propozycja ta przez zwiększenie intensywności obiektywnego powiązania fragmentów zachowania się sprawcy „zbliża” ciąg przestępstw do sytuacji regulowanej czynem ciągłym, określonym w art. 12 k.k. W ten sposób łagodniejsze ukształtowanie możliwej do orzeczenia kary w porównaniu do orzekania kary łącznej przy zbiegu przestępstw jest bardziej uzasadnione. Druga zmiana dotyczy podstawy wymiaru kary i ma uwzględniać wypadki, gdy pozostające w ciągu przestępstwa realizują kwalifikację kumulatywną. Dopuszczalne będzie również przyjęcie ciągu przestępstw, gdy jedno przestępstwo realizować będzie znamiona typu „X”, a drugie znamiona typu „X” w zw. z „Y”, pod warunkiem że podstawą wymiaru kary będzie przepis określający typ „X”.

Proponowane zmiany w art. 91 § 2 i 3 k.k. są natomiast konsekwencją zmian przepisów o wymiarze kary łącznej oraz zmian zaproponowanych w § 1.

Orzekanie kary łącznej pozostanie poddane dwóm trybom – orzeczeniu w wyroku skazującym, w odniesieniu do typów czynów zabronionych będących w realnym zbiegu, oraz orzeczeniu w wyroku łącznym. Niemniej, niezależnie od dotychczas zreferowanych zmian, które skutkują zasadniczą zmianą w obowiązku gromadzenia dowodów do postępowania w sprawie wydania wyroku łącznego, istotne znaczenie ma nowy przepis art. 85a k.k., w którym przewidziano dyrektywy wymiaru kary łącznej. Ponieważ orzeczenie tej kary jest na korzyść skazanego (względem sumy kar jednostkowych), stąd przedmiotem oceny sądu powinny być w tym wypadku nie elementy związane bezpośrednio z czynem, uwzględnione już w wyroku skazującym, co tym bardziej ma znaczenie przy braku rozwiązywania węzła kary łącznej, ale elementy związane z osobą sprawcy. W ten sposób uzasadniona jest propozycja ograniczenia dyrektyw wymiaru kary do celów prewencyjnych i izolacyjnych.

Efektom tych wszystkich zabiegów będzie znaczne zredukowanie postępowania o wydanie wyroku łącznego. Warunkiem właściwego stosowania art. 85 k.k. jest zapewnienie sądowi natychmiastowej informacji z Krajowego Rejestru Karnego o dotychczasowej karalności oskarżonego.

Skutkiem zmian materialnoprawnych dotyczących instytucji kary łącznej stała się modyfikacja zasad postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Postępowanie to w dalszym ciągu należy uznać za niezbędną konsekwencję procesową sytuacji, w której sądy orzekały w różnych sprawach dotyczących tego samego skazanego i gdy został on skazany na kary jednostkowe i kary łączne, które będą podlegały połączeniu. W szczególności możliwy jest wypadek, gdy w stosunku do tej samej osoby równocześnie będzie toczyło się więcej niż jedno postępowanie karne o przestępstwo, a wyroki w tych sprawach zapadną w takim czasie, że niemożliwe będzie ich jednoczesne wykazanie w Krajowym Rejestrze Karnym. Konieczne było zatem zaproponowanie zmiany art. 569 § 1 k.p.k. w ten sposób, aby w określeniu właściwości sądu do wydania wyroku łącznego uwzględnić fakt, że łączeniu podlegać może również kara łączna orzeczona ostatnim wyrokiem łącznym, a nie jak dotychczas – tylko kary jednostkowe. Potrzeba modyfikacji art. 571 § 1 k.p.k. wzięła się bowiem stąd, że łączeniu podlegają nie tylko kary, które się „odbywa” w ścisłym tego słowa znaczeniu (kara pozbawienia wolności, kara ograniczenia wolności). Istnieje też

konieczność badania w każdym wypadku (z uwagi na ograniczenie przewidziane w projektowanym art. 85 § 2 k.k.), czy dana kara mogąca podlegać łączeniu została już w całości wykonana. Z tych względów wyrażenie „odbyciu kar” należało zastąpić „wykonaniem kar”.

Kolejna zmiana o charakterze procesowym, wynikająca z uchwalenia ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247), wiąże się ze zróżnicowaniem inicjatywy dowodowej w postępowaniu sądowym, w uzależnieniu od sposobu wszczęcia tego postępowania (art. 167 k.p.k. w brzmieniu nadanym tą ustawą). W postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, które może być wszczęte z inicjatywy strony (por. art. 570 k.p.k.), należy zawsze przeprowadzać dowody z urzędu. Po pierwsze wynika to z samej materii tego postępowania, które dotyczy wyłącznie kary i bazuje na orzeczeniach podjętych w innych sprawach. Po drugie zaś, nie sposób różnicować inicjatywy dowodowej w uzależnieniu od sposobu wszczęcia postępowania w tych sprawach, albowiem każde postępowanie w tej samej sprawie, o wydanie wyroku łącznego, może być wszczęte konkurencyjnie – zarówno z urzędu, jak i na wniosek strony. Stąd też zaszła potrzeba odpowiedniej zmiany art. 574 k.p.k.

Projektowane zmiany w art. 575 k.p.k. mają na celu zarówno usunięcie występującej obecnie niespójności normatywnej, jak również dostosowanie regulacji procesowej do zmian materialnoprawnych. W pierwszej z tych kwestii odwołanie się w § 1 do momentu uprawomocnienia się nowego wyroku łącznego (a nie jego wydania) powoduje, że nieaktualny stanie się problem, gdy nowy nieprawomocny wyrok zostanie uchylony w wyniku kontroli odwoławczej. Wówczas, do czasu ponownego rozpoznania sprawy i ponownego wydania wyroku łącznego, wykonywane powinny być *de lege lata* kary jednostkowe, skoro poprzedni wyrok łączny utracił moc już z chwilą wydania nowego, następnie uchylonego wyroku łącznego. Proponowane rozwiązanie pozwala na funkcjonowanie w tej sytuacji dotychczasowego wyroku łącznego, do czasu zastąpienia go nowym prawomocnym wyrokiem łącznym. Natomiast w § 2 tego artykułu należało uwzględnić sytuację, w której zmianie lub uchyleniu ulegnie nie tylko choćby jeden z wyroków stanowiących podstawę wyroku łącznego, ale również – podstawa poprzednio wydanego wyroku łącznego. Jest to konsekwencją projektowanego

uregulowania art. 85 § 2 k.k., który nakazuje łączyć nie tylko kary jednostkowe, ale również kary łączne.

7. Zmiany porządkujące

Projekt w zakresie części ogólnej Kodeksu karnego zawiera również szereg zmian o charakterze porządkującym, czy to poprzez uzupełnienie pewnych luk, czy poprawienie siatki pojęciowej, czy też na inne sposoby.

Propozycja nowelizacji art. 38 § 1 k.k. ma na celu wypełnienie oczywistej luki. Przepis ten nie reguluje bowiem nadzwyczajnego łagodzenia albo zaostrzenia kary, gdy zagrożenie obejmuje przynajmniej dwie kary, które mają być orzeczone kumulatywnie.

Proponowana zmiana art. 39 pkt 2b k.k. ma charakter językowy. Znacznie prostsze jest wyrażenie treści normatywnej tego środka poprzez określenie jej jako „zakazu”, niż jako „obowiązku powstrzymania się od...”. Przy takiej redakcji unika się też powtórzeń odnoszących się do innych zakazów objętych tym przepisem.

Projekt przewiduje uporządkowanie orzekania nakazu opuszczenia lokalu. W dotychczasowym stanie prawnym nie było dostatecznie precyzyjne, czy nakaz ten jest konsumowany jako czynność jednorazowa (konkretne uwolnienie zajmowanego lokalu), czy zobowiązanie okresowe, związane z zakazem zbliżania się do tego lokalu. Wątpliwości w tym zakresie potęgowała regulacja Kodeksu postępowania karnego, który posługiwał się pojęciem nakazu opuszczenia lokalu jako postacią środka zapobiegawczego, orzekałego na 3 miesiące. Projekt proponuje wprowadzenie instytucji okresowego opuszczenia lokalu, oznaczającego zarówno tytuł egzekucyjny i zakaz powrotu. Jednocześnie w przypadku wybranej grupy przestępstw nakazuje orzekać wraz z tym nakazem zakaz zbliżania się. Zmiany te obejmują nowelizację art. 39 pkt 2e k.k. i art. 41a § 1 k.k. – poprzez dodanie do tego artykułu nowego § 3a i zmianę dostosowawczą w art. 43 § 1–2 k.k., jak również dodanie nowego § 5. Konsekwencją tych zmian jest również dostosowanie regulacji procesowej i karnowykonalnej dotyczącej nakazu orzekałego jako środek zapobiegawczy (zob. proponowaną treść art. 275a k.p.k. oraz art. 181a i art. 183a k.k.w.).

Brak jest w dotychczasowym stanie prawnym, określającym materialne podstawy orzeczenia środka karnego, o którym mowa w art. 41 § 1a, wyraźnego określenia możliwości czasowego orzeczenia zakazu. Chodzi zatem w przedstawionej propozycji o skoordynowanie art. 41 § 1a k.k. z art. 43 § 1 k.k. Proponuje się także, ze względów

językowych, usunąć określenie orzekania zakazu „na zawsze” i zastąpić je orzekaniem „dożywotnio”. Odnosi się to zarówno do art. 41 § 1a k.k., jak i § 1b. Jednocześnie poszerzeniu ulegają przesłanki orzekania zakazu, bowiem zgodnie z intencją projektodawcy byłoby to możliwe również w razie skazania na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu na szkodę małoletniego. Uzupełnienie to logicznie zamyka katalog ataków na dobrostan małoletniego, które mogą skutkować orzeczeniem zakazu.

Charakter zmian proponowanych w art. 41a k.k. jest w większości dostosowawczy lub czysto redakcyjny. Proponuje się jednak wprowadzenie możliwości nałożenia na skazanego obowiązku zgłaszania się do Policji w wypadku nałożenia nakazu opuszczenia mieszkania. Ponadto proponuje się skreślenie § 2, który zobowiązuje sąd do nałożenia środka karnego przy orzeczeniu bezwarunkowej kary pozbawienia wolności. Jest to zbyt daleko idąca ingerencja władzy ustawodawczej w kompetencje przyznane konstytucyjnie władzy sądowniczej. Konieczne jest także wprowadzenie treści normatywnej przewidzianej w proponowanym § 5. Bez tej regulacji trudno byłoby egzekwować opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Podobne uzasadnienie odnosi się do zmian proponowanych w art. 42 § 3 i § 4 k.k.

Obowiązujący art. 41b k.k. jest niewłaściwie skonstruowany pod względem legislacyjnym, będąc przede wszystkim przepisem zbyt kazuistycznym. Zawiera także rozwiązania wątpliwe co do ich zgodności z Konstytucją (nakaz stawiennictwa w miejscu określonym przez komendanta Policji, które może być znacznie odległe od miejsca zamieszkania). Propozycja zawiera określenie podstawy orzeczenia zakazu, określenia jego zakresu terytorialnego. Należy stwierdzić, że błędne jest wymaganie określania w wyroku nie tylko dyscyplin sportowych, ale też nazw klubów. Zakaz powinien bowiem dotyczyć wszystkich imprez masowych określonego rodzaju. Wydaje się ponadto, że nadzorowanie przestrzegania wykonywania zakazu, o którym mowa w art. 41 § 3 k.k., poprzez dozór elektroniczny jest bardzo wątpliwe, m.in. z powodu zbyt kosztownego instalowania aparatury przed kolejnymi imprezami. Znacznie prostsze jest sprawdzanie obecności, np. przez wizytę policjanta w miejscu zamieszkania skazanego.

Zmiany proponowane w art. 43 k.k. mają charakter porządkujący. Jedna ze zmian ma większą doniosłość i dotyczy pozbawienia praw publicznych. Mając na uwadze wymogi prawa europejskiego, a w szczególności dotyczące prawa wyborczego więźniów,

proponuje się, aby okres, na który orzeczono pozbawienie praw publicznych, nie biegł w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności jedynie orzeczonej za przestępstwo, w związku z popełnieniem którego orzeczono ten środek karny.

W art. 43a k.k. proponuje się rozszerzenie możliwości orzekania świadczenia pieniężnego w przypadku odstąpienia od wymierzenia kary oraz skazania za przestępstwo art. 178a, art. 179 lub art. 180 k.k. Możliwe jest przy przyjęciu nowego art. 43b–c k.k. zastosowanie szczególnego sposobu podania wyroku do wiadomości publicznej, jak również współdziałanie z sądem opiekuńczym w przypadku orzeczenia pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich i opiekuńczych.

III. Zmiany w zakresie podstaw odpowiedzialności karnej

1. Stosowanie nowej ustawy przy orzeczeniu kary

Potrzeba nowelizacji art. 4 § 2 k.k. wynika z utrwalonego, rozmijającego się z wolą ustawodawcy orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjmującego, że na konieczność zmiany wyroku przekraczającego górną granicę ustawowego zagrożenia nie ma wpływu możliwość orzeczenia kary w takiej samej wysokości przy zastosowaniu obostrzeń przewidzianych także nową ustawą.

2. Dostosowanie Kodeksu karnego do grzywien kwotowych

Definicja występku w obowiązującym Kodeksie karnym nie jest pełna, gdyż nie uwzględnia granicy zagrożenia przy grzywnie orzekanej kwotowo. Granica 5000 zł pozostaje spójna z art. 1 Kodeksu wykroczeń. W przepisach wprowadzających przedstawiany projekt powinien zostać rozstrzygnięty problem występujących stosunkowo często w ustawach pozakodeksowych typów czynów zabronionych zagrożonych karami przekraczającymi 5000 zł, a które zostały przez ustawodawcę zaliczone do kategorii wykroczeń. Należało także doprowadzić do zgodności z Kodeksem wykroczeń granicę pomiędzy występkiem i wykroczeniem przy zagrożeniu karą ograniczenia wolności.

Występkiem jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc (zob. art. 20 § 1 k.w.). Propozycja zmiany art. 63 k.k. uzasadniona jest tym, że twórcy Kodeksu karnego zakładali, że wszystkie grzywny orzekane będą w stawkach dziennych. Nie przewidziano więc sposobu przeliczania rzeczywistego pozbawienia wolności na grzywnę orzeczoną kwotowo. Proponowane przepisy likwidują tę lukę.

3. Obrona konieczna

Proponuje się skreślenie § 4 i 5. W art. 25 jest mowa o braku odpowiedzialności karnej (kontratyp) lub konsekwencjach przekroczenia granic kontratypu odnośnie do osoby działającej w obronie koniecznej, a nie o odpowiedzialności i jej podstawach sprawcy zamachu. Stąd propozycja przeniesienia tej regulacji do odpowiedniego miejsca w systematyce Kodeksu karnego, czyli wprowadzenia nowego przepisu art. 231b k.k.

4. Środki kompensacyjne i przepadek

Po art. 43 k.k. proponuje się umieszczenie art. 43a, art. 43b i art. 43c. Przepisy te zawierają w niezmienionej treści art. 49, art. 50 i art. 51 k.k. Zmiana miejsc tych przepisów w Kodeksie karnym podyktowana została zamiarem wydzielenia nowego rozdziału Va obejmującego przepadek i środki kompensacyjne.

Usunięcie w art. 44 § 8 służy wyeliminowaniu przepisu pozbawionego realnej treści normatywnej, wprowadzonego poprzednio do Kodeksu karnego jedynie wobec wątpliwości, czy przepisy materialnoprawne nie powinny do końca uregulować przeniesienia własności. Istota prawomocności wyroku obejmuje jednak spełnienie się skutków prawnych zawartego w nim rozstrzygnięcia, zaś wyrok, po uzyskaniu klauzuli wykonalności, staje się podstawą do ewentualnej egzekucji. Podobna argumentacja ma zastosowanie odnośnie do przedstawianej propozycji usunięcia § 6 w art. 45.

Zmiany w zakresie uregulowania przypadku korzyści majątkowej osiągniętej z popełnienia przestępstwa zmierzają do bardziej efektywnych rozwiązań w zakresie tzw. konfiskaty rozszerzonej, a zatem przypadku sięgającego do mienia, które sprawca przestępstwa wprowadził w obrót. Zmianie podlega konstrukcja domniemania, która umożliwia orzeczenie przypadku mienia przeniesionego na osobę trzecią. Stosownie do propozycji, domniemanie zakłada rekonstrukcję obiektywną powinności przypuszczenia, na podstawie okoliczności towarzyszących nabyciu, źródła mienia. Innymi słowy, przepadek będzie mógł objąć rzeczy będące w samoistnym posiadaniu osoby trzeciej lub przysługujące jej prawa majątkowe, jako należące do sprawcy, chyba że na podstawie okoliczności towarzyszących nabyciu nie można było przypuszczać, że mienie to chociażby pośrednio pochodziło z czynu zabronionego. Proponowana zmiana § 3 w art. 45 ma na celu wzmocnienie funkcji gwarancyjnej tego przepisu. Projektowana redakcja wymaga ustalenia przeniesienia mienia stanowiącego korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa na osobę trzecią, a nie tylko dużego

prawdopodobieństwa takiego przeniesienia. W proponowanej redakcji kładzie się nacisk na dobrą wiarę osoby przejmującej mienie. Zmiana ta odpowiada zgodnej z Konstytucją możliwości (niepełnej) implementacji dyrektywy o zamrażaniu i konfiskacie korzyści pochodzących z przestępstwa (wersja ostateczna z 25 lutego 2014 roku, KOM (2012) 085).

Proponowana zmiana art. 46 k.k. zmierza do ułatwienia uzyskania przez pokrzywdzonego pełnego zaspokojenia roszczeń cywilnoprawnych wynikających z popełnionego przestępstwa. Celem jest orzekanie w ramach procesu karnego na podstawie przepisów prawa cywilnego, poza możliwością zasądzenia renty, obowiązku naprawienia w całości lub w części wyrządzonej przestępstwem szkody. Alternatywą dla tej drogi uzyskania kompensaty lub zadośćuczynienia jest orzeczenie przez sąd karny, kierujący się w tym wypadku podobną metodą szacowania szkody i krzywdy, ale działający w ramach swojej karnoprawnej kompetencji, nawiązki na rzecz pokrzywdzonego lub – w razie jego śmierci – na rzecz osoby najbliższej, której sytuacja życiowa wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa znacznemu pogorszeniu. Szersze ujęcie katalogu osób najbliższych w opisywanej sytuacji śmierci pokrzywdzonego nieproporcjonalnie zwiększyłoby obowiązki naprawcze skazanego.

Wprowadzenie tej zmiany umożliwi rezygnację z powództwa adhezyjnego, czego wynikiem jest nowelizacja odpowiednich jednostek redakcyjnych Kodeksu postępowania karnego. Należy też zrezygnować z zastrzeżenia o niestosowaniu przepisów cywilnoprawnych dotyczących przedawnienia roszczenia (art. 46 § 1 k.k. *in fine*), jak również wyłączyć reżim dyrektyw wymiaru kary w orzekaniu odszkodowania lub zadośćuczynienia (art. 56 k.k. w proponowanym brzmieniu).

Mimo, że środek z art. 46 § 1 k.k. nie ma charakteru karnego, projektodawca przewiduje wciąż możliwość orzeczenia odszkodowania zarówno w pełnej wysokości, jak również tylko w zakresie częściowo pokrywającego szkodę. Podobnie jak orzekanie nawiązki zamiast odszkodowania lub zadośćuczynienia nastąpiło z powodów praktycznych, tak rozpatrując sprawę z tej samej perspektywy nie można zobowiązać sądu do prowadzenia postępowania dowodowego poza zakresem aktu oskarżenia w celu ustalenia pełnego zakresu szkody lub krzywdy ponad to, co można ustalić w postępowaniu rozpoznawczym związanym z wniesioną skargą. Odmienne uregulowanie, jakkolwiek teoretycznie spójne, nie jest celowe ze względu na negatywny wpływ, jaki może mieć na zdolność koncentracji rozprawy i ekonomiki

postępowania karnego. W art. 46 § 3 przewidziana jest możliwość dochodzenia niezaspokojonej części roszczenia w drodze procesu cywilnego.

W art. 48 k.k. przewidziano zwiększenie wysokości nawiązki, o ile ustawa nie będzie zawierała regulacji odmiennej.

Propozycja uchylenia art. 49 k.k. uzasadniona jest przeniesieniem jego treści do art. 43a k.k. Propozycja uchylenia art. 50–51 k.k. uzasadniona jest przeniesieniem ich treści odpowiednio do art. 43b i art. 43c k.k. Konsekwencje tych zmian prowadzą do konieczności nowelizacji art. 4 § 1, art. 38 § 1, art. 39 § 1 i 2, art. 160 § 1 pkt 3, art. 174 pkt 7, art. 181a, tytułu rozdziału XII, k.k.w., a także art. 110, art. 217 § 1, art. 343 § 1, art. 314 § 2 pkt 2, art. 439 § 1 pkt 5, art. 447 § 2, art. 611fa § 7, art. 611fb § 3, art. 611u § 1 k.p.k. Podobnie proponowana zmiana art. 76 § 2 k.k. jest konsekwencją wyłączenia z zakresu środków karnych środków kompensacyjnych. Przepis ten, z istoty rzeczy, nie może dotyczyć przypadku.

Propozycja uchylenia art. 52 uzasadniona jest z kolei wprowadzeniem ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2012 r. poz. 768).

Zmiana przewidziana w art. 103 § 2 k.k. związana jest z propozycją innego traktowania przypadku i środków kompensacyjnych. Szczególnie do tych ostatnich mają mieć zastosowanie przepisy prawa cywilnego o przedawnieniu roszczenia. Wydaje się również, że objęcie w obowiązującym Kodeksie karnym pozbawienia praw publicznych (art. 39 pkt 1) artykułem 103 § 1 pkt 3 jest niewłaściwe. Utrata praw publicznych, jako środek karny, następuje z chwilą uprawomocnienia się wyroku, wobec tego nie jest adekwatne w stosunku do tego środka przedawnienie jego wykonania. Podobny charakter konsekwencji ma zmiana w zakresie konstrukcji zatarcia skazania, zawarta w art. 107 § 6 k.k.

5. Umorzenie restytucyjne

Proponowana zmiana w art. 59a k.k. zmierza do wyeliminowania oczywistego błędu, jakim jest pominięcie pojednania, w szczególności w drodze mediacji, sprawy z pokrzywdzonym, jako warunku stosowania tej instytucji sprawiedliwości naprawczej.

6. Zasada równoważenia wyroków zapadłych w UE

Należy stwierdzić, że obowiązujący przepis art. 114a k.k. dotknięty jest wadą konstrukcyjną m.in. poprzez odwoływanie się do pojęć nieznanymi ustawie karnej. Jest to wynik niemal dosłownej transpozycji przepisu unijnego do polskiego porządku prawnego. Proponowana treść art. 114a k.k. harmonizuje polskie prawo karne z wymogami Unii Europejskiej w zakresie znaczenia na gruncie polskiego prawa karnego wyroków zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Propozycja uchylenia art. 92 k.k. wiąże się z proponowanymi zmianami dotyczącymi przesłanek stosowania kary łącznej (zob. proponowana treść art. 85 k.k.). Natomiast zmodyfikowany i w pełni zgodny z dyrektywą Unii Europejskiej proponowany art. 85 § 4 k.k. zastąpić powinien obowiązujący obecnie art. 92a k.k. Podobne znaczenie ma zmiana polegająca na uchyleniu art. 107a k.k.

Ponadto proponowana treść art. 85 § 4 k.k. zastępuje obecnie obowiązujący art. 92a k.k., dostosowując jednocześnie jego treść do obowiązujących Rzeczpospolitą Polską dyrektyw Unii Europejskiej.

7. Przedawnienie karalności

Nowelizacja art. 102 nastąpiła ustawą z dnia 3 czerwca 2005 r. z tych samych powodów, z których dodano w § 1 art. 101 pkt 2a. Propozycja projektu zmierza do przywrócenia stanu pierwotnego. Nie ma żadnych przesłanek, które racjonalnie mogłyby uzasadnić tak znaczne wydłużenie okresu przedawnienia karalności w stosunku do sprawców wybranej grupy przestępstw. Podobnie proponowana zmiana art. 101 § 4 ma doprowadzić ten przepis do zgodności z wymogami prawa Unii Europejskiej, a także poprawić go z punktu widzenia techniki legislacyjnej.

IV. Nowy kształt środków zabezpieczających

Środki zabezpieczające, obok kar i środków karnych, stanowią instytucję prawa karnego stosowaną wobec sprawców czynów zabronionych. Służą one zabezpieczeniu społeczeństwa przed zagrożeniem porządku prawnego, powodowanym przez sprawcę. Z tego też powodu środki zabezpieczające stosowane są tradycyjnie wobec szczególnych kategorii sprawców – osób, których nie można ukarać (gdyż z powodu niepoczytalności nie ponoszą winy), osób, wobec których zachodzi uzasadniona obawa, że pomimo ukarania w dalszym ciągu będą popełniać przestępstwa, czy w końcu osób, których nie można ukarać dostatecznie surowo ze względu na granicę stopnia winy,

a zachodzi potrzeba realizacji względów izolacyjnych lub prewencyjnych. Natomiast środek karny ma charakter pośredni między karą a środkiem zabezpieczającym, gdyż stanowi zarówno represję, jak i metodę zabezpieczenia przed niepożądanymi zachowaniami sprawcy.

Zmiany dokonywane projektowaną regulacją polegają zarówno na odmiennym niż dotychczas sposobie unormowania środków zabezpieczających, jak i na modyfikacji ich katalogu. Wprowadzone są nowe wolnościowe środki zabezpieczające, takie jak dozór kuratora lub Policji, czy elektroniczna kontrola miejsca pobytu. Część z dotychczas istniejących środków wolnościowych została uporządkowana, w tym dokonano ich odpowiedniego opisu. Wprowadza się pojęcie terapii, obejmującej zarówno psychoedukację poznawczo-behawioralną, realizowaną głównie w zakładach karnych, oraz różne formy psychoterapii, realizowane w warunkach wolnościowych, czy w końcu farmakoterapię. Osobnym środkiem jest również terapia uzależnień, która podobnie jak terapia może być realizowana w izolacji, jak i w warunkach wolnościowych.

Jednocześnie projekt porządkuje przepisy według charakterystyki ich treści, dlatego spora grupa regulacji dziś zawartych w Kodeksie karnym zostaje przeniesiona do Kodeksu karnego wykonawczego.

W obecnym stanie prawnym rozdział X dotyczący środków zabezpieczających zawiera:

- przepis statuujący zasady ogólne (art. 93),
- przepisy normujące zasady orzekania poszczególnych środków (art. 94–96),
- przepisy wykonawcze dotyczące środka w postaci umieszczenia w zakładzie leczenia odwykowego (art. 97–98),
- podstawy stosowania środków karnych tytułem środka zabezpieczającego (art. 99),
- przepis regulujący stosowanie środka administracyjnego w postaci przepadku (art. 100).

W projektowanym kształcie rozdziału X przewidziano rozwiązanie systemowe, polegające na określeniu:

- katalogu środków zabezpieczających (art. 93a),
- zasad stosowania środków (art. 93b),
- sprawców, wobec których można zastosować środki (art. 93c),
- czasu stosowania środków (art. 93d),

- obowiązków związanych z poszczególnymi środkami (art. 93e–93g),
- podstawy stosowania środków karnych tytułem środka zabezpieczającego (art. 99).

Z racji przyjęcia powyższego systemowego opisu normatywnego, w projekcie uchyla się dotychczas obowiązujące art. 93–98 k.k.

Tego rodzaju systemowe ujęcie sprawia, że wzajemne relacje między przepisami rozdziału X w projektowanym kształcie są odmienne niż relacje, jakie panują między przepisami rozdziału X w obecnym kształcie. W aktualnym stanie prawnym rozdział X stanowi zbiór przepisów funkcjonujących niejako równolegle, odnoszących się do różnych sytuacji, niepokrywających się zakresowo, oprócz jedynie art. 93 k.k., który ustanawia reguły odnoszące się do środków określonych w art. 94–96 k.k. Natomiast w proponowanym ujęciu przepisy art. 93a–93c k.k. będą ściśle wzajemnie powiązane, zaś ich zakresy będą się krzyżować. Oznacza to, że każdy ze środków określonych w art. 93a k.k., przy zastosowaniu zasad określonych w art. 93b k.k., będzie można zastosować do każdego sprawcy określonego w art. 93c k.k., na czas określony w art. 93c k.k. Wyjątek wprowadzono jedynie w odniesieniu do najsurowszego ze środków, czyli orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym lub innym zakładzie zamkniętym, który będzie można orzec jedynie w konkretnych wypadkach.

W pierwszej kolejności projektodawca proponuje uporządkowanie katalogu środków zabezpieczających oraz jego rozszerzenie przez wprowadzenie środków o charakterze wolnościowym (dozór kuratora, elektroniczna kontrola miejsca pobytu). Katalog jest ułożony według systematyki rosnącej, od środków najłagodniejszych do najbardziej ingerujących w sferę wolności jednostki. W projekcie wprowadza się aktualne dla współczesnej wiedzy i praktyki psychiatrycznej i psychoterapeutycznej pojęcia terapii i terapii uzależnień. To pierwsze jest pojęciem pojemnym, obejmującym procedury postępowania od psychoedukacji po zaawansowaną psychoterapię. To drugie obejmuje procedurę postępowania z osobami uzależnionymi, zarówno w zamknięciu, jak i terapię realizowaną poza oddziałem zamkniętym.

Projekt reguluje wyrażnie, zgodnie z Konstytucją RP, zasady orzekania środków zabezpieczających. W projektowanym art. 93b § 1 k.k. wyrażona została zasada konieczności. Przepis ten stanowi, że sąd może orzec środek zabezpieczający jedynie wówczas, gdy jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości, a inne dostępne środki prawne

nie są wystarczające; sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy dalsze jego stosowanie nie jest już konieczne. Dookreślenie zasady konieczności następuje przez dodatkową gwarancję, że elektroniczna kontrola miejsca pobytu oraz pobyt w zakładzie psychiatrycznym może nastąpić tylko przy szczególnym uzasadnieniu prewencyjnym. Do istoty zasady konieczności należy również obowiązek odstąpienia od stosowania środka zabezpieczającego, gdy upada przesłanka jego stosowania. Zasadę tę wyraźnie wypowiedział § 2 omawianego przepisu.

Art. 93b § 3 k.k. statuuje zaś zasadę proporcjonalności i stanowi, że środek zabezpieczający i sposób jego wykonania powinien być odpowiedni do stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego, który sprawca może popełnić, oraz ryzyka jego popełnienia, a także uwzględniać potrzeby i postępy w terapii lub terapii uzależnień. Sąd może zmienić orzeczony wobec sprawcy środek zabezpieczający lub sposób jego wykonywania, jeżeli poprzednio orzeczony środek stał się nieodpowiedni.

Art. 93b § 4 k.k. wyjaśnia ewentualne wątpliwości związane z praktycznym stosowaniem zasad zawartych w § 1 i 3, stanowiąc, że wobec tego samego sprawcy można orzec więcej niż jeden środek zabezpieczający, zaś przepisy § 1 i 2 stosuje się, biorąc pod uwagę wszystkie orzekane środki zabezpieczające. Natomiast § 5 zawiera zasadę gwarancyjną dotyczącą najsurowszego ze środków zabezpieczających, czyli umieszczenia w zakładzie zamkniętym. Z uwagi na wskazane wyżej systemowe ujęcie środków zabezpieczających w projektowanych przepisach rozdziału X, przepis ten wprowadza ustawowy wyjątek od reguły pozwalającej stosować każdy środek zabezpieczający określony w art. 93a k.k. wobec każdego sprawcy określonego w art. 93c k.k. Środek izolacyjno-leczniczy, jako najsurowszy i najbardziej ograniczający prawa obywatelskie, będzie można stosować jedynie w wypadkach określonych w ustawie. Wypadki te wskazano w art. 93g k.k., zaś szczegółowa zasada dotycząca uchylania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym została wypowiedziana w projektowanym art. 93d § 2 k.k.

Środki zabezpieczające można więc będzie orzec wobec sprawcy:

- 1) co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności,
- 2) w razie skazania za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności,

- 3) w razie skazania za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 § 2, lub art. 200 § 1 k.k., popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych,
- 4) w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego jej zawieszenia za przestępstwo określone w rozdziale XIX, XXIII, XXV lub XXVI popełnione w związku z zaburzeniem osobowości o takim charakterze lub nasileniu, że sprzyja ono popełnianiu czynów łączących się z przemocą lub groźbą jej użycia,
- 5) w razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnego środka.

Grupa sprawców, do których odnosi się pkt 1, obejmuje wszystkich sprawców, u których *tempore criminis* stwierdzono niepoczytalność, przy czym niepoczytalność ta mogła wystąpić z każdego z powodów wskazanych w art. 31 § 1 k.k. Wobec takich sprawców sąd, umarżając postępowanie, będzie mógł zastosować wolnościowe środki zabezpieczające, zaś w wypadkach wskazanych w art. 93g § 1 – również izolacyjny środek zabezpieczający.

Grupa sprawców, do których odnoszą się punkty 2, 3 i 5, do pewnego stopnia pokrywa się z grupą wskazaną w aktualnie obowiązujących przepisach (odpowiednio w art. 95 § 1, art. 95a § 1 k.k. oraz art. 96 § 1 k.k.). Należy jednak zauważyć, że w myśl projektowanych regulacji jest to grupa o tyle szersza, że obejmie sprawców niezależnie od tego, na jaką karę zostali skazani, a zatem również wtedy, gdy nie skazano ich na karę pozbawienia wolności. Wynika to z faktu, że projekt, w odróżnieniu od obecnego stanu prawnego, przewiduje katalog wolnościowych środków zabezpieczających.

Natomiast grupa, o której mowa w pkt 4, zostaje po raz pierwszy określona w przepisach karnych w taki sposób, jak czyni to projektodawca. Są to sprawcy wykazujący zaburzenia osobowości. Niektóre zaburzenia osobowości, wiążące się z brakiem empatii i wyrzutów sumienia czy też skłonnością do niekontrolowanych wybuchów agresji, stanowią czynnik kryminogeny i od lat są wiązane ze skłonnościami do zachowań przestępczych, powodują bowiem reakcje drastycznie odbiegające od norm przyjętych w danej kulturze, zwłaszcza w zakresie relacji międzyludzkich. Należy tu wskazać zwłaszcza zaburzenia osobowości typu antisocjalnego, sadystycznego czy *borderline*. Z uwagi na potencjalnie szeroką grupę sprawców, u których mogą zostać rozpoznane takie zaburzenia osobowości, przyjęto w tym wypadku dodatkowe kryteria, czyli skazanie na karę pozbawienia wolności bez

warunkowego zawieszenia jej wykonania za jedno z przestępstw określonych w rozdziale XIX, XXIII, XXV lub XXVI, a zatem przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko rodzinie i opiece. Przyjęto również kwantyfikator dotyczący samego zaburzenia, które musi posiadać bądź taki charakter, bądź takie nasilenie, że sprzyja popełnianiu czynów łączących się z przemocą lub groźbą jej użycia.

W obecnym stanie prawnym część tych sprawców odbywa karę w systemie terapeutycznym. W czasie obowiązywania art. 100 Kodeksu karnego z 1969 r. sprawcy, u których zaburzenie osobowości było tak nasilone, że ograniczało ich poczytalność, mogli być umieszczani w szpitalu psychiatrycznym albo innym odpowiednim zakładzie (w praktyce były to wyłącznie zakłady psychiatryczne).

Z omawianą przesłanką postępowania ze sprawcami z zaburzeniami osobowości wiąże się również art. 10 projektu, który w odniesieniu do czynów popełnionych po wejściu w życie noweli dezaktualizuje ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób poprzez wskazanie, że ustawa ta ma zastosowanie do osób skazanych za czyn popełniony przed wejściem w życie projektowanej ustawy.

Projektowany art. 93d k.k. zawiera regulacje dotyczące orzekania i stosowania środków zabezpieczających. Zgodnie z § 1, będą to środki orzekane bezterminowo, podobnie jak ma to miejsce w obecnym stanie prawnym. Art. 93d § 2 k.k. dotyczy sytuacji, kiedy wobec sprawcy orzeczono środek zabezpieczający w wyroku skazującym. W takim wypadku sąd, nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub odbyciem kary pozbawienia wolności, ustali potrzebę i możliwości wykonania orzeczonego środka zabezpieczającego, a będzie mógł również zmienić orzeczony środek na inny, zależnie od aktualnego stanu psychicznego sprawcy, wyników ewentualnej terapii czy też innych okoliczności, które wyłoniły się po wydaniu wyroku skazującego.

Istotna nowość w porównaniu z obecnym stanem prawnym wprowadzona jest natomiast w § 3, zgodnie z którym środki zabezpieczające, o których mowa w art. 93a § 1 pkt 1–5 k.k. (a zatem środki wolnościowe oraz leczenie w zakładzie karnym) można będzie orzec również do czasu wykonania kary pozbawienia wolności, jednak nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub odbyciem kary pozbawienia wolności. Wynika to z faktu, że Kodeks karny kładzie obecnie nacisk na

środki izolacyjne, zaś nawet jedyny obecnie istniejący środek wolnościowy, czyli leczenie ambulatoryjne, stanowi swoisty zamiennik umieszczenia w zakładzie zamkniętym, podczas gdy zgodnie z projektowaną regulacją sąd będzie miał do dyspozycji znacznie więcej środków wolnościowych, które będzie można orzekać zarówno w wyroku skazującym, jak też – wobec sprawców, w stosunku do których orzeczono karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania – do czasu wykonania tej kary, a zatem w postępowaniu wykonawczym.

Projektowana regulacja nie przewiduje orzekania środków zabezpieczających po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego w stosunku do sprawców niepozytalnych umieszczonych w szpitalu psychiatrycznym. Izolacyjny środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 6 k.k., będzie można orzec wyłącznie w wyroku skazującym, tak jak ma to miejsce w obecnym stanie prawnym. Natomiast w § 4 przewidziano możliwość orzekania wolnościowych środków zabezpieczających do zakończenia wykonywania kary pozbawienia wolności, jednak nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub odbyciem kary pozbawienia wolności. Rozwiązanie to jest istotne z perspektywy sprawcy, zawiera bowiem paternalistyczny element nakierowany na przeciwdziałanie powrotowi do przestępstwa. Często w przypadku osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, kończących odbywanie kary, w opinii psychologów konieczne jest wprowadzenie dodatkowego czynnika umacniającego prawidłowe postępowanie danej osoby. W kontekście tej regulacji znaczenie ma również art. 10 przedmiotowego projektu.

Art. 93d § 5 k.k. ustanawia regułę dotyczącą wykonania orzeczonego środka w stosunku do sprawców pozbawionych wolności; zgodnie z tym przepisem, jeżeli sprawca został skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, środek zabezpieczający stosuje się po odbyciu kary lub warunkowym zwolnieniu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wyjątki, o których mowa *in fine*, dotyczą środków wykonywanych przed, po lub podczas wykonywania kary pozbawienia wolności (art. 93f § 4, art. 93g § 4 k.k.).

Art. 93d § 6 przewiduje możliwość ponownego zastosowania środka zabezpieczającego wobec sprawcy, wobec którego środek był już stosowany, lecz został uchylony, jednakże zachowanie sprawcy po uchyleniu środka wskazuje, że zachodzi konieczność

stosowania środków zabezpieczających. W takim wypadku sąd będzie mógł ponownie orzec ten sam lub inny środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 39 § 1 pkt 1–5 (a zatem wyłącznie środek wolnościowy), z tym że orzeczenie takie będzie mogło zostać wydane nie później niż w ciągu 3 lat od uchylecia pierwotnie zastosowanego środka. O ile sam przepis podyktowany jest potrzebą zabezpieczenia społeczeństwa, o tyle ten ostatni warunek ma charakter gwarancyjny dla sprawcy.

Przepisy art. 93a–93d k.k. zawierają normy o charakterze ogólnym. Natomiast kolejne przepisy, tj. art. 93e, art. 93f i art. 93g k.k., zawierają regulacje dotyczące poszczególnych środków zabezpieczających. Przepisy te nakładają na sprawcę określone obowiązki i jednocześnie definiują i różnicują każdy z określonych w projekcie środków.

Art. 93e k.k. normuje obowiązki sprawcy związane z dozorem kuratora, dozorem Policji oraz elektroniczną kontrolą miejsca pobytu, czyli środkami, których celem jest kontrola zachowania sprawcy. Celem tych obowiązków jest zapewnienie sprawnego wykonywania orzeczonych środków. W zakresie elektronicznej kontroli miejsca pobytu szczegółowe regulacje dotyczące wykonywania tego środka znajdują się w projektowanych przepisach rozdziału 7a Kodeksu karnego wykonawczego.

Art. 93f § 1 k.k. reguluje obowiązki związane terapią, zaś § 2 dotyczy obowiązku stawiennictwa w placówce prowadzącej leczenie odwykowe i poddania się mu. W pierwszym wypadku projekt rozróżnia farmakoterapię od postępowania terapeutycznego, które może przybrać postać od psychoedukacji po zaawansowaną terapię kliniczną. Przepis określa cel terapii, jakim jest osłabienie popędu psychoseksualnego w przypadku farmakoterapii oraz poprawa funkcjonowania sprawcy w społeczeństwie w przypadku oddziaływań psychoterapeutycznych. Jakkolwiek sąd ma swobodę wyboru środka, to nie wiąże lekarza, psychologa lub psychoterapeuty konkretnymi wskazaniami co do metody postępowania.

Art. 93g k.k. dotyczy izolacyjnego środka zabezpieczającego, czyli pobytu w zakładzie psychiatrycznym lub innym zakładzie zamkniętym. § 1 stanowi odpowiednik obecnego art. 94 k.k. i nakłada na sąd obowiązek orzeczenia takiego pobytu wobec sprawcy niepoczytalnego, jeżeli istnieje wysokie ryzyko, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości. Dotyczy to, co należy podkreślić, jedynie osób, których sprawstwo zostało wykazane w toku postępowania karnego i które popełniły czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości (projektowany art. 93b § 1 k.k.).

Kategoria sprawców, w stosunku do których będzie można orzec pobyt w szpitalu psychiatrycznym na podstawie art. 93g § 1 k.k., pokrywa się z kategorią wskazaną w obowiązującym art. 94 § 1 k.k., a zatem obejmuje wyłącznie osoby, których niepoczytalność wynika z choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego. Podobnie jak ma to miejsce w obecnym stanie prawnym, projektodawca nie wprowadził możliwości orzekania pobytu w zamkniętym szpitalu psychiatrycznym wobec osób, których niepoczytalność *tempore criminis* była skutkiem innego zakłócenia czynności psychicznych.

Należy bowiem zauważyć, że inne zakłócenie czynności psychicznych, o którym mowa w art. 31 § 1 k.k., ma nieraz charakter fizjologiczny albo jest skutkiem takich zaburzeń ośrodkowego układu nerwowego, które nie są zaburzeniami psychicznymi. Pod tym pojęciem rozumie się zatem nie tylko zaburzenia psychiczne *sensu stricto*, ale też silne emocje, toksemię, skrajne zmęczenie organizmu, zaburzenia neurohormonalne, patologiczne upojenie alkoholowe, odurzenie, także środkami psychotropowymi i narkotycznymi, hipnozę, stany halucynacji, stany pośpiączkowe i po zapaleniu opon mózgowych, zamroczenie wywołane wysoką gorączką albo na tle padaczki czy odurzenie senne, a także zakłócenia będące skutkiem chorób organicznych. Nie ma zatem racjonalnych podstaw, aby stosować najsurowszy środek zabezpieczający wobec osób, których niepoczytalność wynikała z takich przyczyn, tym bardziej że przyczyny te nie będą się poddawać leczeniu psychiatrycznemu. Projekt przewiduje natomiast możliwość stosowania wobec takich osób wolnościowych środków zabezpieczających.

Art. 93g § 2 k.k. stanowi realizację dawno zgłaszanego postulatu wprowadzenia możliwości orzekania izolacyjnego środka zabezpieczającego wobec sprawcy działającego z ograniczoną poczytalnością, o której mowa w art. 31 § 2 k.k. Ograniczona poczytalność pojawiająca się w czasie czynu modyfikuje stopień winy i stosownie do zasad sądowego wymiaru kary, określonych w art. 53 § 1, zmniejsza możliwy wymiar kary ze względu na limitującą funkcję winy. Z tego też powodu sąd uzyskuje w projekcie możliwość orzeczenia kary izolacyjnej i zarazem izolacyjnego środka zabezpieczającego, który będzie stosowany przed rozpoczęciem wykonywania kary (zob. art. 202a k.k.w.).

Art. 93g § 3 k.k. stanowi odpowiednik obecnej regulacji zawartej w art. 95a § 1 i 2 k.k., zaś art. 93g § 4 – regulacji w art. 96 § 1 k.k., przy czym projekt wprowadza tu pewne modyfikacje. W wypadku osób wykazujących zaburzenia preferencji seksualnych, które

popelniły przestępstwo określone w art. 197 § 3 pkt 2 lub 3 k.k., projektodawca zrezygnował z obowiązku orzekania albo zakładu zamkniętego, albo leczenia ambulatoryjnego w wyroku skazującym. Sąd, skazując sprawcę, będzie mógł orzec pobyt w zakładzie zamkniętym, jeżeli uzna to za konieczne, natomiast leczenie ambulatoryjne będzie mogło zostać orzeczone w postępowaniu wykonawczym, o ile będą to uzasadniać wyniki psychoterapii, prowadzonej obligatoryjnie w zakładzie karnym na podstawie art. 93f § 5. Ponadto w myśl projektowanych przepisów nie będzie możliwe dokonanie zmiany środka polegającego na leczeniu ambulatoryjnym na środek w postaci pobytu w zakładzie zamkniętym. Pobyt w zakładzie zamkniętym będzie można orzec wyłącznie w wyroku.

Odnosnie do osób uzależnionych projekt, w stosunku do obecnego stanu prawnego, rozszerza możliwość orzekania pobytu w zakładzie leczenia odwykowego. W obecnym stanie prawnym (art. 96 § 2 k.k.) możliwość taka jest wyłączona w wypadku sprawców skazanych na karę pozbawienia wolności przekraczającą dwa lata. W ocenie projektodawcy takie wyłączenie nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Co więcej, projektowane przepisy wprost przewidują możliwość prowadzenia terapii odwykowej przed wykonaniem kary, w trakcie jej wykonania lub po jej wykonaniu, rozpraszając wątpliwość podnoszoną w doktrynie wobec niezbyt jasnego uregulowania obecnych przepisów.

Skorelowane jest z tym – co należy w tym miejscu podnieść – proponowane brzmienie art. 77 § 1 k.k., związane ze zmianami w zakresie możliwości orzekania środków zabezpieczających ograniczających wolność skazanego po odbyciu kary lub po warunkowym przedterminowym zwolnieniu.

Zmiany wprowadzone w Kodeksie karnym wykonawczym w zakresie środków zabezpieczających wynikają ze zmian wprowadzonych w rozdziale X Kodeksu karnego. Zmiana w art. 96 § 2 k.k.w. wynika z faktu, że projektowana ustawa uchyla art. 95 § 1 k.k., do którego odwołuje się ten przepis. Zamiast odwołania do art. 95 § 1 k.k. wprowadzono odwołanie do art. 93a § 1 pkt 5 k.k. Zmiany w art. 199a § 1 i 2 k.k.w. wynikają z wprowadzonej w art. 93d § 2 k.k. możliwości orzekania środków zabezpieczających nie tylko w wyroku, lecz również w postępowaniu wykonawczym.

Ponadto w § 3 wprowadzono przepis statuujący możliwość zaskarżania każdego postanowienia co do środka zabezpieczającego. Przepis ten nie wprowadza nowego stanu prawnego, gdyż możliwość taka w praktyce istnieje również obecnie, ma on

jednak charakter porządkujący – zamiast wielu przepisów dotyczących zażeń na poszczególne decyzje wprowadza się jeden przepis ogólny.

Dodanie art. 199b k.k.w. jest skutkiem uchylecia art. 93 k.k., który wprowadzał warunek formalny, aby przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie środka zabezpieczającego wysłuchać biegłych wskazanych w tym przepisie. Warunek ten, mający charakter procesowy, został umieszczony w art. 324a k.p.k. w odniesieniu do postępowania karnego oraz w art. 199b k.k.w. w odniesieniu do postępowania wykonawczego. Na etapie wykonawczym wprowadza się obowiązek wysłuchania jednego lekarza psychiatry, nie zaś dwóch, jak ma to miejsce przy orzekaniu, co wynika z faktu, że w większości wypadków będzie to już kolejna opinia psychiatryczna w sprawie. Ponadto na tym etapie nie jest już możliwe orzeczenie izolacyjnych środków zabezpieczających, nie jest więc konieczne rozszerzenie gwarancji dla sprawcy.

Art. 199b § 2 k.k.w. ma charakter gwarancyjny. Przepis ten określa, kto może wziąć udział w posiedzeniu sądu dotyczącym orzeczenia środka zabezpieczającego. Z kolei zmiany, które dotyczą art. 200 § 3a i 3b i art. 201 § 5 k.k.w. mają w większości charakter dostosowawczy i wynikają ze zmiany numeracji przepisów w Kodeksie karnym, do których odwołują się nowelizowane przepisy.

Uchylenie § 2c w art. 201 k.k.w. wynika również ze zmian w Kodeksie karnym. Art. 201 § 2c k.k.w. dotyczył sytuacji, o których mowa w art. 95a § 2a i 2b k.k. Jak już wyżej wskazano, w myśl projektowanych przepisów rozdziału X Kodeksu karnego nie będzie możliwe dokonanie zmiany środka polegającego na leczeniu ambulatoryjnym na środek w postaci pobytu w zakładzie zamkniętym. Pobyt w zakładzie zamkniętym będzie można orzec wyłącznie w wyroku. Z uwagi na to, uregulowanie zawarte w art. 201 § 2c k.k.w. straciło rację bytu, podobnie jak art. 201 § 2d k.k.w., który stał się bezprzedmiotowy z uwagi na brzmienie projektowanego art. 199a § 3 k.k.w., wprowadzającego ogólną zasadę zaskarżalności każdego postanowienia co do środka zabezpieczającego.

Wprowadzenie w art. 201 k.k.w. nowego przepisu § 3a ma na celu rozstrzygnięcie mogącego budzić wątpliwości zagadnienia dotyczącego kwestii wynagrodzenia za sporządzenie opinii określonej w § 2 i 2a.

Nowe brzmienie art. 201 § 2 k.k.w. uwzględnia fakt, że ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 757, z późn. zm.) nie przewiduje możliwości bezpośredniego zwracania się przez organ do zespołu

ratownictwa medycznego o wzięcie udziału w doprowadzeniu sprawcy do zamkniętego zakładu psychiatrycznego. Z powyższego względu w proponowanej redakcji tego przepisu sąd ma przysyłać odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy właściwemu ze względu na miejsce jego pobytu kierownikowi podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, właściwej jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia i polecenie przyjęcia – kierownikowi właściwego zakładu. Kierownik podmiotu leczniczego będzie zobowiązany do zapewnienia obecności zespołu ratownictwa medycznego w trakcie zorganizowania transportu sanitarnego sprawcy do zamkniętego zakładu psychiatrycznego.

Dodawane w Kodeksie karnym wykonawczym przepisy art. 202a i art. 202b zawierają rozwiązania przeniesione z dotychczas obowiązujących art. 96 § 3 i 4 k.k., art. 97 k.k. i art. 98 k.k. Przepisy te mają bowiem charakter typowo wykonawczy. Ich funkcjonowanie w regulacji materialnoprawnej, jaką jest Kodeks karny, nie znajdowało uzasadnienia.

Zmiana w art. 204 § 1 k.k.w. ma charakter redakcyjny, dostosowuje też nazwę środka zabezpieczającego do nazwy używanej w art. 93a § 1 pkt 6 k.k. W art. 204 wprowadzono obowiązek udziału prokuratora, a także, w określonych wypadkach, obrońcy, w posiedzeniu sądu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci pobytu sprawcy z zakładzie zamkniętym. Przepis ten ma charakter gwarancyjny dla osoby, wobec której stosowany jest środek zabezpieczający. Charakter gwarancyjny ma również art. 204 § 1 k.k.w., zgodnie z którym sąd będzie miał obowiązek co 6 miesięcy badać potrzebę dalszego stosowania wolnościowych środków zabezpieczających.

Potrzeba dodania art. 204d k.k.w., dotyczącego przepustek z zakładów zamkniętych, wynika z faktu, że w chwili obecnej kwestia ta jest regulowana wyłącznie przez regulaminy organizacyjno-porządkowe poszczególnych zakładów, brak natomiast stosownego unormowania na poziomie ustawowym. Zagadnienie to stanowi jednak niewątpliwie materię ustawową, zwłaszcza że dotyczy tak doniosłych z punktu widzenia Konstytucji RP praw obywatelskich. W świetle ugruntowanych poglądów judykatury i doktryny nie ulega wątpliwości, że instytucje zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego (art 141a k.k.w.) i przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności (art. 153 k.k.w.) nie mają zastosowania do specyficznej formy pozbawienia wolności,

jaką jest pobyt w zakładzie zamkniętym orzeczony tytułem środka zabezpieczającego. Nie jest sprzeczne z celem wykonywania środka zabezpieczającego dopuszczenie możliwości opuszczenia zakładu psychiatrycznego na kilka godzin lub kilka dni przez osobę internowaną, jeżeli jest to uzasadnione względami terapeutycznymi lub ważnymi względami rodzinnymi, zaś niebezpieczeństwo, że sprawca przebywający poza zakładem dopuści się czynu zabronionego lub zagrozi własnemu życiu lub zdrowiu, jest nieznaczące.

Zmiana wynika z rozszerzenia katalogu środków zabezpieczających i podobnie jak istniejący przepis art. 205 k.k.w. ma charakter odesłania do stosownych przepisów. Do wykonania środka zabezpieczającego polegającego na dozorze kuratora będzie się więc stosować odpowiednio przepisy rozdziału XI. Natomiast do wykonania orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego zakazu lub nakazu, o którym mowa w art. 39 pkt 2–3 k.k., będzie się odpowiednio stosować art. 180–186 k.k.w.

V. Zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym

Zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym są podyktowane przede wszystkim koniecznością dostosowania tych uregulowań do propozycji nowelizacji przepisów Kodeksu karnego. Niektóre z tych rozwiązań służą również realizacji zgłaszanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich postulatów poprawy warunków osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz praktycznego stosowania przepisów Kodeksu karnego wykonawczego.

1. Zmiany mające na celu poprawę warunków osadzonych

a) prowiantowanie osób konwojowanych

Projektowany przepis art. 109 § 1 w powiązaniu z § 2 k.k.w. podyktowany jest koniecznością odmiennego prowiantowania osadzonych konwojowanych oraz biorących udział w czynnościach procesowych czy udających się na przepustki. Ze względów technicznych i organizacyjnych brak jest możliwości wydania tym osadzonym trzech posiłków, w tym co najmniej jednego gorącego, tym bardziej że często przyjeżdżają do jednostki penitencjarnej po godzinie wydania ostatniego posiłku lub w porach nocnych. Zgodnie z zaproponowanymi przepisami osadzony przed opuszczeniem jednostki penitencjarnej będzie otrzymywał jednorazowo na cały dzień suchy prowiant o odpowiedniej wartości odżywczej (kaloryczność, procentowa zawartość składników odżywczych oraz

ilość warzyw i owoców), a także napój do posiłków. Należy również wskazać, że sformułowanie użyte w projektowanym art. 109 § 2 k.k.w. „a zwłaszcza w przypadku braku możliwości wydania posiłku w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w jednostce” będzie umożliwiało wydanie gorącego posiłku tym osadzonym, którzy przebywają jeszcze w jednostce penitencjarnej w porze jego wydawania lub gdy posiłek ten został już wydany.

Ponadto w art. 109 § 1 k.k.w. dotychczasowe sformułowanie „z uwzględnieniem zatrudnienia” zastąpiono sformułowaniem „z uwzględnieniem rodzaju wykonywanej pracy” ze względu na to, że osadzonym zatrudnionym na terenie jednostki penitencjarnej w warunkach szczególnie uciążliwych będzie przysługiwał posiłek profilaktyczny na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60, poz. 279).

W związku z powyższym zmianie uległo również upoważnienie do wydania aktu wykonawczego. Projektowany art. 109 § 3 k.k.w. daje możliwość dokładnego uregulowania zagadnień dotyczących odpowiedniej wartości odżywczej przygotowywanych posiłków w ciągu dnia oraz odstępu czasu pomiędzy kolejnymi posiłkami, a także wysokości stawek dziennych oraz dopuszczalnego ich zwiększenia lub zmniejszenia.

Jednocześnie w art. 22 pkt 1 projektu niniejszej ustawy przewiduje się, że rozporządzenie wydane na podstawie obecnie obowiązującego art. 109 § 2 k.k.w. zachowa moc do czasu wydania nowego aktu wykonawczego.

b) przyuczenie do pracy

Przepis art. 123a § 3 k.k.w. w proponowanym brzmieniu wydłuża okres pracy skazanego w przywieziennych zakładach pracy z jednego miesiąca do trzech. Jest to o tyle uzasadnione, że przyuczenia do wykonywania pracy w przywieziennym zakładzie pracy na coraz nowocześniejszych maszynach wymaga poświęcenia więcej czasu i okres jednego miesiąca często okazuje się zbyt krótki.

c) informowanie skazanego o dalszym leczeniu

Nowelizacja art. 167a § 2 k.k.w. ma na celu jego dostosowanie do rzeczywistych warunków panujących w jednostkach penitencjarnych. Zrezygnowano

z możliwości wydawania skazanemu skierowania do lekarza specjalisty lub szpitala, gdyż lekarz więzienny nie posiada statusu lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, a co za tym idzie nie ma uprawnień do wydawania skierowań. W praktyce oznacza to, że skazany po opuszczeniu zakładu karnego i tak musi udać się do lekarza pierwszego kontaktu w celu wypisania przez niego skierowania do lekarza specjalisty. W związku z tym przyjęto, że skazany wymagający dalszego leczenia po opuszczeniu zakładu karnego będzie informowany o istnieniu takiej potrzeby oraz zostanie zaopatrzony w wyniki swoich badań diagnostycznych, które zostały wykonane podczas jego pobytu w jednostce penitencjarnej.

2. Uprawnienia osadzonych do kontaktów ze światem zewnętrznym

a) zwiększenie liczby osób biorących udział w widzeniu

Nowelizacja art. 105a § 2 k.k.w. ma na celu umożliwienie uczestnictwa w widzeniu większej liczby osób niż dwie. W obowiązującym stanie prawnym przepis ten przewiduje, że w widzeniu mogą uczestniczyć „nie więcej niż dwie osoby pełnoletnie”. Nie ma więc możliwości, aby nawet w wyjątkowych przypadkach umożliwić skazanemu widzenie z większą liczbą osób, zwłaszcza gdy te osoby przyjeżdżają z odległych miejscowości. Z tego względu proponuje się, aby dyrektor zakładu karnego mógł w uzasadnionych wypadkach wyrazić zgodę na widzenie skazanego z większą liczbą osób.

b) korzystanie z aparatu telefonicznego

Propozycja nowelizacji art. 105b § 1 k.k.w. wynika z postulatów Rzecznika Praw Obywatelskich (pismo RPO-659550-II-704.2/10/MK z dnia 21 czerwca 2011 r.), który wskazywał na nieprawidłową praktykę jednostek penitencjarnych w korzystaniu przez skazanych z samoinkasującego aparatu telefonicznego na koszt odbiorcy. W związku z tym zaproponowano zmianę tego przepisu polegającą na możliwości prowadzenia rozmów z samoinkasującego aparatu telefonicznego na koszt rozmówcy.

Wprowadzenie w art. 217c możliwości korzystania z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego stanowi nowe uprawnienie, nieobecne dotąd w Kodeksie karny wykonawczym, który w dotychczasowym brzmieniu tego przepisu wyraźnie stanowił, że tymczasowo aresztowany nie może korzystać

z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej.

Prawo do korzystania z aparatu telefonicznego stanowi również dopełnienie szeregu uprawnień składających się na prawo do adwokata, a szerzej – na prawo do obrony. Możliwość rozmowy telefonicznej może stanowić ułatwienie kontaktów z obrońcą, ograniczanych dotąd jedynie do widzeń.

Należy zauważyć, że w świetle obecnych możliwości technicznych zakaz korzystania z aparatów telefonicznych może być obchodzony poprzez wykorzystywanie w celu rozmów telefonicznych kontaktów z adwokatem. Tym samym obecne brzmienie art. 217c stanowić może faktyczną fikcję prawną, co stanowi sytuacją niepożądaną. Dlatego też proponowane brzmienie przedmiotowego przepisu ma za zadanie usankcjonować pewien stan faktyczny, wprowadzając jednocześnie zasady, na jakich oparte będzie to uprawnienie.

Podstawą przyznania prawa do korzystania z aparatu telefonicznego będzie decyzja organu, do którego dyspozycji pozostawać będzie tymczasowo aresztowany. Przesłankami negatywnymi, które będzie brał pod uwagę organ, jest uzasadniona obawa, że zgoda na korzystanie z aparatu telefonicznego może być wykorzystana w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego lub do popełnienia przestępstwa. W szczególności wskazuje się na możliwość wykorzystania rozmów telefonicznych do podżegania do popełnienia czynu zabronionego. Okolicznością stanowiącą podstawę do odmowy udzielenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego będzie również sytuacja, w której podstawą tymczasowego aresztowania będzie nakłanianie do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo utrudnianie postępowania karnego w inny bezprawny sposób. Do kategorii tych przesłanek zalicza się również sytuacja, w której obawa taka ujawniła się już w trakcie tymczasowego aresztowania, które zostało wydane lub przedłużone z innej przyczyny.

W związku z ograniczeniami tymczasowo aresztowanemu przyznana zostaje możliwość złożenia zażalenia do sądu, do którego dyspozycji pozostaje, na odmowę wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

- c) prawo tymczasowo aresztowanego do porozumiewania się z konsulem

W art. 215 k.k.w. zaproponowano dodanie § 1a, który umożliwi tymczasowo aresztowanemu będącemu obywatelem państwa obcego kontakt z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w przypadku gdy nie posiada żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma stałe miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach, jak porozumiewanie się z obrońcą lub pełnomocnikiem. Przepis ten koresponduje z uprawnieniami, jakie przyznaje art. 211 § 2 k.k.w. Jednocześnie pozostaje on w zgodzie ze standardami międzynarodowymi w tym zakresie. Prawo tymczasowo aresztowanych – zarówno podejrzanych, jak i oskarżonych – do otrzymania pomocy konsularnej jest gwarantowane na mocy art. 36 Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z 1963 r. Uchwalona w dniu 22 października 2013 r. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności przyznaje podejrzanym lub oskarżonym, którzy zostali pozbawieni wolności, analogiczne uprawnienia. Projektowany art. 215 § 1a k.k.w. odpowiada tym samym na wyrażany przez unijnego ustawodawcę postulat zwiększania wspólnych minimalnych norm jako sposobu budowania zaufania do systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych wszystkich państw członkowskich, co z kolei sprzyjać powinno skuteczniejszej współpracy wymiarów sprawiedliwości państw członkowskich.

- d) korespondencja tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym

Poprzez dodanie art. 217b § 1a k.k.w. doręczenie korespondencji tymczasowo aresztowanego bezpośrednio do adresata stanie się zasadą, niewyrażoną dotąd w Kodeksie karnym wykonawczym. Jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach organ, do którego dyspozycji pozostawać będzie tymczasowo aresztowany, będzie mógł zarządzić inaczej. Dotychczasowe brzmienie art. 217b § 1 bez projektowanego § 1a stanowić mogło bowiem potencjalne zagrożenie dla zasady swobody korespondencji. Kontrola korespondencji wykonywana przez organ, w którego dyspozycji pozostawać będzie tymczasowo aresztowany,

będzie mogła wedle projektowanych przepisów nastąpić tylko w szczególnych okolicznościach, związanych np. z okolicznościami śledztwa czy podejrzeniu korzystania z prawa do korespondencji w celach przestępczych.

Projektowane brzmienie art. 217b § 1a k.k.w. wiąże się z kwestią dopuszczalnej granicy ograniczenia swobody i poufności kontaktów tymczasowo aresztowanego z adwokatem. Ponieważ sfera ta w sposób nieodłączny związana jest z istotą prawa do obrony, projektowany przepis koresponduje ze stanowiskiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zgodnie z którym jakkolwiek komunikacja między adwokatem a klientem jest prawem wynikającym *implicite* z art. 6 ust. 3 (c) Konwencji, to jednocześnie prawo to nie jest nieograniczone i może podlegać pewnym obostrzeniom. Zgodnie z formułą wyrażoną w orzeczeniu w sprawie Ocalan przeciwko Turcji, Konwencja ma zapewniać prawa realizowane w sposób praktyczny i efektywny, w związku z czym tylko bardzo ważne przyczyny mogą uzasadniać ograniczenie kontaktów. Przykładem zgodnego z Konwencją ograniczenia jest orzeczenie w sprawie Kempers przeciwko Austrii, w którym Trybunał dostrzegł wyjątkowy charakter sytuacji – kontrola kontaktów z adwokatem dotyczyła oskarżonego o członkostwo w gangu i szczególna dyskrekcja musiała być zachowana, żeby możliwe było złapanie pozostałych członków grupy. Komunikacja z adwokatem, co do zasady, powinna być nieskrępowana. Może być ona jednak przedmiotem ograniczeń związanych np. z ciężarem zarzucanych czynów, mających swe poważne uzasadnienie i służących celom związanym z procesem.

3. Zmiany związane z dozorem

a) kwalifikowanie skazanych do grup ryzyka

Propozycja dodania do Kodeksu karnego wykonawczego przepisów dotyczących kwalifikowania skazanych do określonych grup ryzyka i różnicowanie wobec nich form dozoru wynika z konieczności uregulowania tych kwestii w akcie normatywnym rangi ustawy. Obecnie część tej materii jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz. U. poz. 335). Zasadniczym celem dodania do Kodeksu karnego wykonawczego art. 169a i art. 169b jest stworzenie czytelnego, prostego i wykluczającego dowolność

mechanizmu rozdzielania spraw pomiędzy kuratorów zawodowych i społecznych oraz zapewnienie intensywności i rodzaju oddziaływań adekwatnych do stopnia trudności sprawy. Mechanizm ten, oparty na przejrzystych kryteriach, pozwoli zrationalizować praktykowane obecnie zasady podziału pracy pomiędzy kuratorami zawodowymi i społecznymi, w szczególności zapewni powierzenie zdecydowanej większości dozorów obarczonych poważnymi czynnikami ryzyka wyspecjalizowanym, posiadającym odpowiednie przygotowanie teoretyczne i doświadczenie praktyczne kuratorom zawodowym.

4. Zmiany wynikające z konieczności dostosowania przepisów do aktualnych potrzeb jednostek penitencjarnych

a) ograniczenie prawa do spaceru

Przepis art. 112 k.k.w. reguluje kwestie dotyczące wypoczynku skazanego, w tym również prawa do co najmniej godzinnego spaceru w ciągu doby. W związku z tym, że udzielenie skazanemu spaceru w trakcie konwojowania jest niemożliwe, a po jego zakończeniu może być znacznie utrudnione ze względu na późną porę jego przybycia do jednostki penitencjarnej, zaproponowano nieznaczną modyfikację tego prawa. Proponuje się zatem w art. 112 § 3 k.k.w., aby skazanemu nie przysługiwało prawo do spaceru w trakcie konwojowania, kiedy jest on transportowany w związku z czynnościami procesowymi oraz w dniu, w którym jest konwojowany, jeżeli konwojowanie rozpoczęto nie później niż o godzinie 8.00 i zakończono nie wcześniej niż o godzinie 16.00. Zgodnie z art. 112 § 4 k.k.w., jeżeli w danym dniu skazany nie korzysta ze spaceru z powyższej przyczyny, należy mu udzielić dodatkowego spaceru w ciągu kolejnych 7 dni.

b) ograniczenie dopuszczalnej liczby rzeczy

Propozycja dodania do art. 249a k.k.w. pkt 5 podyktowana jest koniecznością ograniczenia nadmiernej liczby posiadanych przez osadzonych przedmiotów znajdujących się w celi i magazynie depozytowym. Posiadanie przez osadzonych nadmiernej liczby rzeczy w znacznym stopniu utrudnia ich przechowywanie oraz konwojowanie przez Służbę Więzienną i Policję. Ze względu na brak przepisów dotyczących liczby i wymiarów przechowywanych

rzeczy należących do osadzonych, konieczne jest uregulowanie tej kwestii przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w zarządzeniu.

c) rozmieszczenie tymczasowo aresztowanych podczas konwojowania

Nowelizacja art. 212 k.k.w. poprzez dodanie § 2a ma na celu zagwarantowanie podczas konwojowania tymczasowo aresztowanych takich samych wymogów, jak te, które są stosowane przy rozmieszczeniu tych osób w jednostkach penitencjarnych. Jest to uzasadnione przede wszystkim zabezpieczeniem prawidłowego toku postępowania karnego.

5. Zmiany związane z poprawą skuteczności ściągania grzywien i należności sądowych

Powszechnie znany jest fakt niskiej skuteczności ściągania przez sądy grzywien i należności sądowych. Rezultatem tego stanu rzeczy są zarówno niższe wpływy do budżetu państwa i umarzanie postępowań wykonawczych (zwłaszcza w odniesieniu do kosztów sądowych), jak też konieczność orzekania i zarządzania do wykonania izolacyjnych kar zastępczych, co dodatkowo niepotrzebnie zwiększa wskaźnik prizonizacji w naszym kraju.

Projektodawcy dostrzegają zatem potrzebę wprowadzenia dodatkowych instrumentów motywacyjnych, mających w założeniu spowodować wdrożenie w większym stopniu skazanych do regulowania swych zobowiązań. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do należności sądowych, które niejednokrotnie zasądzone są w znacznej wysokości, nieraz przewyższającej kwotę orzeczonej grzywny, a w razie ich nieuiszczenia i niemożności przymusowego ściągnięcia podlegają umorzeniu. Nie jest natomiast dopuszczalne wyegzekwowanie tego obowiązku w innej, zastępczej formie.

W ocenie projektodawców adekwatnym instrumentem do osiągnięcia zakładanych celów, przymuszającym skazanych do regulowań zobowiązań publicznoprawnych z tytułu grzywien i należności sądowych, będzie przekazanie informacji gospodarczej o tym zdarzeniu do biur informacji gospodarczych, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. Nr 81, poz. 530, z późn. zm.). Należy zauważyć, że o ile ujawnienie dłużnika z tytułu grzywien i należności sądowych w rejestrze dłużników niewypłacalnych KRS jest *de lege lata* możliwe

w trybie art. 56 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1203), to brak jest aktualnie podstaw prawnych do przekazywania w tym zakresie informacji gospodarczej do biur informacji gospodarczych.

Z powyższych względów proponowane zmiany w przedmiotowym zakresie zmierzają w następujących kierunkach:

- rozszerzenia podmiotowego i przedmiotowego zakresu ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych oraz objęcia informacji gospodarczych dotyczących zobowiązań z tytułu grzywien lub należności sądowych obowiązkiem przekazywania do biur informacji gospodarczych,
- dokonania niezbędnych zmian dostosowujących w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

Projekt wprowadza zasadę, wedle której w razie nieuiszczenia grzywiny lub należności sądowych w terminie pociąga za sobą obowiązek przekazania informacji gospodarczej o tym zdarzeniu do biur informacji gospodarczych. Spowodowało to konieczność zamieszczenia w Kodeksie karnym wykonawczym stosownego unormowania (art. 44 § 1a oraz art. 206 § 2a), obligującego organ postępowania wykonawczego do pouczenia skazanego w wezwaniu do uiszczenia grzywiny lub należności sądowych co do proponowanych konsekwencji nieuiszczenia lub nieterminowego uiszczenia tych zobowiązań. Można przyjąć, że samo to pouczenie w odniesieniu do znacznej części zobowiązanych odniesie pożądany skutek w postaci zmotywowania ich do wywiązania się z tych należności. Ponadto konieczne było zaprojektowanie norm stanowiących podstawę prawną dla sądów wykonujących orzeczenia do złożenia odpowiednich wniosków lub informacji (art. 44a, art. 44b, art. 206 § 2b i 2c k.k.w.).

Projektowane regulacje związane z postępowaniem dotyczącym wykonywania grzywiny lub należności sądowych spowodowały jednocześnie konieczność znowelizowania ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych oraz objęcia informacji gospodarczych poprzez dostosowanie jej do nowych zadań nałożonych na organy procesowe. Zmiany te zostały wprowadzone przez art. 10 ustawy, a obejmują przede

wszystkim stosowne korekty definicji dłużnika będącego konsumentem oraz wierzyciela (art. 2 ust. 2 pkt 3 i 4 tej ustawy), a także wprowadzenie unormowania uprawniającego wierzyciela będącego sądem do przekazywania do biur informacji gospodarczych informacji dotyczących zobowiązanego do uiszczenia grzywny, również orzeczonej jako kara zastępcza, kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie, który nie uiścił ich w terminach określonych w art. 44 § 1 lub art. 206 § 1 k.k.w. (art. 16 ust. 7 tej ustawy).

Poza tym konieczne okazało się uzupełnienie unormowań ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych o przepis art. 12a, porządkujący kwestie związane z dokonywaniem informacji nie tylko przez sądy, ale również i inne podmioty publicznoprawne, zobowiązane już w tym zakresie na mocy postanowień tej ustawy (organy wierzyciela w świetle przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej). Ponieważ na rynku działa kilka biur informacji gospodarczych, stanowiących podmioty prawa prywatnego w warunkach wolnej konkurencji, a organy właściwe w sprawach alimentów, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz sądy karne wykonują nałożone przez ustawę obowiązki natury publicznoprawnej, nie powinno być żadnego uzasadnienia dla umożliwienia tym organom dokonywania nieskrępowanego wyboru spośród biur, któremu prześlą daną informację gospodarczą. Nie sposób bowiem ustalić żadnych normatywnych kryteriów dokonania takiego wyboru, a pozostawienie pełnej swobody w tym zakresie może rodzić podejrzenia o pozamerytoryczne względy przy podjęciu decyzji o zgłoszeniu. Podobnie, skoro ustawa nakłada obowiązek przekazywania informacji gospodarczych przez te organy, sprzeczne z *ratio legis* tego unormowania jest zobowiązanie tych organów do zawierania z biurami informacji gospodarczych umów cywilnoprawnych w tym przedmiocie (por. art. 12 ust. 1 tej ustawy). Stąd w proponowanym art. 12a tej ustawy sformułowano normę, wedle której w wypadku, gdy ustawa przewiduje przekazywanie informacji gospodarczych do biura przez wierzyciela będącego takim organem, wierzyciel ten jest zobowiązany do przekazania tych informacji wszystkim biurami informacji gospodarczej oraz nie ma obowiązku zawierania z tymi biurami umów o udostępnianie tych informacji. Aby

możliwe było wywiązywanie się organów z tego obowiązku, projektodawca przewidział również zobligowanie biur do zawiadamiania ministra właściwego do spraw gospodarki o podjęciu oraz o zaprzestaniu wykonywania działalności gospodarczej, a także o adresie, na który należy przekazywać informacje gospodarcze, i o jego zmianach (art. 11a ust. 1 tej ustawy). Naruszenie powyższego obowiązku zostało zabezpieczone sankcją za wykroczenie (proponowany art. 51a tej ustawy). Z kolei minister właściwy do spraw gospodarki, jako organ nadzorujący biura, prowadzić powinien w Biuletynie Informacji Publicznej jawny i dostępny oraz aktualny wykaz takich biur oraz ich adresów, na które należy przekazywać informacje gospodarcze.

6. Pozostałe zmiany

a) środki pieniężne wolne od egzekucji

Zmiana w art. 113 § 6 pkt 4 Kodeksu karnego wykonawczego ma na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych poprzez dodanie sformułowania „o ile dalsze przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej”. Katalog kwot wolnych od egzekucji nie kończy się na art. 113. Przepisy, które określają te kwoty, zostały zawarte również w art. 125 § 2, art. 126 § 1 i art. 120 Kodeksu karnego wykonawczego.

b) obliczanie kar pozbawienia wolności przy kolejnym ich wykonywaniu

W projekcie dokonano uporządkowania regulacji dotyczących obliczania kar pozbawienia wolności przy kolejnym ich wykonywaniu. Aktualne przepisy art. 80 § 4 i 5 k.k.w. nie uwzględniają bowiem zasady zaokrąglania okresów zaliczania pozbawienia wolności na poczet kar, o której mowa w art. 63 § 1 k.k., a nadto uchybiają ogólnym regułom obliczania terminów. Wiodącą zasadą w tej mierze musi pozostać zaliczanie na poczet kary okresu pozbawienia wolności z zaokrągleniem do pełnego dnia. Wymaga tego chociażby reguła *in dubio pro reo*, ale nade wszystko wymóg art. 41 ust. 3 Konstytucji. Wprowadza on nieprzekraczalne okresy detencji osoby liczone w godzinach, a nie w dobach. Z kolei karę pozbawienia wolności i tymczasowe aresztowanie oblicza się w dniach kalendarzowych, niezależnie od liczby godzin, podczas których skazany w ciągu doby odbywa karę. Powoduje to, że niezbędne jest zaokrąglenie czasu odbytej kary do pełnego dnia w górę. Zasadę tę należy również respektować przy obliczaniu kar w Kodeksie karnym wykonawczym.

Niezrozumiałe i nieprawidłowe z punktu widzenia obliczania terminów jest też zawarte w art. 80 § 5 k.k.w. wskazanie, wedle którego jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, dzień zakończenia wykonania poprzedniej kary jest dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej. Za zupełnie irracjonalne trzeba bowiem uznać to, że w jednym dniu (będącym dniem zakończenia wykonania poprzedniej kary i dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej) odbywa się jednocześnie dwie kary – poprzednią i kolejną. W skrajnych wypadkach (np. kara porządkowa lub zastępcza jednego dnia pozbawienia wolności) kolejna kara będzie całkowicie pochłonięta przez karę poprzedzającą.

Dlatego też proponuje się zmianę treści art. 80 § 4 i 5 k.k.w. przez wprowadzenie jednoznacznej i niesprawiającej trudności interpretacyjnych reguły (zgodnej z art. 63 § 1 k.k.), że dzień, w którym wykonywanie kary zostało rozpoczęte, z jakiegokolwiek przyczyny przerwane, ponownie podjęte lub zakończone, zaokrągla się do pełnego dnia. Po wtóre przesądzić należało, zgodnie z zasadami obliczania terminów, że jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej kary jest dzień następujący po dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary. Regulację tę uzupełniono dla porządku o zastrzeżenie, wedle którego w dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary skazanego nie zwalnia się z zakładu karnego lub aresztu śledczego – co jest oczywiste, zgodne z zasadami zaokrąglenia kar izolacyjnych i w żadnym zakresie nie uszczupla praw osadzonego.

c) kary dyscyplinarne

Nowelizacja art. 143 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego poprzez wykreślenie z katalogu kar dyscyplinarnych pkt 7, tj. kary obniżenia przypadającej skazanemu części wynagrodzenia za pracę nie więcej niż o 25%, na okres do 3 miesięcy, jest podyktowana tym, iż kara ta w praktyce nie jest stosowana.

Zmiana w art. 222 § 2 pkt 3 Kodeksu karnego wykonawczego spowodowana jest koniecznością dostosowania tego przepisu do art. 143 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego wykonawczego. Oba wspomniane przepisy dotyczą kary dyscyplinarnej w postaci pozbawienia możliwości otrzymywania paczek, jednak różnicują czasookres ich stosowania. Z tego względu, zaproponowano, aby art. 222 § 2

pkt 3 Kodeksu karnego wykonawczego był analogiczny do art. 143 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego wykonawczego, co umożliwi jego praktyczne stosowanie wobec tymczasowo aresztowanych.

d) widzenie z osobą najbliższą

Propozycja zmiany art. 217 § 1a Kodeksu karnego wykonawczego ma charakter porządkujący. Używane dotychczas w Kodeksie karnym wykonawczym i budzące wątpliwości sformułowanie „osoby należące do kręgu osób najbliższych” zastąpiono definiowanym przez art. 115 § 11 Kodeksu karnego sformułowaniem „osoba najbliższa”.

e) udział stron w postępowaniu przed sądem

W toku analiz dotyczących funkcjonowania praktyki orzeczniczej pojawiły się wątpliwości co do konieczności dążenia do wysłuchania skazanego lub jego obrońcy na posiedzeniu wyznaczonym w trybie art. 178 k.k.w. w wypadkach, gdy zachodzą przesłanki zarządzenia wykonania kary określone w art. 75 § 1 lub 3 k.k. Uznać w tym kontekście wypada, że zagrożona jest przez to realizacja standardu konstytucyjnego określonego w art. 42 ust. 2 ustawy zasadniczej, wedle którego każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Dodatkowo utwierdza w przekonaniu co do zasadności tej konstatacji spostrzeżenie, że przesłanki określone w art. 75 § 1 lub 3 k.k. dotyczą zarówno obligatoryjnego, jak i fakultatywnego zarządzenia wykonania kary. W związku z powyższym w projektowanym art. 178 § 2 k.k.w. wyeliminowano wyłączenie zawarte *in fine* w treści obecnie obowiązującego przepisu.

f) ograniczenie wykonywania kar zastępczych

Niejednokrotnie skazani na zastępczą karę pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę w wyniku odmowy podjęcia bądź niewykonywania prac społecznie użytecznych w trakcie odbywania kary zastępczej z różnych przyczyn zdecydują się jednak wykonać karę grzywny w formie pracy. Z formalnego punktu widzenia obecnie możliwe jest procedowanie przez sąd w trybie ogólnej podstawy reformacji decyzji z art. 24 § 1 k.k.w., uchylające postanowienie o zarządzeniu wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności. W praktyce jednak sądy bardzo rzadko korzystają z tej możliwości, poza tym przepis ten statuuje szerokie ramy uznaniowości w tym względzie. Dążyć

natomiast należy przede wszystkim do zastępczego wykonywania kary grzywny w postaci pracy społecznie użytecznej, gdyż ma ona walor wychowawczy, twórczy oraz sposób ten ogranicza populację penitencjarną oraz wydatki budżetowe w tym zakresie.

Kierując się powyższymi przesłankami, projektodawca wprowadził do Kodeksu karnego wykonawczego art. 48a, regulujący tę problematykę. Stanowi on upoważnienie dla sądu do wstrzymania w każdym czasie wykonania zarządzonej zastępczej kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym. Wstrzymanie następuje do czasu wykonania pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny. W razie uchylania się przez skazanego od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd ponownie zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, stosownie do rozmiarów nieuiszczonej grzywny. Stosowanie art. 48a k.k.w. zostanie pozostawione ocenie sądu, który powinien w szczególności rozważyć, czy w świetle dotychczasowej postawy skazanego realne jest wykonanie przez niego pracy społecznie użytecznej. Projektodawca przewidział też prawo do udziału w posiedzeniu prokuratora, sądowego kuratora zawodowego, skazanego oraz jego obrońcy oraz wprowadził zaskarżalność postanowienia w tym przedmiocie.

Analogiczne względy zadecydowały o propozycji wprowadzenia do Kodeksu karnego wykonawczego art. 65a. Dotyczy on zastępczej kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec skazanych uchylających się od wykonywania kary ograniczenia wolności. W celu umożliwienia wykonania kary ograniczenia wolności przede wszystkim w postaci zasadniczej i zgodnie z zasadą traktowania izolacyjnej kary zastępczej jako *ultima ratio*, sąd mógłby w każdym czasie – jeżeli okoliczności sprawy i warunki skazanego przemawiałyby za tym – wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, gdy skazany oświadczy na piśmie, że podejmie odbywanie kary ograniczenia wolności i podda się rygorom z nią związanym. W razie ponownego uchylania się skazanego od wykonania kary ograniczenia wolności sąd zarządza wykonanie kary zastępczej.

Z projektowanym unormowaniem art. 65a bezpośrednio łączy się utrzymanie odstąpienia od możliwości opcjonalnej zamiany kary ograniczenia wolności na zastępczą karę grzywny (art. 65a k.k.w.). Chodzi po pierwsze o ułomność takiej regulacji, przewidującej orzekanie kary zastępczej łagodniejszego rodzaju niż pierwotnie orzeczona. Po drugie zaś z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że skutki orzekania i wykonywania kary ograniczenia wolności w ostatnim dziesięcioleciu nigdy nie miały istotnego negatywnego wpływu na populację więzienną. W ostatnich latach w liczbie 80–90 tys. osadzonych jedynie 2–4 tys. skazanych odbywało karę zastępczą pozbawienia wolności z powodu uchylania się od uiszczenia grzywny lub niewykonania kary ograniczenia wolności. Nie ma zatem potrzeby zmiany modelu orzekania zastępczych kar w tym zakresie.

g) system dozoru elektronicznego

Dozór elektroniczny jest stosunkowo nową formą sprawowania nadzoru nad osobami skazanymi, powstałą w wyniku rozwoju technicznego, jaki nastąpił w ciągu ostatnich piętnastu lat, w tym rozwoju technologii umożliwiających zdalne kontrolowanie miejsca pobytu osoby noszącej nadajnik. Do prawa polskiego forma ta została wprowadzona eksperymentalnie na mocy ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz. U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o SDE”. Ustawa ta, z uwagi na jej charakter eksperymentalny i nowatorski, została wdrożona do polskiego porządku prawnego jako ustawa epizodyczna, obowiązująca do 31 sierpnia 2014 r., to jest przez pięć lat. Ponieważ jednak dozór elektroniczny sprawdził się w praktyce, obowiązywanie ustawy zostało następnie przedłużone bezterminowo na mocy ustawy z dnia 12 lipca 2013 r. o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz. U. poz. 915).

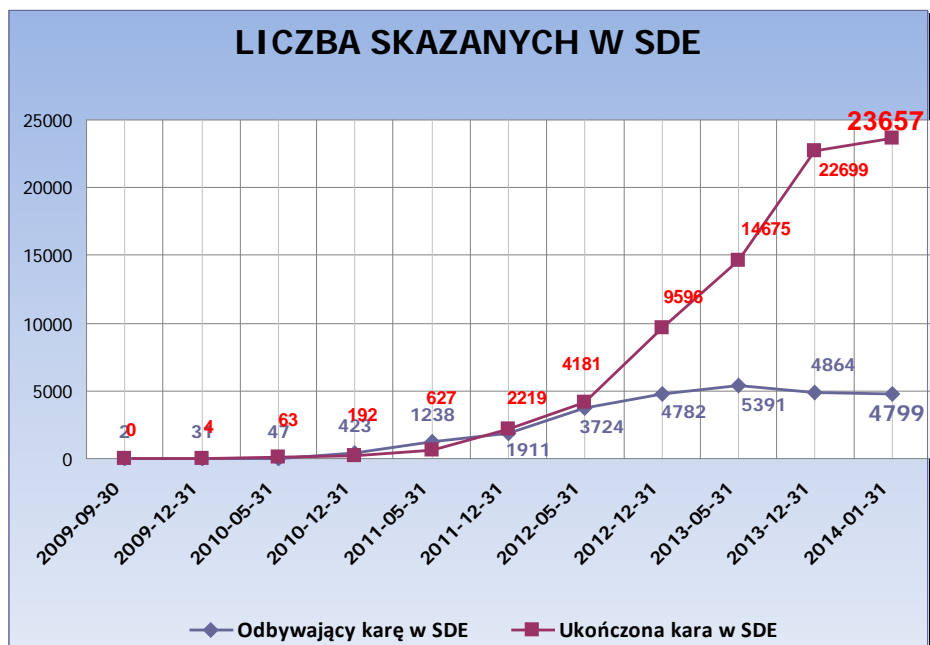
System dozoru elektronicznego, zwany dalej „SDE”, rozumiany jako zdalne kontrolowanie miejsca pobytu skazanych, doskonale sprawdził się w praktyce. Niewielka liczba naruszeń oznacza, że skazani cenią sobie możliwość odbywania kary w systemie, który umożliwia im zachowanie więzi z rodziną i wykonywanie pracy zawodowej, toteż samodzielnie kontrolują swoje

zachowania, dostosowując się do wymogów systemu. Należy podkreślić, że mechanizmy takiej samokontroli mają bardzo pozytywne znaczenie w procesie resocjalizacji i reintegracji społecznej. Dzięki takiemu systemowi odbywania kary skazani mają możliwość nieskrępowanego wykonywania pracy zawodowej, zachowania więzi i relacji społecznych, kontynuowania nauki lub realizacji swoich obowiązków rodzinnych, tj. opieki nad osobami zależnymi.

System dozoru elektronicznego daje możliwości bardzo zindywidualizowanego określenia harmonogramu wykonywania kary oraz doboru i określenia dodatkowych obowiązków nakładanych na skazanego, co pozwala w wysokim stopniu zindywidualizować harmonogram wykonywania kary i obowiązki nakładane na skazanego. Oznacza to, że przy wykonywaniu kar w tym systemie nie dochodzi do negatywnych skutków psychologicznych i społecznych, takich jakie występują przy wykonywaniu kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym.

Drugim istotnym argumentem przemawiającym za pozytywną oceną SDE są znaczne korzyści finansowe dla Skarbu Państwa w porównaniu z karą pozbawienia wolności w zakładzie karnym. Od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r. wykonywanie tej kary oznacza dla Skarbu Państwa koszt 564,25 zł miesięcznie w wypadku każdego skazanego, podczas gdy średni koszt odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym wynosi ok. 2500 zł miesięcznie.

Aktualna maksymalna pojemność systemu SDE wynosi 7500 skazanych, natomiast od 2015 r. planowane jest zwiększenie ww. pojemności do 10 000 skazanych, w 2016 r. – do 12 500 skazanych, a w 2017 r. – do 15 000 skazanych. Wg stanu na dzień 18 lutego 2014 r. systemem SDE objęto łącznie (od dnia 1 września 2009 r., tj. od dnia wdrożenia SDE) 29 039 skazanych, w tym 4 919 skazanych odbywa karę pozbawienia wolności w SDE, a 24 120 skazanych zakończyło odbywanie kary w SDE. Dotychczasową sytuację obrazuje poniższy wykres:

	Odbywający karę w SDE	Ukończona kara w SDE
2009-09-30	2	0
2009-12-31	31	4
2010-05-31	47	63
2010-12-31	423	192
2011-05-31	1238	627
2011-12-31	1911	2219
2012-05-31	3724	4181
2012-12-31	4782	9596
2013-05-31	5391	14675
2013-12-31	4864	22699
2014-01-31	4799	23657

W tej sytuacji, ponieważ SDE stracił swój eksperymentalny charakter i stał się uznaną instytucją polskiego prawa karnego, nie istnieje już potrzeba orzekania tego środka na podstawie odrębnej, specyficznej ustawy. Dalsze funkcjonowanie takiej ustawy w porządku prawnym jest nie tylko niecelowe, ale wręcz niepożądane, wprowadza bowiem wyłom od zasady, że wykonywanie kar orzeczonych przez sądy karne powinno odbywać się w sposób określony w Kodeksie karnym wykonawczym. Oznacza to, że SDE, uzyskawszy trwałe zakorzenienie w praktyce, powinien zostać unormowany w ramach obowiązującej kodyfikacji karnej, to jest w ramach Kodeksu karnego wykonawczego. Projekt dokonuje zatem transpozycji regulacji znajdujących się w ustawie o SDE do Kodeksu karnego wykonawczego, jednocześnie wprowadzając niezbędne zmiany dostosowawcze wynikające z charakteru kodyfikacji karnych, z potrzeby unowocześnienia i doprecyzowania niektórych przepisów oraz, przede wszystkim, z koncepcji przyjętej w projektowanych przepisach wprowadzających zmiany w Kodeksie karnym w zakresie orzekania kar i środków kontrolowanych w SDE.

Regulacje dotyczące SDE zawarto w całości w projektowanym rozdziale VIIa k.k.w. Projektodawca uznał to rozwiązanie za najprostsze i najbardziej funkcjonalne. Projektowany rozdział VIIa, z uwagi na obszerność i różnorodność materii w nim zawartej, podzielono na pięć mniejszych jednostek, obejmujących tematycznie poszczególne zagadnienia, związane z wykonywaniem dozoru elektronicznego (dalej: DE):

- oddział 1 zawiera przepisy ogólne,
- w oddziale 2 zawarto przepisy dotyczące rozpoczęcia DE,
- oddziały 3 i 4 dotyczą wykonywania DE, unormowanego przez przyzmat obowiązków i praw podmiotów uczestniczących: w oddziale 3 umieszczono więc przepisy regulujące obowiązki i prawa skazanego związane z zastosowaniem DE, a w oddziale 4 – obowiązki podmiotów wykonujących DE,
- w końcowym oddziale 5 znalazły się przepisy regulujące zakończenie DE.

Oddział 1 – Przepisy ogólne

W art. 43a § 1 k.k.w. wprowadza się regułę, że kary, środki karne i środki zabezpieczające, których wykonanie łączy się z zastosowaniem dozoru

elektronicznego, wykonuje się według przepisów rozdziału VIIa. Natomiast art. 43a § 2 k.k.w. ma na celu ujednoczenie interpretacji przepisów tego rozdziału. Ponieważ kary, środki karne i środki zabezpieczające mają być wykonywane na podstawie rozdziału VIIa, projektodawca, wprowadzając poszczególne regulacje dotyczące wykonywania kary, nie wskazuje za każdym razem, że regulacje te dotyczą również środków karnych i zabezpieczających. Jedynie przepisy dotyczące sposobu wykonania kary oraz wyłącznie dozoru stacjonarnego nie mogą mieć zastosowania do środków karnych i zabezpieczających, toteż w tym zakresie projektodawca wprowadza wyjątek od tej reguły.

Ponadto DE będzie stosowany również jako środek zabezpieczający. Ponieważ rozdział XIII k.k.w., dotyczący środków zabezpieczających, posługuje się konsekwentnie określeniem „sprawca”, nie zaś „skazany”, należało również w tym zakresie dostosować nazewnictwo używane w rozdziale VIIa.

Odnosnie do art. 43b k.k.w. należy zauważyć, że istotną różnicą, jaką wprowadzają projektowane przepisy w stosunku do obowiązującej ustawy o SDE, jest wprowadzenie nowych definicji dotyczących DE.

Należy tu zauważyć, że określenie „system dozoru elektronicznego”, używane zarówno w języku potocznym, jak i w praktyce wymiaru sprawiedliwości, nie jest obecnie kompatybilne z prawną definicją tego pojęcia. W praktyce rozumie się pod tym kontrolowanie miejsca pobytu skazanego za pomocą urządzeń elektronicznych. Tymczasem w obowiązującym stanie prawnym, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o SDE, system dozoru elektronicznego jest jednym z systemów wykonywania kary pozbawienia wolności. Ta definicja musiała zatem ulec zmianie, ponieważ zgodnie z projektem zmianie ulega też cała koncepcja orzekania kary lub środka w tym systemie, określona w Kodeksie karnym.

Art. 43b § 1 k.k.w. wprowadza zatem nową definicję prawną, zgodną z praktycznym rozumieniem definiowanego pojęcia, uznając, że dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych. Natomiast system dozoru elektronicznego jest to ogół metod postępowania i środków technicznych służących do wykonywania dozoru elektronicznego (§ 2). Następnie w art. 43b § 3 k.k.w. wprowadzane są kolejne

prawne definicje, również odpowiadające pojęciom potocznie używanym przez praktyków. W ocenie projektodawcy, język prawny powinien wykorzystywać określenia z języka praktycznego, które okazują się użyteczne przy formułowaniu regulacji w akcie normatywnym. Z uwagi na to, w § 3 wskazano trzy formy zachowań skazanego, które można kontrolować w systemie dozoru elektronicznego. Są to:

- 1) przebywanie przez skazanego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd miejscu – w takim wypadku dozór jest określany jako stacjonarny,
- 2) bieżące miejsce pobytu skazanego, niezależnie od tego, gdzie skazany przebywa – w takim wypadku dozór jest określany jako mobilny, zachowywanie przez skazanego określonej odległości od osoby wskazanej przez sąd – w takim wypadku dozór jest określany jako zbliżeniowy.

Są to trzy formy kontroli zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych, jakie zapewnia współczesna technologia. Wszystkie są znane również ustawie o SDE, aczkolwiek ustawa ich nie definiuje, a w praktyce uniemożliwia efektywne stosowanie dozoru mobilnego. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, dozór stacjonarny może być wykonywany na podstawie art. 10 ustawy o SDE, dozór mobilny na podstawie art. 14 w związku z art. 8 ust. 3 ustawy o SDE jako forma kontrolowania obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach, zaś dozór zbliżeniowy na podstawie art. 12 w związku z art. 8 ust. 3 ustawy o SDE. W rzeczywistości dozór mobilny i dozór zbliżeniowy praktycznie nie były wykonywane pod rządami ustawy o SDE. Projekt wyraźnie rozgranicza wszystkie trzy formy, zaś w kolejnych przepisach, zawartych w art. 43c k.k.w., przypisuje każdą z form do konkretnego rodzaju kary lub środka karnego.

Art. 43c k.k.w. określa, w jakiej formie mają być wykonywane poszczególne kary i środki karne. Zgodnie z projektem, w SDE będą wykonywane:

- 1) kara ograniczenia wolności (art. 34 § 1a pkt 2 k.k.);
- 2) środek karny zakazu zbliżania się do określonych osób (art. 41 § 1 k.k.);
- 3) środek zabezpieczający w postaci elektronicznej kontroli miejsca pobytu (art. 93e § 3 k.k.).

W przyszłości być może katalog ten ulegnie poszerzeniu.

Kara polegająca na orzeczeniu obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu, czyli kara ograniczenia wolności w systemie dozoru elektronicznego, będzie wykonywana jako dozór stacjonarny, zaś środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego będą wykonywane, zależnie od charakteru środka, jako dozór zbliżeniowy lub mobilny.

Z uwagi na specyficzny charakter kar wykonywanych w SDE oraz różnice między sposobem wykonywania kary w SDE oraz kary wykonywanej w sposób tradycyjny, w art. 43c § 2 k.k.w. wyłączono stosowanie do kar wykonywanych w SDE tych przepisów k.k.w., które szczegółowo regulują wykonanie tych kar, z jednym wyjątkiem. Do kary ograniczenia wolności w SDE nie będą więc stosowane przepisy rozdziału IX k.k.w., oprócz jedynie art. 53, art. 62 i art. 64 k.k.w.

Natomiast art. 43c § 2 k.k.w. zawiera upoważnienie dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia, które określi sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego. Analogiczne rozporządzenie funkcjonuje również w obecnym stanie prawnym, wydane na podstawie art. 76 ustawy o SDE.

Art. 43d k.k.w. stanowi, że nadzór nad wykonywaniem kar, środków karnych i środków zabezpieczających z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tych kar, środków karnych i środków zabezpieczających należą do sądu, o którym mowa w art. 43e k.k.w. Zgodnie z art. 43 e k.k.w., jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w sprawach wykonywania dozoru stacjonarnego właściwy jest sąd, w okręgu którego kara jest lub ma być wykonywana, a w sprawach wykonywania dozoru zbliżeniowego i mobilnego – sąd, w okręgu którego skazany ma miejsce stałego pobytu, a jeżeli skazany nie posiada takiego miejsca – sąd, w okręgu którego orzeczono środek karny lub zabezpieczający wykonywany w systemie dozoru elektronicznego. Natomiast stosownie do art. 43d § 2 k.k.w. czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz nałożonych w związku z nimi obowiązków będzie wykonywać sądowy kurator zawodowy.

W art. 43f k.k.w. projektodawca wskazał, czym są środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego. Są to zatem:

- 1) centrala monitorowania;
- 2) sieć informatyczna, złożona z terminali połączonych z centralą za pomocą systemu informatycznego;
- 3) nadajniki;
- 4) rejestratory stacjonarne i przenośne.

Projektodawca jedynie częściowo wykorzystał obecnie stosowane nazewnictwo. Centrala monitorowania jest w aktualnym stanie prawnym zdefiniowana w art. 2 ust. 4 pkt 3 ustawy o SDE i tę nazwę pozostawiono również w projekcie jako najbardziej adekwatną do jej desygnatu. Pozostawiono również nazwę „nadajnik”, jako powszechnie przyjętą i zrozumiałą. Odstąpiono natomiast od dalszego stosowania skomplikowanej nomenklatury technicznej, używanej przez obecnie obowiązującą ustawę. W szczególności zamiast nazwy „elektroniczne urządzenie rejestrujące” (art. 2 ust. 4 pkt 2 ustawy o SDE) proponuje się „rejestrator”, zaś zamiast „stacjonarnego urządzenia monitorującego” i „przenośnego urządzenia monitorującego” – odpowiednio będą to „rejestratory stacjonarne i przenośne”.

Projektodawca odstąpił od definiowania poszczególnych środków technicznych, uznając, że kodyfikacja karna nie powinna zawierać unormowań o ściśle technicznym charakterze, dla których właściwym miejscem jest rozporządzenie, którego wydanie przewiduje art. 43f § 2 k.k.w. Minister Sprawiedliwości określi w akcie wykonawczym szczegółowe warunki techniczne i wymagania funkcjonalne, jakie powinny spełniać środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego, a także sposób organizowania tych środków w sieć informatyczną oraz sposób przekazywania danych wewnątrz tej sieci. W aktualnym stanie prawnym rozporządzenie takie zostało wydane na podstawie art. 69 ustawy o SDE. Upoważnienie ustawowe zawarte w art. 43f § 2, oprócz określenia warunków technicznych, przewiduje też określenie wymagań funkcjonalnych, które w chwili obecnej są wskazane w art. 2 ustawy o SDE.

Najogólniej można wskazać, że:

- 1) centrala monitorowania stanowi centrum operacyjne SDE. Do komputerów w centrali docierają informacje przekazywane przez nadajniki, noszone przez skazanych, oraz przez rejestratory, a także informacje o wykonywaniu kary wprowadzane do systemu informatycznego przez sędziów, kuratorów i pracowników podmiotu dozoru;
- 2) system teleinformatyczny – system, za pomocą którego podmiot prowadzący centralę monitorowania, podmiot dozoru, sądy, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego (system komunikacyjno-monitorujący);
- 3) nadajnik – w postaci paska zakładanego na kostkę u nogi, jest stale noszony przez skazanego. Rozmiary nadajnika zależą od rodzaju dozoru, jaki ma być wykonywany. W wypadku dozoru stacjonarnego i zbliżeniowego, nadajniki są niewielkie i cienkie, nie wymagają też ładowania, natomiast w wypadku dozoru mobilnego używany jest większy, cięższy i wymagający częstego ładowania nadajnik GPS;
- 4) rejestrator stacjonarny – w postaci niewielkiej skrzynki, jest urządzeniem montowanym w miejscu, gdzie wykonywany jest dozór stacjonarny, czyli tam, gdzie skazany obowiązany jest przebywać we wskazanych przez sąd przedziałach dobowych i tygodniowych. Rejestrator odbiera sygnały z nadajnika, jeżeli nadajnik znajduje się w określonym zasięgu (maksymalnie ok. 200 metrów) i przekazuje je do centrali monitorowania; może też służyć jako telefon do kontaktów między skazanym a podmiotem dozoru. Dzięki rejestratorowi stacjonarnemu centrala monitorowania jest na bieżąco informowana, czy skazany przebywa w miejscu wykonywania dozoru. Każde opuszczenie tego miejsca jest natychmiast rejestrowane;
- 5) rejestrator przenośny – w postaci aparatu wielkości telefonu komórkowego, jest urządzeniem noszonym przez osobę chronioną przez zakaz zbliżania. Rejestrator odbiera sygnały z nadajnika, noszonego przez skazanego. Jeżeli skazany zbliży się na określoną odległość do rejestratora przenośnego,

urządzenie alarmuje sygnałem dźwiękowym osobę chronioną i jednocześnie przekazuje informację do centrali monitorowania.

Projektowany art. 43g k.k.w. w § 1 wskazuje, jakie podmioty wykonują DE. Będą to, podobnie jak w obecnym stanie prawnym, podmiot prowadzący centralę monitorowania – w zakresie czynności związanych z obsługą tej centrali, oraz podmiot dozorujący – w zakresie pozostałych czynności. Określenie „podmiot dozorujący” zastąpiło stosowane przez ustawę o SDE określenie „upoważniony podmiot dozorujący”. Od członu „upoważniony” odstąpiono, uznając, że nie istnieje „nieupoważniony podmiot dozorujący”; podmiot taki, wykonujący zadania związane z SDE, zawsze musi posiadać stosowne umocowanie.

Art. 43g § 2 k.k.w. określa, jaki podmiot będzie mógł prowadzić centralę monitorowania. Podobnie jak w obecnym stanie prawnym (art. 4a ustawy o SDE) będzie to podmiot dozorujący lub jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości. Natomiast § 3 wskazuje, jaki podmiot może być podmiotem dozorującym. Podobnie jak obecnie (art. 4 ustawy o SDE) będzie to przedsiębiorca, instytucja państwowa lub podmiot zagraniczny będący przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełniający warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej. Odstąpiono od dookreślenia, że podmiot taki „może wykonywać działalność gospodarczą polegającą na wykonywaniu czynności materialno-technicznych związanych z kontrolą nałożonego na skazanego przez sąd obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, jak również obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby, a także na rejestracji przypadków naruszenia tych obowiązków lub zakazu”, uznając to za nadmiarową regulację. Nie było bowiem jasne, co ten warunek oznacza w praktyce i jak ustalić, czy został spełniony. Zgodnie z § 4, Minister Sprawiedliwości będzie dokonywał wyboru podmiotu dozorującego w trybie określonym w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.), tak jak ma to miejsce obecnie.

Oddział 2 – Rozpoczęcie dozoru elektronicznego

Oddział ten zawiera przepisy dotyczące warunków, umożliwiających rozpoczęcie wykonywania kary lub środka w SDE oraz czynności sądu z tym związanych.

Art. 43h k.k.w. wskazuje, kiedy można rozpocząć wykonywanie kary lub środka w SDE, uzależniając to od dwóch wymogów – bezwzględnego wymogu istnienia warunków technicznych oraz, w wypadku dozoru stacjonarnego, względnego wymogu uzyskania zgody dorosłych współmieszkańców. Jest oczywiste, że nie zawsze będzie możliwe wykonanie orzeczonej kary lub środka, które mają być wykonywane w SDE. Wynika to z samej specyfiki systemu, a więc z faktu, że ma on określoną pojemność. Wskutek wprowadzanej przez projekt nowelizacji Kodeksu karnego, zmieni się też, i to radykalnie, tryb orzekania DE. Będą to robić sądy orzekające w wyroku. Trudno w chwili obecnej oszacować, jak często orzekane będą kary i środki związane z DE, jednak wydaje się prawdopodobne, że system zostanie przepełniony lub znajdzie się na granicy przepełnienia. Ponadto zdarza się, że mimo wolnych miejsc w systemie dozór stacjonarny nie może być wykonywany, gdyż nie pozwala na to brak zasięgu sieci w wypadku konkretnej nieruchomości, w której mieszka skazany. Projektodawca musiał zatem uzależnić rozpoczęcie wykonywania kary lub środka w SDE od realnych możliwości systemu.

Zgodnie z art. 43h k.k.w., kara lub środek będą mogły być wykonywane w SDE jedynie wówczas, gdy pozwolą na to warunki techniczne, obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi. Projektodawca w § 2 wskazał pierwszeństwo wykonywania środków zabezpieczających. Przepis ten stanowi, że w razie gdy warunki techniczne nie są wystarczające do jednoczesnego objęcia dozorem mobilnym wszystkich skazanych, wobec których dozór taki został orzeczony, w pierwszej kolejności kieruje się do wykonania kary dozoru mobilnego orzeczone jako środek zabezpieczający. Wynika to z charakteru środka zabezpieczającego. W sytuacji, gdy zachodzi konieczność wyboru, należy przyznać pierwszeństwo nie ukaraniu sprawcy za czyn już popełniony, lecz zabezpieczeniu społeczeństwa przed kolejnymi czynami sprawcy. Natomiast § 3 zawiera wymóg zgody osób dorosłych wspólnie zamieszkujących

na rozpoczęcie dozoru stacjonarnego. Zgoda powinna być udzielona na piśmie, zaś obejmuje nie tylko instalację urządzeń, lecz także umożliwienie podmiotowi dozoru kontrolowania ich działania. Warunek ten w obecnym stanie prawnym jest przewidziany w art. 11 ustawy o SDE. Jednakże projekt przewiduje w § 4 również możliwość odstąpienia od tego wymogu w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, co stanowi nowość w porównaniu z obecnym stanem prawnym. Wynika to z odmiennego charakteru kary orzekanej w SDE zgodnie z nowelizowanym Kodeksem karnym. SDE nie będzie już bowiem, jak w chwili obecnej, systemem kary pozbawienia wolności. Brak zgody współmieszkańców nie będzie więc oznaczał, że kara zostanie wykonana w zakładzie karnym. Kara wykonywana w SDE będzie miała charakter samoistny, co oznacza, że w niektórych wypadkach brak zgody współmieszkańców będzie oznaczał wstrzymanie wyroku sądu orzekającego i uniemożliwił wykonanie kary jako takiej, kiedy niemożliwa się okaże również jej zamiana.

W dwóch kolejnych artykułach, to jest art. 43j oraz art. 43k, określono czynności sądu, będące wynikiem orzeczenia wobec skazanego przez sąd orzekający kary lub środka w SDE. Po otrzymaniu odpisu prawomocnego wyroku skazującego na karę wykonywaną w systemie dozoru elektronicznego (lub też wyroku orzekającego środek karny lub zabezpieczający), sąd będzie miał obowiązek zwrócić się do podmiotu dozoru o nadesłanie informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania tej kary, a jeśli nie – od jakiej daty będzie to możliwe. Zależnie od uzyskanych informacji, sąd albo orzeknie o rozpoczęciu wykonywania kary (której to sytuacji dotyczy art. 43j k.k.w.), albo o odroczeniu wykonania kary na czas określony, nie dłużej jednak niż do roku (zgodnie z art. 43 § 2 k.k.w.). Jeżeli po upływie okresu, na który odroczone wykonanie kary, w dalszym ciągu nie będzie możliwe jej wykonanie, sąd zastosuje art. 43zc § 1 pkt 5 k.k.w. Po uzyskaniu od podmiotu dozoru informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, oraz w przypadku dozoru stacjonarnego po uzyskaniu zgody osób wspólnie zamieszkujących, sąd wyda postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego. W art. 43j § 1 k.k.w. określono enumeratywnie, jakie elementy będą musiały znaleźć się w postanowieniu;

poszczególne elementy zostały następnie doprecyzowane w kolejnych paragrafach. W aktualnym stanie prawnym elementy te wskazują art. 44 i art. 46 ustawy o SDE. Sąd penitencjarny w postanowieniu o rozpoczęciu DE będzie więc musiał, tak jak ma to miejsce obecnie, wyznaczyć termin i określić sposób zgłoszenia przez skazanego gotowości do instalacji środków technicznych. Podobnie jak w obecnym stanie prawnym (art. 15 ust. 2 ustawy o SDE), termin zgłoszenia gotowości nie będzie mógł być dłuższy niż 24 godziny od zwolnienia skazanego z zakładu karnego, a jeśli skazany będzie przebywał na wolności, nie dłuższy niż 24 godziny od ogłoszenia lub doręczenia skazanemu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego. Ponieważ projektowana regulacja dotyczy także środków zabezpieczających, w wypadku sprawcy przebywającego w zakładzie zamkniętym nadajnik będzie można założyć przed opuszczeniem przez skazanego tego zakładu. Będzie to dotyczyło sytuacji, kiedy wobec sprawcy wykazującego zaburzenia preferencji seksualnych orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu.

W wypadku dozoru stacjonarnego, sąd w postanowieniu o rozpoczęciu DE będzie musiał określić miejsce wykonywania dozoru i wskazać przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, kiedy skazany ma obowiązek przebywania w tym miejscu. Ponadto w postanowieniu o rozpoczęciu DE sąd będzie obowiązany określić, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane. Postanowienie powinno też zawierać pouczenie o przysługujących skazanemu prawach i ciążących na nim obowiązkach związanych z dozorem elektronicznym, jak również o konsekwencjach naruszenia tych obowiązków. Ponieważ postanowienie to ma charakter wykonawczy, wtórny wobec orzeczenia skazującego, będzie na nie przysługiwać zażalenie jedynie w zakresie przedziałów czasu. Nie jest bowiem dopuszczalne zaskarżenie postanowienia co do istoty, czyli w zakresie samego orzeczenia DE, ponieważ kwestia ta została co do meritum rozstrzygnięta w wyroku skazującym.

Zgodnie z art. 43j § 6 k.k.w., rozpoczęcie wykonywania dozoru elektronicznego następuje z dniem, kiedy wobec skazanego uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonywania kary w tym systemie. Jest to odpowiednik obecnego art. 27 ustawy o SDE.

Przepisy zawarte w art. 43k k.k.w. dotyczą dozoru zbliżeniowego. Art. 43k § 1 k.k.w. stanowi odpowiednik aktualnego art. 12 ustawy o SDE, natomiast § 2 i 3 dotyczą sytuacji, kiedy wykonanie zakazu zbliżania w systemie dozoru elektronicznego jest utrudnione z uwagi na postawę osoby chronionej, która nie decyduje się korzystać z rejestratora. W takim wypadku, aby orzeczenie sądu mogło zostać wykonane, konieczna będzie zamiana dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny. Ponieważ zmiana taka stanowi znaczną ingerencję w sposób wykonywania zakazu, skazanemu będzie na nią przysługiwało zażalenie.

Oddział 3 – Obowiązki i prawa skazanego

Oddziały 3 i 4 regulują wykonywanie dozoru elektronicznego. Projektodawca czyni to przez określenie norm zachowania skazanego, wobec którego dozór jest wykonywany, oraz podmiotu, który dozór wykonuje.

W oddziale 3 projektu unormowano obowiązki i prawa skazanego. Zgodnie z art. 43l k.k.w., po wydaniu przez sąd penitencjarny postanowienia o rozpoczęciu DE, następnym krokiem jest zgłoszenie przez skazanego gotowości do instalacji środków technicznych. Rozwiązanie to zostało przejęte z aktualnej ustawy o SDE (art. 15 ust. 1), gdyż sprawdziło się w praktyce. Skazany dokonuje zgłoszenia w terminie i w sposób określony przez sąd w postanowieniu o rozpoczęciu DE. Podmiot dozorujący, do którego zgłoszenie jest kierowane, ma obowiązek niezwłocznie je zarejestrować w systemie. Jeśli skazany nie dopełni obowiązku zgłoszenia, podmiot dozorujący niezwłocznie informuje o tym kuratora i sąd. To samo dotyczy sytuacji, gdy już po zgłoszeniu gotowości skazany uchyla się od instalacji rejestratora lub nadajnika. Konsekwencją niedopełnienia tego obowiązku może być zmiana sposobu wykonywania kary (art. 43zc k.k.w.).

Po instalacji środków technicznych rozpoczyna się okres wykonywania DE. Obowiązki skazanego związane z dozorem elektronicznym zostały określone w art. 43m k.k.w. Nie odbiegają one od obowiązków, jakie w obecnym stanie prawnym nakłada na skazanego art. 8 ust. 1 ustawy o SDE. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór elektroniczny, czy to stacjonarny, mobilny czy też zbliżeniowy, ma zatem obowiązek nieprzerwanie nosić nadajnik, co stanowi niezbędny warunek umożliwiający wykonywanie dozoru elektronicznego. Skazany obowiązany jest również dbać o nadajnik, a w wypadku dozoru

stacjonarnego także o rejestrator, w tym zwłaszcza chronić je przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnymi do użytku oraz zapewnić ich stałe zasilanie energią elektryczną. Urządzenia te muszą być bowiem utrzymywane w stanie nadającym się do nieprzerwanego użytku. Ponieważ podmiot dozoru dokonuje okresowych kontroli, napraw lub wymiany urządzeń, skazany powinien również udostępniać je na każde żądanie tego podmiotu, w tym również umożliwiając pracownikom tego podmiotu wejście do pomieszczeń, w których skazany przebywa, lub na nieruchomości stanowiącą jego własność lub będącą w jego zarządzie. Ponadto skazany ma obowiązek udzielania prezesowi sądu lub upoważnionemu sędziemu, sądowemu kuratorowi zawodowemu, podmiotowi dozoru i podmiotowi prowadzącemu centralę monitorowania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary i wykonywania nałożonych obowiązków oraz stawiać się na wezwania sędziego i kuratora. W § 2 określono dodatkowe obowiązki skazanego, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, związane z charakterem tego dozoru. W wypadku dozoru stacjonarnego skazany ma zatem obowiązek:

- 1) pozostawać we wskazanym przez sąd penitencjarny miejscu w wyznaczonym czasie;
- 2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora stacjonarnego;
- 3) umożliwiać sądowemu kuratorowi zawodowemu wejście do mieszkania lub na nieruchomość, gdzie zainstalowano rejestrator;
- 4) na żądanie osób upoważnionych udzielać im wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora stacjonarnego.

Obowiązek wskazany w pkt 1 wynika z samej natury kary, orzeczonej wobec skazanego, natomiast obowiązki wskazane w pkt 2–4 wiążą się z potrzebą kontaktowania się przez podmiot dozoru ze skazanym i wykonywania obowiązków przez sądowego kuratora zawodowego. Rejestrator stacjonarny, montowany w miejscu zamieszkania skazanego, umożliwia odbieranie i wykonywanie połączeń z podmiotem dozoru.

W kolejnych przepisach, zawartych w art. 43n, projektodawca odniósł się do sytuacji, kiedy konieczna będzie zmiana miejsca lub form wykonywania dozoru stacjonarnego. W obecnym stanie prawnym możliwość taka jest przewidziana

w art. 20 ustawy o SDE. Podobnie jak obecnie, zgodnie z art. 43n § 1 do zmiany miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego może dojść w wyjątkowym wypadku, uzasadnionym szczególnymi okolicznościami. Użycie liczby pojedynczej („wypadku”, w art. 45n § 1 k.k.w.) zamiast liczby mnogiej („przypadkach”, w art. 20 ustawy o SDE) wynika z faktu, że art. 20 ustawy o SDE dotyczy również zmiany przedziałów czasowych, w których skazany może oddalić się z miejsca wykonywania dozoru, podczas gdy w art. 43n obie te sytuacje zostały rozgraniczone. Zmiana miejsca wykonywania dozoru wiąże się z koniecznością poczynienia nowych ustaleń technicznych, ponownego zgłoszenia gotowości, demontażu i następnie ponownego montażu rejestratora stacjonarnego, ewentualnie też uzyskania zgody innych osób, wymaga zatem szeregu czynności. Projektodawca dopuścił możliwość takiej zmiany jedynie wyjątkowo, zaś użycie liczby pojedynczej („wypadku”) sugeruje sądowi, że co do zasady zmiana taka powinna mieć miejsce najwyżej raz w ciągu wykonywania kary w SDE.

Poszerzeniu w stosunku do obecnego stanu prawnego uległa możliwość zmieniania przedziałów czasowych w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, kiedy skazany ma obowiązek przebywać w miejscu wykonywania dozoru. Zgodnie z obowiązującym art. 20 ustawy o SDE jest to możliwe jedynie w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, natomiast art. 43n § 3 wymaga jedynie, aby zmiana zachodziła w uzasadnionych wypadkach. W § 4 przewidziano możliwość dokonywania tej zmiany w trybie pilnym, co będzie mogło nastąpić w uzasadnionych wypadkach, gdy niezbędne będzie jej szybkie dokonanie, co dotyczy rozmaitych sytuacji losowych, kiedy np. skazany będzie musiał podjąć nieoczekiwane i pilne leczenie. W takim wypadku przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia na wniosek skazanego będą mogły zostać zmienione również przez sądowego kuratora zawodowego, który niezwłocznie poinformuje o tym prezesa sądu lub upoważnionego sędziego i wprowadza informacje do systemu informatycznego. Prezes sądu lub upoważniony sędzia będzie mógł te zmiany uchylić lub zmodyfikować. Przepis ten stanowi odpowiednik aktualnie obowiązującego art. 10 ust. 2 ustawy o SDE.

Kolejne przepisy, zawarte w art. 43o k.k.w., również dotyczą sytuacji losowych, które mogą wyniknąć podczas odbywania kary. Zgodnie z art. 43o § 1 k.k.w., w przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych względami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sądowy kurator zawodowy może zezwolić skazanemu na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania, niezwłocznie informując o tym prezesa sądu lub upoważnionego sędziego i wprowadzając tę informację do systemu informatycznego. Jednakże zezwolenie może być cofnięte, jeżeli po jego udzieleniu pojawiły się informacje lub okoliczności uzasadniające obawę, że skazany w okresie zezwolenia może naruszyć porządek prawny. W takim wypadku skazanemu nie zostanie już udzielone ponowne zezwolenie na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego. Regulacja ta w aktualnym stanie prawnym znajduje się w art. 21–24 ustawy o SDE. W projekcie nie znalazły się natomiast przepisy dotyczące możliwości niezaliczenia danego okresu do czasu odbywania kary. Kwestie te będą rozpatrywane na ogólnych zasadach prawa karnego wykonawczego.

Ponieważ art. 43n i art. 43o k.k.w. dotyczą dozoru stacjonarnego, nie stosuje się ich do wykonywania środka karnego lub zabezpieczającego.

W art. 43p k.k.w. znalazły się przepisy dotyczące przerwy w wykonaniu kary, co do zasady merytorycznie odpowiadające obecnym regulacjom, zawartym w art. 25–26 ustawy o SDE. Przerwy będzie można udzielić, jeżeli będą za tym przemawiać ważne względy zdrowotne lub osobiste. Ponadto, zgodnie z § 2, przerwą w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego jest okres między usunięciem przez podmiot dozoruchojący choćby jednego ze środków technicznych niezbędnych do wykonywania dozoru a ponownym założeniem lub zainstalowaniem wszystkich stosowanych środków technicznych; regulacja ta dotyczy zarówno przerwy udzielonej na podstawie § 1, jak i innych sytuacji, kiedy dojdzie do usunięcia środków technicznych. Zgodnie z § 2, sąd będzie miał obowiązek odwołać przerwę, jeżeli okaże się, że skazany nie korzysta z niej w celu, w jakim ją zarządzono. Sąd będzie mógł też odwołać przerwę, jeżeli ustaną przyczyny, dla których ją zarządzono. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy będzie przysługiwać zażalenie.

Art. 43r k.k.w. również dotyczy sytuacji nadzwyczajnych, a mianowicie przypadków niecierpiących zwłoki z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego. W takiej sytuacji sądowy kurator zawodowy może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora stacjonarnego lub usunięcie nadajnika. Podobna regulacja istnieje również obecnie w art. 25 ust. 2 i 3 ustawy o SDE. W kolejnych przepisach, § 2 i 3, wskazano obowiązki prezesa sądu lub upoważnionego sędziego, który zależnie od sytuacji zarządzi przerwę w wykonaniu kary lub ponowne założenie nadajnika lub zainstalowanie rejestratora.

Art. 43s § 1 k.k.w. przewiduje sytuacje, w których dochodzi do umyślnego zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego. Sąd może wówczas nałożyć na skazanego lub osobę chronioną tzw. opłatę wyrównawczą. Zgodnie z § 2 na postanowienie w przedmiocie nałożenia tej opłaty będzie jednak przysługiwało zażalenie. Przepis penalizujący omawiane zachowanie został również określony w art. 66b k.w. Zgodnie z tym przepisem „kto umyślnie dopuszcza do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny”.

Oddział 4 – Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny

W przepisach zgromadzonych w tym oddziale uregulowano obowiązki podmiotów wykonujących dozór elektroniczny, czyli podmiotu dozoru oraz podmiotu prowadzącego centralę monitorowania. Obowiązki te nie odbiegają od aktualnie unormowanych w ustawie o SDE, z tym że w projektowanej regulacji zostały one enumeratywnie wyliczone w dwóch paragrafach art. 43t k.k.w.

Podmiot dozoru:

- 1) niezwłocznie po zaistnieniu warunków technicznych informuje sąd o możliwości rozpoczęcia wykonywania dozoru elektronicznego;
- 2) zakłada skazanemu nadajnik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43l;

- 3) w razie orzeczenia dozoru stacjonarnego instaluje rejestrator stacjonarny w terminie wskazanym w pkt 2;
- 4) w razie orzeczenia dozoru zbliżeniowego przekazuje rejestrator przenośny osobie chronionej zakazem zbliżania oraz instruuje tę osobę co do sposobu używania rejestratora;
- 5) kontroluje prawidłowość działania środków technicznych i niezwłocznie usuwa uchybienia w ich działaniu;
- 6) po zakończeniu dozoru, a także na polecenie sądu lub sądowego kuratora zawodowego usuwa nadajnik, rejestrator stacjonarny i rejestrator przenośny używany przez osobę chronioną.

Natomiast podmiot prowadzący centralę monitorowania:

- 1) w razie orzeczenia dozoru mobilnego nieprzerwanie kontroluje miejsce pobytu skazanego;
- 2) kontroluje przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych ze stosowaniem dozoru;
- 3) rejestruje każde zdarzenie polegające na przerwaniu lub nawiązaniu łączności między środkami technicznymi oraz każde nieuprawnione oddziaływanie na te środki, a także wyczerpanie się wewnętrznego źródła zasilania;
- 4) niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz prezesa sądu lub upoważnionego sędziego o każdym zdarzeniu określonym w pkt 3;
- 5) wykonuje polecenia sądu i sądowego kuratora zawodowego związane z przebiegiem dozoru.

W art. 43u k.k.w. wskazano obowiązki innych podmiotów, związane z prawidłowym wykonywaniem dozoru elektronicznego. Art. 43u § 1 k.k.w. reguluje obowiązki osoby posiadającej tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, na których ma zostać albo został zainstalowany rejestrator stacjonarny. Przepis ten w obecnym stanie prawnym jest zawarty w ustawie o SDE (art. 14 ust. 2) i ma na celu umożliwienie podmiotowi dozoru wykonanie obowiązków nałożonych na ten podmiot przez ustawę w art. 43t pkt 2 i 5, czyli obowiązku zainstalowania rejestratora stacjonarnego oraz obowiązku kontrolowania prawidłowości jego działania. Osoba posiadająca tytuł prawny do

nieruchomości lub lokalu obowiązana jest umożliwić podmiotowi dozorującemu:

- 1) zainstalowanie rejestratora w warunkach zapewniających jego prawidłowe działanie;
- 2) wykonywanie czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości działania rejestratora.

Przepisy art. 43u § 2 k.k.w. nakładają zaś obowiązki na Policję. Są one również znane obecnemu prawu (art. 58 ustawy o SDE). Pod rządami projektowanej regulacji, podobnie jak obecnie, podmiot dozorujący w razie potrzeby będzie mógł zatem żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności przeprowadzanych na podstawie przepisów oddziału 4, w szczególności przy wejściu do miejsca, gdzie zainstalowany jest rejestrator lub gdzie przebywa skazany, zaś kosztami czynności wykonanych przez Policję zostanie obciążony skazany.

Art. 43w k.k.w. dotyczy wykonywania przez podmiot dozorujący obowiązku kontrolowania prawidłowości działania środków technicznych. W tym celu, podobnie jak obecnie (art. 65–68 ustawy o SDE), podmiot dozorujący będzie mógł w każdym czasie dokonać ich kontroli; jeżeli natomiast zostanie stwierdzone, że na rejestrator lub nadajnik dokonano jakiegoś nieuprawnionego oddziaływania (np. uszkodzono je czy próbowano przy nich manipulować), przeprowadzenie kontroli będzie obowiązkowe. Kolejne przepisy art. 43w k.k.w. regulują sposób przeprowadzania kontroli oraz prawo do skargi.

W art. 43x k.k.w. uregulowano sytuację, kiedy rejestrator lub nadajnik uległ uszkodzeniu, zniszczeniu, zużyciu albo z innych powodów nie działa prawidłowo, bądź też konieczne jest jego usunięcie z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego. W takiej sytuacji podmiot dozorujący może bez zgody prezesa sądu lub upoważnionego sędziego usunąć, wymienić, zainstalować lub założyć rejestrator lub nadajnik. Usunięcie rejestratorów i nadajników bez zgody prezesa sądu lub upoważnionego sędziego będzie też dopuszczalne, gdy dojdzie do zmiany podmiotu dozorującego, ponieważ urządzenia te stanowią własność podmiotu, a nie Skarbu Państwa. Art. 43x k.k.w. stanowi odpowiednik istniejącej regulacji art. 65a ustawy o SDE.

Przepisy zawarte w art. 43y k.k.w. dotyczą obowiązków związanych z archiwizacją i ochroną danych osobowych. Regulacja ta jest zawarta obecnie w art. 60–61 ustawy o SDE. Projekt nie dokonuje tu żadnych zmian merytorycznych, z tym że część wymogów obecnie zawartych w ustawie (np. w art. 60 ust. 2 ustawy o SDE, który normuje okres przechowywania danych) znajdzie się w rozporządzeniu, nie stanowią one bowiem materii ustawowej.

Art. 43z k.k.w. dotyczy nadzoru sprawowanego przez prezesa sądu lub upoważnionego sędziego nad wykonywaniem DE przez podmiot dozorujący. W razie stwierdzenia istotnych uchybień w wykonywaniu dozoru elektronicznego przez podmiot dozorujący prezes właściwego sądu lub upoważniony sędzia wzywa podmiot dozorujący do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie dłuższym jednak niż 3 miesiące. W przypadku nieusunięcia uchybień w wyznaczonym terminie prezes właściwego sądu zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości. Analogiczne regulacje znajdują się obecnie w art. 77–79 ustawy o SDE. Projektodawca zrezygnował z transponowania regulacji zawartych w art. 80–81 ustawy o SDE, ponieważ w praktyce były one niewykonalne – wyłonienie nowego podmiotu dozorującego w każdym wypadku wymaga bowiem przeprowadzenia nowego przetargu. Upoważnienie ustawowe zawarte w art. 43z § 3 k.k.w. stanowi przeniesienie upoważnienia z art. 83 ustawy o SDE.

Przepisy art. 43za k.k.w. mają charakter przejściowy i dotyczą sytuacji, kiedy żaden podmiot dozorujący nie wykonuje dozorów, gdyż stosowna umowa została unieważniona, rozwiązana, upłynął okres, na który została zawarta, lub z innych przyczyn przestała wiązać strony, a nie jest możliwe niezwłoczne powierzenie czynności innemu podmiotowi dozorującemu. Powierzenie takie, omawiane wyżej, wymaga przeprowadzenia przetargu. W takiej sytuacji wykonywanie kar i środków w systemie dozoru elektronicznego ulega przerwie z mocy ustawy. Jest to transpozycja regulacji zawartej w art. 88a ustawy o SDE, z tym że w projekcie odstąpiono od wskazywania, że Minister Sprawiedliwości informuje sądy o rozpoczęciu wykonywania dozoru przez nowy podmiot. Sądy zostaną o tym powiadomione za pośrednictwem sieci teleinformatycznej przez

podmiot prowadzący centralę monitorowania na podstawie art. 43t § 2 pkt 3 k.k.w.

Oddział 5 – Zakończenie dozoru elektronicznego

Przepisy tego dddziału regulują kwestie związane z zakończeniem wykonywania DE, zarówno po wykonaniu kary, jak i w sytuacji, kiedy kara nie została jeszcze wykonana, zaś zakończenie DE następuje z innych powodów.

Zgodnie z art. 43zb k.k.w., karę w systemie dozoru elektronicznego uznaje się za wykonaną z dniem zakończenia wykonywania tego dozoru, chyba że orzeczono o zmianie sposobu wykonania kary. Jeżeli kara w systemie dozoru elektronicznego została objęta karą łączną, sąd, który orzekł karę łączną, informuje upoważniony podmiot dozoru o treści wyroku w zakresie, w jakim ma ona wpływ na wykonywanie lub odstąpienie od wykonywania dozoru elektronicznego.

Art. 43zc k.k.w. wylicza enumeratywnie sytuacje, kiedy sąd penitencjarny orzeka o zmianie sposobu wykonania kary. Są to sytuacje następujące:

- 1) skazany uchyla się od założenia nadajnika lub zainstalowania rejestratora;
- 2) skazany, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe;
- 3) skazany uchyla się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym lub
- 4) skazany, któremu zezwolono na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego, w okresie objętym zezwoleniem nadużył zaufania, w szczególności nie powrócił do miejsca wykonywania dozoru elektronicznego w wyznaczonym czasie;
- 5) po upływie okresu, na który odroczone wykonanie kary w systemie dozoru elektronicznego, wykonanie kary w tym systemie w dalszym ciągu nie jest możliwe;
- 6) w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się wyroku skazującego nie uzyskano zgody, o której mowa w art. 43h § 3, chyba że sąd odstąpił od tego wymogu;
- 7) skazany w czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego lub przerwy w jej wykonywaniu został osadzony w zakładzie karnym w

związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie.

A contrario, oznacza to, że nie przewiduje się w projekcie możliwości kontynuowania kary w SDE, jeżeli:

- 1) skazany uchyła się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym;
- 2) po upływie okresu, na który odroczone wykonanie kary w systemie dozoru elektronicznego, wykonanie kary w tym systemie w dalszym ciągu nie jest możliwe;
- 3) w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się wyroku skazującego nie uzyskano zgody osoby dorosłej wspólnie zamieszkującej, chyba że sąd odstąpił od tego wymogu;
- 4) skazany w czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego został osadzony w zakładzie karnym w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie.

Wszystkie wskazane powyżej przesłanki oznaczają, że doszło do takiej przeszkody w wykonywaniu dozoru elektronicznego, która nie może zostać przezwyciężona. Przepisów o zmianie sposobu wykonywania kary nie stosuje się do środków karnych i zabezpieczających.

W art. 43zc k.k.w. wskazano, na czym polega zmiana sposobu wykonywania kary. Będzie ona zależała od tego, czy do zmiany doszło z przyczyn zawinionych przez skazanego, czy też pozostających poza jego kontrolą.

Przyczyna zmiany	Skutek zmiany
<ul style="list-style-type: none"> • skazany uchyła się od założenia nadajnika lub zainstalowania rejestratora, • skazany naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, • skazany uchyła się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym, • skazany, któremu zezwolono na opuszczenie miejsca wykonywania DE, nadużył zaufania, w szczególności nie powrócił do miejsca wykonywania DE 	<p>Orzeczenie, zamiast kary ograniczenia wolności:</p> <p>1) obowiązku określonego w art. 34 §1a pkt 1 Kodeksu karnego (to jest obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne) lub</p> <p>2) potrącenia określonego w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego (to jest potrącenia od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd) lub</p> <p>3) grzywny.</p> <p>Z uwagi na użycie funktora „lub”, kary te można orzec łącznie.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • po upływie okresu, na który odroczone wykonanie kary w systemie dozoru elektronicznego, wykonanie kary w tym systemie w dalszym ciągu nie jest możliwe, • w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się wyroku skazującego nie uzyskano zgody, o której mowa w art. 43g § 2, chyba że sąd odstąpił od tego wymogu, • skazany w czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego został osadzony w zakładzie karnym w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie, lub • kara w systemie dozoru elektronicznego została objęta wyrokiem łącznym. 	<p>Orzeczenie, zamiast kary ograniczenia wolności:</p> <p>1) obowiązku określonego w art. 34 §1a pkt 1 Kodeksu karnego (to jest obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne)</p> <p>albo</p> <p>2) potrącenia określonego w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego (to jest potrącenia od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd)</p> <p>lub</p> <p>3) grzywny.</p> <p>Z uwagi na użycie funktora „albo”, można orzec tylko jedną z kar określonych w punkcie 1 lub 2, oraz ewentualnie grzywnę.</p>

Art. 43ze k.k.w. ma charakter gwarancyjny i stanowi, że przed orzeczeniem o zmianie sposobu wykonania kary sąd, o ile uzna to za konieczne, wysłuchuje skazanego, jego obrońcę, sądowego kuratora zawodowego lub przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42 k.k.w., zaś na postanowienie o zmianie sposobu wykonania kary przysługuje zażalenie skazanemu, jego obrońcy, prokuratorowi oraz sądowemu kuratorowi zawodowemu.

Art. 43zf k.k.w. dotyczy zaliczenia na poczet zmienionej kary okresu odbywania przez skazanego kary w systemie dozoru elektronicznego. Sąd, orzekając o zmianie sposobu wykonania kary, ustali wymiar kary pozostałej do wykonania oraz określi nowy sposób wykonania kary w tym wymiarze. W § 1 pkt 2 wskazano zasady, zgodnie z którymi:

- 1) miesiąc wykonywania kary ograniczenia wolności w systemie dozoru elektronicznego równa się miesiącowi wykonywania obowiązku określonego w art. 34 § 1a pkt 1 k.k. lub miesiącowi potrącenia określonego w art. 34 § 1a pkt 4 k.k.,
- 2) jeden dzień wykonywania kary ograniczenia wolności w systemie dozoru elektronicznego równa się jednej dziennej stawce grzywny, a miesiąc wykonywania tej kary – 30 dziennym stawkom grzywny.

W § 2 projektodawca wskazał, że w wypadku zmiany sposobu wykonywania kary ograniczenia wolności poprzez orzeczenie dwóch lub więcej sposobów określonych w art. 43zd § 1 lub 2, nie mogą one, po przeliczeniu na zasadach określonych w § 1 pkt 2, łącznie przekroczyć wymiaru kary pozostałej do wykonania.

Pozostałe zmiany w zakresie SDE:

Art. 96 § 2 k.k.w.

Zmiana w tym przepisie jest wynikiem zmiany numeracji w k.k. Projektowana ustawa uchyla art. 95 § 1 k.k., do którego odwołuje się ten przepis. Zamiast odwołania do art. 95 § 1 k.k. wprowadzono odwołanie do projektowanego art. 93a § 1 pkt 5. W obu wypadkach zawartość merytoryczna pozostaje taka sama – chodzi o osoby z ograniczoną poczytalnością.

Art. 173b i art. 173c k.k.w.

Dodanie tych przepisów wynika z uchylenia ustawy o SDE. Przewidziane w art. 56 i art. 74 tej ustawy obowiązki kuratora związane z SDE zostały przeniesione do art. 173b i art. 173c k.k.w.

Art. 22 § 3 k.k.w.

Nowelizacja art. 22 § 3 k.k.w. ma na celu wyeliminowanie istniejącej niespójności legislacyjnej. Wbrew bowiem aktualnemu brzmieniu tego przepisu udział sądowego kuratora zawodowego w posiedzeniu jest obowiązkowy nie tylko wówczas, gdy sąd uzna to za konieczne, ale także wtedy, jeżeli ustawa tak stanowi (por. określenie zakresu obowiązków sądowego kuratora zawodowego w art. 173 § 2 pkt 11 k.k.w.).

Art. 55 § 1 k.k.w.

Przepis ten ma na celu uniknięcie wątpliwości w zakresie kognicji, poprzez jasne wyłączenie właściwości sądu rejonowego w sprawach związanych z wykonywaniem kary w SDE.

Art. 183a k.k.w.

Przepis ten wypełnia istniejącą lukę ustawową. W chwili obecnej, jeżeli sąd orzekający nie wskaże w wyroku odstępów czasu, w jakich skazany ma zgłaszać się do Policji lub innego wyznaczonego organu, odległości od osób chronionych zakazem zbliżania się do nich, terminu wykonania nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub sposobu podania wyroku do publicznej wiadomości, sąd wykonawczy nie ma możliwości sanowania tego braku.

Art. 199a k.k.w.

Zmiany w § 1 i 2 wynikają z wprowadzonej w art. 93d § 2 k.k. możliwości orzekania środków zabezpieczających nie tylko w wyroku, lecz również w postępowaniu wykonawczym.

Ponadto w § 3 wprowadzono przepis statuujący możliwość zaskarżenia każdego postanowienia co do środka zabezpieczającego. Przepis ten nie wprowadza nowego stanu prawnego, gdyż możliwość taka w praktyce istnieje również obecnie, ma on jednak charakter porządkujący – zamiast wielu przepisów

dotyczących zażaleń na poszczególne decyzje, wprowadza się jeden przepis ogólny.

Art. 199b k.k.w.

Dodanie art. 199b jest skutkiem uchylenia art. 93 k.k., który wprowadzał warunek formalny, aby przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie środka zabezpieczającego wysłuchać biegłych wskazanych w tym przepisie. Warunek ten, mający charakter procesowy, został umieszczony w art. 324a k.p.k. w odniesieniu do postępowania karnego oraz w art. 199b k.k.w. w odniesieniu do postępowania wykonawczego. Na etapie wykonawczym wprowadza się obowiązek wysłuchania jednego lekarza psychiatry, nie zaś dwóch, jak ma to miejsce przy orzekaniu, co wynika z faktu, że w większości wypadków będzie to już kolejna opinia psychiatryczna w sprawie, ponadto na tym etapie nie jest już możliwe orzeczenie izolacyjnych środków zabezpieczających, nie jest więc konieczne rozszerzenie gwarancji dla sprawcy.

Art. 199b § 2 ma charakter gwarancyjny. Przepis ten określa, kto może wziąć udział w posiedzeniu sądu dotyczącym orzeczenia środka zabezpieczającego.

Uchylenie art. 201 § 2c k.k.w.

Uchylenie § 2c w art. 201 k.k.w. wynika również ze zmian w Kodeksie karnym.

Art. 201 § 2c dotyczył sytuacji, o których mowa w art. 95a § 2a i 2b k.k. Jak już wyżej wskazano, w myśl projektowanych przepisów rozdziału X Kodeksu karnego nie będzie możliwe dokonanie zmiany środka polegającego na leczeniu ambulatoryjnym na środek w postaci pobytu w zakładzie zamkniętym. Pobyt w zakładzie zamkniętym będzie można orzec wyłącznie w wyroku. Z uwagi na to, uregulowanie zawarte w art. 201 § 2c straciło rację bytu.

Uchylenie art. 201 § 2d k.k.w.

Art. 201 § 2d stał się bezprzedmiotowy z uwagi na brzmienie projektowanego art. 199a § 3, wprowadzającego ogólną zasadę zaskarżalności każdego postanowienia co do środka zabezpieczającego.

Art. 201 k.k.w. w § 3a

Wprowadzony § 3a stanowi, że za sporządzenie opinii określonej w § 2 i 2a w zakresie świadczeń przysługujących członkom komisji odsyła do przepisów

dotyczących wynagrodzenia biegłych, tj. na zasadach określonych w art. 618f Kodeksu postępowania karnego. Przepis ten stanowi doprecyzowanie stanu prawnego. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2013 r., sygn. KZP 2/13, opinia komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, o której mowa w art. 201 § 1 i 2 k.k.w., nie jest opinią biegłego w rozumieniu art. 193 k.p.k. Projektowane brzmienie art. 201 § 3a rozwiewa związane z tym wątpliwości, przyznając członkom wynagrodzenie na takich zasadach, jak przysługuje to biegłym.

Art. 202 k.k.w.

Zmiana ma na celu dostosowanie brzmienia przepisu zarówno do terminologii używanej w art. 93a § 1 k.k., jak i do faktu, że postępowanie lecznicze, psychoterapeutyczne, rehabilitacyjne czy resocjalizacyjne obejmuje, zgodnie z projektem, również sprawców przebywających na wolności.

Art. 202a i art. 202b k.k.w.

Przepisy te zawierają rozwiązania przeniesione z dotychczas obowiązujących art. 96 § 3 i 4 k.k., art. 97 k.k. i art. 98 k.k. Przepisy te mają bowiem charakter typowo wykonawczy. Ich funkcjonowanie w regulacji materialnoprawnej, jaką jest Kodeks karny, nie znajdowało uzasadnienia.

Art. 204 k.k.w.

Zmiana w § 1 ma charakter redakcyjny, dostosowuje też nazwę środka zabezpieczającego do nazwy używanej w art. 93a § 1 pkt 6 k.k.

W dodawanym § 1a wprowadzono obowiązek udziału prokuratora, a także, w określonych wypadkach, obrońcy, w posiedzeniu sądu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci pobytu sprawcy z zakładzie zamkniętym. Przepis ten ma charakter gwarancyjny dla osoby, wobec której stosowany jest środek zabezpieczający.

Charakter gwarancyjny ma również art. 204 § 1 k.k.w., zgodnie z którym sąd będzie miał obowiązek co 6 miesięcy badać potrzebę dalszego stosowania wolnościowych środków zabezpieczających.

Art. 204d k.k.w.

Potrzeba dodania art. 204d k.k.w., dotyczącego przepustek z zakładów zamkniętych, wynika z faktu, że w chwili obecnej kwestia ta jest regulowana

wyłącznie przez regulaminy organizacyjno-porządkowe poszczególnych zakładów, brak natomiast stosownej regulacji na poziomie ustawowym. Kwestia ta stanowi jednak niewątpliwie materię ustawową, zwłaszcza że dotyczy tak doniosłych z punktu widzenia Konstytucji RP praw obywatelskich. W świetle ugruntowanych poglądów judykatury i doktryny nie ulega wątpliwości, że instytucje zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego (art 141a k.k.w.) i przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności (art. 153 k.k.w.) nie mają zastosowania do specyficznej formy pozbawienia wolności, jaką jest pobyt w zakładzie zamkniętym orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego. Nie jest sprzeczne z celem wykonywania środka zabezpieczającego dopuszczenie możliwości opuszczenia zakładu psychiatrycznego na kilka godzin lub kilka dni przez osobę internowaną, jeżeli jest to uzasadnione względami terapeutycznymi lub ważnymi względami rodzinnymi, zaś niebezpieczeństwo, że sprawca przebywający poza zakładem dopuści się czynu zabronionego lub zagrozi własnemu życiu lub zdrowiu, jest nieznaczące.

Art. 204d k.k.w. przewiduje możliwość udzielenia przepustki wyłącznie sprawcy przebywającemu co najmniej 6 miesięcy w zakładzie, o którym mowa w art. 200c k.k.w., czyli w zakładzie dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia, oraz wyłącznie wtedy, gdy podczas pobytu poza zakładem sprawca będzie przebywał pod opieką członka rodziny lub osoby godnej zaufania.

Zezwolenia na opuszczenie zakładu będzie można udzielać na okres nieprzekraczający 3 dni, a w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach na okres nieprzekraczający 7 dni. Decyzja o udzieleniu przepustki będzie należała do kierownika zakładu zamkniętego, przy czym wymagane będzie zasięgnięcie opinii lekarza prowadzącego; o udzieleniu zezwolenia kierownik zakładu niezwłocznie poinformuje sąd.

Przepisy § 4 i 5 dotyczą sytuacji, w której sprawca nadużyje zaufania i nie powróci do zakładu z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia. W takim wypadku sąd zarządzi jego poszukiwanie i zatrzymanie przez Policję oraz doprowadzenie do zakładu. Ponowna przepustka będzie mogła zostać udzielona nie wcześniej niż po upływie roku od powrotu sprawcy do zakładu, a jeśli prognozy lekarzy co do zachowania sprawcy okazały się błędne i sprawca,

przebywając poza zakładem, dopuścił się czynu zabronionego lub zagroził własnemu życiu lub zdrowiu, przepustka nie będzie mu już udzielania do czasu zakończenia wykonywania środka zabezpieczającego.

Art. 205 k.k.w.

Zmiana wynika z rozszerzenia katalogu środków zabezpieczających i podobnie jak istniejący przepis art. 205 k.k.w. ma charakter odesłania do stosownych przepisów. Do wykonania środka zabezpieczającego polegającego na dozorze kuratora będzie się więc stosować odpowiednio przepisy rozdziału XI, do wykonania środka zabezpieczającego polegającego na dozorze Policji – przepisy art. 169 i art. 172 k.k.w.

Do wykonania orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego zakazu lub nakazu, o którym mowa w art. 39 pkt 2–3 k.k., będzie się odpowiednio stosować art. 180–186 k.k.w.

VI. Zmiany w Kodeksie postępowania karnego

1. Uwagi wstępne

W zakresie zmian w systemie prawa karnego procesowego, które proponuje się w niniejszym projekcie, należy przede wszystkim podnieść dwie kwestie. Po pierwsze, zmiany te mają generalnie charakter czysto wynikowy, wprowadzając na grunt prawa procesowego stosowanie znowelizowanych instytucji prawa materialnego, jednakże w niektórych kwestiach dotyczą one innych zagadnień, co do których wyłoniła się potrzeba odmiennej regulacji. Po drugie, w związku z uchwaleniem i opublikowaniem ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247), która wejdzie w życie co do zasady w dniu 1 lipca 2015 r., konieczne było – w zależności od regulowanej materii – zaproponowanie zmian bądź w tekście samego Kodeksu, bądź też w ustawie nowelizującej ów akt prawny. Jest to jednak jedynie kwestia natury techniczno-legislacyjnej, która nie będzie miała wpływu na systematykę uzasadnienia wprowadzenia tych zmian.

Przede wszystkim, w związku z podstawowym założeniem projektu, należy wskazać na propozycje zmian przepisów procesowych w zakresie bezpośrednio wynikającym z zasadniczego celu projektu, jakim jest zmodyfikowanie zasad odpowiedzialności karnej oraz przemodelowanie systemu i zasad wymierzania

sankcji karnych. Chodzi tu o propozycje zmiany art. 110, art. 217 § 1, art. 275a § 1 i 5, art. 323 § 3, art. 339 § 5, art. 340 § 2 i 3, art. 413 § 2 pkt 2, art. 414 § 3, art. 416, art. 425 § 1, art. 439 § 1 pkt 5, art. 443, art. 444, art. 447 § 2, art. 517e, art. 611fa § 1 i 4, art. 611fb § 3, art. 611u § 1 oraz uchylenia art. 333 § 4, art. 384 § 4 i przepisów rozdziału 8a k.p.k.

Analizując doświadczenia płynące z konsultacji społecznych, projektodawca zdecydował się ponadto na wprowadzenie kilku dodatkowych zmian w zakresie przepisów procesowych. Dotyczą one kwestii inicjatywy dowodowej sądu oraz zakresu przeprowadzania dowodów na etapie postępowania przygotowawczego w sytuacji, gdy możliwe jest konsensualne rozstrzygnięcie sprawy. Modyfikacje te uzupełniają i doprecyzowują zakres kompleksowej reformy procedury karnej, która ma wejść w życie z dniem 1 lipca 2015 r.

Przede wszystkim sprecyzowano zakres inicjatywy dowodowej, którą może sąd przedsięwziąć z urzędu w sprawach wszczynanych z inicjatywy strony. W celu zachowania priorytetowej roli zasady kontryktoryjności, a jednocześnie respektowania postulatu dokonywania prawdziwych ustaleń faktycznych w proponowanym art. 167 § 2 k.p.k. zaproponowano katalog dowodów, które sąd mógłby dopuścić z urzędu. Inicjatywa w tym zakresie w intencji projektodawców ma – przy bierności stron – zapobiec skazaniu osoby, co do której zachodzą negatywne przesłanki procesowe, albo wymierzeniu rażąco nieadekwatnej sankcji karnej. Chodzi bowiem o dowód z opinii psychiatrycznej na okoliczność stanu zdrowia oskarżonego, inny dowód z opinii biegłego i informacji o poprzedniej karalności.

Z uwagi na nadanie priorytetu zasadzie kontryktoryjności, konieczne okazało się wprowadzenie regulacji mających na celu zapewnienie równości broni uczestników nieprofesjonalnych oraz tych o zawodowym statusie. Temu celowi ma służyć unormowanie pozwalające na zwrócenie się do sądu o uzyskanie dowodów, których sama ona nie może uzyskać (projektowany art. 168a k.p.k.). Zapewnieniu zgodności z tą zasadą, a także uwzględnieniu ukształtowanej linii orzecznictwa ETPCz, służy także wyraźne zastrzeżenie, aby podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogły stanowić jedynie te niekorzystne dla podejrzanego ustalenia, które zostały

poczynione na podstawie dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy (projektowany art. 249a k.p.k.).

Ponieważ postępowanie przygotowawcze ma być ukierunkowane na przygotowanie materiału dowodowego w kontekście stwierdzenia podstaw do wystąpienia do sądu ze skargą zasadniczą, implikowało to postulat uchylecia art. 297 § 2 k.p.k., rozszerzającego ten zakres poza cele bezpośrednio związane z okolicznościami popełnienia czynu zabronionego.

Ponadto należało w art. 335 k.p.k. sprecyzować zakres materiału dowodowego, który zobowiązany jest zgromadzić oskarżyciel w razie skierowania wniosku w trybie konsensualnym do sądu, gdyż materiał ten będzie dla sądu w zasadzie jedyną podstawą dowodową orzekania na posiedzeniu w warunkach wyłączonej kontradiktoryjności dowodowej. Projektodawca wyszedł przy tym z założenia, że wymogi co do zakresu tego materiału powinny być węższe, gdy podejrzany złoży wyjaśnienia i przyzna się do popełnienia przestępstwa.

Konieczne też okazało się stworzenie dla prokuratora, który nie jest kierowniczym organem postępowania w postępowaniu jurysdykcyjnym, podstawy prawnej do samodzielnego przedsięwzięcia czynności dowodowych w czasie przerwy lub odroczenia rozprawy. Stanowi to niezbędny warunek zapewnienia możliwości występowania z inicjatywą dowodową na tym etapie. Pozostałe zmiany w ustawie procesowej mają charakter wynikowy.

Pozostałe zmiany dotyczące prawa karnego procesowego omówione są poniżej.

2. Likwidacja instytucji powództwa cywilnego

Projekt w odniesieniu do regulacji materialnoprawnych przewiduje istotne zmiany konstrukcyjne dotyczące prawnokarnego obowiązku naprawienia szkody. Chodzi przede wszystkim o modyfikację treści art. 46 k.k., prowadzącą do nadania tej instytucji kształtu w istocie cywilnoprawnego, tożsamego w swej istocie z uwzględnieniem roszczenia cywilnego. Zakres naprawienia szkody lub zadośćuczynienia krzywdzie będzie efektem ustaleń sądu przeprowadzonych w celu ustalenia odpowiedzialności karnej oskarżonego, co już aktualnie ma pełne zastosowanie do powództwa cywilnego (art. 415 § 3 k.p.k.). Jedyną różnicą o charakterze materialnoprawnym w porównaniu do regulacji Kodeksu cywilnego jest wyłączenie stosowania przez art. 46 § 1 k.k. możliwości zasądzenia renty. W przypadku trudności dowodowych lub innych trudności,

zamiast obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę sąd może orzec nawiązkę, którą można – ze względu na jej złożony charakter prawny, łączący cechy cywilnoprawne i karnoprawne – traktować jako rodzaj zryczałtowanego odszkodowania. W pełni otwarta jest zawsze droga do dochodzenia pełnego odszkodowania i zadośćuczynienia na drodze postępowania cywilnego (proponowany art. 46 § 3 k.k.).

Biorąc pod uwagę zakres wprowadzanych zmian, należy uznać, że instytucja powództwa cywilnego stała się w procesie karnym zbędna. Łączy się ona bowiem z koniecznością spełnienia licznych wymogów formalnych wskazanych w Kodeksie postępowania cywilnego, wykazywania inicjatywy dowodowej w kontradiktoryjnym procesie w przedmiocie powództwa, a ponadto z ryzykiem poniesienia kosztów procesu wynikłych z oddalonego powództwa cywilnego (art. 644 § 1 k.p.k.). Instytucja powództwa cywilnego już obecnie konkuruje z orzeczeniem obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 k.k. i art. 72 § 2 k.k., jak również możliwością zasądzenia odszkodowania z urzędu (art. 415 § 4 k.p.k.). Po nowelizacji art. 46 k.k. stan konkurencyjności i zastępowalności tych środków jeszcze by się pogłębił. Należy zaznaczyć, że w oparciu o projektowany art. 46 k.k. orzeczenie obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia następuje na wniosek lub z urzędu, stosownie do ustaleń poczynionych przez sąd w przedmiocie odpowiedzialności karnej. W wypadku złożenia wniosku w trybie art. 46 § 1 k.k. sąd jest zobowiązany orzec nawiązkę, jeżeli nie orzeka świadczenia odszkodowawczego. Interes pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej w zaspokojeniu swego roszczenia jest zatem w pełni zabezpieczony, a korzystanie z instytucji z art. 46 k.k. nie powinno nastręczać dla uczestnika żadnych trudności.

Projekt likwiduje zatem instytucję powództwa cywilnego, jak również możliwości występowania przez pokrzywdzonego w charakterze powoda cywilnego (rozdział 7 k.p.k.). Według znowelizowanego art. 49a k.p.k. pokrzywdzony, a także prokurator, będzie mógł aż do zamknięcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć wniosek, o którym mowa w art. 46 § 1 k.k. Pokrzywdzony nie będzie musiał występować z inicjatywą dowodową w przedmiocie popierania tego wniosku – odszkodowanie lub zadośćuczynienie w takim wypadku zostanie orzeczone przez sąd stosownie do wyniku sprawy

w przedmiocie odpowiedzialności karnej, ewentualnie zostanie orzeczona nawiązka. Jeżeli jednak pokrzywdzony będzie chciał składać wnioski dowodowe i aktywnie uczestniczyć w kontradiktoryjnym postępowaniu sądowym w charakterze strony, wówczas może, oprócz wypełnienia dyspozycji art. 49a k.p.k. – z zachowaniem terminu prekluzyjnego – złożyć oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Projekt w celu urealnienia gwarancji pokrzywdzonego i umożliwienia mu podjęcia świadomych decyzji co do wykonywania swych uprawnień w toku postępowania sądowego nowelizuje art. 334 § 6 k.p.k., nakazując każdorazowo pouczenie pokrzywdzonego przez oskarżyciela publicznego przy przesłaniu aktu oskarżenia do sądu o treści przepisu art. 49a k.p.k. oraz o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

Konsekwencją uchylecia instytucji powództwa cywilnego są również propozycje zmian w art. 107, art. 294 § 1, art. 354 § 1 pkt 1, art. 370 § 1, art. 406 § 1, art. 415 § 1 oraz uchylecia art. 383, art. 503, art. 506 § 4, art. 543 i rozdziału 71 k.p.k.

3. Zmiany w zakresie konsensualnego modelu postępowania karnego

Projekt dokonuje modyfikacji konsensualnego modelu postępowania karnego przyjętego przez przepisy ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247) poprzez likwidację pozostałości zasady działania z urzędu w postępowaniu przed sądem wszczynanym z inicjatywy strony. Zmienia się bowiem przepis art. 167 § 1 k.p.k. w ten sposób, że znosi się możliwość dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z urzędu przez sąd w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

Należy podkreślić, że ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie konsensualnego modelu postępowania przed sądem, gdyż zabezpiecza on z jednej strony realizację zasady prawdy materialnej, z drugiej zaś aktywizuje strony i angażuje je w starania o obronę swych interesów procesowych. Szczególna rola w tym względzie przypada prokuratorowi, który oprócz funkcji oskarżycielskiej pełni rolę rzecznika interesu społecznego. Niewątpliwie możliwość dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z urzędu przez sąd w sprawach wszczynanych z inicjatywy strony, choćby nawet w wyjątkowych

wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zaburza ten model. Może ona prowadzić bowiem do inercji stron procesowych, które – przyzwyczajone do aktualnie panującej praktyki oraz przewidujące czynną rolę sądu w dotarciu do prawdy – nie będą skłonne do występowania z inicjatywą dowodową. Z drugiej zaś strony można się zasadnie spodziewać, że sądy będą przejawiały nadmierny paternalizm wobec stron i nadużywały tej ekstraordynaryjnej możliwości, prowadząc postępowanie w sposób nieodbiegający zasadniczo od dzisiejszych realiów. Rozwiązania normatywne proponowane w ustawie z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw nie zapewniają właściwych instrumentów dla przeciwdziałania tym niepożądanym zjawiskom.

Z tych względów projektodawca postanowił odstąpić od wyjątków od zasady kontrydiktoryjności postępowania dowodowego przed sądem wszczynanego z inicjatywy strony. Proponowane rozwiązanie pozwoli na zdynamizowanie sporu w postępowaniu dowodowym przed sądem, a w konsekwencji powinno przyczynić się do pełniejszej realizacji celów procesu, a zwłaszcza zasady prawdy materialnej. Inicjatywa dowodowa w tych sprawach pozostawiona zostanie wyłącznie w gestii stron.

Propozycja zmiany art. 167 § 1 k.p.k. pociąga za sobą również konieczność zmiany art. 447 § 5 k.p.k. w zakresie katalogu niedopuszczalnych zarzutów, które strona może podnieść w apelacji od wyroku.

4. Zmiany w zakresie uzasadniania wyroków i powodów uchylania wyroków przez sądy odwoławcze

Projekt przewiduje dalsze zmiany w kierunku ograniczenia konieczności i zakresu pisemnego uzasadniania wyroków, mające przyczynić się do przyspieszenia i uproszczenia postępowania. Należy bowiem mieć na względzie, że czynność pisemnego uzasadniania wyroków cechuje się znaczną pracochłonnością, a niejednokrotnie – biorąc pod uwagę interesy stron oraz należyte wypełnianie funkcji informacyjnej orzeczeń – nie jest konieczne dla celów procesowych sporządzanie pisemnego uzasadnienia wyroku w ogóle lub w określonym zakresie. Niejednokrotnie za wystarczające w tym względzie należy uznać ustne przedstawienie najważniejszych powodów wyroku bezpośrednio po jego ogłoszeniu. Tak też uznano w odniesieniu do

reformatoryjnych wyroków sądu drugiej instancji (art. 457 § 2 k.p.k.). Wyroki te są prawomocne z chwilą ich wydania, ustnie przedstawia się po ich ogłoszeniu na rozprawie najważniejsze powody rozstrzygnięcia, tak więc co do zasady nie zachodzi konieczność obligatoryjnego sporządzenia pisemnego uzasadnienia tych wyroków z urzędu. Z tego względu wprowadzono regułę, że wyroki te będą uzasadniane pisemnie tylko na wniosek, chyba że zostało złożone zdanie odrębne.

Z podobnych względów ograniczono obowiązek ustnego uzasadniania wyroków wydanych przez sądy pierwszej instancji. W praktyce sądowej często jest tak, że strony zainteresowane są uzyskaniem pisemnych motywów wyroku dotyczących niektórych czynów, za które skazano sprawcę, lub też poszczególnych rozstrzygnięć, np. kary, i tylko w takim zakresie pragną one złożyć środek odwoławczy. Jednocześnie w takich sytuacjach ograniczenie zakresu pisemnego uzasadnienia znacznie uprościłoby i przyspieszyłoby czynności związane z jego sporządzeniem. Dlatego też w art. 422 § 2 k.p.k. przewidziano, że uprawniony do złożenia wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku powinien wskazać, czy dotyczy całości wyroku, czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i innych konsekwencjach prawnych czynu. Oświadczenie w tym zakresie stanowić ma wymóg formalny wniosku, o którym zainteresowany będzie pouczone. Oczywiście może on zawsze zdecydować się na zażądanie uzasadnienia wyroku w całości. W wypadku jednak gdy wniosek taki będzie zawierał wskazane wyżej ograniczenia, jak również w razie zapadnięcia wyroku w trybie konsensualnym, według projektowanego art. 424 § 3 k.p.k. sąd będzie mógł ograniczyć zakres uzasadnienia do wyjaśnienia podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć. Należy jednak podkreślić, że sąd odwoławczy będzie mógł zwrócić sprawę sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku w niezbędnym zakresie, jeżeli ma to zapewnić prawidłowe wyrokowanie w sprawie.

Projekt przewiduje także dodanie art. 455a k.p.k. zakazującego sądowi odwoławczemu uchylecia wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k. Punktem wyjścia dla niniejszej propozycji jest stwierdzenie, że sąd odwoławczy powinien i ma ku temu

możliwości, aby samodzielnie ocenić przebieg postępowania przed sądem pierwszej instancji i sformułować swój pogląd na temat wydanego przez sąd *a quo* rozstrzygnięcia. W sądach odwoławczych zasiadają z reguły doświadczeni sędziowie o wysokich kwalifikacjach, a ich zadaniem jest wypowiedzenie się w przedmiocie trafności zgłoszonych w środku odwoławczym zarzutów w kontekście przeprowadzonego postępowania pierwszoinstancyjnego, do czego nie jest niezbędne szczegółowe wypowiedzenie się na piśmie przez sąd pierwszej instancji co do wszystkich możliwych kwestii znajdujących się w orbicie osądu. Pamiętać należy, że sporządzenie uzasadnienia na piśmie w sposób nie w pełni respektujący wymogi określone w art. 424 k.p.k. nie może stanowić przyczyny odwoławczej, gdy nie ma żadnego wpływu na treść wyroku i znajduje się poza katalogiem określonym w art. 439 k.p.k.

Tymczasem sądy odwoławcze, w istocie z przyczyn pozaustawowych, często uchylają wyroki sądów pierwszej instancji ze względu na niewystarczającą treść pisemnego uzasadnienia. Nie dość, że takie rozstrzygnięcie nie znajduje podstaw normatywnych, to jeszcze przyczynia się do przewlekłości postępowania i powtarzania czynności procesowych w sądzie pierwszej instancji, nierzadko w sytuacjach, gdy postępowanie jurysdykcyjne w sądzie *a quo* zostało wcześniej przeprowadzone zgodnie z przepisami prawa procesowego, a wydany wyrok jest prawidłowy. Sądy *ad quem* często nie respektują w ten sposób ukształtowanej linii orzecznictwa, według której brak jest podstaw do uchylenia przez sąd drugiej instancji zaskarżonego wyroku, gdy jego uzasadnienie nie odpowiada wymogom ustawy, ale istnieje możliwość oceny zarzutów sformułowanych w apelacji w oparciu o materiał dowodowy, jaki został zebrany w sądzie *a quo* (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 listopada 2004 r., II AKa 235/04, KZS 2005, z. 12, poz. 38). Również prawidłowa jest konstatacja, wedle której pomimo wadliwego uzasadnienia można i należy dokonać kontroli odwoławczej, jeżeli zebrane dowody (art. 410 k.p.k.) pozwalają na rzetelne sprawdzenie zasadności zarzutów i wniosków odwoławczych i tym samym rzeczowo wyświetlić sprawę trafności i prawidłowości kontrolowanego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 września 1983 r., V KRN 197/83, OSNKW 1984, z. 3–4, poz. 40). Wreszcie wskazać wypada na judykat, w którym stwierdzono, że wprawdzie motywy zaskarżonego wyroku odbiegają

od wymagań określonych w obecnym art. 424 k.p.k., gdyż nie mają charakteru pogłębionego, świadczącego o szczegółowej analizie poszczególnych okoliczności i nie zawierają rozważań ilustrujących przebieg rozumowania sądu orzekającego, w dodatku przy poszlakowym charakterze sprawy, to jednak lektura wyroku i tych nawet ogólnikowych jego motywów, po konfrontacji z zebranymi w sprawie materiałami zezwala na kontrolę instancyjną wyroku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 1989 r., III KR 150/89, niepublikowany).

W celu przyspieszenia postępowania karnego i ograniczenia sytuacji, w których bez koniecznej potrzeby wyroki sądów pierwszej instancji są uchylane do ponownego rozpoznania, projektodawca w art. 455a k.p.k. wyłączył możliwość uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k. Jeżeli zatem sąd odwoławczy dojdzie do wniosku, że zaskarżony wyrok należy uchylić, będzie obowiązany ustalić i wskazać konkretną względną lub bezwzględną przyczynę odwoławczą. Pomocne w dokonaniu prawidłowych ustaleń w tym zakresie będzie umożliwienie sądowi drugiej instancji w myśl art. 449a § 2 k.p.k. przed wydaniem orzeczenia zwrócenia sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku w niezbędnym zakresie, jeżeli ma to zapewnić prawidłowe wyrokowanie w sprawie. Zwracając sprawę, sąd odwoławczy jest obowiązany do szczegółowego wskazania zakresu uzupełnienia i kwestii, o które należy uzupełnić uzasadnienie. W ocenie projektodawcy takie rozwiązanie normatywne z jednej strony umożliwi sądowi drugiej instancji oparcie się na pełnych i wyczerpujących motywach pisemnych wyroku, zapobiegnie wydawaniu bez potrzeby orzeczeń kasatoryjnych, a sądowi pierwszej instancji pozwoli na skoncentrowanie się przy sporządzaniu uzasadnienia na zagadnieniach węzłowych, mających najistotniejsze znaczenie dla rozstrzygnięcia. Nie należy się przy tym obawiać, że sądy pierwszej instancji będą niezbyt gorliwie wypełniać obowiązek nałożony w art. 449a k.p.k. W praktyce będzie wręcz przeciwnie, a to z powodu istotnej roli statystycznego wymiaru wyników pracy poszczególnych sędziów referentów dla całościowej oceny ich pracy orzeczniczej.

5. Zmiany w zakresie normatywnych podstaw ustalania stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego

Z uwagi na rozwój systemów informatycznych, którymi posługuje się administracja skarbową, zbierając dane na temat wywiązywania się poszczególnych osób ze swych zobowiązań podatkowych, i zaistnienie możliwości wykorzystania tych systemów dla potrzeb postępowania karnego projekt w art. 213 § 1a k.p.k. przewiduje obowiązek organów procesowych uzyskania drogą elektroniczną informacji z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych, dotyczącej stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, na podstawie danych znajdujących się w tym systemie. Uzyskane w ten sposób dane, aczkolwiek niekiedy nieodzwierciedlające rzeczywistej sytuacji majątkowej oskarżonego, to jednak w szeregu sytuacjach pozwolą na ukształtowanie właściwej sankcji w stosunku do sprawcy, a także będą istotną wskazówką dotyczącą możliwości egzekwowania orzeczonych kar majątkowych i kosztów. Informacji będzie trzeba zasięgać ponownie, jeżeli od końca okresu, który obejmuje ostatnia informacja, upłynęło przynajmniej 12 miesięcy. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wzór i zakres informacji, mając na względzie potrzebę uzyskania przez organ postępowania danych niezbędnych ze względu na cele procesu, z zachowaniem wymogów ochrony informacji niejawnych, oraz uwzględniając okresy rozliczeniowe poszczególnych zobowiązań podatkowych i wyniki prowadzonych postępowań podatkowych (art. 213 § 4, art. 394 § 1a k.p.k.).

6. Pozostałe zmiany

Art. 275 i art. 275a k.p.k.

W przepisie art. 275a k.p.k. dostosowano do nomenklatury środka karnego określenie środka zapobiegawczego polegającego na nakazaniu oskarżonemu okresowego opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Ponadto wypełniono lukę w regulacji art. 275 § 2 k.p.k., obejmując obowiązkiem wynikającym z dozoru również zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość.

Art. 324a k.p.k.

Dodawany art. 324a § 1 k.p.k. jest przepisem, który – obok art. 199b k.k.w. – zastępuje w zakresie proceduralnym uchylony art. 93 k.k. Przepis ten wprowadzał warunek formalny, aby przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie środka zabezpieczającego wysłuchać biegłych wskazanych w tym przepisie. Warunek ten, mający charakter procesowy, został umieszczony w art. 324a k.p.k. w odniesieniu do postępowania karnego oraz w art. 199b k.k.w. w odniesieniu do postępowania wykonawczego.

Natomiast art. 324a § 2 k.p.k. wprowadza wyjątek od obowiązku wysłuchania biegłych psychiatrów przed orzeczeniem wobec osoby uzależnionej terapii lub terapii uzależnień, o ile osoba ta wyraża zgodę na taki pobyt. W tym wypadku projektodawca uznał, że nie jest celowe przedłużanie procedury karnej. Orzeczenie biegłych dotyczyłoby przede wszystkim celowości umieszczenia w zakładzie skazanego, który jest negatywnie nastawiony do leczenia. Zgoda osoby uzależnionej na leczenie odwykowe sprawia, że nie wydaje się celowe powoływanie biegłych. Należy podkreślić, że podstawy do umieszczenia w zakładzie muszą wynikać w sposób oczywisty z posiadanych przez sąd dowodów.

VII. Zamiana kary pozbawienia wolności na kary o charakterze wolnościowym

W projektowanych art. 14 i art. 15, które mają charakter przepisów przejściowych, przewidziano możliwość zamiany kary pozbawienia wolności na kary o charakterze wolnościowym. Projektowane przepisy stanowią uzupełnienie zmian przewidzianych w Kodeksie karnym i wpisują się w podstawowy cel nowelizacji tego Kodeksu, jakim jest zmiana struktury orzekanych i wykonywanych kar oraz przyznanie priorytetu karom wolnościowym.

Możliwość zamiany kar przewidziano:

- 1) w sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem przed dniem wejścia w życie ustawy, w których orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i nie zarządzono wykonania tej kary (projektowany art. 14);
- 2) w sprawach, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wydano, na podstawie art. 75 § 2 Kodeksu karnego, prawomocne orzeczenie o zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym roku (projektowany art. 15).

Rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 14 ust. 1 zmierza do ograniczenia nadreprezentacji kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w strukturze wykonywanych kar. Jak wskazano już wcześniej, kara ta najczęściej orzekana jest w postaci czystej probacji, czyli wyłącznie z zagrożeniem, że w przypadku kolejnego naruszenia porządku prawnego (w zależności od stopnia tego naruszenia) nastąpi zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności. Tego rodzaju kary mają charakter nieefektywny i nie powstrzymują skazanych przed kolejnymi konfliktami z prawem.

Z tego względu w art. 14 ust. 1 przewidziano, że w sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem przed dniem wejścia w życie ustawy, w których orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i nie zarządzono wykonania tej kary, sąd, na wniosek skazanego, będzie mógł zamienić karę pozbawienia wolności na grzywnę albo karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne.

Wybór rodzaju kary, na jaką będzie zamieniana kara pozbawienia wolności, będzie uzależniony od tego, czy dochody skazanego, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe będą uzasadniały przekonanie, że skazany będzie mógł uiścić grzywnę, czy też że skazany grzywny nie uiści.

W omawianym przepisie uregulowano także kwestie związane ze sposobem zamiany kary pozbawienia wolności na grzywnę albo karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne, a także maksymalny wymiar kar wolnościowych, które będą wykonywane po zamianie.

W projektowanym art. 14 ust. 2 przewidziano mechanizm „premiowania” tych skazanych, którzy zdecydują się na złożenie wniosku o zamianę nieefektywnej kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na realnie i efektywnie wykonywaną karę wolnościową.

Wobec takich skazanych przewidziano, że zatarcie skazania nastąpi z mocy prawa już z upływem 6 miesięcy od uiszczenia grzywny albo wykonania kary ograniczenia wolności.

Zamiana kary pozbawienia wolności na jedną z kar wolnościowych nie będzie zwalniać skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych. W takich wypadkach zatarcie skazania następować będzie z chwilą wykonania nałożonego na skazanego obowiązku lub orzeczonego środka karnego.

W projektowanym art. 14 ust. 4 przewidziano rozwiązanie obligujące sąd do uchylenia zamiany kary pozbawienia wolności na karę wolnościową i zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany będzie nadużywał udzielonego mu zaufania poprzez uchylanie się od uiszczenia grzywny, wykonywania kary ograniczenia wolności, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych.

Możliwość zamiany kary pozbawienia wolności na jedną z kar wolnościowych została wyłączona w sytuacji, gdy kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona na podstawie art. 60 § 5 k.k. lub w trybie art. 343 k.p.k., ponieważ w tych sytuacjach skazany skorzystał już z dobrodziejstw wynikających z nadzwyczajnego złagodzenia kary lub uwzględnienia wniosku o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania rozprawy.

W projektowanym art. 15 ust. 1, także na wniosek skazanego, przewidziano możliwość zamiany kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne, przy czym chodzi tu o sprawy, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wydano, na podstawie art. 75 § 2 k.k., prawomocne orzeczenie o zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym roku.

Projektowany przepis będzie mógł zatem znaleźć zastosowanie wobec sprawców czynów zabronionych, za które wymierzono stosunkowo krótkie kary pozbawienia wolności, dając możliwość zmiany struktury osadzonych w zakładach karnych, z których – jak wskazywano powyżej – niemal połowa przebywa tam ze względu na zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności wcześniej zawieszanej.

W kolejnych jednostkach redakcyjnych projektowanego art. 15, podobnie jak w omówionym wyżej projektowanym art. 14, określono termin zatarcia skazania w razie zamiany kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności (ust. 1), wyłączono możliwość zatarcia skazania przed wykonaniem przez skazanego nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych (ust. 2) oraz wskazano konsekwencje uchylania się przez skazanego od wykonywania kary ograniczenia wolności, wykonywania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych (ust. 3).

VIII. Kontrawencjonalizacja

Projekt reguluje zasady dotyczące postępowania w wypadku, gdy według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo stanowi wykroczenie. Dotychczas uregulowania te zawarte były w kolejnych ustawach nowelizujących ustawy statuujące typy czynów zabronionych jako przestępstwa i wykroczenia. Biorąc pod uwagę, że materia ta dotyczy jednorodnych, typowych zasad, z reguły powtarzanych w niezmienionej postaci w kolejnych ustawach, celowe byłoby unormowanie jej w jednej jednostce redakcyjnej Kodeksu wykroczeń. Sprzyjałoby to w szczególności stabilizacji prawa oraz ukształtowaniu linii orzeczniczej w tym przedmiocie.

W związku z powyższym proponuje się dodanie art. 2a w k.w., który regulować miałby postępowanie w sytuacji, gdy wobec sprawcy orzeczono za przestępstwo karę pozbawienia wolności, a według nowej ustawy czyn ten stanowi wykroczenie. Wówczas orzeczona kara podlegająca wykonaniu uległaby zamianie na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary aresztu, na karę ograniczenia wolności, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary ograniczenia wolności – na karę grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 złotych i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn. Projektowane unormowanie przewiduje sytuacje, w których w nowej ustawie dany czyn nie jest już zagrożony karą izolacyjną, a jedynie karami wolnościowymi. Jednocześnie w § 2 tego artykułu została wprowadzona klauzula limitacyjna w odniesieniu do prawomocnych skazań na grzywnę lub karę ograniczenia wolności, wedle której orzeczone kary ulegają zamianie tylko wówczas, gdy kara grzywny lub ograniczenia wolności podlegająca wykonaniu przekroczyłaby górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianą za ten czyn. Wówczas orzeczone kary redukuje się do wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianej za dany czyn. Z kolei, jeżeli za dany czyn nie jest przewidziana kara ograniczenia wolności, orzeczoną karę ograniczenia wolności zamienia się na karę grzywny.

Biorąc pod uwagę charakter prawny środków reakcji karnej niebędących karami, takich jak: środków karnych, kompensacyjnych, związanych z poddaniem sprawcy próbie, oraz środków zabezpieczających, o których mowa w art. 93a § 1 pkt 1–5 i § 2 k.k., i przypadku, których funkcja wykracza poza aspekt represyjny, proponuje się w art. 2a

§ 3 Kodeksu wykroczeń utrzymanie ich wykonania według przepisów dotychczasowych – niezależnie od zmiany ustawy.

Wymagała ponadto wyraźnego uregulowania kwestia bytu prawnego kary łącznej, obejmującej kary wymierzone za przestępstwa podlegające kontrawencjonalizacji. Kara łączna pozbawienia wolności w takim wypadku obligatoryjnie traci moc z uwagi na treść projektowanego art. 2a § 1 k.w., mocą którego jednostkowa kara pozbawienia wolności podlegająca kontrawencjonalizacji ulega zamianie na karę aresztu, niemogącą być podstawą kary łącznej. Z kolei w odniesieniu do jednostkowych kar wolnościowych kara łączna traci moc tylko wówczas, gdy kary te – zgodnie z § 2 projektowanego artykułu – ulegną zamianie na odpowiednie kary za wykroczenia. W razie potrzeby sąd wydaje wyrok łączny. Powyższe zmiany dotyczące kary łącznej wynikają wprost z istoty i materialnoprawnego uregulowania tej kary w art. 85 i nast. Kodeksu karnego, a z tego względu reguły te nie powinny budzić wątpliwości już *legis latae*. Niemniej wydaje się celowe jednoznaczne i wyraźne unormowanie tej kwestii, aby uniknąć rozbieżności w orzecznictwie.

Proponowane uregulowania dotyczące kontrawencjonalizacji wieńczy wprowadzenie w proponowanym art. 2a § 5 k.w. klauzuli *lex mitior* w odniesieniu do zmian wprowadzonych nową ustawą. Może się bowiem okazać, że w szczególnych wypadkach w sytuacji, gdy według nowej ustawy czyn, za który skazano sprawcę, stanowi wykroczenie, zastosowanie art. 2a k.w. może się dla niego okazać mniej korzystne, np. w sytuacji rozwiązania węzła kary łącznej orzeczonej na zasadzie całkowitej absorpcji i konieczności odbycia osobno kary aresztu za wykroczenie. Wówczas przepisów art. 2a § 1–4 k.w. nie należałoby stosować, gdyż zmiana reżimu odpowiedzialności za czyn zabroniony na łagodniejszy nie powinna skutkować większymi dolegliwościami dla skazanego niż te, które ponosi na podstawie dotychczasowych regulacji.

IX. Inne zmiany

1. Art. 7 – zmiany w ustawie o Krajowym Rejestrze Karnym

Zmiana w art. 12 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2012 r. poz. 654 i 1514 oraz z 2013 r. poz. 1621), zwanej dalej „ustawą o KRK”, wynika z faktu, że projekt uchyla art. 39 pkt 5 k.k., zaś zmiana w ust. 2 pkt 16 – z faktu, że ulega zmianie oznaczenie

numerowe przepisów dotyczących środków zabezpieczających. Konsekwencją zmiany w pkt 15 jest dodanie pkt 15a.

Zmiany w art. 14 ust. 3 również są konsekwencją nowej numeracji przepisów w Kodeksie karnym – termin, o którym mowa w art. 94 § 3 k.k. ma zostać uchylony, natomiast projekt przewiduje analogiczny termin w art. 93d § 6 k.k., zaś zamiast środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 100 k.k., projekt wprowadza przepadek na podstawie art. 45a k.k.

2. Art. 13 i art. 20

Przepisy te mają charakter przejściowy. Brzmienie art. 11 wynika z potrzeby zapewnienia ciągłości wykonywania dotychczas orzekanych kar w SDE. Z uwagi na różnice między aktualnym stanem prawnym a projektowaną regulacją, do kar w SDE orzeczonych pod rządami aktualnych przepisów należy stosować te właśnie przepisy. W przeciwnym wypadku mogłoby dojść do utrudnień i wątpliwości interpretacyjnych. Ma to znaczenie przede wszystkim dla skazanych, którzy składając wniosek pod rządami obecnego prawa i kierując się obecnie obowiązującymi regułami, powinni mieć pewność prawa, nie powinni zaś ponosić konsekwencji, jakie mogłyby wynikać ze zmiany ich sytuacji prawnej.

Brzmienie art. 20 wynika z analogicznej sytuacji, dotyczącej podmiotów biorących udział w przetargach rozpoczętych pod rządami ustawy o SDE.

3. Zmiany w upoważnieniach do wydania aktów wykonawczych

Art. 25 określa moc obowiązującą dotychczasowych aktów wykonawczych, które – w terminach wskazanych w tym artykule – muszą zostać zastąpione nowymi rozporządzeniami wydanymi w wyniku regulacji przyjętych w projektowanej ustawie.

4. Przepisy o wejściu w życie

Przedmiotowy projekt stanowi kolejny krok w stronę gruntownej reformy wymiaru sprawiedliwości. Wraz z uchwaloną w dniu 27 września 2013 r. ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247), która przeobraża model postępowania karnego w stronę systemu kontradyktoryjnego, oraz znajdującym się na etapie prac rządowych projektem ustawy – Prawo o prokuraturze, niniejszy projekt stanowi pakiet zmian, mających na celu gruntowne podniesienie efektywności i skuteczności

polskiego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. W związku z tym na wyżej wymienione projekty należy patrzeć jako na pewną całość, wzajemnie od siebie zależną i wzajemnie się uzupełniającą. Z tego względu przepisy niniejszego projektu powinny wejść w życie z dniem 1 lipca 2015 r., jako dacie wejścia w życie reformy postępowania karnego. Od tej zasady przewiduje się jednak kilka wyjątków, podyktowanych m.in. względami praktycznymi.

W związku z potrzebą odpowiedniego przygotowania do realizacji nowego modelu funkcjonowania tzw. żelaznej kasy, konieczne jest również wcześniejsze wejście w życie stosownych przepisów przygotowawczych. Dzięki temu możliwe będzie wydanie odpowiednich aktów wykonawczych i przygotowanie umów, bez których projektowane zmiany w tym zakresie nie będą mogły funkcjonować.

W dniu następującym po dniu ogłoszenia wchodzi w życie przepisy dotyczące kontrawencjonalizacji oraz zatarcia skazania. Rozwiązania zawarte w projekcie w tym zakresie stanowią udogodnienie dla adresatów norm, toteż w związku z brakiem przeszkód wobec krótkiego *vacatio legis*, projektodawca zdecydował się na umożliwienie wcześniejszego wejścia w życie.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Analiza orzecznictwa i wykonawstwa w sprawach karnych

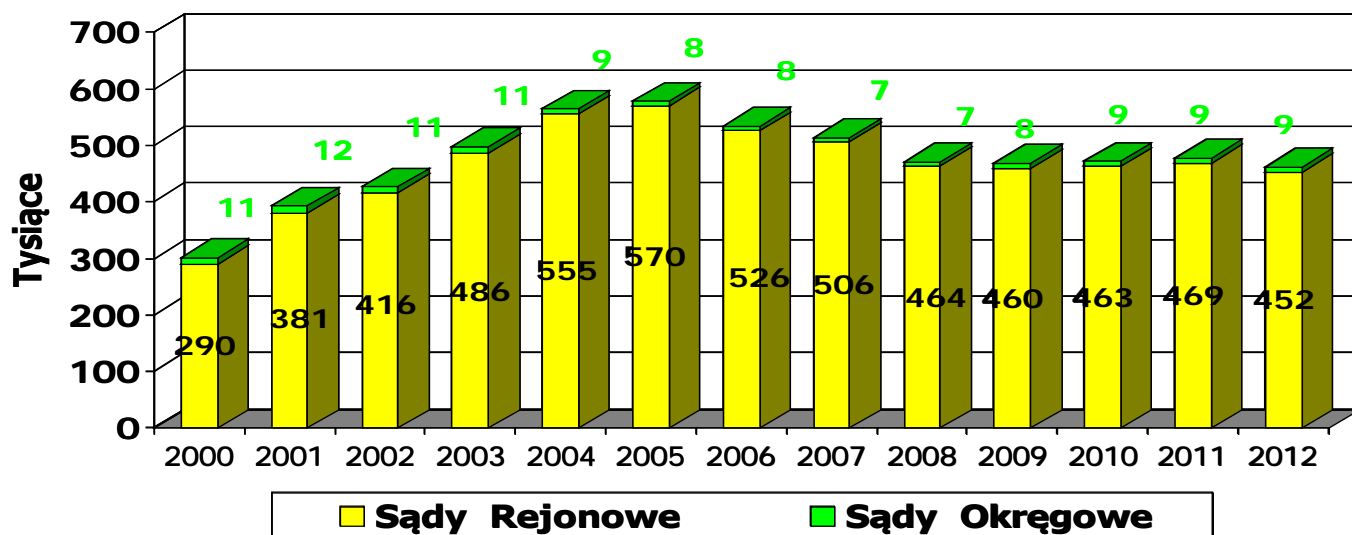
Kodeks karny z 1997 r. zastąpił kodeks karny z 1969 r., obowiązuje od 1 września 1998 r. i był przedmiotem zmian 63 razy. Jest to najczęściej stosowana ustawa będąca źródłem odpowiedzialności karnej za przestępstwa. Przykładowo w 2012 r. na podstawie jej przepisów skazano ponad 376 000 osób, podczas gdy dla porównania na podstawie ustawy z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii skazano 19 400 osób, na podstawie kodeksu karnoskarbowego za przestępstwa skarbowe 6839 osób, a na podstawie innych ustaw łącznie ok 4000 osób.

Upływ ponad 14 lat od daty wejścia w życie pozwala ocenić skutki tej ustawy oraz jej wpływ na realizowaną przez państwo politykę karną. Umożliwi to odpowiedź na pytanie, czy przepisy kodeksu pozwalają w zakresie całokształtu działań wymiaru sprawiedliwości na osiągnięcie standardu państwa prawa realizującego się przez odczucie sprawiedliwości społecznej i zaufania obywateli do państwa. W dalszym zakresie zaś pozwoli na ocenę, czy konieczne są zmiany legislacyjne.

I. Orzecznictwo

W 2012 r. ogółem w Polsce osądzono w pierwszej instancji 461 186 osób, w tym 451 970 osób (98%) przez sądy rejonowe i 9216 osób (2%) przez sądy okręgowe. Spośród osób osądzonych liczba skazanych wyniosła 405 864, w tym 397 822 (98%) przez sądy rejonowe i 8042 (2%) przez sądy okręgowe. Zważywszy, iż w 2005 r. odnotowano łącznie ok. 578 000 osądzeń oraz ok. 516 000 skazań, wyraźnie widać, że na przestrzeni 7 lat (od 2005 do 2012 r.) w sposób radykalny spadła liczba osądzonych i skazanych w pierwszej instancji przez sądy powszechne. Taki stan rzeczy stanowi konsekwencję generalnego spadku poziomu przestępczości w Polsce, który swój szczyt osiągnął w latach 2003 i 2004 (według statystyk policyjnych odnotowywano wówczas ponad 1 460 000 przestępstw rocznie), aby następnie stopniowo spadać, aż do poziomu ok. 1 100 000 przestępstw rocznie w latach 2008–2012 (w 2012 r. odnotowano ogółem 1 119 803 przestępstwa). Dokładną strukturę osądzeń na przestrzeni lat 2000–2012 obrazuje poniższe zestawienie:

OSOBY OSĄDZONE PRZEZ SĄDY I INSTANCJI

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości : MS – S6o, MS –S6r – osądzienia i skazania w sądach okręgowych i rejonowych (z wył. kks), za lata 2000 - 2012

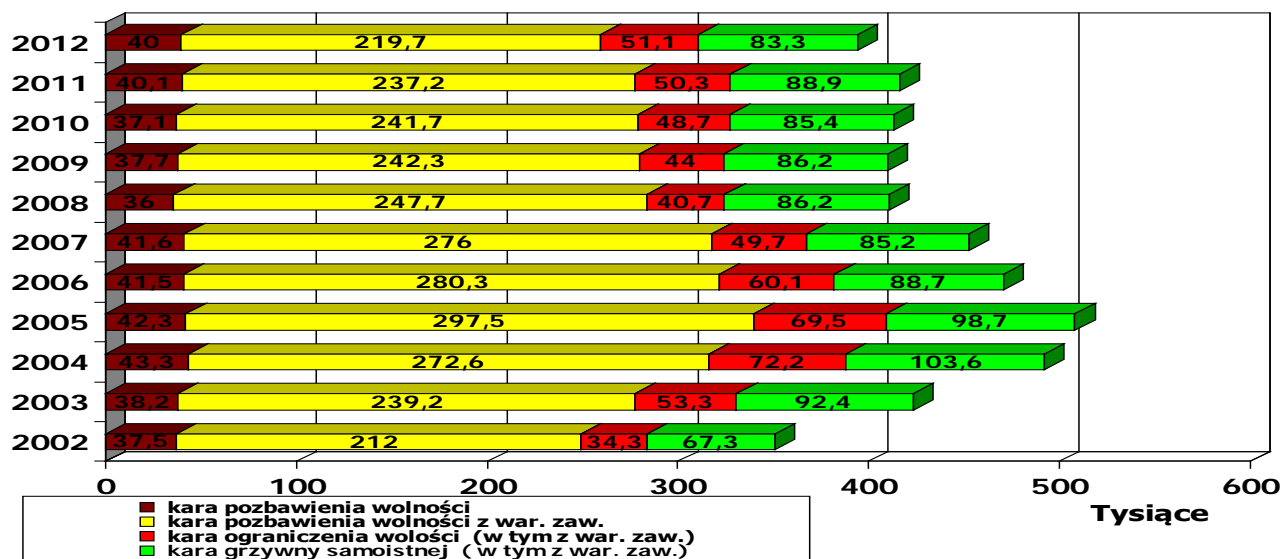
Zestawienie to pozwala również zauważyć, że obciążenie sądów okręgowych w ostatnich latach nie podlega większym fluktuacjom, a przytłaczającą liczbę spraw karnych rozpoznawczych załatwiają w Polsce sądy rejonowe.

Skazania w I instancji w sądach rejonowych według rodzajów przestępstw (z wyłączeniem kodeksu karnego skarbowego)																					
Lata	Skazani, odstąpienia ogółem	Pozbawienie w ołności														Ograniczenie w ołności		Środki popraw czo-wychowa w cze (art. 10 § 4 kk)	Grzyw na samoistna		Orzeczone w yłcznie środki karny
		razem	w tym z warunkowym zawieszaniem	1 mies.	w tym z warunkowym zawieszaniem	2 do 5 mies.	w tym z warunkowym zawieszaniem	6 miesięcy do 1 roku	w tym z warunkowym zawieszaniem	pow yżej 1 roku do 2 lat	w tym z warunkowym zawieszaniem	pow yżej 2 lat do 5 lat	w tym z warunkowym zawieszaniem	pow yżej 5 lat do 8 lat	pow yżej 8 lat	ogółem	w tym z warunkowym zawieszaniem		ogółem	w tym z warunkowym zawieszaniem	
2010	412 930	278 769	241 691	1 027	674	53 550	47 154	173 184	156 498	45 551	36 820	5 066	545	323	68	48 723	1 212	29	85 376	1 428	33
2011	416 637	277 318	237 234	1 115	683	56 347	48 794	170 551	151 906	44 025	35 276	4 889	575	322	69	50 330	1 283	13	88 907	1 591	69
2012	397 828	259 680	219 719	1 160	785	54 905	46 953	158 358	139 699	40 185	31 693	4 704	589	287	81	51 098	1 415	44	86 272	1 782	110
2013	349 920	227 821	190 128	1 158	763	49 552	41 658	138 662	120 762	34 007	26 492	4 145	453	250	47	47 014	1 290	32	74 971	1 635	82

Skazania w I instancji w sądach okręgowych według rodzajów przestępstw (z wyłączeniem kodeksu karnego skarbowego)																				
Lata	Skazani, odstąpienia ogółem	Dożyw otnie pozbawienie w ołności	Pozbawienie w ołności																	Inne skazania
			razem	w tym z warunkowym zawieszaniem	do 2 lat	w tym z warunkowym zawieszaniem	pow yżej 2 lat poniżej 3 lat	w tym z warunkowym zawieszaniem	3 lata	w tym z warunkowym zawieszaniem	pow yżej 3 lat poniżej 5 lat	w tym z warunkowym zawieszaniem	5 lat	w tym z warunkowym zawieszaniem	pow yżej 5 lat poniżej 8 lat	8 lat	pow yżej 8 lat poniżej 15 lat	15 lat	25 lat	
2010	7 880	36	7 659	3 777	4 661	3 554	348	74	721	50	757	34	235	16	302	125	263	114	133	185
2011	8 359	27	8 080	3 920	5 009	3 844	376	75	725	63	872	37	252	8	264	130	224	96	132	252
2012	8 043	31	7 804	3 813	4 982	3 672	329	52	651	58	846	25	203	8	229	109	238	100	117	202
2013	7 907	33	7 654	3 531	4 818	3 569	350	74	668	48	788	32	226	9	258	126	235	87	98	220

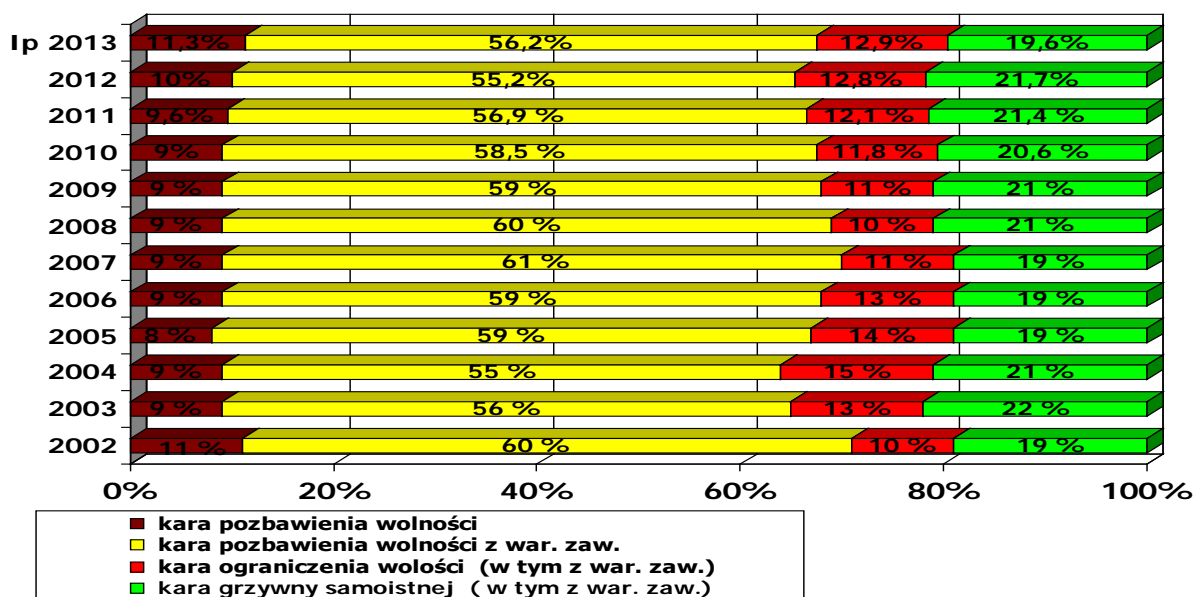
Analiza orzecznictwa w sprawach karnych wskazuje, że w 2012 r. z ogólnej liczby 397 822 skazanych przez sądy rejonowe bezwzględną karę pozbawienia wolności wymierzono 39 961 osobom (10%), karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania 219 716 osobom (55,2%), karę ograniczenia wolności 51 097 osobom (12,8%), a karę grzywny samoistnej 86 270 osobom (21,7%); ponadto warunkowo umorzono postępowanie karne wobec 30 411 osób (6,7% ogółu osądzonych). Powyższe proporcje w ciągu ostatnich dziesięciu lat ulegały nieznacznym wahaniom, niemniej jednak stale obserwowana jest znacząca dominacja sankcji w postaci kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, która najmniejszy odsetek w strukturze kar miała w 2004 r. (55%), a największy w 2007 r. (61%). Szczegółowe informacje w tym zakresie (w liczbach bezwzględnych i w odsetkach) przedstawiają poniższe plansze:

RODZAJE KAR ORZEKANYCH W SĄDACH REJONOWYCH
(w liczbach bezwzględnych)

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby osądzone w I instancji przez Sądy Rejonowe

RODZAJE KAR ORZEKANYCH W I INSTANCJI W SĄDACH REJONOWYCH
(w odsetkach)

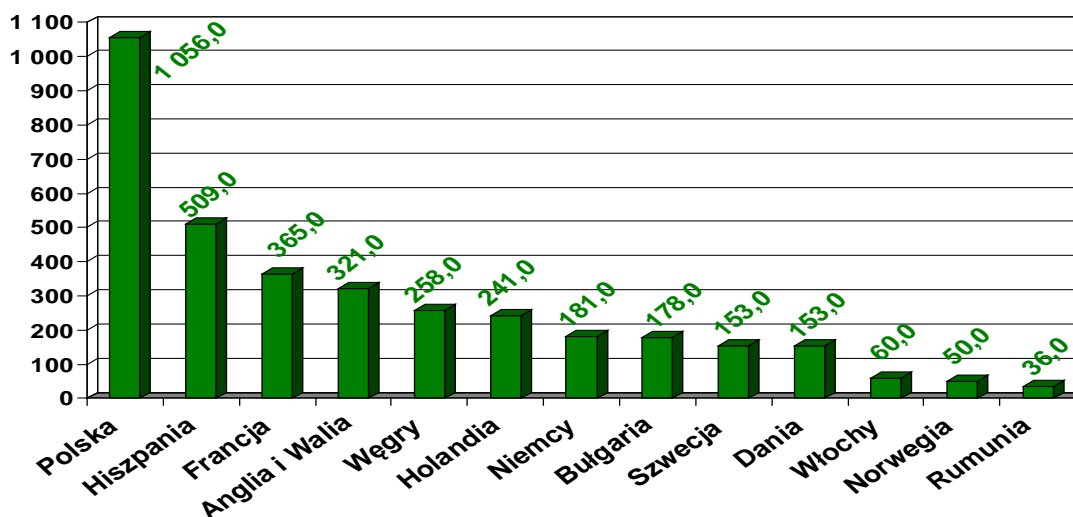

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby osądzone w I instancji przez Sądy Rejonowe w latach 2002 – 2013 r (łącznie z Wydziałami Grodzkimi, z wył. kks)

Jeśli uwzględni się wszystkie skazania na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania i kary ograniczenia wolności oraz warunkowe umorzenia postępowania, to okazuje się, że tylko w 2012 r. zapadło w Polsce ok. 301 000 orzeczeń związanych z szeroko pojętą probacją, rozumianą jako system poprawczy, który umożliwia sprawcy przestępstwa udany powrót do życia w społeczeństwie i daje mu szansę na rehabilitację w warunkach wolności kontrolowanej. Tak wielki zakres orzekania probacji, zamiast np. kary grzywny samoistnej, jest niespotykany w skali Europy i powoduje, że Polska

od lat pozostaje europejskim liderem, jeśli chodzi o odsetek populacji pozostającej pod nadzorem służb probacyjnych, co obrazuje poniższe zestawienie, opracowane na podstawie cyklicznych (lecz nie dorocznych) raportów Rady Europy publikowanych pn. „*Annual Penal Statistics SPACE II*”:

Liczba skazanych objętych nadzorem służb probacyjnych na 100 tys. mieszkańców (dane na koniec 2009 r.)

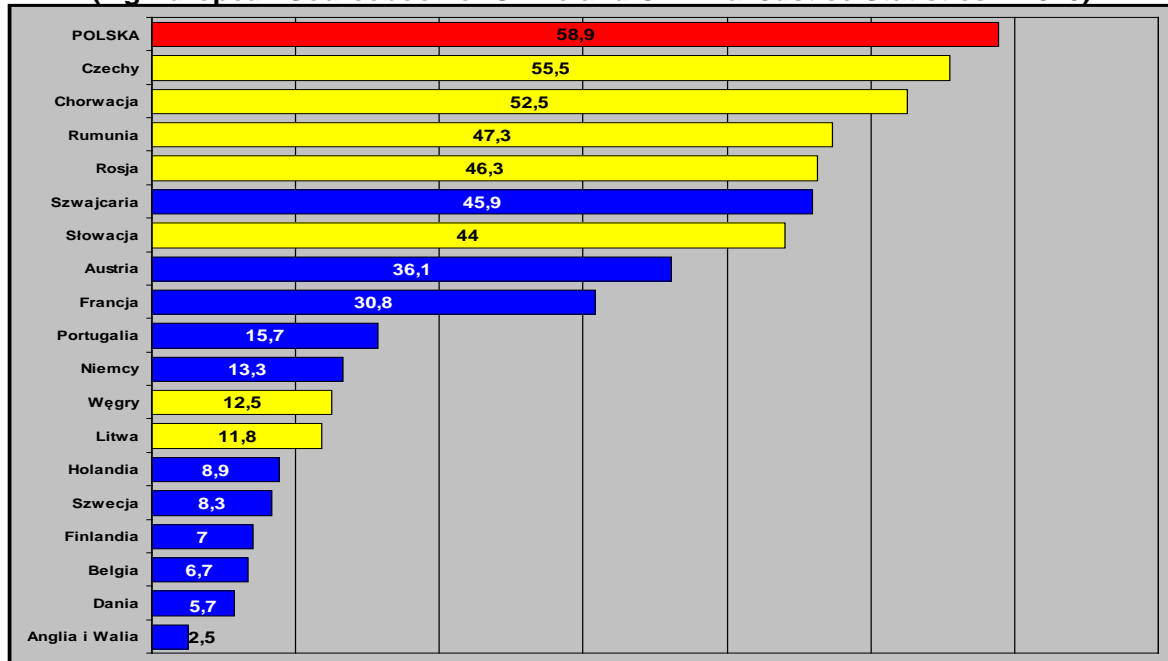
Wyliczono na podstawie raportu Council of Europe Annual Penal Statistics SPACE II 2009

Z powyższego porównania wynika, że w 2009 r. ponad 1% ludności kraju objęte było którąś z form oddziaływań w ramach systemu probacji.

W większości krajów Unii Europejskiej proporcje orzekanych kar przedstawiają się zupełnie inaczej – o ile w Polsce wskaźnik grzywnien samoistnych od kilkunastu lat utrzymuje się na poziomie ok. 20%, to np. w Wielkiej Brytanii wynosi powyżej 70%, a w Niemczech powyżej 80%. Z kolei wskaźnik kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania w Polsce utrzymuje się w granicach 60%, a w krajach takich jak Niemcy, Wielka Brytania, Holandia – znacznie poniżej 20%. Dodać należy, że w krajach skandynawskich w kategorii kar bezwzględnej pozbawienia wolności dominujący charakter mają kary krótkotrwałe. Szczegółowe informacje porównawcze w tym zakresie przedstawione zostały w poniższych zestawieniach, opracowanych na podstawie danych ogólnoeuropejskich za 2006 r. (najnowszych dostępnych):

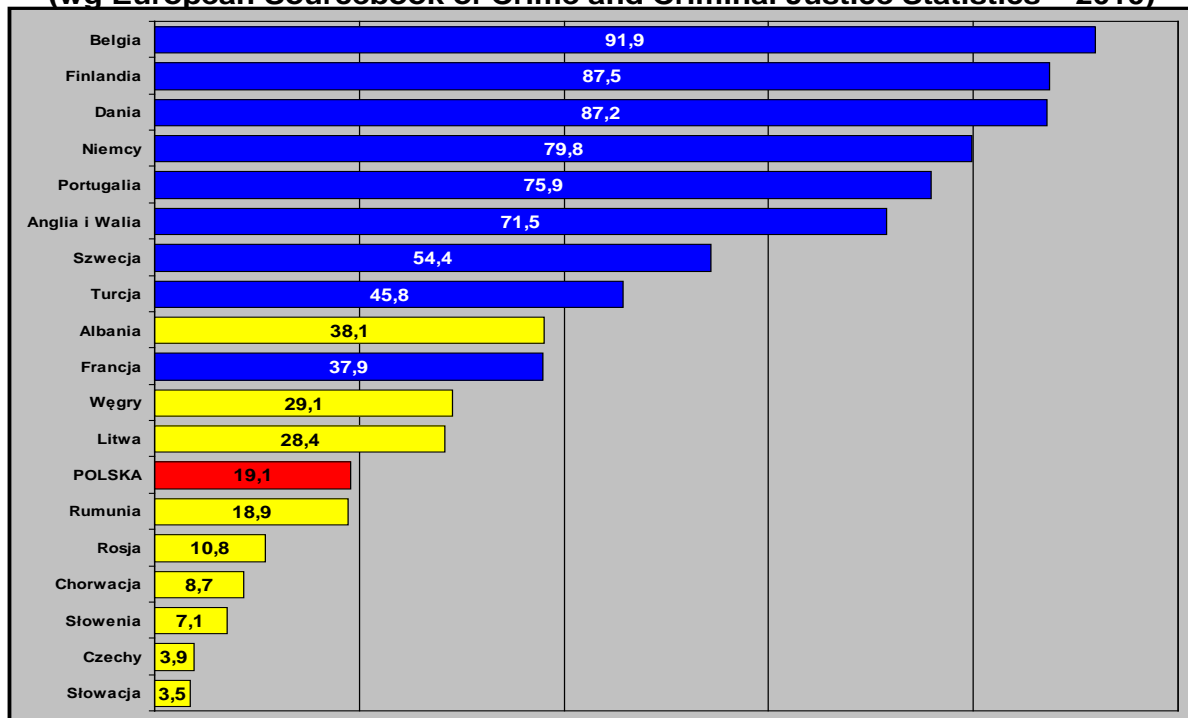
Kraje Europy według udziału kar pozbawienia wolności warunkowo zawieszonych - 2006 r.

(wg European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2010)

Kraje Europy według udziału kary grzywny (2006)

(wg European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2010)

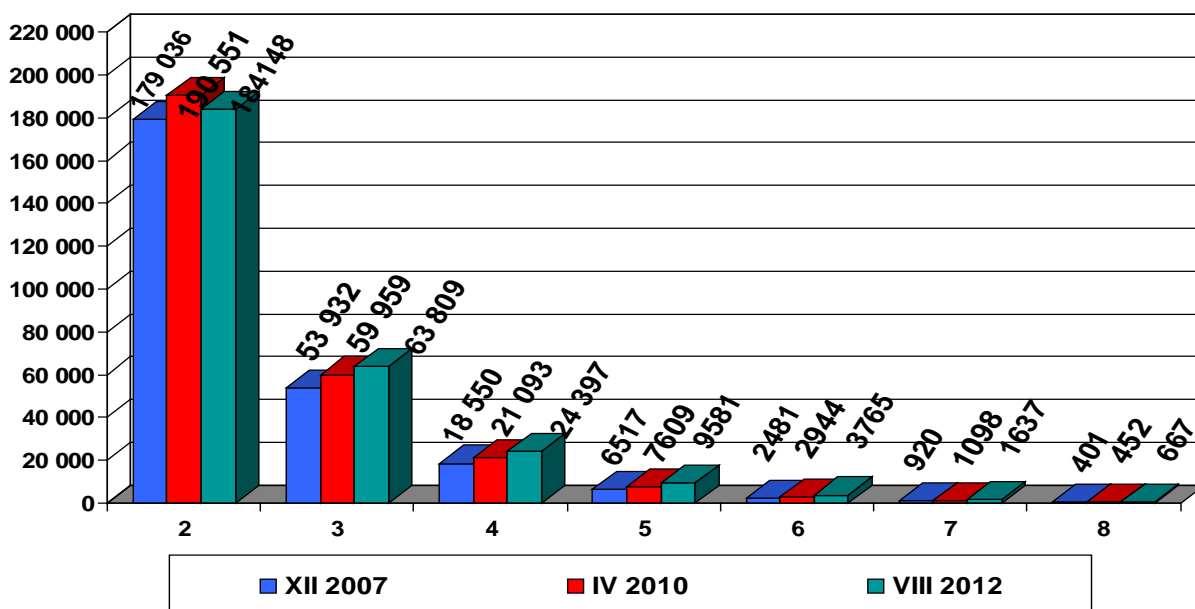

Dane powyższe pozwalają wnioskować, że w warunkach polskich zdecydowanie nadreprezentowana jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a niedoreprezentowane kary alternatywne wobec pozbawienia wolności, w szczególności kara grzywny samoistnej.

Cechą charakterystyczną polskiego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych jest wielokrotna skazywalność tych samych osób na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Na koniec sierpnia 2012 r. prawie 300 000 osób w skali kraju co najmniej dwukrotnie było skazanych na tego rodzaju karę. Z wymienionej liczby wobec ponad 100 000 osób karę taką orzeczono co najmniej trzykrotnie, a kilku rekordzistów miało na swoim koncie 20 i więcej zawieszonych kar pozbawienia wolności. Dokładne dane w tym zakresie przedstawia poniższe zestawienie, z którego wynika, że opisywane zjawisko pogłębia się.

Liczba skazań tej samej osoby (co najmniej dwa razy) na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania

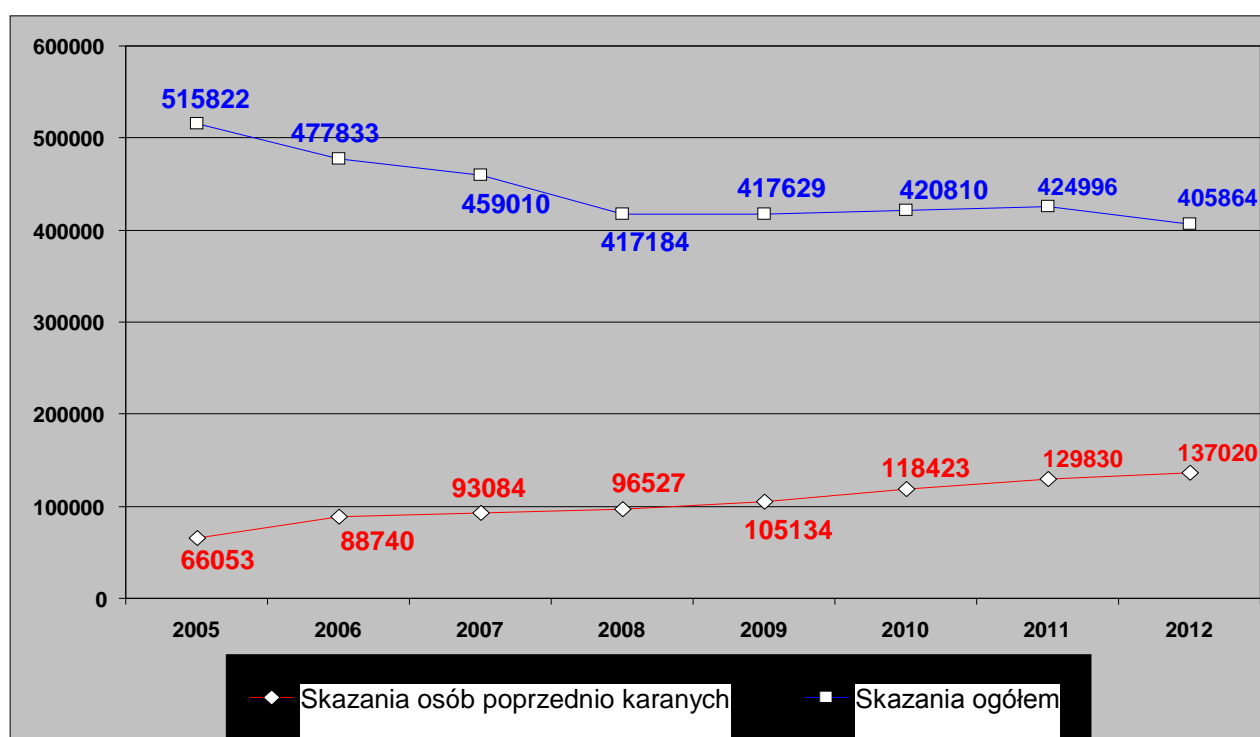
z bazy Krajowego Rejestru Karnego

Jest ono o tyle zastanawiające, że zgodnie z art. 69 § 1 i 2 k.k. sąd może warunkowo zawiesić wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 2 lat tylko wtedy, gdy jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa; zawieszając wykonanie kary, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa. Dane statystyczne obrazujące poziom efektywności probacji, zwłaszcza liczbę zarządzeń wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej, które w Polsce są podstawową przyczyną osadzeń skazanych w zakładach karnych, dają podstawy przypuszczać, że przedmiotowa kara w praktyce orzekana jest w sytuacji braku pozytywnej prognozy kryminologicznej i jako taka nie realizuje zasadniczego celu w zakresie prewencji indywidualnej.

Należy też zauważyć, że podkreślony na wstępie radykalny spadek ogólnej liczby osądzeń i ogólnej liczby skazań na przestrzeni lat 2005–2012 nie skutkowało proporcjonalnym zmniejszeniem się liczby skazań w stosunku do osób uprzednio karanych. Wręcz przeciwnie – zestawienie danych statystycznych ukazuje wyraźną tendencję odwrotną, mianowicie spadającej ogólnej liczbie skazań towarzyszył istotny wzrost liczby skazań wobec osób, które już były karane. Szczegółowe dane na ten temat zawiera poniższe zestawienie:

Liczba skazanych oraz liczba skazanych uprzednio karanych w latach 2005–2012

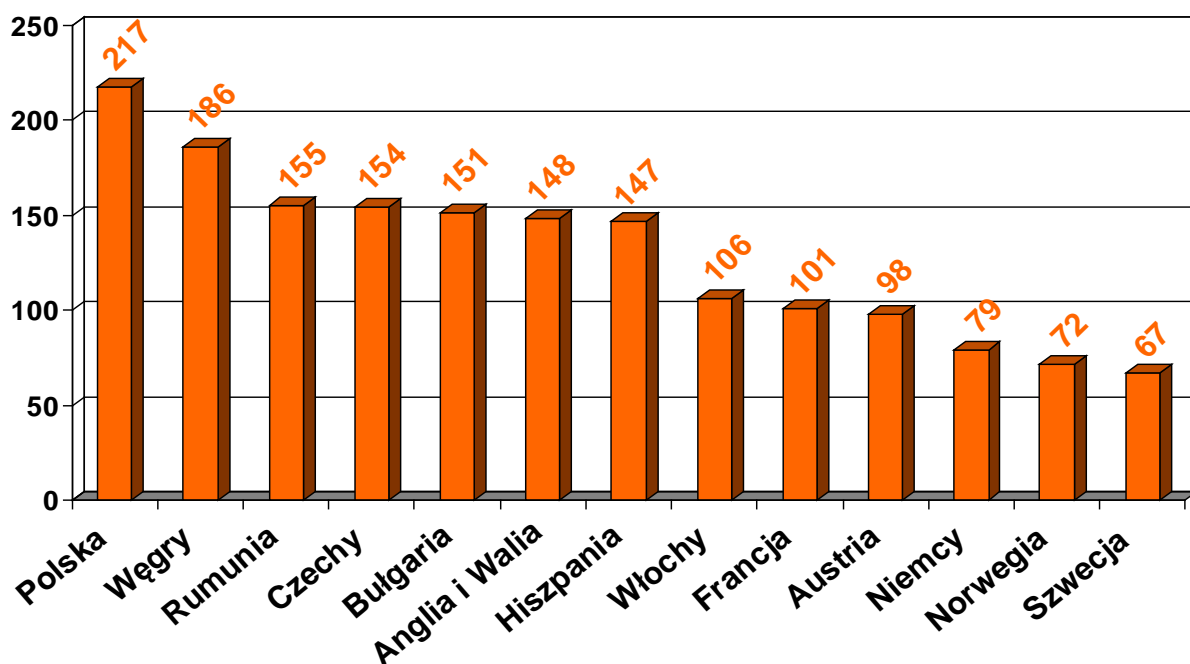
Taki stan rzeczy stanowi kolejny, obok liczby zarządzeń wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej, ważny sygnał nieskuteczności stosowanych sankcji, które nie są w stanie realizować swoich podstawowych funkcji prewencyjnych, a mianowicie nie powstrzymują sprawców od popełniania kolejnych przestępstw. Kara pozbawienia wolności w zawieszeniu orzekana wielokrotnie wobec tej samej osoby utwierdza ją w przekonaniu o bezkarności i skłania do powrotu do przestępstwa.

Potwierdzeniem rzeczywistej bezkarności prowokującej sprawców do ponownego popełnienia czynu oraz skrajnego nadużywania kary pozbawienia wolności w zawieszeniu jest czyn określony w art. 178 a § 4 k.k. Przepis ten wprowadza szczególną formę recydywy, zgodnie z którą, jeżeli sprawca czynu polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie

nietrzeźwości lub pod wpływem narkotyków był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w takim stanie albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuścił się jazdy w stanie nietrzeźwości w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jednocześnie zgodnie z art. 68 § 4 k.k. sąd może zawiesić karę pozbawienia wolności wobec takiego sprawcy jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. W rzeczywistości jednak w 2011 r. sądy skazały na podstawie tego artykułu na karę pozbawienia wolności 9940 osób, z czego 7001 w zawieszeniu. W roku 2012 sądy skazały na karę pozbawienia wolności z tego artykułu 12 411 osób, z czego 8589 w zawieszeniu. Szczególnie uzasadnione wypadki w tym przypadku stanowią ok. 70%.

Nakreślona wyżej struktura orzekanych kar oraz poziom efektywności probacji, często stosowanej w oderwaniu od rzeczywistej prognozy kryminologicznej wobec sprawcy przestępstwa, pozwalają zrozumieć paradoks polskiej polityki karnej, polegający na tym, że Polska pozostaje jednoczesnym rekordzistą w dwóch – jak mogłoby się wydawać wykluczających się – dziedzinach, mianowicie odsetka populacji objętej nadzorem służb probacyjnych (o czym była mowa wyżej) i odsetka populacji pozbawionej wolności (czyli tzw. wskaźnika prizonizacji, odzwierciedlającego liczbę osób pozbawionych wolności na 100 000 mieszkańców). Ten ostatni wskaźnik na tle innych krajów europejskich przedstawia się następująco:

WSKAŹNIK PRIZONIZACJI W UNII EUROPEJSKIEJ – marzec 2013*

Dane International Centre for Prison Studies

*Dane dotyczące Polski – sierpień 2013

Mechanizm tego paradoksu jest prosty – nadużywana jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w szczególności nagminnie stosowana wówczas, gdy brak jest podstaw do formułowania pozytywnej prognozy na przyszłość (stąd rekordowy wskaźnik w zakresie odsetka ludności objętej środkami probacji), a nietrafność rozstrzygnięć w zakresie doboru tej sankcji powoduje, że nadzwyczaj często wykonanie kary jest zarządzane, a skazany trafia do zakładu karnego (stąd rekordowy wskaźnik przizonizacji). Nie ulega wątpliwości, że znaczący udział w wygenerowaniu istniejącej od lat struktury orzekanych kar oraz wielokrotnej skazywalności tej samej osoby na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania mają tzw. konsensualne tryby zakończenia postępowania karnego, przewidziane w art. 335 k.p.k. i w art. 387 k.p.k. Pierwszy z wymienionych przepisów umożliwia prokuratorowi zawarcie w akcie oskarżenia wniosku o wydanie wyroku skazującego na posiedzeniu, tj. bez przeprowadzenia rozprawy głównej. Umieszczenie takiego wniosku jest poprzedzone zawarciem swoistego porozumienia między sprawcą czynu a organem procesowym, w wyniku którego :

- oskarżony uzyskuje uprzywilejowaną pozycję, ponieważ zgodnie z art. 343 k.p.k. może liczyć na wymierzenie łagodniejszej kary,
- organ procesowy jest zwolniony od prowadzenia sformalizowanego, często długotrwałego i kosztownego postępowania.

Możliwość wydania wyroku skazującego na posiedzeniu, tj. bez przeprowadzenia rozprawy, jest wyrazem dążenia do uproszczenia, usprawnienia i przyspieszenia postępowania karnego. Istotne jest, że instytucja ta jednocześnie prowadzi do złagodzenia odpowiedzialności karnej, niezależnie od tego, czy taką możliwość przewidują przepisy prawa karnego materialnego. Podstawę łagodniejszego potraktowania sprawcy niż wynikałoby to z przepisów prawa karnego materialnego, daje sądowi art. 343 § 1 i 2 k.p.k., który umożliwia między innymi warunkowe zawieszenie wykonania kary, niezależnie od przesłanek określonych w art. 69 § 1–3 k.k. Oznacza to, iż w przypadku trybu art. 335 k.p.k. formalnie negatywna prognoza kryminologiczna nie jest przeszkodą w orzekaniu okresu próby. Wedle wymienionych przepisów warunkowego zawieszenia nie stosuje się do kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej lat 5, a okres próby nie może przekroczyć 10 lat (art. 69 § 1 i 2 k.k. umożliwia warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 2 lat, a maksymalny okres próby to 5 lat).

W 2012 r. sądy powszechne osądziły ogółem 461 186 osób, z czego 405 864 to osoby skazane (łącznie w sądach rejonowych i sądach okręgowych). Wśród nich skazani w wyniku uwzględnienia wniosku prokuratora złożonego w trybie art. 335 k.p.k. stanowili grupę 193 653 osób, czyli około 46% wszystkich skazań łącznie w sądach okręgowych i sądach rejonowych.

W 2010 r. sądy powszechne skazały ogółem 420 810 osób, z czego skazani w wyniku uwzględnienia wniosku prokuratora złożonego w trybie art. 335 k.p.k., stanowili grupę 193 653 osób (co stanowiło około 46% wszystkich skazań łącznie w sądach okręgowych i sądach rejonowych).

Uwzględniając również tryb przewidziany w art. 387 k.p.k., w 2012 r. około 55 % wszystkich skazań w sądach rejonowych w Polsce zapadło na skutek „dobrowolnego poddania się karze”, czyli swoistej ugody z oskarżonym.

O tym, że tzw. tryby konsensualne, poza ich niezaprzeczalnym walorem w postaci radykalnego przyspieszenia postępowań, jednocześnie przyczyniają się do utrwalania wadliwej struktury sankcji karnych, przekonuje szczegółowa analiza orzecznictwa w zakresie 13 typów przestępstw, które obejmują $\frac{3}{4}$ wszystkich skazań w Polsce. Chodzi o przestępstwa stypizowane w następujących przepisach: art. 158 § 1 k.k., art. 177 § 1 k.k., art. 178a § 1 k.k.,

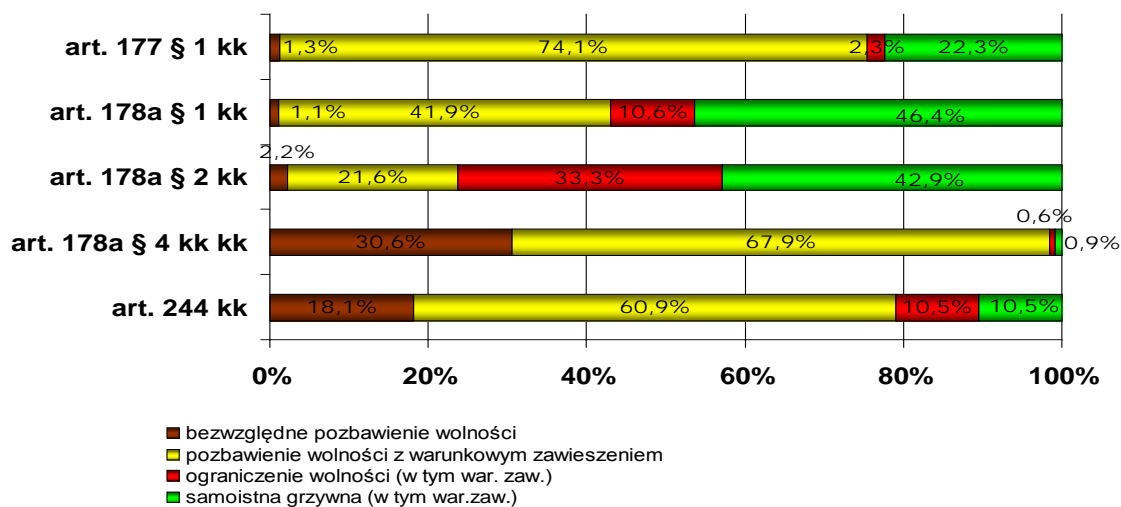
art. 178a § 2 k.k., art. 178a § 4 k.k., art. 207 § 1 k.k., art. 209 § 1 k.k., art. 244 k.k., art. 278 § 1 k.k., art. 279 § 1 k.k., art. 280 § 1 k.k., art. 286 k.k. oraz przestępstwa określone w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. W 2012 r. za przestępstwa zakwalifikowane z wymienionych przepisów skazano w Polsce 293 568 osób, co stanowiło 73,8% wszystkich skazań.

Orzekanie w odniesieniu do sprawców 5 typów przestępstw, obejmujących 50,54% wszystkich skazań, przedstawiało się następująco:

- a) w zakresie przestępstwa z art. 178 § 1 k.k. – na 63 000 skazań w 41,9% przypadków orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, a w 65,9% przypadków zastosowano tryb konsensualny,
- b) w zakresie przestępstwa z art. 178 § 2 k.k. – na 50 424 skazań w 21,6% przypadków orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, a w 66,1% przypadków zastosowano tryb konsensualny,
- c) w zakresie przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. – na 38 773 skazań w 64,9% przypadków orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, a w 54,8% przypadków zastosowano tryb konsensualny,
- d) w zakresie przestępstw z art. 286 k.k. – na 26 830 skazań w 80,6% przypadków orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, a w 57,9% przypadków zastosowano tryb konsensualny,
- e) w zakresie przestępstwa z art. 244 k.k. – na 21 716 skazań w 60,9% przypadków orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, a w 54,1% przypadków zastosowano tryb konsensualny.

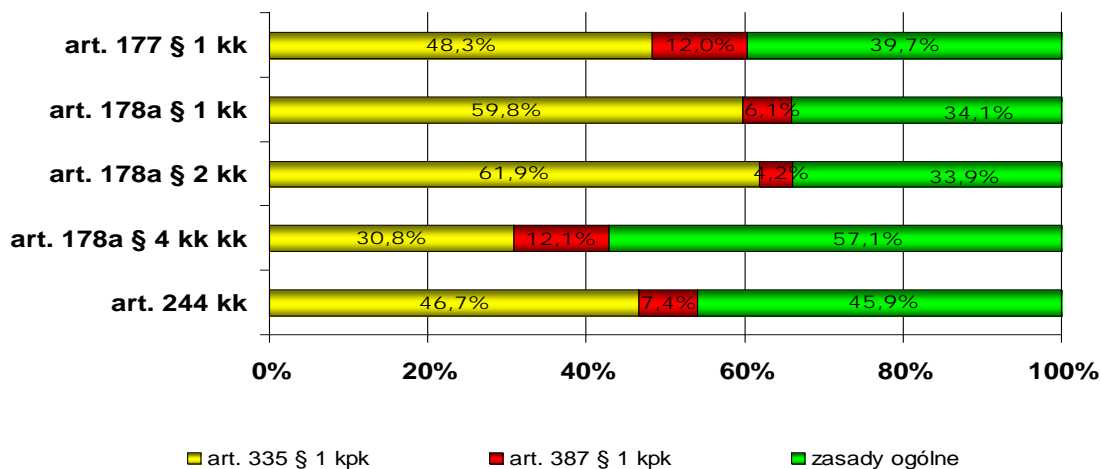
Szczegółowe porównanie struktury orzekanych kar oraz zastosowanych trybów odzwierciedlają poniższe zestawienia:

**STRUKTURA KAR WYMIERZANYCH
ZA WYBRANE PRZESTĘPSTWA W 2012 R.
(w odsetkach)**

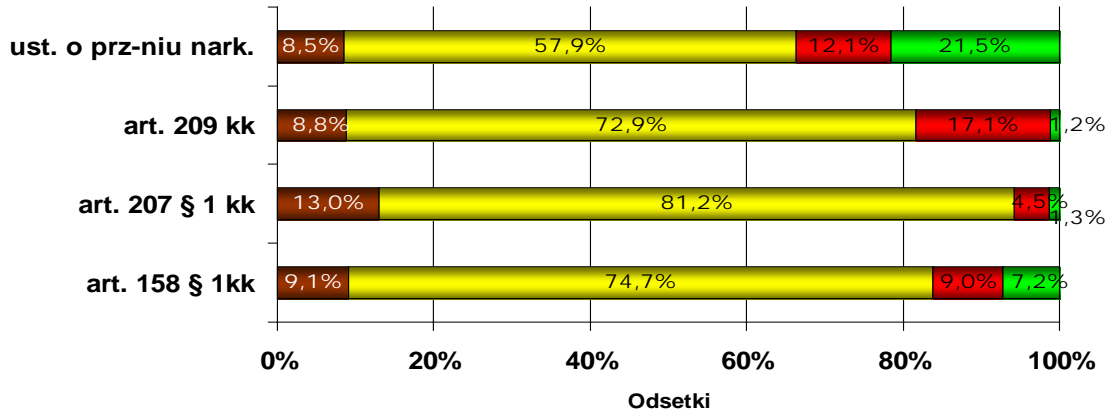
Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby skazane w I instancji przez Sądy Rejonowe w 2012 r.

**Stosowanie trybów konsensualnych
przy skazaniu za wybrane przestępstwa w 2012 r.
(w odsetkach)**

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby skazane w I instancji przez Sądy Rejonowe w 2012 r.

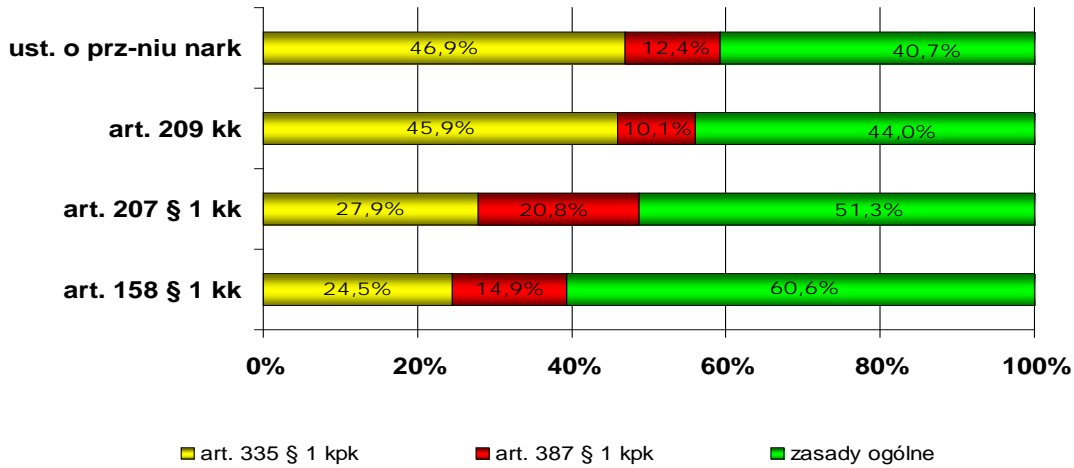
**STRUKTURA KAR WYMIERZANYCH
ZA WYBRANE PRZESTĘPSTWA W 2012 R.
(w odsetkach)**

- bezwzględne pozbawienie wolności
- pozbawienie wolności z warunkowym zawieszeniem
- ograniczenie wolności (w tym war. zaw.)
- samoistna grzywna (w tym war. zaw.)

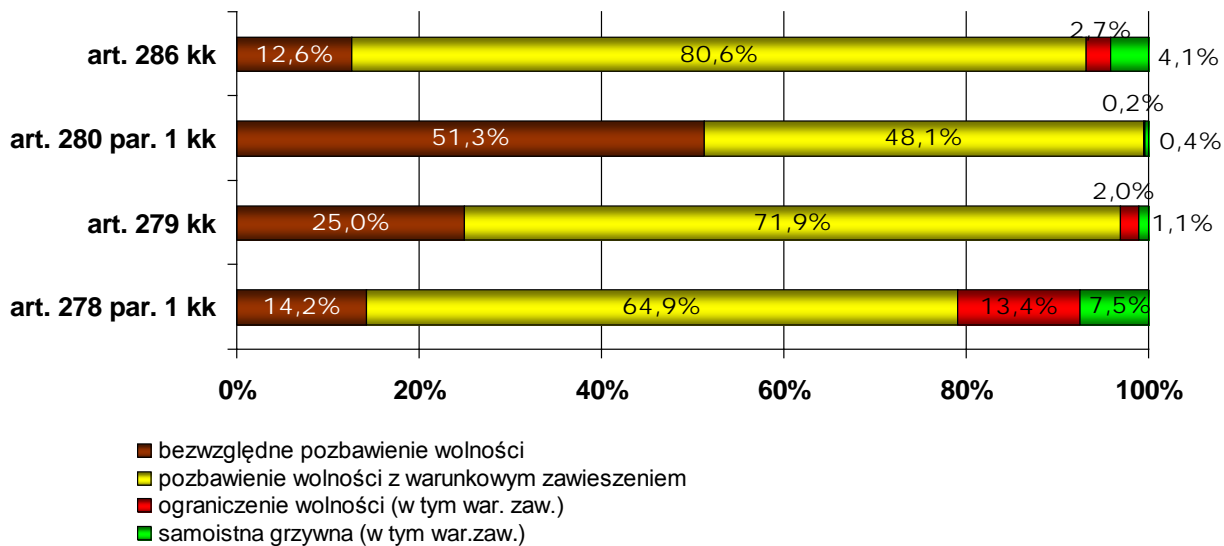
Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby skazane w I instancji przez Sądy Rejonowe w 2012 r.

**Stosowanie trybów konsensualnych
przy skazaniu za wybrane przestępstwa w 2012 r.
(w odsetkach)**

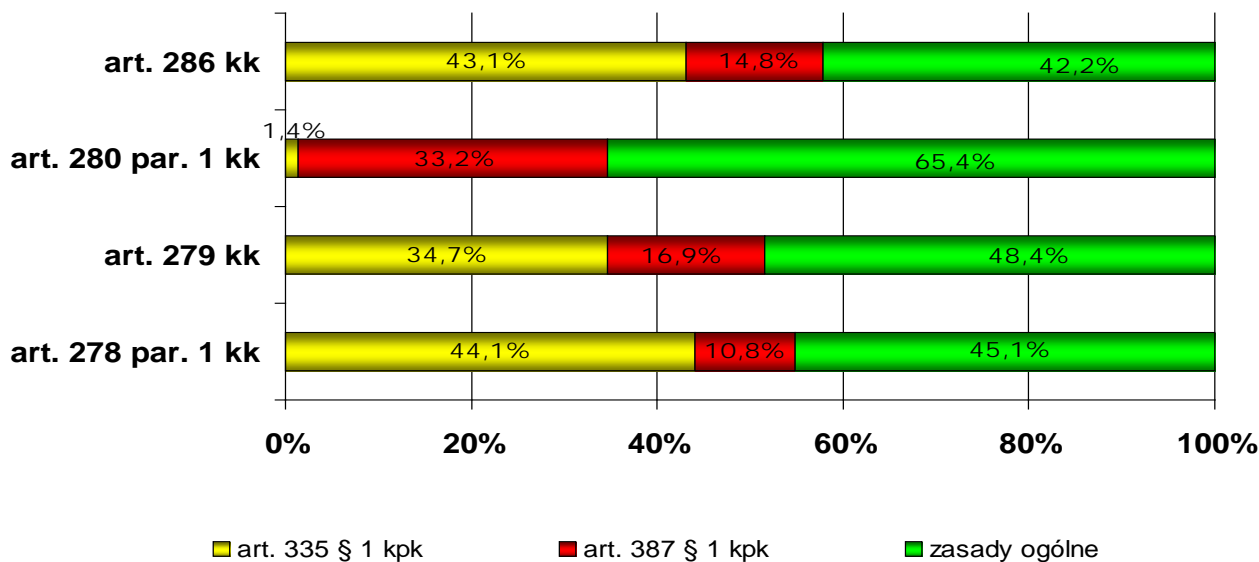
Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby skazane w I instancji przez Sądy Rejonowe w 2012 r.

**STRUKTURA KAR WYMIERZANYCH
ZA WYBRANE PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO MIENIU
W 2012 R.
(w odsetkach)**

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby skazane w I instancji przez Sądy Rejonowe w 2012 r.

**Stosowanie trybów konsensualnych
przy skazaniu za wybrane przestępstwa w 2012 r.
(w odsetkach)**

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydział Statystyki – MS-S6r - osoby skazane w I instancji przez Sądy Rejonowe w 2012 r.

Porównanie przedstawionej wyżej struktury orzekanych za wybrane przestępstwa kar, wskazującej na zdecydowaną przewagę kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania oraz trybów, w jakich zapadają orzeczenia skazujące, nie pozostawia wątpliwości, że w większości przypadków kara pozbawienia wolności z warunkowym zwieszeniem wykonania jest orzekana w jednym z trybów konsensualnych, na skutek zaakceptowania przez sąd stosownego wniosku prokuratora albo (rzadziej) oskarżonego. Sytuacja taka pokazuje, jak ogromny wpływ na kształtowanie praktyki orzeczniczej w Polsce mają prokuratorzy, a w konsekwencji – jak ważne jest podjęcie działań mających na celu wypracowanie standardów wnioskowania przed sądem przez oskarżyciela publicznego określonego rodzaju wymiaru kary z uwzględnieniem zapewnienia jednolitości orzeczniczej na terenie całego kraju oraz zbilansowania dysproporcji orzeczniczej w katalogu kar o nieizolacyjnym charakterze.

Ponadto przedstawione wyżej dane uwypuklają charakterystyczne dla polskiej polityki karnej zjawisko „spłaszczenia” odpowiedzialności karnej za przestępstwa o zróżnicowanym zagrożeniu kodeksowym, wyrażającego się w podobnym traktowaniu przez organy wymiaru sprawiedliwości w zakresie konsekwencji prawnokarnych różnych typów czynów zabronionych, bez względu na rodzaj i wielkość zagrożenia przewidzianego w przepisach ustawy. Upowszechnienie trybów konsensualnych wywołało bowiem efekt premiowania w praktyce orzeczniczej przestępstw poważnych, zagrożonych surowymi sankcjami oraz faktycznego zaostrzania represyjności w przypadku przestępstw drobnych, zagrożonych karami alternatywnymi lub karą pozbawienia wolności w relatywnie niskim wymiarze. Wystarczy w tym zakresie porównać strukturę kar orzekanych za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. (zagrożone karą pozbawienia wolności od 1 roku do 10 lat), za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. (zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat) oraz za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. (zagrożone karami alternatywnymi grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2) – we wszystkich trzech kategoriach dominujący charakter ma krótkotrwała (do 1 roku) kara pozbawienia wolności, która w przypadku art. 279 § 1 k.k. dotyczy 41% skazań, w przypadku art. 278 § 1 k.k. – 59% skazań, a w przypadku art. 178a § 1 k.k. – 43% skazań.

Analiza przytoczonych danych pozwala także wnioskować, że w odniesieniu do tych typów przestępstw, za które ustawodawca przewidział surowe zagrożenie karne praktyka orzecznicza wykazuje szczególne przywiązanie do wymierzania kar w dolnych granicach tego zagrożenia, a w odniesieniu do przestępstw zagrożonych łagodnie – do wymierzania kar rodzajowo najsurowszych. Taka prawidłowość widoczna jest np. w przypadku przestępstwa

z art. 279 § 1 k.k. (kradzież z włamaniem), ale ze szczególnym nasileniem ujawnia się w przypadku przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. (podstawowego typu rozboju), gdzie połowę orzeczonych kar stanowią kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania. Oznacza to, że aż w połowie przypadków sądy uznały, że sprawca rozboju w typie podstawowym zasłużył na najniższą przewidzianą przepisami ustawy karę, ponieważ ustawowe zagrożenie wynosi w tym przypadku od 2 do 12 lat pozbawienia wolności, a co do zasady karę maksymalnie 2 lat pozbawienia wolności można warunkowo zawiesić. Podobne traktowanie przestępstwa np. z art. 209 § 1 k.k., zagrożonego nieporównanie łagodniej (karami alternatywnymi), powinno skutkować przewagą kar wolnościowych, a tymczasem w ponad 82% jest to kara pozbawienia wolności.

Skrajnymi przykładami przestępstw bardzo poważnych o szczególnej intensywności społecznej szkodliwości są: zgwałcenie (art. 197 § 1 k.k.), zgwałcenie kwalifikowane – zgwałcenie małoletniego poniżej 15 lat (art. 197 § 3 pkt 2 k.k.), czyn polegający na obcowaniu z małoletnim poniżej 15 lat. W pierwszym przypadku na 455 skazanych w 2011 r. 35,5% otrzymało wyrok kary pozbawienia wolności w zawieszeniu, w 2012 r. wartości te kształtowały się bardzo podobnie. W drugim przypadku w 2012 r. na 40 osób skazanych na karę pozbawienia wolności aż 5 było skazanych na karę 2 lat w zawieszeniu, co jest zdumiewające, bo czyn ten stanowi zbrodnię zagrożoną karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności (w wyniku stosowania trybów konsensualnych sądy stosują jednak również nadzwyczajne złagodzenie kary). W trzecim przypadku w 2012 r. na 607 osób skazanych na karę pozbawienia wolności 386 osób było skazanych na karę w zawieszeniu, co stanowi ok. 63,5%. W praktyce oznacza to również, że taką samą karę np. 2 lat pozbawienia wolności sądy wymierzają za zgwałcenie, zgwałcenie małoletniego poniżej 15 lat, rozbój, jak również za posiadanie narkotyków, naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza czy przywłaszczenie powierzonego mienia ruchomego

Nie ulega wątpliwości, że znaczna część przestępstw, w odniesieniu do których sądy orzekają minimalne przewidziane w przepisach sankcje mogłyby być zakwalifikowane z przepisów przewidujących typy uprzywilejowane, np. z art. 283 k.k. w odniesieniu do wspomnianych wyżej przestępstw kradzieży z włamaniem albo rozboju. Organy ścigania (Policja, prokuratura) ze względów czysto statystycznych nie są jednak skłonne do przyjmowania takiej uprzywilejowanej kwalifikacji, a sądy, otrzymując do rozpoznania wnioski złożony w trybie art. 335 k.p.k., ze względów czysto pragmatycznych niechętnie wdają się w spór z oskarżycielem co do kwalifikacji, ponieważ jej zakwestionowanie rodzi konieczność przeprowadzenia pełnego, czasochłonnego i pracochłonnego postępowania rozpoznawczego.

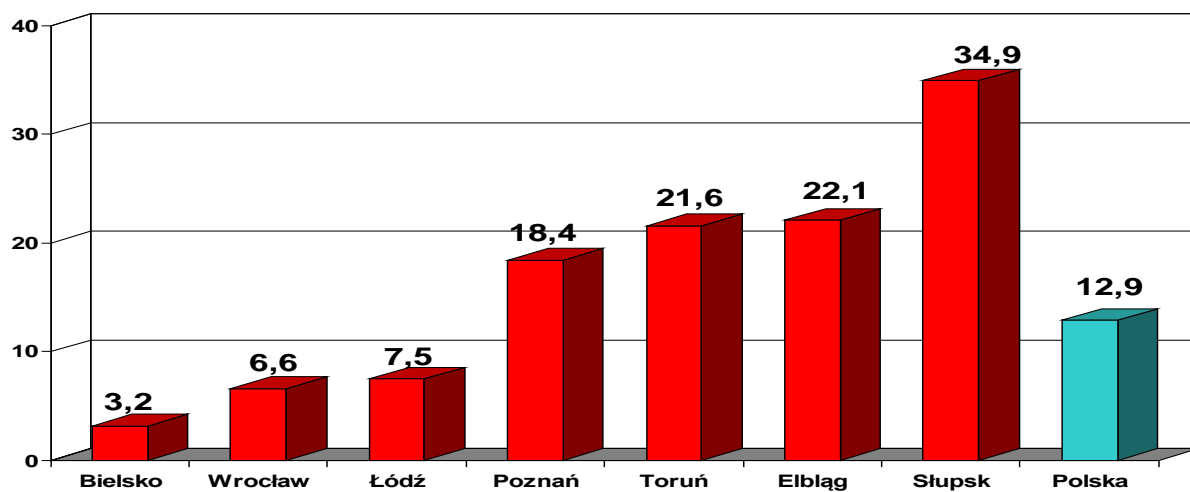
Również ten mechanizm przyczynia się do utrwalania wadliwej struktury kar, ponieważ w wielu przypadkach prawidłowa kwalifikacja otworzyłaby drogę do wymierzenia kary innej niż pozbawienie wolności.

W tym kontekście należy też wskazać, że przemyslenia wymaga instytucja tzw. wypadku mniejszej wagi, przewidzianego jako typ uprzywilejowany w wielu kategoriach przestępstw, w tym zwłaszcza przestępstw przeciwko mieniu oraz przestępstw narkotykowych. Obserwacja praktyki orzeczniczej wskazuje na znaczące rozbieżności w ocenie okoliczności decydujących o kwalifikacji czynu w obrębie typu podstawowego i typu uprzywilejowanego oraz interpretacji przytoczonego wyżej wysoce niedookreślonego pojęcia. Wynika z tego pełna swoboda orzecznicza poszczególnych sądów i sędziów, niejednorodna w skali kraju, prowadząca do sytuacji, w której za taki sam czyn możliwe są krańcowo różne skazania, w zależności od właściwości miejscowej sądu oraz konkretnego sędziego. Nie kwestionując zasady niezawisłości sędziowskiej, należy wskazać, że granice sędziowskiej swobody powinny być limitowane bardziej czytelnymi, jasnymi i zrozumiałymi kryteriami decydującymi o kwalifikacji czynu, w celu wyeliminowania sytuacji, w których swoboda przekształca się w dowolność i arbitralność.

Dane statystyczne pozwalają również zaobserwować jeszcze jedno niepokojące zjawisko polskiej polityki karnej, mianowicie brak jednolitości orzeczniczej w skali kraju, przejawiający się nie tylko w różnorodności, a nawet rozbieżności w wymiarach kar za takie same czyny orzekanych w różnych sądach, ale także w zróżnicowanej strukturze statystycznej kar wymierzanych w danych sądach.

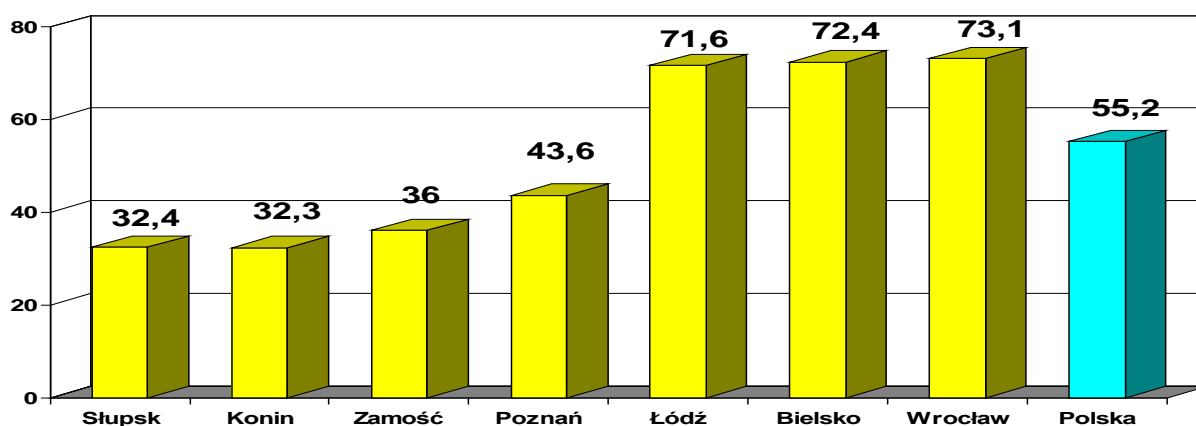
W niektórych okręgach odsetek orzekanych przez sądy kar ograniczenia wolności wynosi ponad 30%, w innych nie przekracza 3%. Podobnie skrajne zróżnicowanie występuje w zakresie stosowania kar grzywny, a także w zakresie wymiaru kary orzekanej za podobne pod względem charakteru i zagrożenia przestępstwa. Analiza danych prowadzi do wniosku, że za ten sam czyn na podstawie tych samych przepisów możliwe są krańcowo różne skazania (różne rodzaje i wymiary kar), w zależności od właściwości miejscowej sądu orzekającego w sprawie. Poziom różnic w doborze sankcji karnych obrazują poniższe zestawienia:

**Odsetek osób skazanych w sądach rejonowych
na karę ograniczenia wolności w 2012 roku**

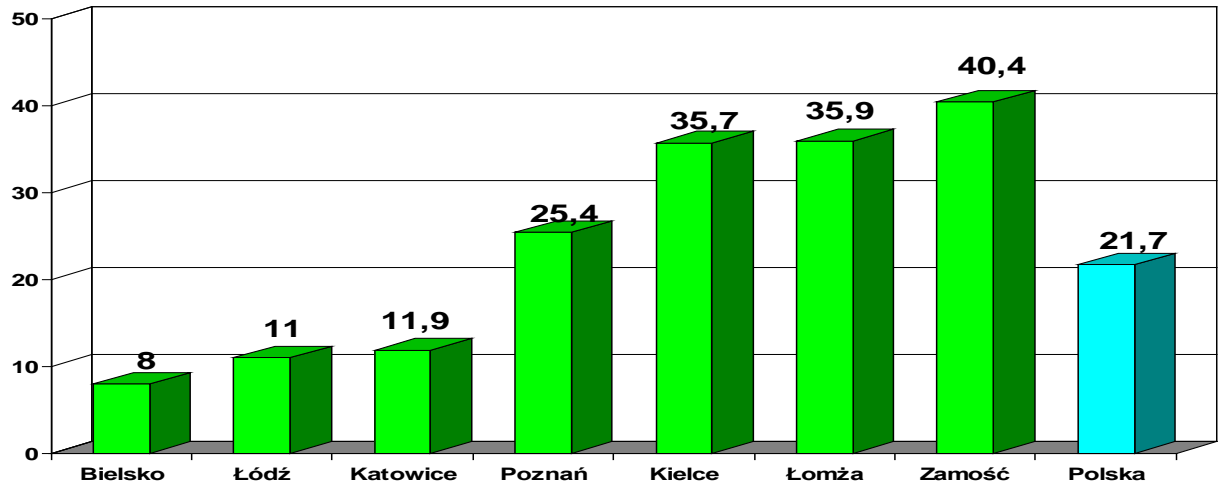
Dane statystyczne MS-S6r za 2012 rok

**Odsetek osób skazanych w sądach rejonowych
na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem
w 2012 roku**

Dane statystyczne MS-S6r za 2012 rok

Odsetek osób skazanych w sądach rejonowych na karę samoistną grzywny w 2012 roku

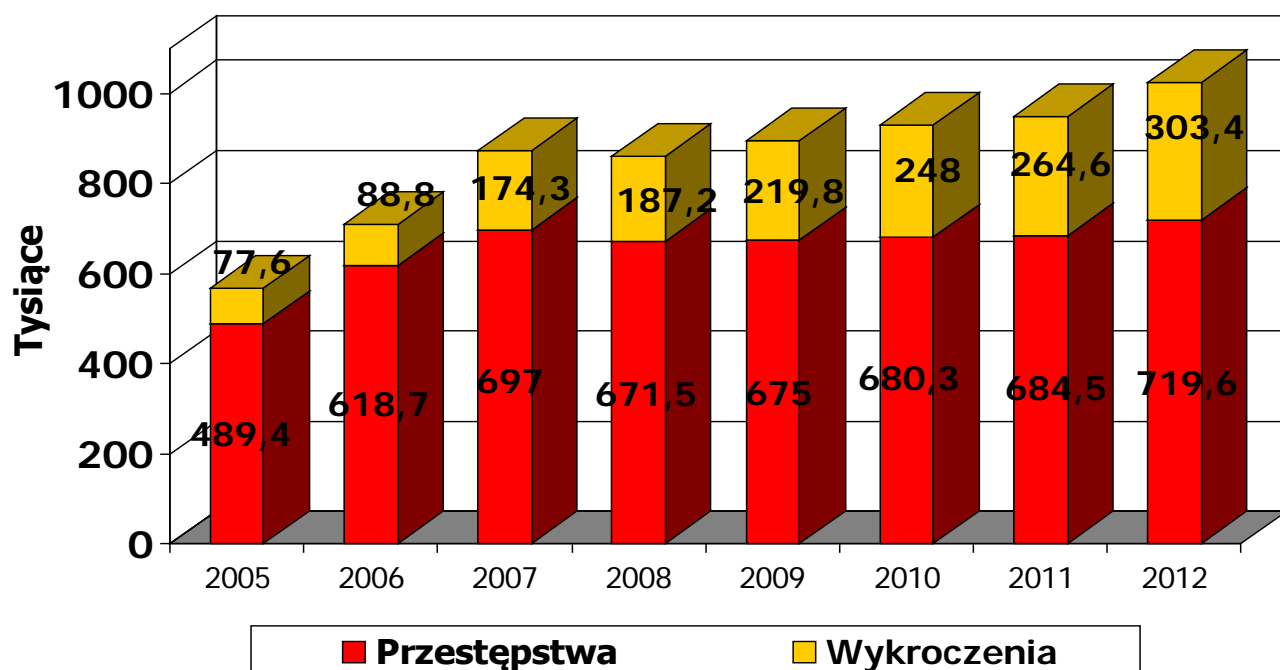
Dane statystyczne MS-S6r za 2012 rok

Zjawisko tak daleko idącej i wynikającej wprost z przedstawionych informacji statystycznych różnorodności w skali kraju nie może być w sposób przekonujący wytłumaczone wyłącznie zasadą sędziowskiej swobody w doborze środków reakcji karnej.

II. Wykonawstwo

Oczywisty charakter ma twierdzenie, że kształt orzecznictwa w sprawach karnych wywołuje bezpośrednie skutki w sferze wykonawstwa, a jego ugruntowanie i utrwalenie w obecnej postaci, charakteryzującej się nadużywaniem w praktyce orzeczniczej kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, stanowi główne źródło strukturalnych problemów związanych z wykonywaniem orzeczeń karnych. Należy pamiętać, że prawomocne orzeczenie skazujące w rzeczywistości nigdy nie kończy postępowania karnego, ponieważ wymaga jeszcze przeprowadzenia postępowania wykonawczego, które niejednokrotnie bardziej absorbuje sąd niż przeprowadzenie postępowania rozpoznawczego. O znaczeniu wykonawstwa dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych przekonuje przedstawione poniżej zestawienie wpływu spraw karnych wykonawczych, który to wpływ nieustannie rośnie i zbliża się już do miliona spraw rocznie, mimo realnego spadku przestępczości i radykalnego spadku liczby skazań:

Wpływ spraw wykonawczych karnych i wykroczeniowych w sądach rejonowych

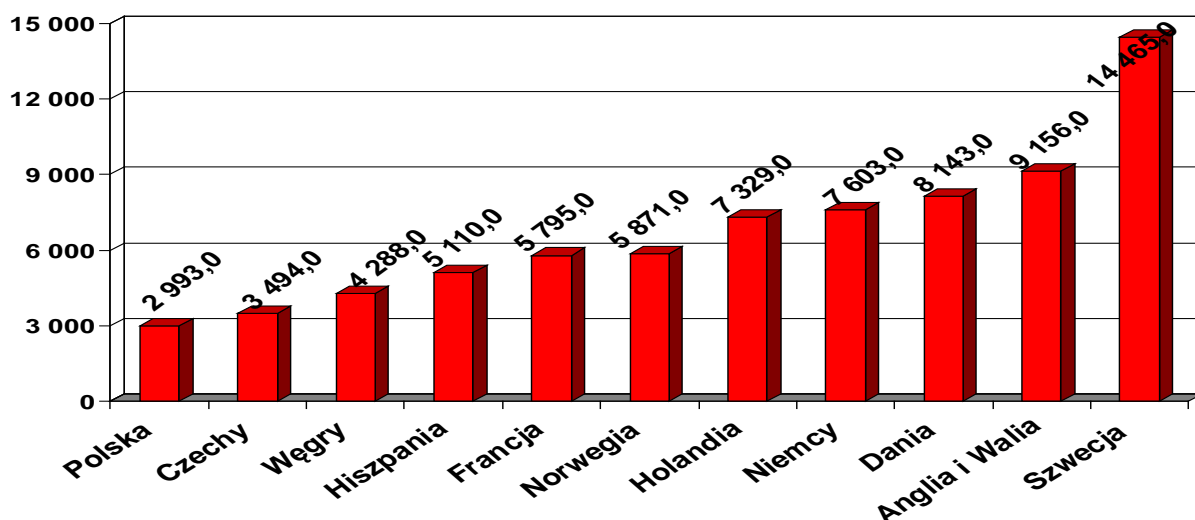

Dane Ministerstwa Sprawiedliwości : MS – S5r – ewidencja spraw karnych i wykroczeniowych w sądach rejonowych za lata 2005 - 2012

Przytoczone dane sugerują, że dalsze zaniechania legislacyjne w obszarze prawa materialnego, bez odwrócenia proporcji orzekanych sankcji, grożą paraliżem sądownictwa w sprawach karnych wykonawczych. Nowelizacje kodeksu karnego wykonawczego z lat 2010–2012 rzeczywiście przyczyniły się do usprawnienia postępowań wykonawczych, ale bez zmian w zakresie prawa materialnego i częściowo również procedury nie będą w stanie zahamować licznych niekorzystnych tendencji w sferze wykonawstwa.

W warunkach polskich jednym z zasadniczych problemów nie tylko ściśle wykonawczych, ale społecznych jest zjawisko nadmiernej populacji więziennej w stosunku do poziomu i struktury przestępczości. Wbrew wyobrażeniom kształtowanym przez media i niektóre środowiska polityczne poziom przestępczości w Polsce należy do najniższych w Europie, co obrazuje poniższe zestawienie:

Liczba przestępstw na 100 tys. mieszkańców (dane za 2007 r.)

Dane policyjne wg European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2010

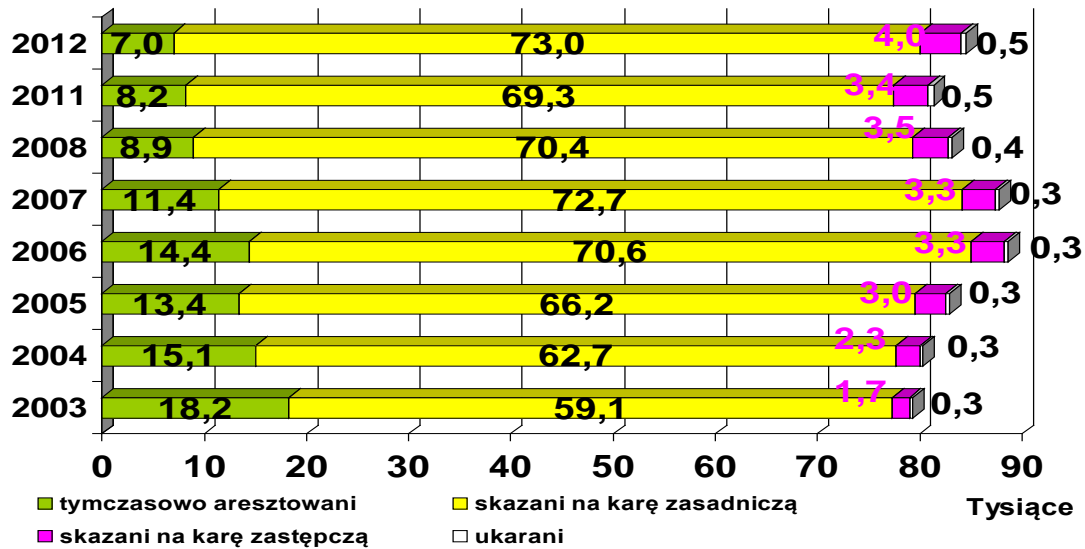
Od 2007 r. w przypadku Polski powyższy wskaźnik ulegał minimalnym tylko wahaniom i obecnie (za 2012 r.) utrzymuje się na poziomie ok. 2900 przestępstw na 100 000 mieszkańców.

Wynikający z przytoczonego zestawienia stan rzeczy powinien dać asumpt do zastanowienia, jakie mechanizmy powodują, że jeden z najniższych wskaźników przestępczości w Europie generuje jeden z najwyższych wskaźników odsetka populacji pozbawionej wolności (czyli tzw. wskaźnika prizonizacji, o którym była mowa wcześniej).

Odpowiedź na to pytanie przynosi analiza danych dotyczących struktury osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz struktury orzeczeń skutkujących pozbawieniem wolności. Strukturę osadzonych prezentuje poniższa tablica:

STRUKTURA OSADZONYCH

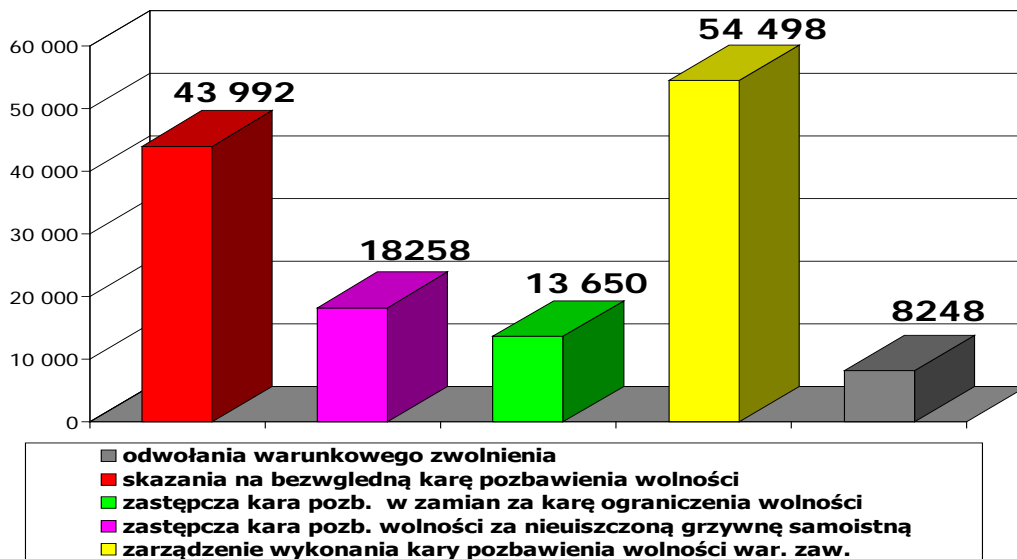
Stan w dniu 31 grudnia - w liczbach bezwzględnych

* Centralny Zarząd Służby Więziennej – Informacje o wykonywaniu kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania za lata 2003-2012 – stan w dniu 31 grudnia

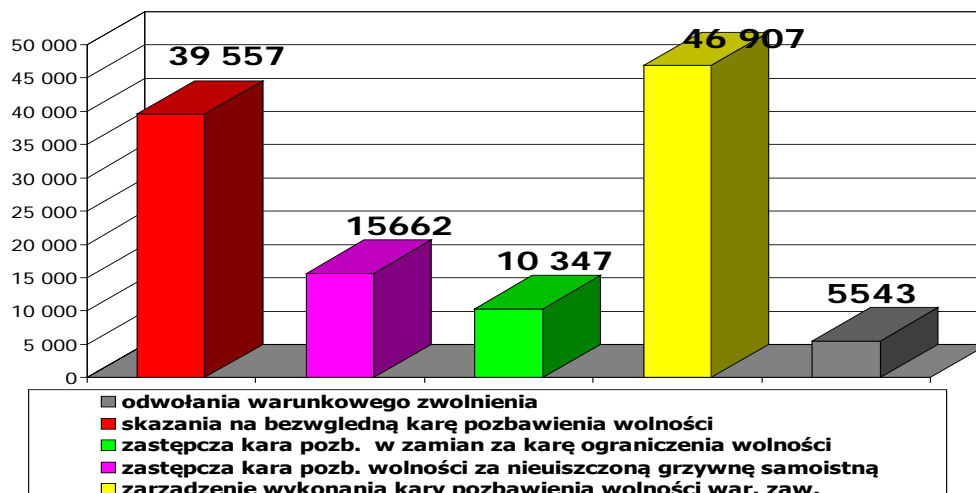
Na jej podstawie można sformułować kilka zasadniczych wniosków: po pierwsze na przestrzeni lat 2003–2012 w sposób znaczący (o ponad połowę) spadła liczba osób tymczasowo aresztowanych, co należy poczytać za sukces wysiłków zmierzających do uczynienia z tymczasowego aresztowania środka zapobiegawczego o charakterze wyjątkowym, stosowanym tylko w ostateczności; po drugie nieustannie największy odsetek i największą liczbę bezwzględną osadzonych stanowią osoby skazane na karę zasadniczą pozbawienia wolności; po trzecie liczba ta nie ulega znaczącej redukcji, proporcjonalnej do spadku liczby skazań i po czwarte liczba osadzonych skazanych na karę zasadniczą jest znacznie większa niż liczba orzekanych w poszczególnych latach bezwzględnych kar pozbawienia wolności. Zrozumienie tych spostrzeżeń wymaga przeanalizowania kolejnej tablicy, ilustrującej strukturę orzeczeń sądów skutkujących pozbawieniem wolności:

ORZECZENIA SĄDÓW SKUTKUJĄCE POZBAWIENIEM WOLNOŚCI w 2012 r.

Wynika z niej, że to nie kary bezwzględne w największym stopniu generują populację więzienną lecz zarządzenia wykonania kar pozbawienia wolności, których wykonanie było uprzednio warunkowo zawieszony. Taki stan rzeczy ma charakter trwały i powtarza się od wielu lat (dla porównania poniżej zamieszczono dane za 2008 r.):

ORZECZENIA SĄDÓW SKUTKUJĄCE POZBAWIENIEM WOLNOŚCI w 2008 r.

Ogólny zaś wskaźnik zarządzeń wykonania wszystkich kar warunkowo zawieszonych na przestrzeni ostatnich lat, przedstawiają poniższe zestawienia:

Liczba orzeczeń w przedmiocie zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej w sądach rejonowych w latach 2010–2013

Wyszczególnienie	Wnioski w przedmiocie zarządzenia wykonania kary		
	razem	w tym	
		uwzględnione	niewzględnione
2010			
Ogółem spraw	96 887	47 744	49 143
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	95 525	46 837	46 688
ograniczenia wolności	741	491	250
grzywny	621	416	205
2011			
Ogółem spraw	98 457	50 566	47 891
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	96 867	49 741	47 126
ograniczenia wolności	1 251	634	617
grzywny	339	191	148
2012			
Ogółem spraw	93 272	51 551	41 721
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			

pozbawienia wolności	92 496	50 904	41 592
ograniczenia wolności	442	354	88
grzywny	334	293	41
2013			
Ogółem spraw	94 019	48 927	45 092
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	93 098	48 287	44 811
ograniczenia wolności	698	467	231
grzywny	223	173	50

Liczba orzeczeń w przedmiocie zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej
w sądach okręgowych w latach 2010–2013

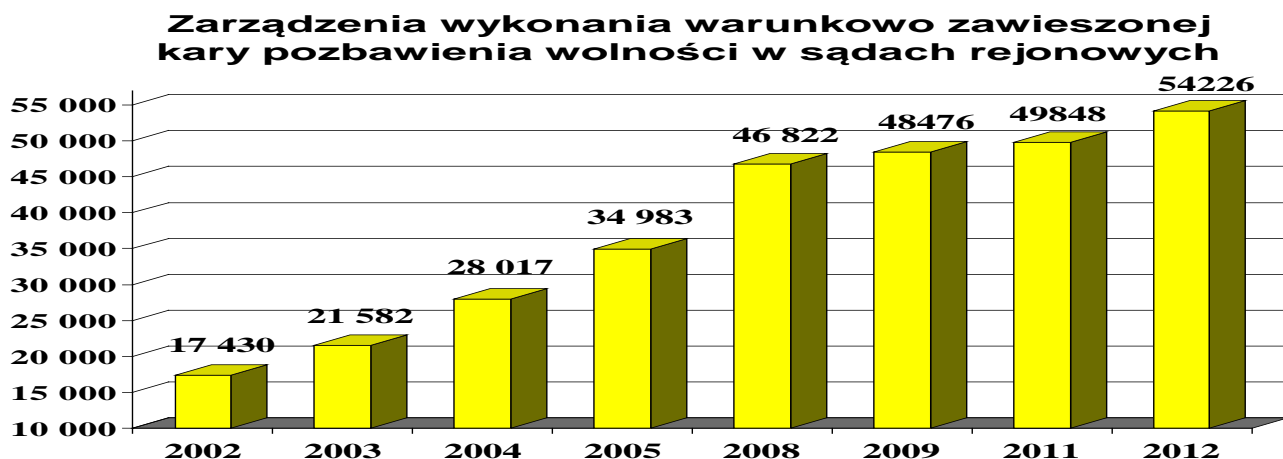
Wyszczególnienie	Wnioski w przedmiocie zarządzenia wykonania kary		
	razem	w tym	
		uwzględnione	niewzględnione
2010			
Ogółem spraw	190	77	113
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	190	77	113
ograniczenia wolności	–	–	–
grzywny	–	–	–

2011			
Ogółem spraw	280	107	173
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	280	107	173
ograniczenia wolności	–	–	–
grzywny	–	–	–
2012			
Ogółem spraw	606	302	304
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	604	300	304
ograniczenia wolności	–	–	–
grzywny	2	2	
2013			
Ogółem spraw	913	396	517
w tym			
Zarządzenia dotyczące kary:			
pozbawienia wolności	912	395	517
ograniczenia wolności	–	–	–
grzywny	1	1	–

Przytoczone dane statystyczne pozwalają dostrzec niebudzącą wątpliwości prawidłowość, na którą już wcześniej zwrócono uwagę, że powszechne orzekanie (nadużywanie) kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, przy zachwianiu proporcji statystycznych w stosunku do innych kar nieizolacyjnych, pozostaje w ścisłym związku z kreowaniem zjawiska bardzo wysokiego poziomu populacji więziennej, okresowo przybierającego postać przeludnienia jednostek penitencjarnych.

Wydawać by się mogło, że odnotowywana w praktyce orzeczniczej przewaga kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, przy założeniu efektywnej probacji, powinna pozostawać w ścisłym związku z redukcją zjawiska wysokiej populacji więziennej. Informacje statystyczne jednak obrazują tendencję odwrotną, a mianowicie dają podstawy przypuszczać, że kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, orzekana w sytuacji braku pozytywnej prognozy kryminologicznej, w liczbie uniemożliwiającej poddanie skazanych – przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi, instytucji i zasobów kadrowych – skutecznym oddziaływaniom w okresie próby pozostaje karą nieskuteczną, a to w efekcie prowadzi do zarządzenia jej wykonania i umieszczenia sprawcy w warunkach izolacji.

W 2012 roku zarządzono wykonanie kary uprzednio warunkowo zawieszanej wobec 54 226 osób, głównie z powodu popełniania kolejnych przestępstw w okresie próby, odwołano warunkowe przedterminowe zwolnienie wobec 8248 osób i zarządzono zastępczą karę pozbawienia wolności z powodu uchylenia się od wykonywania kary ograniczenia wolności wobec 13 650 osób. Odnotowana w 2012 r. liczba zarządzeń jest najwyższa od dekady, a dokładne w tym zakresie dane przedstawia poniższe zestawienie:

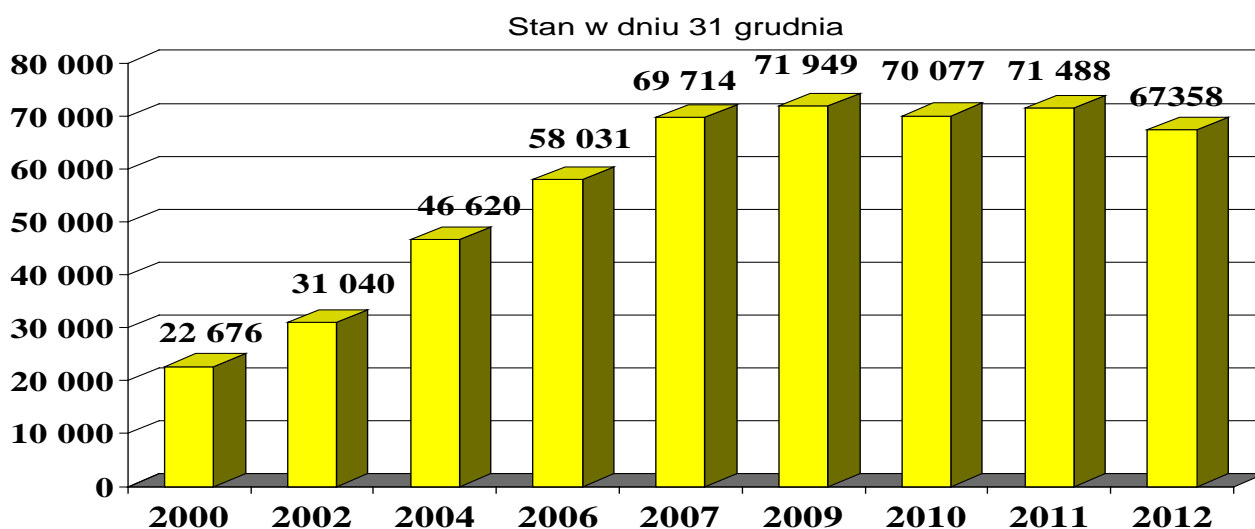

Dane Wydziału Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości – MS-S10r

Przytoczone liczby łącznie obrazują, jak wielu skazanych, którzy poddani zostali próbie na wolności, odbędzie ostatecznie karę w zakładzie karnym. Nie budzi w związku z tym wątpliwości fakt, który praktycy obserwują od lat, iż zdecydowana większość osób osadzonych w więzieniach to byli klienci nieskutecznej probacji. Dopiero ten wniosek może wytłumaczyć paradoks polegający na tym, że pomimo stosunkowo niewielkiego odsetka osób skazanych na bezwzględną karę pozbawienia wolności (od lat utrzymującego się na poziomie

9–10%, a w liczbach bezwzględnych – ok. 40 000), placówki penitencjarne stale pozostają na granicy przeludnienia, a polski wskaźnik prizonizacji jest jednym z najwyższych w Europie. Dodatkowo należy wskazać, że wysoki poziom i charakterystyczna struktura populacji więziennej to niejedyny efekt nadużywania kary pozbawienia w zawieszeniu. Pamiętać bowiem należy, że istnieje jeszcze powiązane z tym zjawisko tzw. kolejki skazanych oczekujących na wykonanie kary pozbawienia wolności, czyli osób z różnych przyczyn nieosadzonych w zakładzie karnym. Tak jak sama populacja więzienna również owa „kolejka” generowana jest w głównej mierze przez zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej, co tłumaczy, dlaczego mimo spadku liczby skazań nie udaje się jej znacząco zredukować. Od pięciu lat liczba nieosadzonych oscyluje w granicach 70 000 i jako taka stanowi swoistą zaległość w wykonywaniu kary pozbawienia wolności. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższe zestawienie:

SKAZANI NIEOSADZENI W ZAKŁADZIE KARNYM

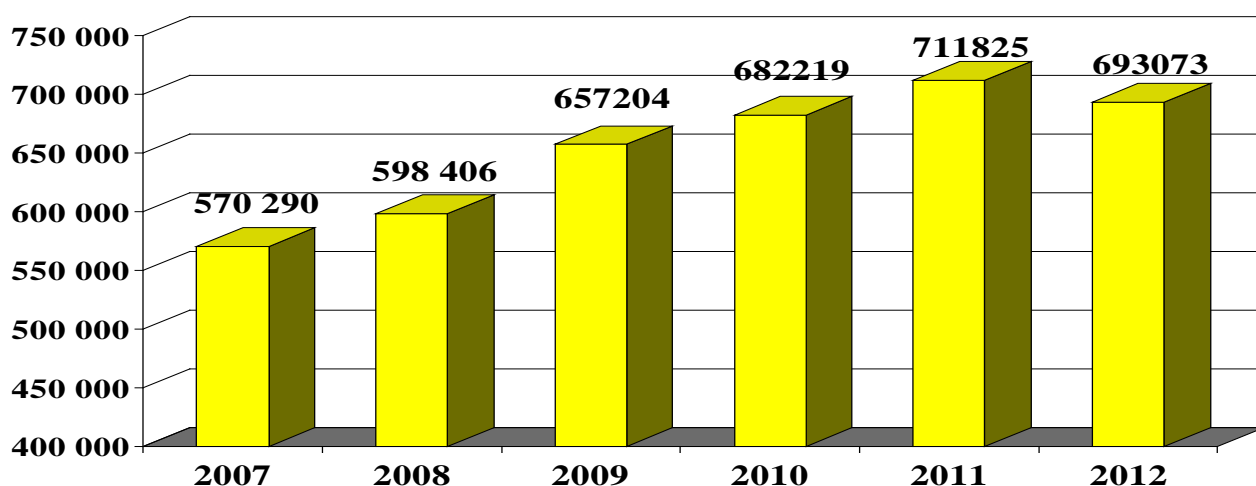
Osoby prawomocnie skazane na karę pozbawienia wolności nieosadzone w zakładzie karnym mimo upływu 14 dni od uprawomocnienia się wyroku (z wyłączeniem kar zastępczych) – dane Wydziału Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości - stan w dniu 31 grudnia.

Brak reakcji wymiaru organów wykonawczych na rosnącą kolejkę jest w pełni wytłumaczalny brakiem faktycznej fizycznej możliwości wykonania kar pozbawienia wolności. Ta swoista niemoc jest oznaką niedopasowania polityki karnej do rzeczywistego zagrożenia przestępczością i oczekiwań społecznych. Powoduje ona również, że o tym kto zostanie osadzony w zakładzie karnym decyduje w dużej mierze pozaustawowy czynnik losowy. Podobne niedopasowanie będące wynikiem nadmiernie restrykcyjnego prawa

możliwe było do zaobserwowania w okresie PRL, gdy również liczba miejsc w zakładach karnych była niewystarczająca dla ciągle przyrastającej populacji osób skazanych. W tamtym okresie dokonywane korekty następowały poprzez liczne akty amnestii. Miały one charakter regularny ze względu na to, że nie redukowały problemu systemowego, ale go pogłębiały poprzez pomniejszenie prewencyjnego charakteru kary.

Jak wielokrotnie już wyżej wskazano, przyczyn niskiej skuteczności probacji należy poszukiwać w niespotykanej skali orzecznictwa bezrefleksyjnie szafującego środkami probacji, zwłaszcza warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności, w stopniu, który wywołuje efekt przeciążenia aparatu wykonawczego. Wystarczy wskazać, że ogromny zakres orzekania probacji w stosunku do niewielkiego udziału samoistnej kary grzywny, będący ewenementem na skalę europejską, powoduje, że na koniec 2012 r. mamy w kraju 693 073 wykonywanych orzeczeń sądów rejonowych skazujących na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Dynamikę tego zjawiska na przestrzeni ostatnich kilku lat obrazuje poniższe zestawienie:

Liczba wykonywanych warunkowo zawieszonych kar pozbawienia wolności w sądach rejonowych

Dane Wydziału Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości – MS-S10r

Ponownie należy podkreślić, że odzwierciedlony na wykresie lawinowy wzrost wykonywanych kar warunkowo zawieszonych miał miejsce mimo jednoczesnego spadku liczby skazań. Jest to o tyle zrozumiałe, że wykonywanie tego rodzaju kar, z uwagi na długość okresów próby, trwa z reguły co najmniej kilka lat i ich ogólna liczba jest efektem nawarstwienia się skazań również z lat poprzednich.

Jeżeli do wskazanej wyżej liczby dodamy liczbę spraw dotyczących wykonania kary ograniczenia wolności, warunkowego przedterminowego zwolnienia i warunkowego umorzenia postępowania to łącznie możemy szacować, iż w Polsce na koniec 2012 r. wykonywano około 880 000 (!) spraw szeroko rozumianej probacji. Tak ogromna rzesza skazanych nie może być poddana skutecznym zabiegom resocjalizacyjnym przy wykorzystaniu dostępnych zasobów kadrowych i instytucjonalnych.

Dodać również należy, że na skutek masowego charakteru warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w sposób bardzo oszczędny korzysta z możliwości łączenia okresu próby z obowiązkami probacyjnymi, które mogłyby wprowadzać realną dolegliwość tej kary i być czynnikiem naprawczym. Wystarczy wspomnieć, że w 2012 r. na 693 073 wykonywanych orzeczeń związanych z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności tylko w przypadku 191 105 orzeczeń nałożono na skazanych tego rodzaju obowiązki. Znikomy jest zakres stosowania tzw. zakazów zbliżania się oraz obowiązków poddania się oddziaływaniom terapeutycznym i uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. Praktycznie w ogóle nie występuje orzecznictwo szczególnych obowiązków probacyjnych dla przestępców seksualnych i mających problemy z agresją.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż w polskich warunkach orzekanie odbywa się bez przeprowadzenia profesjonalnej diagnostyki przedsądowej oskarżonego, co jest kolejnym ewenementem w skali Europy. Przewidziany przez ustawodawcę w art. 214 k.p.k. wywiad środowiskowy w praktyce nie dostarcza sędziemu informacji pozwalających na głęboką i do końca trafną prognozę kryminologiczną. Ponadto zakres zlecenia przez prokuraturę i sądy tych dodatkowo płatnych wywiadów kuratorom jest bardzo niewielki (w 2012 r. kuratorzy przeprowadzili tylko 17 724 takich wywiadów). O wiele częściej na zasadach bezpłatnych wywiady te zlecane są Policji, przy czym ich jakość jest zblizona.

Kara grzywny lub kara pozbawienia wolności paradoksalnie stała się karą bardziej dolegliwą od kary pozbawienia wolności w zawieszeniu, która w praktyce nie wiąże się z żadnymi negatywnymi konsekwencjami poza krótkotrwałym wpisem do rejestru karnego. Kara grzywny lub kara ograniczenia wolności orzekana jako kara podstawowa i najczęściej stosowana byłaby karą bardziej odstrasżającą i proporcjonalną.

Mimo istnienia efektywnego narzędzia w postaci tych dwóch kar, skutki ich wykonywania w ostatnim dziesięcioleciu nigdy nie miały istotnego negatywnego wpływu na populację więzienną. W ostatnich latach w liczbie 80–90 tys. osadzonych jedynie 2–4 tys. skazanych

odbywało karę zastępczą pozbawienia wolności z powodu uchylania się od uiszczenia grzywny lub niewykonania kary ograniczenia wolności.

Liczba niewykonywanych orzeczeń kary ograniczenia wolności w sądach rejonowych i w sądach okręgowych w latach 2010–2013		
Wyszczególnienie	Liczba orzeczeń	
	SĄDY REJONOWE	SĄDY OKRĘGOWE
2010		
Liczba orzeczeń o karze ograniczenia wolności, które wpłynęły do wykonania w okresie sprawozdawczym	92 514	X
w tym:		
liczba niewykonywanych orzeczeń	28 890	X
2011		
Liczba orzeczeń o karze ograniczenia wolności, które wpłynęły do wykonania w okresie sprawozdawczym	91 262	X
w tym:		
liczba niewykonywanych orzeczeń	27 798	X
2012		
Liczba orzeczeń o karze ograniczenia wolności, które wpłynęły do wykonania w okresie sprawozdawczym	93 243	28
w tym:		
liczba niewykonywanych orzeczeń	28 870	9
2013		
Liczba orzeczeń o karze ograniczenia wolności, które wpłynęły do wykonania w okresie sprawozdawczym	94 828	40
w tym:		
liczba niewykonywanych orzeczeń	28 648	7

Wskazane liczby dowodzą, iż w dużej części nie dochodzi do wykonania zastępczych kar pozbawienia wolności na skutek poddania się przez skazanych rygorom związanym z karą podstawową (uiszczenie kwot grzywny i przystąpienie do nakazanej pracy w karze ograniczenia wolności).

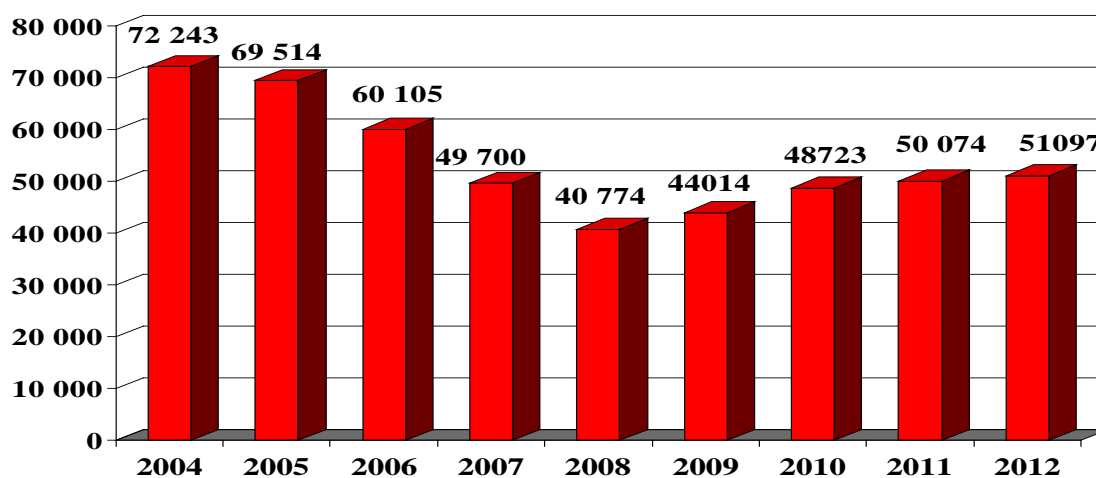
Liczbę wydanych zarządzeń w przedmiocie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności za karę grzywny obrazuje poniższe zestawienie:

*Liczba wydanych postanowień w przedmiocie zarządzenia wykonania kary zastępczej
pozbawienia wolności za karę grzywny w sądach rejonowych i w sądach okręgowych w latach
2010–2013*

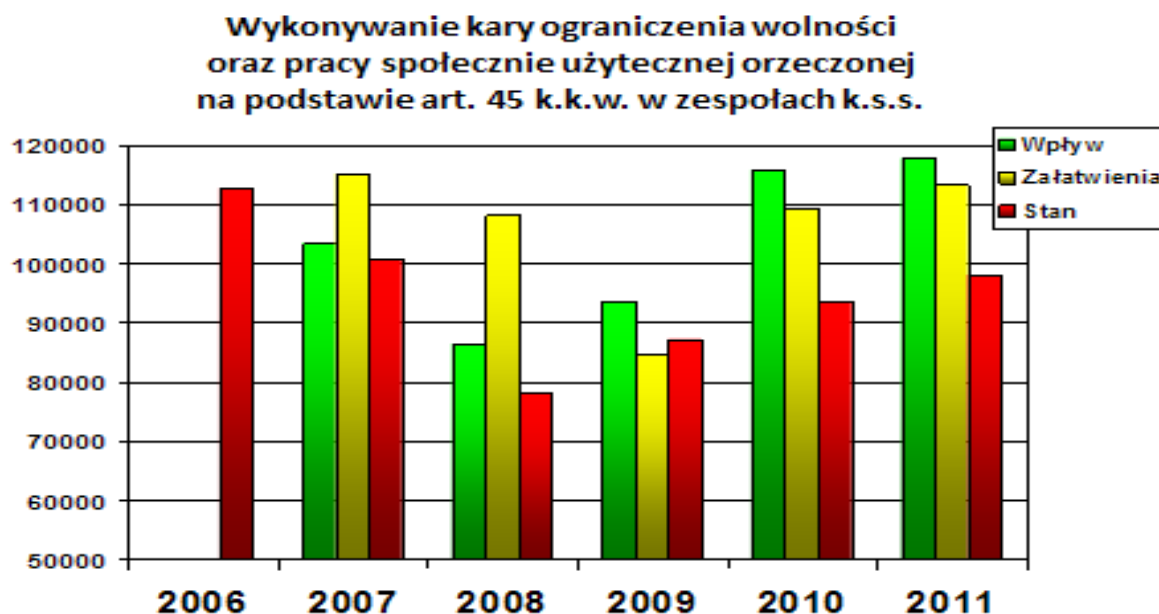
Wyszczególnienie		Lata			
		2010	2011	2012	2013
sądy rejonowe					
Liczba orzeczeń w zamian za grzywnę:	obok pozbawienia wolności	32 092	34 784	37 979	32 871
	samoistną	31 766	36 964	46 172	61 927
sądy okręgowe					
Liczba orzeczeń w zamian za grzywnę:	obok pozbawienia wolności	800	867	967	1 139
	samoistną	7	8	11	21

Stosowanie przez sądy systematycznie, ale nadal w niezadowalającym stopniu wzrasta w ostatnich 4 latach, co obrazuje poniższe zestawienie:

**Orzeczenia o karze ograniczenia wolności za przestępstwa
w sądach rejonowych w latach 2004-2012**

Wyraźne poprawienie parametrów związanych z wykonaniem tej kary dostrzegalne jest również w przedstawionych poniżej statystykach kuratorskich:

Wzrost orzekalności i usprawnienie postępowań wykonawczych w zakresie tej kary stanowi efekt nowelizacji kodeksu karnego wykonawczego przeprowadzonej w 2010 r., która wprowadziła szereg ułatwień i uproszczeń związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania pracy społecznie użytecznej.

Liczba orzeczeń o zamianie grzywny na pracę społecznie użyteczną, które wpłynęły do wykonania w okresie sprawozdawczym w sądach rejonowych w latach 2010–2013

Lata	Liczba orzeczeń
2010	92 514
2011	25 496
2012	45 541
2013	83 475

Należy przy tym zauważyć, że główną przyczyną przewlekłości jej wykonywania nie jest brak miejsc pracy – co w statystykach sądowych dotyczy znacznie poniżej 1% spraw (w 2012 r. ok. 75 przypadków na ponad 17 109 niewykonywanych orzeczeń) lecz uchylanie się skazanych od pracy. Znowelizowany kodeks karny wykonawczy, poprzez wyeliminowanie możliwości orzeczenia zastępczej kary grzywny, stwarza możliwość znacznie bardziej niż dotychczas stanowczej reakcji na takie przypadki ze strony organów postępowania wykonawczego – kuratorów sądowych i sądów orzekających w sprawach wykonawczych.

Dodać również należy, że w danych statystycznych zauważalna jest prawidłowość, w myśl której w tych okręgach sądowych, w których kara ta jest najczęściej orzekana, jest ona również najlepiej wykonywana (np. okręgi: śląski, elbląski i poznański).

Nie wydaje się, aby przepisy regulujące orzekanie i wykonywanie kary ograniczenia wolności wymagały dalszych istotnych zmian, konieczne jest natomiast uświadomienie prokuratorom i sędziom, że na podstawie obecnie obowiązujących przepisów kara ta może być skutecznie i sprawnie wykonana.

Liczba niewykonywanych kar ograniczenia wolności w sądach rejonowych kształtowała się na poziomie: rok 2010 – 17 764; rok 2011 – 17 163; rok 2012 – 17 109; rok 2013 – 16 269. Stosunek procentowy niewykonywanych kar ograniczenia wolności do liczby orzeczonych w ciągu roku kar ograniczenia wolności wyniósł odpowiednio: rok 2010 – 36,5%; rok 2011 – 34,3%; rok 2012 – 33,5%; rok 2013 – 34,6%. Zauważyć jednocześnie należy, iż w części danych dotyczących niewykonywanych kar ograniczenia wolności w sądach okręgowych odpowiednio liczby te miały charakter marginalny i wynosiły przykładowo: w roku 2012 – 9, zaś w roku 2013 – 7.

Gruntownego przemyślenia wymagają natomiast rozwiązania ustawowe dotyczące kary samoistnej grzywny, która powinna stać się zasadniczą alternatywą dla pozbawienia wolności w zakresie drobnej i średniej przestępczości. Jej udział w strukturze kar od wielu lat oscyluje w granicach 20%, co stanowi jedną z najniższych wartości w Europie.

Analiza danych dotyczących jej stosowania pozwala na stwierdzenie, że wbrew oczekiwaniom ustawodawcy grzywna samoistna w praktyce nie stała się znaczącym instrumentem polityki karnej, a jej rola paradoksalnie zmalała w stosunku do tej, jaką pełniła w ostatnim okresie obowiązywania kodyfikacji z 1969 r. W istocie kara ta stała się alternatywą dla innych środków wolnościowych, a nie dla bezwzględnego pozbawienia wolności.

Również intensywność karania grzywną mierzoną wysokością orzekanych kar można określić jako zdecydowanie niską. Orzekanych grzywien nie można z pewnością uznać za nadmiernie represyjne i dolegliwe ekonomicznie w relacji do średniego krajowego wynagrodzenia. Zauważyć należy, że w 2012 r. na 85 035 orzeczone grzywny samoistne w 76 157 przypadkach wysokość stawki dziennej mieściła się w przedziale od 10 do 20 zł. Zważywszy iż sąd miarkuje wysokość stawki na podstawie dochodów sprawcy, jego warunków osobistych, rodzinnych, stosunków majątkowych i możliwości zarobkowych (art. 33 § 3 k.k.) zastanawiać może okoliczność, że aż w 90% przypadków ocena statusu materialnego sprawcy skutkowałą uznaniem, że wysokość stawki dziennej powinna mieć praktycznie minimalną dopuszczalną prawem wartość. Jednocześnie aż 73 138 grzywien, w których wysokość stawki została ustalona na 20 zł, to były grzywny do 150 stawek dziennych, a zatem nie przekraczały kwoty 3000 zł. W badaniach naukowych podkreśla się, że zaledwie 3–4% wymierzanych corocznie grzywien przewyższa wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, a wzrost wysokości przeciętnej grzywny w żadnej mierze nie jest adekwatny do wzrostu zamożności społeczeństwa.

Jednocześnie zwrócić należy szczególną uwagę na wysoką skuteczność ściągania przez sądy grzywien i należności sądowych, co obrazują poniższe tabele:

2010			/w złotych/								
ROK 2010	pozostało na początek okresu sprawozdawczego stan na 31.12.2009 r.	przypisano w 2010 r.	ogółem suma należności [2+3]		uiszczono w 2010 r.		odpisano w 2010 r.		pozostało na koniec okresu sprawozdawczego [4-5-6] stan na 31.12.2010 r.	% uiszczeń do przypisów	% uiszczeń do ogólnej sumy należności
1	2	3	4		5		6		7	8	9
grzywny karne	437 668 196	481 426 368	919 094 564		337 703 397		118 369 343		463 021 824	70,1%	36,7%
opłaty karne	168 717 265	163 573 352	332 290 617		107 029 839		58 965 949		166 294 829	65,4%	32,2%
RAZEM	606 385 461	644 999 720	1 251 385 181		444 733 236		177 335 292		629 316 653	69,0%	35,5%
ROK 2010	UISZCZONO	w tym na skutek:									
		wezwania do zapłaty		egzekucji komorniczej		wpłaty zakładów karnych		rozłożenia na raty		wykonania kar grzywny odpisanych	
		<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%
grzywny karne	337 703 397	203 421 730	60,2	47 362 386	14,0	152 679	0,0	75 247 544	22,3	11 519 058	3,4
opłaty karne	107 029 839	63 143 827	59,0	17 016 566	15,9	1 395	0,0	26 854 658	25,1	13 393	0,0
RAZEM	444 733 236	266 565 557	59,9	64 378 952	14,5	154 074	0,0	102 102 202	23,0	11 532 451	2,6

2013			/w złotych/								
ROK 2010	pozostało na początek okresu sprawozdawczego stan na 31.12.2009 r.	przypisano w 2010 r.	ogółem suma należności [2+3]	uiszczono w 2010 r.	odpisano w 2010 r.	pozostało na koniec okresu sprawozdawczego [4-5-6] stan na 31.12.2010 r.	% uiszczeń do przypisów	% uiszczeń do ogólnej sumy należności			
1	2	3	4	5	6	7	8	9			
grzywny karne	448 797 397	446 160 805	894 958 202	337 974 463	116 265 868	440 717 871	75,8%	37,8%			
opłaty karne	163 232 780	150 318 904	313 551 684	100 839 741	53 959 611	158 752 332	67,1%	32,2%			
RAZEM	612 030 177	596 479 709	1 208 509 886	438 814 204	170 225 479	599 470 203	73,6%	36,3%			
ROK 2010	UISZCZONO	w tym na skutek:									
		wezwania do zapłaty		egzekucji komorniczej		wpłaty zakładów karnych		rozłożenia na raty		wykonania kar grzywny odpisanych	
		<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%	<i>kwota</i>	%
grzywny karne	337 974 463	198 010 551	58,6	44 556 865	13,2	173 494	0,1	75 466 828	22,3	19 766 725	5,8
opłaty karne	100 839 741	59 709 477	59,2	15 460 700	15,3	380	0,0	25 667 984	25,5	1 200	0,0
RAZEM	438 814 204	257 720 028	58,7	60 017 565	13,7	173 874	0,0	101 134 812	23,0	19 767 925	4,5

Za zasadnicze źródło problemów i patologii związanych z orzekaniem kary grzywny należy uznać dyrektywę zawartą w art. 58 § 2 k.k., zakazującą orzekania grzywny w sytuacji, gdy dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe wskazują, że grzywny on nie uiści i nie będzie można jej ściągnąć w drodze egzekucji. W założeniu przepis ten miał być zaporą w częstej zamianie grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności, jak również miał zapobiegać obciążaniem płatnością grzywny osób najbliższych dla skazanego. W rzeczywistości jednak przyczynił się do znaczącego ograniczenia roli grzywny samoistnej w polityce karnej państwa, a w szczególności do sytuacji, w której grzywna samoistna jest zastępowana pozbawieniem wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, z wszelkimi tego konsekwencjami. Uwzględnienie przesłanek z art. 58 § 2 k.k. i z art. 58 § 2a powoduje bowiem, że sądowi niejednokrotnie pozostaje do wyboru tylko taka sankcja, choć w rzeczywistości jest ona znacznie surowsza niż grzywna lub kara ograniczenia wolności. Wprowadzając rozwiązanie przewidziane w art. 58 § 2 k.k., motywowane poprawieniem skuteczności wykonywania kary grzywny poprzez ograniczenie jej orzekania, mimowolnie naruszono racjonalność zasad decydujących o wymierzaniu tej kary przez sądy. W konsekwencji często, zamiast orzekania kary grzywny orzeka się karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, która po zarządzeniu wykonania jest bardziej dolegliwa niż zastępcza kara pozbawienia wolności, którą ewentualnie musiałby odbyć skazany na skutek nieuiszczenia grzywny i bezskutecznej egzekucji. Tym samym wydaje się konieczne uchylenie w art. 58 § 2 k.k., by dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe nie uzależniały orzekania kary grzywny w sytuacji, gdy przesłanki z art. 58 § 1 k.k. wskazują, że taka kara byłaby w danym przypadku adekwatna.

Jedną z podstawowych przyczyn niskiego odsetka grzywien samoistnych oraz niskiego jej wymiaru jest również brak odpowiedniej praktyki organów wymiaru sprawiedliwości w rzetelnym dokonywaniu ustaleń osobopoznawczych podejrzanych i oskarżonych w zakresie ich stosunków majątkowych i źródeł dochodu. W praktyce realizacja art. 213 k.p.k jest tutaj ograniczona wyłącznie do odbierania, według anachronicznych druków policyjnych, powierzchownych oświadczeń podejrzanych, którzy nie są zainteresowani w ujawnianiu prawdziwych danych, które mogą skutkować orzekaniem wobec nich dolegliwych sankcji finansowych i obciążaniem kosztami postępowania. Przekonanie o niemożności traktowania grzywny samoistnej jako kary o charakterze podstawowym wynika z powielanej bezrefleksyjnie tezy o braku zamożności polskiego społeczeństwa. Teza ta jest wątpliwa w świetle faktu, iż w okręgach mniej „zamożnych” (zamojskie, kieleckie) udział grzywny samoistnej jest kilkakrotnie wyższy niż w okręgach np. śląskich.

Skutki społeczne oraz podmioty, na które oddziałuje regulacja

Projektowane przepisy będą miały wpływ na osoby będące sprawcami przestępstw, jak również na osoby pokrzywdzone przestępstwem.

Jednym z podstawowych celów projektu jest odwrócenie struktury orzekanych kar tak, aby karą najczęściej orzekaną była kara grzywny, a następnie kara ograniczenia wolności. Docelowo należy oczekiwać, że kara grzywny będzie stanowić 60%, kara ograniczenia wolności 20%, a pozostałą część kara pozbawienia wolności – w większości w zawieszeniu.

Samo zredukowanie możliwości orzekania w zawieszeniu kary pozbawienia wolności powyżej 1 roku spowoduje, że ok 40 000 osób w stosunku do stanu obecnego nie będzie mogło skorzystać z takiej możliwości (bazując na danych z 2012 r.). Pozostanie ponad 100 000 osób, które mogą otrzymać wyrok kary pozbawienia wolności jednego roku lub poniżej. Ta pula ulegnie jednak dalszemu zredukowaniu ze względu na wymóg uprzedniej niekaralności za przestępstwa umyślne. Możliwość zawieszenia kary pozbawienia wolności powinna więc się utrzymywać w stosunku do kilkudziesięciu tysięcy osób – grupy stanowiącej odpowiednik dzisiejszej grupy osób skazanych na bezwzględną karę pozbawienia wolności. Ta ostanía grupa może wzrosnąć, jednakże po wyeliminowaniu obecnych trudności formalnych w orzekaniu grzywny i poszerzeniu elastyczności kary ograniczenia wolności. Te sposoby oddziaływania karnego powinny być stosowane do większości sprawców przestępstw.

Zmiany te powinny doprowadzić do zmniejszenia przestępczości poprzez:

- zmniejszenie powrotności do przestępstwa ze względu na realną dotkliwość kary i jej nieuchronność,
- zmniejszenie liczby osadzonych w zakładach karnych, którzy znajdują się tam w związku z popełnieniem drobnych czynów, ale ze względu na wykonanie kary uprzednio zawieszanej lub kary zastępczej, co zmniejszy przenikanie negatywnych wzorców do środowisk mających niewielki związek z przestępczością, a także pozwoli na usprawnienie oddziaływań resocjalizacyjnych wobec grupy sprawców poważniejszych przestępstw.

Zmiany te spowodują również zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i społecznego odczucia sprawiedliwości.

Wpływ aktu normatywnego na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Odwrócenie struktury kar w połączeniu z utrzymaniem dotychczas stabilnych trendów dotyczących liczby popełnianych przestępstw i osób skazywanych spowoduje wzrost nominalnych dochodów Skarbu Państwa oraz spadek wydatków jednostek samorządu terytorialnego. Przyczyną tego zjawiska będzie wzrost liczby orzekanych grzywien i potrąceń z wynagrodzenia osoby skazanej, które przypadają do budżetu państwa oraz wzrost liczby wykonujących prace społecznie użyteczne, które są wykonywane na rzecz jednostek samorządu terytorialnego.

Przepisy wprowadzające priorytet orzekania kar wolnościowych należy traktować jako *lex mitior*, które zgodnie z art. 4 k.k. będzie miało zastosowanie do czynów popełnionych przed wejściem w życie projektowanego aktu. Oznacza to, że pozytywne skutki finansowe wystąpią już w pierwszym roku obowiązywania ustawy. Analiza statystyczna stosowania nowych instytucji pokazuje jednak, że wymagają one pewnego okresu, aby być w pełni stosowane w orzecznictwie sądów. Dane dotyczące wprowadzenia ENA, kwalifikowanych postaci czynów zabronionych (takich jak zgwałcenie małoletniego poniżej lat 15) pokazują, że potrzeba ok. 5 lat, aby nowe przepisy były w pełni stosowane w orzecznictwie sądów. Przy takim założeniu począwszy od roku wejścia w życie nowelizacja odsetek kar grzywny począwszy od ok. 20% do ok 60%. W liczbach bezwzględnych może się to przełożyć na wzrost liczby orzekanych kar grzywny samoistnej z ok. 90 000 do ok. 200 000. Brak natomiast przesłanek do założenia ze wzrostowi ulegnie średnia wysokość orzekanej grzywny. Nawet jednak przy utrzymaniu wysokości grzywien na obecnym poziomie przy założeniu, że średnia grzywna wynosiłaby ok. 500 zł spowodowałoby to wzrost potencjalnych prognozowanych dochodów budżetu państwa o ok. 55 mln złotych. Prognozowane wykonanie tych dochodów powinno zostać pomniejszone o kwoty nieściągalne ze względu na brak środków, czy inne przyczyny, takie jak śmierć osoby skazanej. Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia dotyczące egzekucji grzywien, realne jest oszacowanie dochodów budżetowych na poziomie 30% kwoty potencjalnych dochodów, a więc kwoty ok. 16,5 mln zł. Równomierne dochodzenie do stabilnego poziomu nowej struktury kar będzie oznaczać coroczny wzrost przez 5 lat kwoty dochodów o 20% kwoty 16,5 mln zł, tj. wzrost o 3,3 mln zł.

Intencją projektodawcy jest również co najmniej dwukrotny wzrost liczby kar ograniczenia wolności. Obecne wyniki orzekania kary ograniczenia wolności pokazują, że w okręgach,

w których istnieje dobra współpraca samorządu terytorialnego z wymiarem sprawiedliwości odsetek kar ograniczenia wolności osiąga nawet 20% wszystkich kar orzekanych. Potwierdza to realność dwukrotnego zwiększenia liczby osób skazanych na tę karę, co powodowałoby wzrost do 100 000 osób. Obecnie zdecydowana większość skazanych na tę karę wykonywała ją w formie prac społecznie użytecznych (na ponad 50 000 osób tylko 292 wykonywały karę ograniczenia wolności poprzez potrącenie z wynagrodzenia za pracę). Projekt rozszerza jednak formy, w których może być wykonywana ta kara. Należy oczekiwać, że większość orzekanych kar ograniczenia wolności będzie polegała na zastosowaniu tej nowej formy kary. Środki zabezpieczające o charakterze leczniczym będą wywoływały koszty, które będą musiały zostać poniesione przez Narodowy Fundusz Zdrowia lub ewentualnie z części budżetowej, której dysponentem jest Ministerstwo Zdrowia. Dokładne oszacowanie kosztów nie jest możliwe, jednakże nie powinny one przekraczać obecnych kosztów adekwatnego leczenia zaburzeń w ramach powszechnej działalności leczniczej.

Jedynym ewentualnym elementem kosztotwórczym projektu jest wprowadzenie możliwości orzekania dozoru elektronicznego. Projekt przewiduje znaczne poszerzenie podstaw stosowania tej formy kontroli zachowań osób skazanych zarówno na środki zabezpieczające, karę ograniczenia wolności, jak i dodatkowy obowiązek przy zawieszeniu kary pozbawienia wolności. W każdym jednak przypadku orzekania dozoru zgodnie z projektowanymi przepisami warunkiem koniecznym będzie techniczna możliwość umieszczenia osoby skazanej w systemie. Pojemność systemu jest natomiast stała i określona w umowie z dostawcą usługi dozoru elektronicznego. Tym samym projektowane przepisy bezpośrednio nie wywołują skutku w postaci zwiększenia wydatków na system dozoru elektronicznego. Ewentualny wzrost wydatków będzie uzależniony od podjęcia decyzji o zwiększeniu pojemności systemu po uprzednim zapewnieniu środków budżetowych na ten cel. Po rozstrzygnięciu postępowania o zamówienie publiczne, które będzie miało najprawdopodobniej jeszcze przed ewentualnym okresem wejścia w życie projektu objętość systemu i generowane przez niego koszty maksymalne będą stałe i niezależne od niniejszego projektu.

Wpływ aktu normatywnego na rynek pracy

Projektowany akt prawny będzie miał pozytywny skutek na rynek pracy. Obecnie zarządzenie wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności jest częstą przyczyną utraty pracy choćby o charakterze dorywczym. Po zakończeniu odbywania kary o charakterze izolacyjnym szanse

na znalezienie zatrudnienia maleją. Zmiana struktury kar na wolnościowe pozwoli w wielu przypadkach uniknąć skutku w postaci utraty pracy.

Zwiększenie udziału kary ograniczenia wolności w strukturze kar również nie powinno wywierać negatywnego wpływu na rynek pracy, gdyż poszerzony został zakres oddziaływań w ramach tej kary i to najprawdopodobniej jej nowe formy będą najczęściej orzekane. Ponadto kara ta będzie wykonywana poprzez skierowanie do pracy społecznie użytecznej, co do której najczęściej brak jest środków na zrealizowanie jej w innej formie.

Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Projekt nie będzie miał wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Konsultacje społeczne

W ramach konsultacji społecznych Ministerstwo Sprawiedliwości skierowało projekt do szeregu podmiotów, mając na celu uzyskanie kompleksowej oceny proponowanych zmian przy uwzględnieniu perspektywy różnych środowisk prawniczych. W związku z tym w dniu 13 grudnia 2013 r. projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (wersja z dnia 10 grudnia 2013 r.) został skierowany do konsultacji społecznych poprzez rozesłanie go do następujących podmiotów:

- Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Komendant Główny Policji, Krajowa Izba Radców Prawnych, Krajowa Rada Prokuratury, Krajowa Rada Sądownictwa, Naczelna Izba Lekarska, Naczelna Rada Adwokacka, Narodowy Bank Polski, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Sąd Najwyższy,
- sądy rejonowe, okręgowe i apelacyjne,
- prokuratury rejonowe, okręgowe i apelacyjne,
- wojskowe sądy garnizonowe i okręgowe,
- podmioty społeczne, w tym:

Bank Gospodarstwa Krajowego, Business Centre Club, Dolnośląskie Stowarzyszenie Pomocy Ofiarom Przestępstw – Karta 99, Fundacja Academia Iuris, Fundacja „Dzieci Niczyje”, Fundacja Kidprotect.pl, Fundacja Pomocy Ofiarom Przestępstw, Fundacja Profilaktyki i Resocjalizacji „Druga Szansa”, Konfederacja Lewiatan, , La Strada – Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu, Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad vocem”, Ordo Iuris Centrum Prawne, Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, Rudzkie Stowarzyszenie Pomocy Ofiarom Przestępstw, Stowarzyszenie Amnesty International, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”, Stowarzyszenie Prokuratorów RP, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszenie Sędziów „Themis”, Śląskie Stowarzyszenie Pomocy Ofiarom Przestępstw w Siemianowicach Śląskich, Unia Metropolii Polskich, Zrzeszenie Prawników Polskich, Związek Rzemiosła Polskiego, Związek Banków Polskich, Związek Miast Polskich.

W związku z szerokim spektrum uzyskanych opinii i uwag zorganizowano cykl spotkań, służących skonfrontowaniu poglądów i przedyskutowaniu projektowanych rozwiązań. Odbyły się następujące spotkania:

- 1) w dniu 15 stycznia 2014 r. – spotkanie z sędziami sądów rejonowych,
- 2) w dniu 16 stycznia 2014 r. – spotkanie z prokuratorami prokuratur rejonowych,
- 3) w dniu 21 stycznia 2014 r. – spotkanie z sędziami sądów okręgowych,
- 4) w dniu 22 stycznia 2014 r. – spotkanie z prokuratorami prokuratur okręgowych,
- 5) w dniu 28 stycznia 2014 r. – spotkanie z sędziami sądów apelacyjnych,
- 6) w dniu 29 stycznia 2014 r. – spotkanie z prokuratorami prokuratur apelacyjnych,
- 7) w dniu 31 stycznia 2014 r. – spotkanie ze środowiskiem psychiatrów.

Uczestnicy spotkań co do zasady podzielali diagnozę projektodawców dotyczącą m.in. zbyt dużego wskaźnika prizonizacji, zbyt wysokiego odsetka kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem w strukturze orzekanych kar czy nieatrakcyjności kar nieizolacyjnych. W toku przeprowadzonych dyskusji wskazano na szereg problemów trawiących polski wymiar sprawiedliwości.

W zakresie wątpliwości co do proponowanych rozwiązań wskazywano przede wszystkim na:

- rolę kultury orzekania w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości,
- niepoprawne rozwiązanie kwestii kary łącznej, premiujące osoby popełniające przestępstwa przed zakończeniem odbywania kary (podczas przerwy, na przepustce),

- problemy z funkcjonowaniem kar ograniczenia wolności, jako zależne nie tylko od rozwiązań kodeksowych, ale również możliwości techniczno-organizacyjnych wykonania kary,
- ryzyku zwiększenia populacji więziennej w związku z ograniczeniem możliwości orzekania kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem,
- rozwiązania w zakresie środków zabezpieczających,
- orzeczenie zadośćuczynienia lub odszkodowania na podstawie art. 46 k.k.

Przeprowadzone spotkania umożliwiły ponadto wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych. Szereg zgłoszonych uwag i zadanych pytań stało się podstawą zmian zarówno redakcyjnych, jak i merytorycznych, mających na celu usunięcie nieścisłości czy luk w projektowanych rozwiązaniach.

Warszawa, 15 maja 2014 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1902.2013 / 24/JS

dot.: RM-10-42-14 z 14.05.2014 r.

Pan
Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej *projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* wyrażona na podstawie art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 z późn. zm.) przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
PODSEKRETARZ STANU

Bogusław Winid

Do wiadomości:
Pan Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości